EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Există cîteva lucruri care nu pot fi învăţate repede,
şi timpul,
adică singura noastră avuţie,
trebuie risipit din plin ca plată pentru însuşirea lor.
Sînt lucrurile cele mai simple cu putinţă,
şi cum pentru a le afla e nevoie de-o viaţă întreagă,
stropul de noutate pe care fiece om îl culege pe lume
e foarte costisitor
şi-i unica moştenire ce-o lasă după sine.

ERNEST HEMINGWAY

Lei 6

46

1968

ERNEST HEMINGWAY • FIESTA

CM

ERNEST HEMINGWAY

FIESTA

COLECŢIA MERIDIANE

CM

Desenul copertei de *Mircea Dumitrescu*

Ernest Hemingway
„FIESTA"
(The Sun Also Rises)
Johnathan Cape
London, 1962

Ernest Hemingway

Fiesta

(SOARELE RĂSARE, SOARELE APUNE)

În românește de *D. Mazilu*

Editura pentru Literatură Universală

București — 1968

„Sînteţi o generaţie pierdută !"

(GERTRUDE STEIN, într-o discuţie.)

„Un neam trece şi altul vine, dar pămîntul rămîne de-a pururi.
Soarele răsare, soarele apune, zorind către lăcaşul său ca să răsară iar.
Alergînd spre miazăzi, răsucindu-se apoi spre miazănoapte, vîntul face roate-roate şi se întoarce mereu în ocolurile sale.
Toate fluviile curg în mare, dar marea nu se umple ; către locul de unde au pornit, acolo ele vin înapoi ca să purceadă iar."

ECLEZIASTUL

CARTEA ÎNTÎI

Capitolul 1

Robert Cohn fusese cîndva campion de box, la categoria mijlocie, al Universității Princeton. Să nu vă închipuiți că un asemenea titlu cîștigat la box mă impresionează în mod deosebit, dar pentru Cohn însemna foarte mult. Nu prea îi păsa lui de box, ba în realitate chiar nici nu putea să-l sufere, însă îl învățase cu mult chin și într-adevăr temeinic pentru a contracara complexul de inferioritate și timiditatea pricinuite de faptul că la Princeton toți îi aduceau aminte că e evreu. Gîndul că ar fi în stare să trîntească la pămînt pe oricine l-ar fi jignit reprezenta un anumit suport moral, deși fiind foarte timid și totdeauna îndatoritor, niciodată nu se bătea în afara sălii de sport. A fost cel mai strălucit elev al lui Spider Kelly. După obiceiul său, Spider Kelly îi învăța pe toți tinerii ce-i erau elevi să boxeze ca la categoria pană, indiferent dacă ar fi cîntărit o sută cinci sau două sute cinci funturi. Dar se părea că lui Cohn metoda i se potrivește. Era într-adevăr foarte iute în mișcări. Se dovedise atît de înzestrat, încît Spider i-a alcătuit numaidecît un program supraîncărcat, făcîndu-l să umble într-una cu nasul zdrobit. Lucrul acesta a sporit aversiunea lui Cohn față de box, dar în același timp i-a oferit o satisfacție oarecum ciudată, și nu încape nici o îndoială că i-a

corectat forma nasului. În ultimul an petrecut la Princeton, a citit prea mult și a trebuit să-și pună ochelari. Niciodată n-am întîlnit vreun coleg de-al lui care să-l mai țină minte. Nu-și mai aminteau nici măcar că fusese campion de box la categoria mijlocie.

N-am de fel încredere în oamenii sinceri și modești, mai ales atunci cînd istorisirile lor sînt convingătoare, și totdeauna m-a încercat o vagă bănuială că probabil Robert Cohn n-a fost niciodată campion de box la categoria mijlocie, și mai curînd îl călcase un cal pe mutră, ori maică-sa se speriase sau văzuse cine știe ce, sau el însuși, poate, se izbise în copilărie cu nasul de ceva, însă în cele din urmă am pus un prieten să verifice toată povestea întrebîndu-l pe Spider Kelly. Iar Spider Kelly nu numai că-l ținea minte pe Cohn, dar deseori se gîndise ce s-o fi ales de el.

După tată, Robert Cohn se trăgea din una dintre cele mai bogate familii evreiești din New York, iar după mamă din una dintre cele mai vechi. La liceul militar, unde se pregătise pentru a intra la Princeton și unde făcuse figură foarte frumoasă ca fundaș în echipa de fotbal, nimeni nu-i dăduse prilej să se jeneze din pricina originii sale rasiale. Nimeni nu-l făcuse vreodată să simtă că e evreu, și prin urmare deosebit de orice alt semen — asta pînă la Princeton. Era un băiat drăguț, foarte prietenos și foarte sfios, și jignirile l-au înăcrit. Și-a vărsat necazul în box și a plecat de la Princeton cu un dureros complex de inferioritate și cu nasul turtit, apoi a fost luat în căsătorie de cea dintîi fată care s-a purtat drăguț cu el. A rămas însurat vreme de cinci ani, a avut trei copii, a tocat cea mai mare parte din cei cincizeci de mii de dolari lăsați de taică-său, întrucît restul averii îi rămăsese mamei, și sub apăsarea nefericirilor casnice pricinuite de o nevastă bogată, s-a închistat într-o carapace foarte puțin plăcută ; apoi, chiar cînd se hotărîse să-și părăsească nevasta, l-a părăsit ea pe el și a fugit cu un pictor miniaturist. Dar cum luni întregi se tot gîndise să-și părăsească nevasta și n-o făcuse numai fiindcă nu putuse fi atît de crud încît s-o lase el, fuga consoartei a fost o lovitură deosebit de binefăcătoare.

Chestiunea divorțului s-a aranjat repede și Robert Cohn a plecat pe coasta Pacificului. În California s-a întîmplat să dea peste oameni cu veleități literare, și cum tot îi mai rămăsese ceva din cei cincizeci de mii de dolari, în scurtă vreme a ajuns susținătorul financiar al unei reviste de artă. Revista lui Cohn a apărut mai întîi la Carmel, în California, apoi și-a încheiat existența la Provincetown, în Massachusetts. Cohn, care fusese socotit un adevărat dar al providenței și al cărui nume apăruse pe copertă doar înșirat printre ceilalți membri ai consiliului de conducere, ajunsese la data aceea să figureze ca unic conducător al revistei. Banii ai lui erau, și deodată a descoperit că prestigiul de publicist îi procură satisfacții. Așa încît i-a părut rău cînd revista a devenit prea costisitoare și a trebuit s-o lase baltă.

Pe vremea aceea, însă, avea alte griji. Încăpuse pe mîna unei cucoane care nădăjduia să facă o carieră strălucită cu ajutorul revistei. Fiind o femeie foarte voluntară, Cohn n-avea nici cea mai mică şansă de a scăpa din chingi. Dealtminteri era şi convins că o iubeşte. Cînd doamna îşi dădu seama că revista nu are de gînd să înainteze pe calea succesului, începu să fie cam dezgustată din pricina lui Cohn şi hotărî că totuşi ar fi bine să pună mîna pe ce mai rămăsese, atîta vreme cît mai exista ceva disponibil, aşa că-i ceru stăruitor să plece amîndoi în Europa, unde Cohn ar avea putinţa să scrie. Au venit deci în Europa, unde doamna îşi făcuse studiile, şi au rămas aici vreme de trei ani. În aceşti trei ani, dintre care primul l-au petrecut călătorind iar ultimii doi stînd la Paris, Robert Cohn a avut doi prieteni : pe Braddocks şi pe mine. Braddocks era prietenul lui literar. Eu, prietenul lui de tenis.

Către sfîrşitul celui de al doilea an, doamna care îl ţinea sub stăpînire, şi pe care o chema Frances, a descoperit că farmecele încep să i se veştejească, iar atunci atitudinea ei faţă de Robert a trecut de la stăpînire şi exploatare nepăsătoare la hotărîrea neclintită de a-l face să se însoare cu ea. În aceeaşi vreme mama lui Robert îi instituise o rentă, cam de trei sute de dolari pe lună. Timp de doi ani şi jumătate cred că Robert Cohn nu se uitase la altă femeie. Era îndeajuns de fericit, singurul lui necaz fiind că, asemenea multor americani aflaţi în Europa, ar fi preferat să trăiască în America,

iar pe deasupra mai descoperise şi plăcerea scrisului. Scrisese un roman, şi de fapt nu un roman chiar atît de prost pe cît au spus criticii mai tîrziu, deşi era un roman foarte slab. Citise o mulţime de cărţi, jucase bridge, jucase tenis şi boxase într-o sală de cartier.

Atitudinea doamnei faţă de el am înţeles-o prima oară într-o noapte, după ce cîteşitrei luaserăm masa împreună. Cinaserăm la „L'Avenue" şi după aceea am plecat să bem cafeaua la „Café de Versailles". După cafea am băut mai multe *fines*[1], iar la o vreme am anunţat că trebuie să mă retrag. Cohn vorbise despre nişte proiecte de-ale noastre privitoare la o excursie pe care plănuiam s-o facem împreună de *week-end*. Dorea neapărat să plece din oraş şi să facă o lungă plimbare pe jos. Eu propusesem să plecăm cu avionul pînă la Strasbourg, iar de acolo s-o luăm pe jos pînă la Saint Odile sau către orice altă localitate din Alsacia.

— La Strasbourg cunosc o fată care ne-ar putea arăta oraşul, adăugasem.

Cineva m-a lovit cu piciorul pe sub masă. Mi-am închipuit că e vorba de o simplă întîmplare, şi am continuat :

— Şade acolo de doi ani şi ştie tot ce merită să fie ştiut despre Strasbourg. E o fată încîntătoare.

[1] Lichioruri de calitate.

Din nou am primit pe sub masă o lovitură de picior şi, ridicînd ochii, am văzut-o pe Frances, doamna lui Robert, cu bărbia împinsă înainte şi chipul încruntat.

— Dar în definitiv, am spus eu atunci, ce să căutăm la Strasbourg ? Ar fi mult mai bine să ne ducem la Bruges, ori în Ardeni.

Cohn răsuflă uşurat. De data asta n-am mai primit nici o lovitură pe sub masă. Am spus noapte bună şi am plecat. Cohn a pretextat că vrea să-şi cumpere un ziar şi s-a oferit să mă conducă pînă la colţ. Pe drum mi-a spus :

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce ţi-a venit să vorbeşti despre fata aceea de la Strasbourg ? Nu te-ai uitat la Frances ?

— Nu. Pentru ce să mă uit ? Ce dracu o priveşte pe Frances dacă eu cunosc o fată din America şi care trăieşte acuma la Strasbourg ?

— Asta n-are nici o importanţă. Nu contează cine e fata. Numai că n-am să mai pot merge acolo, atîta tot.

— Nu mai face pe nebunul.

— N-o cunoşti pe Frances. Să n-audă de fete. N-ai văzut cum se schimbase la faţă ?

— Bine, am răspuns eu. Hai să mergem la Senlis.

— Să nu te superi.

— Nu mă supăr de loc. La Senlis e foarte frumos, putem trage la „Grand Cerf", facem o plimbare lungă prin pădure şi ne întoarcem acasă.

— E-n regulă. Are să fie minunat.

— Bine. Ne vedem mîine la terenul de tenis, i-am răspuns.

— Noapte bună, Jake, mi-a urat Robert şi a pornit îndărăt spre cafenea.

— Ai uitat să-ţi iei ziarul, i-am atras eu atenţia.

— Ai dreptate. Şi a mers împreună cu mine pînă la chioşcul din colţ. Nu te-ai supărat, Jake, aşa-i ? m-a întrebat întorcîndu-se cu ziarul în mînă.

— Nu. De ce să mă supăr ?

— Ne întîlnim la tenis, spuse Cohn.

M-am uitat după el, cum se ducea spre cafenea cu ziarul în mînă. Îmi era chiar simpatic şi înţelegeam limpede ce viaţă senină îi făcea doamna.

Capitolul 2

În iarna aceea Robert Cohn se dusese în America şi romanul îi fusese acceptat de un editor destul de serios. Am auzit că plecarea lui stîrnise un scandal cumplit, şi cred că atunci l-a pierdut Frances, fiindcă la New York mai multe femei s-au purtat drăguţ cu el, iar cînd s-a întors la Paris era cu totul schimbat. America îl entuziasmase mai mult decît oricînd şi nu mai era nici tot atît de modest, nici la fel de îndatoritor. Editorii îi lăudaseră romanul cu o anumită căldură, şi asta i se cam urcase la cap. În plus, mai multe femei îşi dăduseră silinţa să fie drăguţe cu el, ceea ce avusese darul de a-i lărgi imens orizontul. Vreme de patru ani orizontul său fusese strict limitat la nevastă. În alţi trei, sau aproape trei, nu văzuse nimic dincolo de Frances. Sînt convins că niciodată în viaţă nu fusese îndrăgostit.

Însurătoarea fusese o reacţie împotriva zilelor chinuite pe care le trăise la universitate, iar Frances îl putuse lua în stăpînire fiindcă rămăsese prea uluit descoperind faptul că nu reprezentase chiar totul pe lume pentru prima lui nevastă. Încă nu se îndrăgostise, dar ajunsese să-şi dea seama că reprezintă un punct de atracţie pentru femei, iar dacă vreo femeie îi acorda atenţie şi dorea să aibă legături cu el, asta nu era pur şi simplu o minune dumnezeiască. Şi toate acestea îl schimbaseră atît de mult, încît acum nu mai era un om a cărui tovărăşie să-ţi facă vreo plăcere deosebită. De asemenea, jucînd împreună cu prietenii din New York înverşunate partide de bridge la mize mai mari decît i-ar fi dat lui mîna, avusese noroc să prindă o carte grozavă şi cîştigase cîteva sute de dolari. Întîmplarea îl făcuse să se creadă un teribil jucător de bridge şi în repetate rînduri ne explicase că la nevoie omul poate oricînd să-şi asigure un venit de pe urma jocului de cărţi.

Şi mai era încă ceva. Îl citise pe W.H. Hudson [1]. Asta pare o îndeletnicire nevinovată, însă Cohn citise şi recitise *The Purple Land*. Iar *The Purple Land*, dacă e citită la o vîrstă prea înaintată, e o carte de-a dreptul funestă. Este vorba în ea despre încîntătoarele şi fantasticele aventuri amoroase trăite de un desăvîrşit gentleman englez într-o ţară nespus de romanţioasă, descrisă cu multă măiestrie. Cînd un bărbat de treizeci şi patru de ani ia cartea lui Hudson drept principală călăuză pe cărările vieţii, îşi creează o perspectivă cam la fel de promiţătoare ca şi un altul care, la aceeaşi vîrstă, ar pătrunde în Wall Street venind direct dintr-o mînăstire franţuzească, înarmat cu un

[1] *William Henry Hudson* (1841—1922) scriitor de origine americană, născut în Argentina şi naturalizat în Anglia. Scena multora dintre scrierile sale, de obicei siropoase şi idilice, este America de Sud. *The Purple Land* („Ţara purpurie") a apărut în 1885.

set complet din cele mai realiste scrieri ale lui Horatio Alger[1]. După cîte cred eu, Cohn luase drept literă de evanghelie fiecare cuvînt din *The Purple Land*, ca și cînd ar fi avut de-a face cu un raport întocmit de R. G. Dun. Înțelegeți ce vreau să spun : avea și el unele rezerve, dar, luată în mare, cartea i se părea serioasă. Asta era tot ce trebuia pentru a-l împinge pe o anumită cale. Nu mi-am dat seama de forța impulsului, pînă în ziua cînd Cohn a venit la mine la birou.

— Hello, Robert, îl întîmpinasem eu. Ai venit să mă mai înveselești puțin ?

— Jake, nu ți-ar plăcea să faci o călătorie în America de Sud ? mă întrebă Cohn.

— Nu.

— De ce nu ?

— Nu știu. Niciodată nu m-am gîndit să mă duc. Cheltuială prea mare. Și, dealtminteri, la Paris poți vedea oricîți sudamericani dorești.

— Ăștia nu-s sudamericani adevărați.

— Mie mi se par teribil de adevărați.

Trebuia să prind un anumit tren cu care să expediez materialele pentru săptămîna aceea și abia scrisesem jumătate din ele.

[1] *Horatio Alger* (1834—1899) scriitor american. A fost și pastor unitarian. Toate scrierile sale se străduiau să arate cum, rezistînd ispitelor, orice băiat sărac dar harnic ajunge sigur miliardar. Deși lipsite de orice valoare, scrierile lui Alger au cunoscut o largă popularitate și se spune că tirajul lor a trecut de 20.000.000 de exemplare.

— Ai mai auzit vreo bîrfă ? îl întrebai.

— Nu.

— Nici una dintre cunoștințele tale trăsnite n-a mai divorțat ?

— Nu. Ascultă, Jake. Dacă suport eu cheltuiala pentru amîndoi, mergi cu mine în America de Sud ?

— Pentru ce tocmai eu ?

— Vorbești spaniolește. Și dacă o să plecăm împreună, are să fie mult mai amuzant.

— Nu merg, i-am răspuns din nou. Îmi place mult orașul ăsta, iar la vară mă duc în Spania.

— Toată viața am dorit să fac o asemenea călătorie, urmă Cohn. Apoi se așeză. Dar pînă oi izbuti s-o fac, am s-ajung la adînci bătrînețe.

— Nu fi prost, i-am răspuns eu. Te poți duce oriunde îți place. Ai bani berechet.

— Știu. Dar nu mă pot hotărî să plec.

— Fii liniștit, l-am încurajat eu. Toate țările arată așa cum le vezi în filme.

Dar mi-era milă de Robert. Vedeam bine că e tare amărît.

— Mă îngrozește gîndul că viața trece atît de repede și nu-s în stare s-o trăiesc cu adevărat.

— În afară de cei care luptă cu taurii, nimeni nu-și trăiește vreodată cu adevărat din plin toată viața.

— Nu mă interesează pe mine luptătorii din arenă. Aia e o viață nefirească. Vreau să mă reîntorc la țară, undeva în America de Sud. Am putea face o călătorie extraordinară.

— Ți-a trecut vreodată prin minte să te duci în Africa Britanică de Est ca să vînezi ?

— Nu, așa ceva nu mi-ar plăcea.
— Acolo, m-aș duce cu tine.
— Nu. Nu mă interesează.
— Fiindcă despre treburile astea n-ai citit în nici o carte. Apucă-te și citește o carte în care să fie vorba numai despre povești de dragoste cu principese negre cu pielea strălucitoare.
— Eu în America de Sud vreau să mă duc.
Era de-o încăpățînare imbatabilă, iudaică.
— Hai să coborîm și să bem ceva.
— Dar n-ai de lucru ?
— Nu, i-am răspuns.
Coborîrăm scările, pînă la cafeneaua de la parter. Descoperisem că asta e cea mai bună metodă ca să scapi de amici. După ce beai ceva, nu-ți mai rămînea decît să zici : „Ei, acuma trebuie să mă întorc la birou, fiindcă am de trimis niște cablograme“ — și totul era rezolvat. Cînd ești gazetar, e foarte important să descoperi asemenea elegante portițe de scăpare, fiindcă una dintre principalele reguli etice ale meseriei e să nu lași niciodată impresia că lucrezi. În orice caz, atunci am coborît la bar și am luat cîte un whisky cu sifon. Cohn s-a uitat la rafturile pline de sticle ce acopereau pereții și a zis :
— Da, e foarte plăcut aici.
— Băutură cu carul, am încuviințat la rîndul meu.
— Ascultă, Jake, continuă Cohn aplecîndu-se peste bar. N-ai niciodată simțămîntul că viața întreagă se scurge pe lîngă tine fără să tragi nici un folos de pe urma ei ? Îți dai seama că

a și trecut aproape jumătate din vremea pe care o ai de trăit ?
— Ba da, așa, din cînd în cînd.
— Știi că peste vreo treizeci și cinci de ani o să fim în mormînt ?
— Ce dracu te-a apucat, Robert ? Ce dracu ți-a venit ?
— Vorbesc serios.
— Uite o treabă care nu mă neliniștește de loc.
— Ar trebui să te neliniștească.
— Am trăit și eu destule neliniști în anumite momente. Acum am terminat cu ele.
— Ei, află că eu vreau să mă duc în America de Sud.
— Ascultă, Robert, să știi că plecînd pe alte meleaguri nu schimbi de fapt nimic. Eu am încercat toate chestiile astea. Nu poți scăpa de tine însuți mutîndu-te dintr-un loc în altul. E absolut zadarnic.
— Dar tu n-ai fost niciodată în America de Sud.
— Dă-o dracului de America de Sud ! Dacă o să te duci acolo în starea sufletească de acum, are să fie exact același lucru. Orașul ăsta e fără cusur. De ce nu începi aici, la Paris, să-ți trăiești viața ?
— Mi-e lehamite de Paris și mi-e lehamite de Cartierul Latin.
— Evită Cartierul Latin. Umblă prin oraș de unul singur și vezi ce se întîmplă cu tine.
— Nu se întîmplă nimic. Într-o noapte am hoinărit singur pînă în zori și nu mi s-a în-

tîmplat nimic, doar un biet polițist pe bicicletă m-a oprit și mi-a cerut actele.

— Nu arăta frumos orașul noaptea ?

— Nu mă interesează Parisul.

Va să zică așa stăteau lucrurile. Îmi era milă de el, dar n-aveam absolut nimic de făcut, fiindcă orice aș fi încercat, m-aș fi izbit de cele două poziții apărate cu îndărătnicie : America de Sud ar putea să rezolve totul, și lui nu-i plăcea Parisul. Prima idee o culesese dintr-o carte și bănuiesc că a doua tot dintr-o carte provenea. Așa că am spus :

— Îmi pare rău, dar trebuie să mă întorc la birou și să expediez niște cablograme.

— Chiar trebuie ?

— Da, trebuie să le trimit neapărat.

— Te superi dacă vin și eu și te aștept pînă termini ?

— Nu. Hai să mergem.

Cohn a rămas în odaia de alături să citească ziarele, iar redactorul-proprietar și cu mine am trudit din greu vreme de două ceasuri. Pe urmă am sortat copiile, am adăugat o notă explicativă, am pus totul în două plicuri mari de carton și am chemat băiatul de serviciu care trebuia să le ducă la Gara Saint Lazare. Am trecut apoi în odaia de alături și acolo l-am găsit pe Cohn dormind în fotoliu. Adormise cu capul pe brațe. N-aș fi vrut să-l trezesc, dar trebuia să închid biroul și să plec. I-am pus mîna pe umăr. Scutură din cap. „Nu pot, spuse apăsîndu-și și mai tare capul pe brațe. Nu pot. Pentru nimic în lume nu fac una ca asta."

— Robert, am rostit eu atunci zgîlțîindu-l de umăr. El a ridicat privirile, a zîmbit și a început să clipească des.

— Am spus ceva cu glas tare, adineaori ?

— Ceva ai spus. Dar n-am înțeles ce anume.

— Doamne sfinte ! Ce vis înfiorător !

— Te-a adormit țăcănitul mașinii de scris ?

— Cred că asta-i pricina. N-am dormit de loc astă-noapte.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Am discutat, îmi răspunse Cohn.

Cu ochii minții, vedeam limpede scena. Am prostul nărav de a reconstitui în minte scenele trăite în dormitor de prietenii mei. După aceea am coborît, ne-am dus la „Café Napolitain" să luăm un *apéritif* și să privim lumea ieșită la plimbare pe bulevard.

Capitolul 3

Era o caldă seară de primăvară, iar după plecarea lui Robert am mai rămas la o masă pe terasa de la „Napolitain" să privesc coborîrea amurgului, aprinderea firmelor luminoase, schimbarea ritmică a roșului și verdelui stopurilor, îmbulzeala trecătorilor și scurgerea tropotitoare a trăsurilor pe lîngă șirul dens de taxiuri, să văd cum *les poules* trec prin fața mea singure ori perechi, pornite să facă rost de masa din seara aceea. Am urmărit cu privirea o fată frumoasă care trecea pe lîngă masa mea, am văzut-o cum se depărtează pe stradă și am pierdut-o în mulțime, am observat apoi alta, pe urmă din nou am văzut-o pe prima întorcîndu-se. Iarăși a trecut pe lîngă mine, și atunci am privit-o drept în ochi, iar fata a venit spre masa mea și s-a așezat. A sosit și chelnerul.

— Ei, și ce-ai vrea să bei? am întrebat-o.

— Pernod.

— Nu-i chiar bun pentru puștance.

— Puști ești tu. *Dites, garçon, un pernod* [1].

— Și mie tot un pernod.

— Ce-i cu tine? mă întrebă fata. Te duci la un chef?

[1] Ascultă, chelner, un pernod (fr.).

— Sigur. Tu nu?

— Nu știu. În orașul ăsta niciodată nu poți să știi.

— Nu-ți place Parisul?

— Nu.

— De ce nu te duci altundeva?

— Nu există nici un altundeva.

— Înseamnă că ești fericită!

— Fericită pe dracu!

Pernodul este o imitație a absintului, dar verzui la culoare. Dacă îi pui apă, capătă un aspect lăptos. Are gust de lemn dulce, te înfierbîntă zdravăn, dar tot la fel te și turtește. Am stat la masă și am băut, iar fata părea cam abătută.

— Ei, ce zici, o întrebai, îmi plătești o masă?

Fata zîmbi și atunci am înțeles pentru ce se ferea cu atîta grijă să nu izbucnească în rîs. Cu gura închisă, era chiar destul de drăguță. Am plătit și am pornit-o în jos pe stradă. Am chemat o trăsură și birjarul a tras lîngă trotuar. Purtați de alunecarea înceată și lină, ne-am așezat comod în *fiacre* și am urcat pe Avenue de l'Opéra, am trecut pe lîngă ușile ferecate ale magazinelor cu vitrine luminoase, de-a lungul bulevardului larg, strălucitor și aproape pustiu. Trăsura trecu prin fața birourilor ziarului „Herald" din New York, ale căror ferestre erau pline de ceasornice.

— Ce-i cu toate ceasurile astea? mă întrebă fata.

— Arată ora de pe întreg cuprinsul Americii.

— De ce rîzi de mine?

Cotirăm de pe Avenue pe Rue des Pyramides, străbăturăm prin aglomerația de pe Rue de Rivoli și pătrunserăm pe o poartă întunecată în grădina Tuileries. Fata se ghemuise lîngă mine, iar eu o cuprinsesem cu brațul. Înălță capul așteptînd să fie sărutată. Încercă să mă mîngîie, dar îi dădui mîna la o parte.

— Fii cuminte.

— Ce-i cu tine ? Ești bolnav ?

— Da.

— Toată lumea e bolnavă. Și eu sînt.

Am ieșit din Tuileries la lumină, am traversat Sena și pe urmă am luat-o în sus pe Rue des Saints Pères.

— Dacă ești bolnav, n-ar trebui să bei pernod.

— Nici tu.

— Pentru mine n-are importanță. Cînd e vorba de o femeie, nu contează.

— Cum te cheamă ?

— Georgette. Pe tine cum ?

— Jacob.

— Asta e nume flamand.

— E și american.

— Nu ești flamand ?

— Nu, american.

— Îmi pare bine. Nu pot să-i sufăr pe flamanzi.

Între timp ajunsesem la restaurant. Am strigat către *cocher*[1] și i-am spus să oprească.

[1] Birjar (fr).

Am coborît din trăsură, însă Georgettei nu i-a plăcut cum arăta localul.

— E cam prăpădit restaurantul ăsta.

— Cam, îi răspunsei. Poate preferi să iei masa la Foyot. De ce nu reții trăsura să te duci acolo ?

O agățasem împins de gîndul vag sentimental că ar fi plăcut să iau masa însoțit de cineva. Trecuse multă vreme de cînd nu mai mîncasem în tovărășia unei *poule* și uitasem cît de plictisitoare poate fi o asemenea masă. Intrarăm în restaurant, trecurăm pe lîngă tejgheaua unde trona Madame Lavigne și pe urmă ne așezarăm într-o cameră mai mică. După ce mîncă, Georgette se mai învesel și îmi declară :

— Nu-i rău aici. Nu e șic, dar mîncarea e destul de bună.

— Poți mînca mai bine decît la Liège.

— Bruxelles vrei să zici.

Mai luarăm o sticlă de vin și Georgette spuse o glumă. Pe urmă zîmbi arătîndu-și toți dinții stricați și din nou ciocnirăm paharele.

— Ești un tip simpatic, îmi mărturisi Georgette. Ce păcat că te-ai îmbolnăvit. Și ne înțelegem bine amîndoi. Dar ia spune, de ce suferi ?

— Am fost rănit în război, i-am răspuns eu.

— Of, porcăria aia de război.

De bună seamă că am fi continuat așa, discutînd despre război și convenind că, de fapt, fusese o adevărată calamitate pe capul civilizației și mult mai bine ar fi fost dacă era

evitat. Mă plictiseam destul de tare. Dar tocmai atunci cineva strigă din camera de alături :

— Barnes ! Hei, Barnes ! Jacob Barnes !

— Auzi, mă strigă un prieten, i-am explicat fetei şi am ieşit din cameră.

Dincolo am dat peste Braddocks aşezat la o masă, împreună cu o ceată întreagă : Cohn, Frances Clyne, doamna Braddocks şi alţii pe care nu-i cunoşteam.

— Mergi şi tu la dans, nu-i aşa ? mă întrebă Braddocks.

— Ce dans ?

— Cum ce dans ? Dancingurile. Ce, nu ştii că le-am reînviat ? interveni doamna Braddocks.

— Trebuie să vii şi tu, Jake. Ne ducem cu toţii, spuse Frances de la celălalt capăt al mesei. Era o femeie înaltă şi se pricepea să zîmbească.

— Sigur că merge şi el, afirmă Braddocks. Hai, vino încoace să iei cafeaua cu noi, Barnes.

— S-a făcut.

— Şi adu-ţi prietena, mă îndemnă rîzînd doamna Braddocks. Era canadiană şi în relaţiile cu ceilalţi dovedea întreaga simplitate plină de graţie a celor din Canada.

— Mulţumesc, venim numaidecît, am făgăduit eu. Pe urmă m-am întors în camera cea mică.

— Cine-s prietenii aceia ai tăi ? mă întrebă Georgette.

— Scriitori şi artişti.

— De ăştia găseşti puzderie dincoace de Sena.

— Chiar prea mulţi.

— Ai dreptate. Totuşi, unii dintre ei scot bani frumoşi.

— Ei, da.

Am terminat de mîncat şi am băut vinul, pe urmă i-am spus fetei :

— Hai dincolo. Cafeaua o bem împreună cu ceilalţi.

Georgette îşi deschise poşeta, şi-şi trecu de cîteva ori puful peste obraji uitîndu-se în oglinjoară, îşi redesenă buzele cu ajutorul rujului şi-şi potrivi pălăria, apoi anunţă :

— Gata.

Am trecut în sala plină de lume, iar Braddocks şi ceilalţi bărbaţi de la masă s-au ridicat în picioare.

— Daţi-mi voie să v-o prezint pe logodnica mea, mademoiselle Georgette Leblanc, am anunţat eu. Georgette arboră zîmbetul ei încîntător şi cu toţii ne strînserăm mîinile.

— Sînteţi rudă cu Georgette Leblanc, cîntăreaţa ? întrebă doamna Braddocks.

— *Connais pas* [1], răspunse Georgette.

— Dar aveţi acelaşi nume, insistă binevoitoare doamna Braddocks.

— Nu, contestă Georgette. Nici vorbă. Pe mine mă cheamă Hobin.

[1] N-o cunosc (fr.).

— Bine, dar domnul Barnes v-a prezentat drept mademoiselle Georgette Leblanc. Am auzit foarte limpede, insistă doamna Braddocks, care, încîntată de faptul că vorbea franţuzeşte, ar fi fost în stare să nu-şi dea seama de nimic din ce spune.

— E un caraghios, declară Georgette.

— A, atunci a glumit, spuse doamna Braddocks.

— Da, încuviinţă Georgette. A vrut să facă haz.

— Ai auzit, Henry ? strigă doamna Braddocks peste masă către bărbatu-său. Domnul Barnes şi-a prezentat logodnica drept mademoiselle Leblanc, dar de fapt pe dînsa o cheamă Hobin.

— Sigur că da, draga mea. Pe mademoiselle Hobin eu o cunosc de foarte multă vreme.

— Aha, mademoiselle Hobin, strigă Frances vorbind franţuzeşte foarte repede şi părînd a nu fi nici atît de mîndră şi nici atît de mirată ca doamna Braddocks de pe urma împrejurării că izbutea să se exprime în franţuzeşte. Sînteţi de mult la Paris ? Vă place aici ? Iubiţi Parisul, nu-i aşa ?

— Cine-i asta ? întrebă Georgette întorcîndu-se către mine. Trebuie neapărat să vorbesc cu ea ?

Se uită la Frances, care stătea pe scaun zîmbind, cu mîinile împreunate, capul înclinat pe gîtul ei lung şi buzele strînse, gata să pornească iarăşi vorbăria.

— Nu, nu-mi place Parisul. E scump şi murdar.

— Zău ? Eu îl găsesc excepţional de curat. E unul dintre cele mai curate oraşe din toată Europa.

— Mie mi se pare murdar.

— Ce curios ! Dar poate că nu staţi de prea multă vreme la Paris.

— Ba stau de o groază de vreme.

— Poţi găsi în el oameni încîntători. Asta trebuie s-o admită oricine.

Georgette se întoarse din nou spre mine.

— Îs tare drăguţi prietenii tăi.

Frances se cam cherchelise şi i-ar fi făcut plăcere să continue în acelaşi fel, dar sosi cafeaua, veni şi Lavigne cu lichiorurile, iar pe urmă plecarăm cu toţii către dancing-clubul pe care-l ştia Braddocks.

De fapt era un *bal musette* pe Rue de la Montagne Sainte Geneviève. În cinci seri din săptămînă veneau acolo să danseze muncitorii din cartierul Panthéon. Pentru o seară în fiece săptămînă se transforma în dancing-club. Lunea era închis. Cînd am sosit noi, nu era în local aproape nimeni, în afară de un poliţist care stătea lîngă uşă, de nevasta patronului tronînd la barul acoperit cu tablă de zinc şi de patronul însuşi. Fata lor coborî în local tocmai cînd intram noi. De-a lungul pereţilor se întindeau bănci lungi, în toată încăperea erau înşirate mese, iar în fund se afla ringul de dans.

— Sper că lumea are să sosească ceva mai devreme, spuse Braddocks.

Fata veni spre noi şi ne întrebă ce vrem de băut. Patronul se urcă pe un scaun înalt de

lîngă ring și începu să cînte la acordeon. Avea un șir de clopoței prinși în jurul gleznei și în vreme ce cînta, bătea tactul cu piciorul. Toată lumea trecu la dans. Era foarte cald și cînd am coborît de pe ring eram lac de transpirație.

— Doamne sfinte, exclamă Georgette. Cumplită zăpușeală e în cutia asta !

— E cald.

— Cald al dracului !

— Scoate-ți pălăria.

— Bună idee.

Cineva o invită pe Georgette la dans, iar eu m-am dus la bar. Era într-adevăr foarte cald și acordeonul răsuna plăcut în noaptea înăbușitoare. Am băut o bere stînd în prag și primind în față adierea răcoroasă a vîntului de pe stradă. Două taxiuri coborau pe strada înclinată. Amîndouă opriră în fața localului. O ceată de tineri, unii îmbrăcați în jersee, alții doar în cămăși, coborî din ele. În lumina ce se revărsa pe ușă le-am văzut mîinile și părul proaspăt spălat, încrețit în inele. Polițistul de lîngă ușă se uită la mine și zîmbi. Noii sosiți intrară înăuntru. Cînd trecură pragul, le-am văzut la lumină mîinile albe, părul ondulat, chipurile albe, care se strîmbau, gesticulau, vorbeau. Printre ei se afla și Brett. Arăta foarte frumoasă și se vedea limpede că se simte grozav de bine în mijlocul lor.

Unul dintre noii clienți o văzu pe Georgette și anunță:

— Ia ascultați ce spun eu. Uite că am zărit o fată într-adevăr de meserie. Am să dansez cu ea, Lett. Uită-te bine la mine.

Bărbatul înalt, brunet, căruia i se spusese Lett, răspunse :

— Nu te-apuca de prostii.

Blondul cu păr ondulat îl liniști :

— Lasă, dragă, nu te speria.

Iar Brett era cu ei.

Mă cuprinsese o furie crîncenă. Nu știu cum, dar ăștia totdeauna mă înfuriau. Îmi dau seama că de obicei sînt socotiți oameni amuzanți, cu care trebuie să fii îngăduitor, dar tare aveam poftă să-l pocnesc pe unul, pe oricare, doar ca să strivesc în picioare atitudinea aceea superioară și afectată. Însă în loc să fac așa, am ieșit în stradă și am băut o bere la barul localului de alături. Berea nu era bună de loc, și a trebuit să iau un coniac încă și mai prost, ca să spăl gustul nesuferit ce-mi rămăsese în gură. Cînd m-am întors în primul local, ringul era plin de dansatori și Georgette dansa cu tînărul cel blond, care se mișca dînd din șolduri, cu capul lăsat pe-o parte și ochii ridicați spre tavan. De îndată ce se opri muzica, un altul o invită să danseze cu el. O acaparaseră definitiv. Atunci am înțeles că toți au să danseze cu Georgette. Așa-s ăștia.

M-am așezat la o masă. La aceeași masă ședea și Cohn. Frances dansa. Doamna Braddocks a venit cu unul și ni l-a prezentat drept Prentiss. Venise de la New York și era de fel din Chicago, un proaspăt romancier cu faimă

mereu crescîndă. Vorbea cu un fel de accent britanic. I-am propus să bea ceva.

— Mulţumesc foarte mult, răspunse tînărul, dar chiar adineauri am băut.

— Mai ia încă un păhărel.

— Mulţumesc, o să iau unul.

Am chemat fata şi am luat fiecare cîte un *fine à l'eau* [1].

— Am auzit că eşti din Kansas City, îmi spuse tînărul.

— Da.

— Parisul ţi se pare amuzant ?

— Da.

— Zău ?

Mă cam cherchelisem. Nu eram chiar beat de-adevărat, dar de ajuns ca să nu-mi pese de nimic.

— Mă jur că da, am stăruit eu. Dumitale nu ?

— Oho, cît de încîntător te înfurii, zise tînărul. Tare mi-ar place să am şi eu darul ăsta.

M-am ridicat de la masă şi am pornit către ringul de dans. Doamna Braddocks a venit după mine, zicînd :

— Nu trebuie să te superi pe Robert. Vezi bine că nu-i decît un copil.

— Nu m-am supărat. Doar am avut o clipă senzaţia că s-ar putea să vărs.

— Logodnica ta are un succes grozav, urmă doamna Braddocks uitîndu-se spre ring, unde

[1] Lichior diluat cu apă minerală (fr.).

Georgette dansa în braţele bărbatului înalt şi negricios cu numele de Lett.

— Nu-i aşa ? am rostit eu.

— Ba cam aşa, conveni doamna Braddocks.

Cohn se apropie şi el şi-mi spuse :

— Hai, Jake, să bem ceva. Şi o pornirăm împreună spre bar. Dar ce-i cu tine ? Parcă s-ar fi întîmplat ceva care te-a întors pe dos.

— Nu s-a întîmplat nimic. Numai că toată panorama asta îmi face greaţă, atîta tot.

Brett veni şi ea la bar.

— Hello, copii !

— Hello, Brett, i-am răspuns. Dar cum de nu te-ai pilit ?

— De-acuma gata, nu mă mai pilesc niciodată. Ia ascultaţi, oferiţi-i fetiţei un brandy cu sifon.

Stătea lîngă noi, cu paharul în mînă, şi l-am văzut pe Robert Cohn cum se uita la ea. Arăta în bună măsură aşa cum trebuie să fi arătat strămoşul său în clipa cînd a zărit pămîntul făgăduinţei. Bineînţeles, însă, că Robert era mult mai tînăr. Dar avea pe chip expresia aceea de aşteptare avidă şi aproape deznădăjduită.

Brett era afurisit de frumoasă. Purta un pulover de jerse şi o fustă de tweed, iar părul îi era pieptănat peste cap, băieţeşte. Ea a lansat genul ăsta. Era alcătuită doar din linii curbe, ca silueta unui yaht lansat în cursă, şi prin jerseul acela de lînă nu putea să-ţi scape nici un amănunt. I-am spus :

— Sînt încîntători prietenii ăștia ai tăi, Brett.
— Nu-i așa că-s drăguți? Dar tu, dragul meu? De unde-ai adunat-o?
— De la „Napolitain".
— Și ai petrecut o seară plăcută?
— Oho, într-adevăr neprețuită!
Brett izbucni în rîs.
— Nu-i frumos din partea ta, Jake. Înseamnă că ne jignești pe toți. Ia uită-te la Frances. Și la Jo.
Asta pentru a fi pe placul lui Cohn.
— E-un fel de restrîngere a afacerilor, urmă Brett, și din nou izbucni în rîs.
— Ești teribil de trează, am observat eu.
— Da. Nu-i așa? Și unde mai pui că atunci cînd te afli cu o ceată cum e a prietenilor mei, poți bea fără nici o grijă.
Muzica se auzi din nou și Robert Cohn zise:
— Îmi acorzi mie dansul ăsta, lady Brett?
Brett îi zîmbi, pe urmă începu să rîdă.
— Pe ăsta i l-am promis lui Jacob. Al dracului de biblic mai sună numele tău, Jake.
— Dar de următorul ce zici? întrebă Cohn.
— O să plecăm, răspunse Brett. Avem o întîlnire tocmai în Montmartre.
În vreme ce dansam, m-am uitat peste umărul partenerei mele și l-am văzut pe Cohn stînd în picioare dinaintea barului, cu ochii mereu pironiți asupra ei.
— Ai mai zdrobit o inimă, i-am șoptit.
— Nu vorbi despre treaba asta. Bietul băiat. Habar n-am avut pînă adineaori.

— Ei, nu-i nimic, am urmat eu. Bănuiesc că-ți place să le sporești mereu numărul.
— Nu mai vorbi ca un prost.
— Dar îi sporești.
— Ei, și? Ce dacă îi sporesc?
— Nimic.
Dansam după melodia acordeonului și cineva începuse să cînte la banjo. Era foarte cald și mă simțeam minunat. Trecurăm pe lîngă Georgette, care dansa cu un altul din grup.
— Ce te-o fi apucat de-ai adus-o aici?
— Nici eu nu știu, pur și simplu am venit cu ea încoace.
— Începi să devii al dracului de romantic.
— Nu, mă plictisesc.
— Acuma?
— Nu, nu acuma.
— Hai să plecăm de aici. O lași pe mîini bune.
— Vrei să plecăm?
— Dacă n-aș vrea, crezi că ți-aș propune?
Am coborît de pe ring, mi-am luat pardesiul dintr-un cuier prins în perete și m-am îmbrăcat. Brett se dusese la bar. Cohn îi spunea nu știu ce. M-am oprit și eu la bar și am cerut un plic. Patroana a făcut rost de unul. Am scos din buzunar o bancnotă de cincizeci de franci, am pus-o în plic, l-am închis și i l-am încredințat patroanei, rugînd-o:
— Vreți să fiți bună și să dați plicul fetei cu care am venit, dacă întreabă de mine? Și dacă pleacă împreună cu vreunul dintre domnii de-aici, ați vrea să mi-l păstrați?

— *C'est entendu, monsieur*[1], mi-a răspuns patroana. Plecați ? Chiar așa devreme ?

— Da.

Ieșirăm pe ușă. Cohn tot mai avea ceva de spus și vorbea cu Brett, care îi ură noapte bună și mă luă de braț.

— Noapte bună, Cohn, am adăugat și eu.

În stradă, ne uitarăm după un taxi. Brett îmi spuse :

— Ai să rămîi fără cei cincizeci de franci.

— Bineînțeles.

— Nu se vede nici un taxi.

— Să mergem pe jos pînă la Panthéon și să luăm de acolo.

— Hai să bem ceva în cîrciuma de-alături și să trimitem după un taxi.

— Nu-ți place să mergi pe jos nici măcar zece pași.

— Nu, dacă pot să scap.

Am intrat în barul de alături și am trimis chelnerul după un taxi.

— Ei, uite că am plecat și ne-am descotorosit de ei.

Stăteam sprijiniți de barul înalt acoperit cu tablă de zinc și, fără să scoatem o vorbă, ne uitam unul la celălalt. Pe urmă a venit chelnerul și ne-a anunțat că taxiul ne așteaptă afară. Brett m-a strîns tare de mînă. I-am dat chelnerului un franc și am ieșit.

[1] Am înțeles, domnule (fr.).

— Încotro să-i spun s-o ia ? am întrebat-o pe Brett.

— Ei, spune-i să ne plimbe pe-aici primprejur.

L-am rugat pe șofer să ne ducă la Parcul Montsouris, am urcat și am trîntit portiera. Brett ședea răsturnată într-un colț cu ochii închiși. M-am așezat lîngă ea. Cu o smucitură, mașina porni din loc.

— Vai, dragul meu, am fost atît de nenorocită, rosti Brett.

Capitolul 4

Taxiul o luă în sus pe pantă, trecu prin piaţa luminată, apoi mai departe, în întuneric, tot urcînd, pe urmă ajunse la loc drept pe strada întunecoasă de dincolo de Saint Etienne du Mont, alunecă lin pe asfalt, trecu pe lîngă copaci şi pe lîngă autobuzul oprit în Place de la Contrescarpe, apoi o coti peste pietrele de rîu de pe Rue Mouffetard. Pe ambele părţi ale străzii se înşirau barurile luminate şi prăvăliile deschise la ore tîrzii. Nu stăteam aproape unul de altul, dar de multe ori ne-am ciocnit din pricina zdruncinăturilor maşinii pe strada cea veche. Brett îşi scosese pălăria. Ţinea capul dat pe spate. I-am văzut faţa la lumina prăvăliilor deschise, pe urmă am trecut în întuneric, şi din nou i-am văzut limpede chipul cînd am pătruns pe Avenue des Gobelins. Pavajul era desfundat şi muncitorii lucrau la şinele de tramvai sub lumina lămpilor cu acetilenă. Brett avea chipul alb şi linia gîtului i se distingea limpede în lumina puternică a flăcărilor. Cînd am pătruns iarăşi în întuneric, am sărutat-o. Buzele ni s-au împreunat strîns, dar după aceea Brett s-a răsucit deodată şi s-a ghemuit în colţul banchetei, cît de departe putea. Ţinea capul în piept. Şi spuse :

— Nu mă atinge. Te rog să nu mă atingi.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Nu pot să îndur.

— Oh, Brett.

— Nu mă atinge. Trebuie să înţelegi. Nu pot îndura, asta-i. Vai, dragul meu, te rog înţelege.

— Nu mă iubeşti ?

— Dacă te iubesc ? Pur şi simplu parcă mă transform în gelatină cînd mă atingi.

— Şi nu ne rămîne nimic de făcut în privinţa asta ?

Acum şedea dreaptă pe banchetă. Se sprijinea de mine, o cuprinsesem cu braţul şi stăteam foarte liniştiţi. Mă privea în ochi, cu privirea aceea numai a ei, care te făcea să te întrebi dacă într-adevăr vede ceva cu proprii ochi. Şi ochii aceia vor continua să privească mereu şi mereu, chiar şi după ce ochii tuturor celorlalţi oameni de pe lume vor fi încetat să mai privească. Privea ca şi cînd pe pămînt n-ar fi existat nici un lucru la care să nu se uite în acelaşi fel, şi cu adevărat era chinuită de mulţimea atîtor lucruri.

— Şi nu ne rămîne nimic, chiar nimic de făcut ? am insistat eu.

— Nu ştiu, răspunse Brett. Nu mai vreau să trec încă o dată prin iadul acela.

— Mai bine am avea grijă să nu ne mai întîlnim.

— Dar, dragul meu, trebuie să te văd. Doar ştii că nu e numai asta.

— Nu, dar totdeauna ajungem acolo.

— E vina mea. Dar, oare nu plătim pentru tot ce facem ?

Toată vremea mă privise drept în ochi. Ochii ei aveau adîncimi variabile ; cîteodată păreau absolut inexpresivi. Acum îi puteai pătrunde pînă în străfunduri.

— Mă gîndesc la toate suferinţele pe care le-am pricinuit bărbaţilor. Acum plătesc pentru toate.

— Nu mai vorbi prostii, m-am împotrivit eu. Dealtminteri, ce mi s-a întîmplat mie trece de obicei drept un lucru plin de haz. Nu mă gîndesc niciodată la istoria asta.

— Vai, nu. Sînt convinsă că nu te gîndeşti.

— Bine, atunci să nu mai vorbim despre ea.

— Şi eu am rîs odată, chiar eu, cîndva. Acum nu se mai uita la mine. Un prieten de-al fratelui meu s-a întors acasă tot aşa, de la Mons. Părea o glumă extraordinară. Dar bărbaţii nu află niciodată nimic, nu-i aşa ?

— Nu, i-am răspuns. Nimeni nu află vreodată ceva.

Eram sătul pînă peste cap de povestea asta. Probabil că într-un moment sau altul o privisem şi eu sub cele mai multe dintre variatele ei aspecte, inclusiv acela că anumite schilodiri ori infirmităţi devin obiect de haz, rămînînd în acelaşi timp foarte dureroase pentru cei loviţi.

— E plină de haz, am spus. Are un haz nespus. Şi are haz, nu glumă, să fii îndrăgostit.

— Aşa crezi ?

În clipa aceea ochii îi deveniră din nou lipsiţi de orice expresie.

— Nu spun haz în sensul comun. Într-un anumit fel e însă un simţămînt fermecător.

— Nu, zise Brett. Cred că e iadul pe pămînt.

— E bine că ne putem întîlni.

— Nu. Nu cred că-i bine.

— Şi nu vrei să ne vedem ?

— Trebuie să te văd.

Acum şedeam ca doi străini. Pe partea dreaptă se afla Parcul Montsouris. Restaurantul, cu bazinul plin de păstrăvi vii şi unde poţi sta să priveşti peste întinderea parcului, era închis şi zăcea în întuneric. Şoferul întoarse capul spre noi. Am întrebat-o pe Brett :

— Unde ai vrea să mergem ?

Brett se uita în altă parte.

— A ! Să mergem la „Select".

— „Café Select", i-am spus şoferului. Boulevard Montparnasse.

Am pornit imediat într-acolo, ocolind pe după Leul de la Belfort, care supraveghează tramvaiele ce trec către Montrouge. Brett privea drept înainte. Pe Boulevard Raspail, cînd începuserăm să zărim luminile din Montparnasse, Brett spuse :

— Te-ai supăra tare dacă te-aş ruga să faci ceva ?

— Nu fi caraghioasă.

— Mai sărută-mă doar o singură dată înainte de-a ajunge la restaurant.

După ce maşina s-a oprit, am coborît şi i-am plătit şoferului. Brett se dădu jos potrivindu-şi pălăria pe cap. În vreme ce cobora, m-a prins de mînă. Şi mîna îi tremura.

— Spune-mi, arăt tare răvășită ?

Își trase pe ochi pălăria bărbătească de fetru, intră și porni spre bar. Înăuntru, în jurul barului și pe la mese, se afla cea mai mare parte din ceata cu care fusesem la localul de dans.

— Hello, copii, strigă Brett. Vreau să beau ceva !

— A ! Brett ! Brett ! strigă venind către ea mărunțelul pictor portretist grec care afirma despre sine că e duce și căruia toți îi spuneau Zizi. Am pentru tine o veste grozavă.

— Hello, Zizi, îi răspunse Brett.

— Aș vrea să-ți prezint un prieten, spuse Zizi.

Un bărbat gras se apropie de ei.

— Contele Mippipopolous — prietena mea lady Ashley.

— Bună seara, rosti Brett.

— Vă distrați bine la Paris, lady ? întrebă contele Mippipopolous. La lanțul de la ceas purta un dinte de elan [1].

— Oarecum, răspunse Brett.

— Parisul e un oraș grozav, asta fără nici o îndoială, urmă contele. Dar bănuiesc eu că dumneavoastră aveți și la Londra destule chestii grozave.

— A, bineînțeles, confirmă Brett. Uriașe !

Braddocks mă strigă de la o masă :

[1] Semn distinctiv al unei asociații aristocratice.

— Barnes, vino să bei ceva. Află că fata aceea a ta a făcut un scandal înfiorător.

— Cum așa ?

— A pornit de la o vorbă de-a fetei patronilor. Scandal clasa întîi. A fost încîntătoare, să știi. Și-a arătat cărțulia galbenă și i-a cerut fetei patronilor s-o arate și ea pe a ei. Atuncea să vezi scandal.

— Și cum s-a sfîrșit ?

— Ei, s-a găsit cineva s-o ducă și pe ea acasă. Nu era urîtă. Și se pricepe să vorbească în argou, minunat se pricepe. Stai jos să bei ceva.

— Nu, am refuzat eu. Trebuie s-o șterg de-aici. L-ai văzut pe Cohn ?

— A plecat acasă împreună cu Frances, interveni doamna Braddocks.

— Bietul băiat, urmă Braddocks. Pare să fie tare nefericit.

— Vă spun că chiar și este, afirmă doamna Braddocks.

— Gata, trebuie s-o șterg, i-am anunțat grăbit. Vă urez noapte bună.

M-am dus la Brett, lîngă bar, și i-am spus noapte bună. Contele tocmai comanda șampanie, și mă întrebă :

— N-ați dori să beți un pahar cu noi ?

— Nu. Vă mulțumesc foarte mult. Sînt nevoit să plec.

— Chiar pleci ? mă întrebă Brett.

— Da. Mă doare capul îngrozitor.

— Ne vedem mîine ?

— Treci pe la birou.
— N-aş crede.
— Ei, atunci unde aş putea să te văd ?
— Oriunde, în jur de ora cinci.
— Numai să fie în cealaltă parte a oraşului.
— Bine. La cinci mă găseşti la Crillon.
— Încearcă să fii acolo, am rugat-o.
— N-avea nici o grijă, mă linişti Brett. Niciodată nu te-am lăsat să aştepţi degeaba, nu-i aşa ?
— Mai ştii ceva de Mike ?
— O scrisoare azi.
— Noapte bună, domnul meu, spuse contele.

Am ieşit afară, pe trotuar, şi am pornit spre Boulevard Saint Michel, trecînd pe lîngă mesele de la „Rotonde", încă şi la ora aceea ocupate, am aruncat o privire către cealaltă parte a străzii, unde mesele de la „Dôme" se înşiruiau pînă la marginea trotuarului. De la o masă, cineva mi-a făcut semn cu mîna. Nu-mi puteam da seama cine e, şi mi-am văzut de drum. Voiam s-ajung acasă. Boulevard Montparnasse era pustiu. La „Lavigne" uşile stăteau închise şi ferecate, iar la „Closerie des Lilas" scoseseră mesele pe trotuar. Am trecut pe lîngă statuia lui Ney, aşezată între castanii cu frunze tinere, în lumina lămpii cu arc voltaic. O coroană de flori roşii ofilite se sprijinea pe baza soclului. M-am oprit şi am citit inscripţia de pe panglică : Din partea Grupărilor Bonapartiste, şi o dată, nu mai ţin minte care anume. Grozav de impunător arăta mareşalul Ney, cu cizmele lui înalte şi cu sabia ridicată printre frunzele verzi şi proaspete ale castanilor. Locuiam chiar peste drum, puţin mai jos, pe Boulevard Saint Michel.

În odaia portăresei era lumină, aşa că am bătut la uşă, iar ea mi-a înmînat corespondenţa. I-am urat noapte bună şi am urcat pe scări. Primisem două scrisori şi cîteva ziare. Le-am cercetat la lumina lămpii cu gaz aerian din sufragerie. Scrisorile veneau din Statele Unite. Una conţinea un extras al contului meu la bancă. Arăta un activ de 2.432 de dolari şi 60 de cenţi. Am scos carnetul şi am scăzut cele patru cecuri emise după întîi ale lunii, aflînd astfel că mai dispuneam de 1.832 de dolari şi 60 de cenţi. Am însemnat cifrele pe dosul extrasului de cont. Cealaltă cuprindea un anunţ de căsătorie. Doamna şi domnul Aloysius Kirby anunţă căsătoria fiicei lor Katherine — dar n-o cunoşteam nici pe fată şi nici bărbatul cu care se mărita. Probabil că trimiseseră anunţul şi în dreapta şi-n stînga, la toată lumea. Ce nume bizar ! Eram încredinţat că n-aş fi putut niciodată uita un om cu un nume ca Aloysius. Nume pe de-a-ntregul catolic. Anunţul avea pe el şi blazon. Ca Zizi, ducele grec. Sau contele acela. Ciudat mai era şi contele. Şi Brett avea titlu nobiliar. Lady Ashley. Ducă-se dracului Brett. Da, du-te dracului, lady Ashley.

Am aprins lampa de pe noptieră, am închis robinetul de gaze şi am deschis ferestrele largi ale camerei. Patul era departe de ferestre, aşa că le-am lăsat deschise şi m-am dezbrăcat lîngă pat. Un vagon de noapte trecu pe şinele de tramvai ducînd legume către pieţele oraşului.

Vagoanele astea fac un zgomot cumplit în nopțile cînd somnul nu se lipește de tine. Dezbrăcîndu-mă, m-am privit în oglinda dulapului cel mare de lîngă pat. Camera fusese mobilată tipic franțuzește. Și, aș zice, destul de practic. Oh, tocmai asta, dintre toate rănile cîte pot exista pe lume ! Cred că păream caraghios. Mi-am pus pijamaua și m-am vîrît în pat. Aveam lîngă mine cele două periodice despre luptele cu tauri, și le-am scos banderolele. Una dintre ele era portocalie. Cealaltă galbenă. Din amîndouă aveam să aflu aceleași știri, așa că oricare dintre ele, citită mai întîi, ar fi lipsit-o pe cealaltă de orice interes. „Le Toril“ era mai bine scris, și pe el l-am luat să-l citesc. L-am citit de la un capăt la celălalt, inclusiv Mica Publicitate și cotele bursei cerealelor. Am stins lampa. Cu gîndul că aș putea să adorm.

Gîndurile au început s-o ia razna. Vechea durere. Da, ce-ar fi putut fi mai scîrbos decît o astfel de rană, căpătată cînd erai fugărit pe un front de operetă cum fusese frontul italian ? În spitalul acela din Italia noi, cei internați, eram pe cale de a întemeia o asociație. Și în italienește numele asociației suna tare caraghios. Oare cu ceilalți, cu italienii, ce s-o fi întîmplat ? Fusesem la Ospedale Maggiore, la Milano, în Padiglione Ponte. Clădirea de alături se chema Padiglione Zonda. În față se afla o statuie a lui Ponte, ori o fi fost a lui Zonda. Acolo a venit să mă viziteze ofițerul de legătură, cu grad de colonel. Caraghioasă treabă. Cam cea dintîi treabă hazlie. Eram înfășurat

tot în bandaje. Dar lui îi spuseseră ce anume pățisem. Și atunci a rostit următoarea cuvîntare uriașă : „Dumneata, un străin, un englez (orice străin nu putea fi decît englez), ți-ai jertfit mai mult decît viața.“ Formidabilă cuvîntare ! Aș fi vrut s-o pictez în litere cu înluminuri și s-o atîrn la mine în birou. Dar de rîs n-a rîs nici o clipă. Își închipuia, cred, cum s-ar simți în locul meu. *Che mala fortuna ! Che mala fortuna !*[1]

Cred, însă, că niciodată nu mi-am dat seama cu adevărat ce însemna asta. Încerc să iau lucrurile cît mai în glumă și să nu creez încurcături nimănui. Probabil că nici n-aș fi avut vreun necaz dacă n-aș fi întîlnit-o pe Brett la bordul vasului cu care mă transportaseră în Anglia. Bănuiesc că nici nu dorea altceva decît ce nu putea obține. Da, așa sînt oamenii. Dă-i dracului. Preoții catolici au o metodă grozavă cînd e vorba de asemenea treburi. Orice ai zice, sfaturi se pricep să dea. Să nu te gîndești la ce te face să suferi. Oho, prețios sfat. Încearcă să-l urmezi din cînd în cînd. Încearcă și urmează-l.

Am rămas treaz și gîndurile mi se învălmășeau în minte. De la o vreme nu m-am mai putut stăpîni, am început să mă gîndesc la Brett, și toate celelalte au dispărut. Mă gîndeam la Brett, iar atunci gîndurile și-au curmat învălmășeala și au început să alunece în valuri

[1] Ce nenorocire ! Ce nenorocire ! (ital.)

line. Pe urmă, dintr-o dată, am izbucnit în plîns. După un timp m-am mai liniștit, am rămas întins în pat ascultînd huruitul tramvaielor greoaie ce treceau și se depărtau pe stradă, apoi am adormit.

M-am trezit. De afară venea zvon de ceartă. Am tras cu urechea și mi s-a părut că recunosc o voce. Mi-am pus pe mine un halat și m-am dus la ușă. De jos, răzbătea glasul portăresei. Era tare furioasă. Mi-am auzit numele și am strigat-o.

— Dumneavoastră sînteți, domnule Barnes ? mă întrebă portăreasa.

— Da. Eu sînt.

— E aici o afurisită de femeie care a ridicat toată strada în picioare. Ce porcărie, la asemenea ceas din noapte ! Zice că trebuie să vină la dumneavoastră. Degeaba i-am spus că v-ați culcat.

Pe urmă am auzit-o pe Brett. Fiind pe jumătate adormit, fusesem sigur că e vorba de Georgette. De ce, nici eu nu-mi dau seama. Georgette n-avea de unde să știe unde stau.

— Vrei să fii bună și să o lași sus ?

Brett începu să urce scările. Mi-am dat seama, de cum am văzut-o, că era complet beată.

— Auzi ce prostie, exclamă Brett. Să faci asemenea scandal. Ia spune, nu-i așa că nu dormeai ?

— Dar ce crezi că făceam ?

— Nu știu. Ce oră e ?

M-am uitat la ceas. Era patru și jumătate.

— Habar n-aveam cît e, zise Brett. Ascultă, la tine, aicea, nu se poate găsi un scaun ? Nu fi supărăcios, dragule. Abia m-am despărțit de conte. El m-a adus încoace.

— Ce fel de om e ?

Am scos sticla de brandy, sifonul și paharele.

— Puțin, numai o picătură, zise Brett. Nu încerca să mă îmbeți. Contele. Da, așa-i. E de-ai noștri.

— E într-adevăr conte ?

— Noroc ! Știi, aș zice că da. În orice caz, merită să fie. Știe despre ceilalți cîte-n lună și-n stele. Numai dracu poate bănui de unde le-o fi adunat pe toate. Are în Statele Unite un lanț de prăvălii cu dulciuri.

Sorbi din pahar.

— Cred că lanț a zis. Cam așa ceva. Toate-s legate între ele, el le-a legat. Mi-a spus cîte ceva în privința asta. Al dracului de interesant. În orice caz, e de-ai noștri. Da, de-ai noștri. Sigur. Se vede cît de colo.

Bău din nou.

— Dar ce m-amestec eu în poveștile astea ? Nu te superi, nu ? El îi aranjează treburile lui Zizi, știai ?

— Zizi e și el într-adevăr duce ?

— Nu m-ar mira. E grec, doar știi. Pictor infect. Mi-a cam plăcut contele.

— Unde te-ai dus cu el ?

— Ei, peste tot. Chiar acuma m-a purtat încoace. Mi-a oferit zece mii de dolari ca să

mă duc cu el la Biarritz. Cît face asta în lire sterline ?

— Cam două mii.

— Bani serioşi. I-am spus că nu pot face una ca asta. Dar a fost grozav de drăguţ. I-am explicat că prea cunosc multă lume la Biarritz.

Începu să rîdă.

— Văd c-o laşi cam moale cu băutura, observă Brett.

Abia sorbisem din paharul de brandy cu sifon. Am tras o înghiţitură zdravănă. Brett continuă :

— Aşa mai merge. Foarte nostim. Pe urmă a început să-mi spună c-ar vrea să mă duc împreună cu el la Cannes. I-am răspuns că la Cannes cunosc prea multă lume. Monte Carlo. I-am răspuns că la Monte Carlo cunosc prea multă lume. I-am spus că peste tot cunosc prea multă lume. Şi-i foarte adevărat, şi asta e-adevărat. Aşa că l-am rugat să m-aducă încoace.

Se uita la mine, ţinînd braţul sprijinit pe masă şi paharul ridicat. Continuă :

— Nu te uita aşa. I-am spus că sînt îndrăgostită de tine. Adevărat, şi asta. Nu te uita aşa. S-a purtat foarte drăguţ. Vrea să ne ducă pe amîndoi undeva la cină, mîine seară. Ai vrea ?

— De ce nu ?

— Acuma mai bine aş pleca.

— De ce ?

— Am vrut doar să te văd. O idee al dracului de trăsnită. Vrei să te îmbraci şi să cobori ? Aşteaptă cu maşina în stradă, puţin mai sus.

— Contele ?

— El în persoană. Şi un şofer în livrea. Are de gînd să mă plimbe puţin şi pe urmă să luăm micul dejun în Bois. Şi coşuri întregi de cumpărături. De la „Zelli", toate. Douăsprezece sticle de Mumm. Îţi surîde ?

— Am de lucru mîine dimineaţă, i-am răspuns. Şi pe urmă sînt mult prea în urma voastră ca să vă mai pot ajunge şi să mai am vreun haz.

— Nu fi măgar.

— Nici nu-s în stare.

— Aşa-i. Îi trimiţi vreo vorbă drăguţă ?

— Orice. Absolut orice.

— Noapte bună, dragule.

— Nu fi sentimentală.

— Mă-mbolnăveşti.

Ne-am sărutat de rămas bun şi pe Brett au trecut-o fiorii. Mi-a spus :

— E mai bine să plec. Noapte bună, dragule.

— Nu trebuie neapărat să te duci.

— Ba da.

Pe scări ne-am sărutat din nou, iar cînd am chemat-o pe portăreasă să deschidă uşa, am auzit-o mormăind. Am urcat îndărăt în cameră şi de la fereastra deschisă am urmărit-o pe Brett cu privirea, cum păşea de-a lungul străzii către limuzina cea mare, trasă la marginea trotuarului, sub lumina lămpii cu arc voltaic. A urcat şi au pornit. Am plecat de la

fereastră. Pe masă se aflau un pahar gol și altul pe jumătate plin cu brandy și sifon. Le-am luat pe amîndouă, m-am dus în bucătărie și pe cel jumătate plin l-am vărsat în chiuvetă. Am stins focul în sufragerie, și stînd pe pat mi-am aruncat papucii din picioare și m-am culcat. Asta era Brett, cea la care mă gîndeam cînd începusem să plîng. Pe urmă mi-a apărut în minte străbătînd strada și urcîndu-se în mașină, așa cum o văzusem ultima oară, și bineînțeles că n-a mai trecut mult și iar am simțit cum mi se sfîșie inima. Ziua e grozav de ușor să fii tare, orice s-ar întîmpla, dar noaptea e cu totul altfel.

Capitolul 5

A doua zi am pornit pe bulevard către Rue Soufflot, unde luam cafeaua cu brioși. Era o dimineață splendidă. Castanii din grădina Luxembourg înfloriseră. În aer pluteau preves-tirile încîntătoare ale unei zile călduroase. În timp ce beam cafeaua, am citit ziarele și pe urmă am fumat o țigară. Florăresele se întorceau de la piață și își aranjau coșurile. Studenții treceau în sus, către Facultatea de Drept, ori în jos, spre Sorbona. Bulevardul era plin de tramvaie și de oameni plecați la lucru. M-am urcat într-un autobuz S și am pornit spre Madeleine, stînd pe platforma din spate. De la Madeleine am luat-o pe jos pe Boulevard des Capucines pînă la Operă, iar de aici la mine la birou. Am trecut pe lîngă vînzătorii de jucării : unul vindea broaște săltătoare, celălalt păpușele care boxau între ele. Am ocolit puțin ca să nu mă împiedic în sfoara fetei care-l ajuta pe vînzător, mînuind boxerii. Fata stătea în picioare, cu privirile pierdute în gol și sfoara prinsă în mîinile împreunate. Bărbatul îndemna doi turiști să-i cumpere jucăriile. Alți trei se opriseră și priveau. Am trecut mai departe pășind în urma unui om care împingea un tăvălug, zugrăvind cu litere umede pe trotuar cuvîntul CINZANO. Pretutindeni vedeam oameni grăbind către locurile de

muncă. Era plăcut să știi că te duci la muncă. Am traversat bulevardul și am pătruns în clădirea unde aveam biroul.

Sus, în birou, am citit presa franceză de dimineață, am fumat, pe urmă m-am așezat la mașina de scris și am lucrat cu spor. La unsprezece am luat un taxi și m-am dus la Quai d'Orsay[1], am intrat înăuntru și am rămas acolo împreună cu vreo alți zece corespondenți de presă, să-l ascultăm pe un purtător de cuvînt al Ministerului de Externe, un tînăr diplomat stil „Nouvelle Revue Française", cu ochelari cu ramă de baga, care a vorbit și a răspuns la întrebările noastre vreme de-o jumătate de ceas. Președintele Consiliului de Miniștri se afla la Lyon unde ținea un discurs, sau mai degrabă se găsea în drum spre Paris. Cîțiva au pus întrebări doar ca să se audă vorbind și numai doi corespondenți ai agențiilor de presă au întrebat fiindcă doreau cu adevărat să cunoască răspunsul. Nu existau nici un fel de știri importante. La întoarcere am luat un taxi împreună cu Woolsey și Krum.

— Cum Dumnezeu îți petreci nopțile, Jake ? mă întrebă Krum. Nu te-am zărit pe nicăieri.

— Ei, prin Cartierul Latin.

— O să vin și eu într-o noapte. La „Dingo". Asta mi se pare că-i localul cel mai grozav, nu ?

— Ba da. Asta, ori spelunca cea nouă, „Select".

[1] Sediul Ministerului de Externe al Franței.

— De mult am de gînd să dau pe-acolo spuse Krum. Dar știți și voi cum e, totuși, cînd ai nevastă și copii.

— Joci cumva tenis ? întrebă Woolsey.

— Păi, nu, răspunse Krum. N-aș putea spune că am jucat vreodată anul ăsta. Am încercat să mai răsuflu și eu, dar duminica totdeauna a plouat, și pe terenurile de tenis e o înghesuială de nu-ți poți trage sufletul.

— Englezii nu lucrează nici unul sîmbăta, observă Woolsey.

— Băieți norocoși, rosti Krum. Ehei, dar ascultați ce vă spun eu. Într-o bună zi am s-ajung să nu mai trudesc pentru o agenție de presă. Și-atunci o să am tot timpul să văd și cum e la țară.

— Asta-i lucrul cel mai bun. Să trăiești undeva la țară și să ai o mașinuță.

— M-am gîndit serios să-mi cumpăr mașină la anul.

Am bătut în geam. Șoferul a oprit. Le-am spus celorlalți :

— Am ajuns la mine. Haideți să bem ceva.

— Mulțumesc, bătrîne, îmi răspunse Krum. Woolsey clătină din cap.

— Trebuie să redactez ceva despre cele aflate azi dimineață.

Am pus o monedă de doi franci în palma lui Krum.

— Ești nebun, Jake. Eu plătesc.

— Ce rost are ? E în contul agenției.

— Nimic. Vreau să plătesc eu.

Le-am făcut semn cu mîna. Krum scoase capul pe geam :

— Ne vedem miercuri la prînz.

— S-a făcut.

M-am urcat la birou cu ascensorul. Robert Cohn mă aștepta.

— Hello, Jake. Mergi să mîncăm ?

— Da. Stai numai să văd dacă am primit ceva nou.

— Și unde luăm masa ?

— Unde-o fi.

M-am uitat în hîrtiile de pe birou.

— Unde ai vrea să mergem ?

— Ce-ai zice de „Wetzel" ? Au niște *hors d'oeuvres* grozave.

La restaurant am comandat *hors d'oeuvres* și bere. *Le sommelier*[1] a adus berea, în căni de pămînt înalte, cu spuma revărsată pe dinafară și foarte rece. Aveam la dispoziție vreo duzină de soiuri de *hors d'oeuvres.*

— Te-ai distrat bine azi-noapte ? l-am întrebat pe Cohn.

— Nu. N-aș zice.

— Cum mai merge cu scrisul ?

— Prost de tot. Cartea asta a doua n-o pot de fel urni din loc.

— Se întîmplă oricui.

— A, sînt sigur. Totuși, mă cam pune pe gînduri.

[1] Chelnerul care servește băuturile.

— Te mai tentează să pleci în America de Sud ?

— Bineînțeles.

— Ei, și-atunci de ce nu pleci ?

— Frances.

— N-ai decît s-o iei cu tine, l-am sfătuit eu.

— Nu i-ar face plăcere. Nu-i un lucru care să-i fie ei pe plac. Îi plac mulți dintre oamenii de pe-aici.

— Atunci spune-i să se ducă dracului !

— Nu pot. Am față de ea anumite obligații.

Dădu la o parte feliile de castravete și luă o bucată de hering în oțet.

— Jake, ce știi tu despre lady Brett Ashley ?

— O cheamă lady Ashley. Brett e numele ei propriu. Fată drăguță. E pe cale să divorțeze și are să se mărite cu Mike Campbell, care acum e tocmai în Scoția. De ce ?

— E o femeie deosebit de cuceritoare.

— Nu-i așa ?

— Are un anumit farmec, o anumită gingășie. Pare să fie pură și sinceră.

— E foarte drăguță.

— Nu știu cum să descriu farmecul ei, continuă Cohn. Cred că provine din educație.

— Vorbești de parcă ți-ar plăcea la nebunie.

— Exact. Nu m-aș mira să fiu îndrăgostit de ea.

— E bețivă, i-am spus eu. Îl iubește pe Mike Campbell și o să se mărite cu el. Într-o bună zi Mike are să fie putred de bogat.

— Nu cred c-are să se mărite vreodată cu el.

— De ce nu ?

— Nu ştiu. Nu cred, pur şi simplu. O cunoşti de multă vreme ?

— Da. Făcea parte din V.A.D.[1] şi lucra la spitalul unde am fost eu internat pe vremea războiului.

— Pe vremea aceea trebuie să fi fost un copil.

— Astăzi are treizeci şi patru de ani.

— Cînd s-a măritat cu Ashley ?

— În timpul războiului. Adevărata ei dragoste murise de curînd, răpus de dizenterie.

— Răspunzi cam cu venin.

— Te rog să mă ierţi. Fără voia mea. Încercam doar să-ţi prezint faptele.

— Nu cred că s-ar mărita cu un om pe care nu-l iubeşte.

— Ei, i-am spus, uite c-a făcut-o. De două ori.

— Nu cred.

— Bine, atunci nu mai veni cu tot felul de întrebări prosteşti, dacă răspunsurile mele nu-ţi plac.

— Despre treburile astea nu te-am întrebat !

— M-ai întrebat ce ştiu despre Brett Ashley.

— Dar nu ţi-am cerut s-o insulţi.

— Du-te dracului !

[1] *Voluntary Aid Detachment* (Corpul voluntar de asistenţă), serviciu de asistenţă medicală englez.

Alb la faţă, se ridică în picioare şi rămase acolo, palid şi furios, de cealaltă parte a farfurioarelor cu *hors d'oeuvres*.

— Stai jos, i-am spus. Nu fi idiot.

— Trebuie să-ţi retragi cuvintele.

— Hai, isprăveşte o dată cu prostiile astea de grădiniţă.

— Retrage-ţi cuvintele !

— Bine. Retrag totul. De cînd sînt n-am auzit vreodată de Brett Ashley. Eşti mulţumit ?

— Nu. Nu aşa. Că mi-ai spus să mă duc dracului.

— Bun. Nu te duce dracului. Stai pe-aici. Abia trebuie să începem masa.

Cohn zîmbi din nou şi se aşeză. Părea bucuros că se poate aşeza. Ce dracu ar fi putut face dacă n-ar fi stat jos ?

— Spui lucruri atît de jignitoare, Jake.

— Iartă-mă, te rog. Am o limbă afurisită. Dar cînd spun lucruri urîte, niciodată nu le spun cu convingere.

— Ştiu, mărturisi Cohn. Eşti într-adevăr cam singurul prieten bun pe care-l am, Jake.

„Aibă-te Dumnezeu în buna lui pază“, mi-am zis eu în gînd. Şi am continuat cu voce tare :

— Uită ce-am spus. Îmi pare rău.

— S-a făcut. E-n regulă. N-am fost supărat decît o singură clipă.

— Bine. Hai să mai luăm şi altceva de mîncare.

După ce am terminat masa, am plecat împreună pe jos pînă la „Café de la Paix", să luăm cafeaua. Îmi dădeam seama că Robert ar fi vrut s-aducă din nou vorba despre Brett, dar am izbutit să ocolesc subiectul. Am vorbit vrute și nevrute, apoi m-am despărțit de el și m-am întors la birou.

Capitolul 6

La ceasurile cinci mă aflam la „Hotel Crillon" și o așteptam pe Brett. Nu venise încă, așa că m-am așezat la o masă și am așternut pe hîrtie cîteva scrisori. Nu erau ele prea grozave, scrisorile, dar nădăjduiam că hîrtia cu antetul unui hotel de talia lui „Crillon" avea să le sporească valoarea. Brett tot nu apărea, așa că pe la șase fără un sfert am coborît la bar și am luat un Jack Rose, împreună cu George barmanul. Cum Brett nu se arătase nici pe la bar, m-am mai uitat o dată după ea, cînd am trecut din nou prin hol în drum spre ieșire, apoi am luat un taxi și am pornit către „Café Select". Trecînd peste Sena, am văzut un șir de bărci goale purtate de curent în alunecare grăbită și barcagii tot mai atenți la vîsle pe măsură ce se apropiau de pod. Era frumos, fluviul. La Paris e totdeauna plăcut să treci peste poduri.

Taxiul ocoli statuia celui care a inventat semaforul și respectînd cu grijă toate regulile coti pe Boulevard Raspail, iar atunci m-am răsturnat pe spătarul banchetei ca să nu văd prea bine partea asta a drumului. E totdeauna plictisitor să treci pe Boulevard Raspail. Pentru mine era aidoma unei anumite porțiuni de pe

șoseaua P.L.M.[1], între Fontainebleau și Montereau, care de fiece dată mă făcea să mă simt plictisit, mort și paralizat, pînă izbuteam să scap de ea. Cred că unele asociații de idei creează asemenea porțiuni moarte pe cîte un traseu. Parisul are și alte străzi tot atît de urîte ca și Boulevard Raspail. N-am absolut nimic împotrivă să merg pe jos pe Boulevard Raspail. Dar nu pot suporta să-l străbat cu mașina ori cu trăsura. Probabil că am citit vreodată ceva despre el. Din aceeași sursă provine și atitudinea lui Robert Cohn față de întregul Paris. Mă întreb mereu de unde o fi provenind neputința lui Cohn de a se simți bine la Paris. Poate de la Mencken.[2] Cred că Mencken urăște Parisul. Și atît de mulți tineri își iau simpatiile și antipatiile din scrierile lui Mencken !

Taxiul opri în fața la „Rotonde". Indiferent la ce cafenea din Montparnasse i-ai spune unui șofer de taxi să te ducă, pornind de pe malul drept al fluviului, el tot la „Rotonde" te lasă. Peste zece ani de acum încolo probabil că în loc de „Rotonde" are să fie „Dôme". În orice caz, eram destul de aproape de țintă. Am pornit către „Select" trecînd pe lîngă mesele triste de la „Rotonde". Înăuntru, la bar, era puțină lume, iar afară, singur, stătea Harvey Stone.

[1] Paris — Lyon — Marsilia.
[2] *Henry Louis Mencken* (1880—1956), ziarist, critic și eseist american.

Avea un teanc de farfurioare[1] dinainte și era nebărbierit.

— Stai jos, îmi spuse Harvey. Te-am căutat.

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Nimic. Te-am căutat, așa.

— Ai fost la curse ?

— Nu. De duminică n-am mai fost.

— Ce vești mai ai din America ?

— Nimic. Absolut nimic.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nu știu. Am terminat cu ei. Am terminat cu ei pentru totdeauna.

Se aplecă spre mine și mă privi drept în ochi.

— Vrei să-ți spun ceva, Jake ?

— Da.

— De cinci zile n-am mai pus nimic în gură.

Am socotit repede în gînd. Nu trecuseră decît trei zile de cînd Harvey îmi cîștigase două sute de franci jucînd pocher cu zaruri la „New York Bar".

— Ce s-a întîmplat ?

— N-am bani. Nu mi-au sosit banii. Tăcu o clipă, apoi continuă : E tare curios, Jake, ascultă ce-ți spun eu. Cînd mă aflu într-o situație ca asta, nu vreau decît să fiu singur. Vreau să stau încuiat în cameră. Parcă aș fi pisică.

M-am căutat în buzunar.

[1] Farfurioarele pe care sînt servite băuturile rămîn pe masă pentru a indica numărul total al comenzilor.

— O sută de franci ţi-ar fi de oarecare ajutor, Harvey ?

— Da.

— Atunci hai. Hai să mergem la masă.

— Nu-i nici o grabă. Să bem ceva.

— Mai bine să mîncăm.

— Nu. Cînd ajung în starea asta, puţin îmi pasă dacă mănînc sau nu.

Am băut. Harvey a adăugat şi farfurioara mea la teancul din faţa lui.

— Harvey, tu-l cunoşti pe Mencken ?

— Da. De ce întrebi ?

— Ce fel de om e ?

— Un om de treabă. Spune unele lucruri tare năstruşnice. Ultima dată cînd am mîncat împreună cu el, am discutat despre Hoffenheimer. Partea proastă — zicea Mencken — e că mai e şi mare vînător de fuste. Nu-i de loc rău spus.

— Nu-i rău spus.

— Dar acuma s-a zis cu el, e sfîrşit, continuă Harvey. Pînă azi a scris despre absolut tot ce ştia, iar acum se ocupă de tot ce nu ştie.

— Presupun că e un om de treabă, am spus eu. Dar mie mi-e cu neputinţă să-l citesc.

— Ei, nimeni nu-l mai citeşte în ziua de azi, declară Harvey, cu excepţia celor care obişnuiesc să citească publicaţiile Institutului Alexander Hamilton.

— Aşa-i, am încuviinţat. Nici publicaţiile acelea nu erau rele.

— Sigur, întări Harvey.

Pe urmă am stat o vreme cufundaţi în gînduri.

— Mai luăm un porto ?

— S-a făcut, conveni Harvey.

— Uite-l pe Cohn, am spus.

Robert Cohn traversa strada.

— Blegul ăla, comentă Harvey.

Cohn veni de-a dreptul la masa noastră şi ne salută :

— Hello, derbedeilor !

— Hello, Robert, răspunse Harvey. Uite tocmai îi spuneam lui Jake că eşti un bleg.

— Cum adică ?

— Spune repede. Dar fără să te gîndeşti. Ce-ai face dacă ai avea posibilitatea să faci orice ai dori ?

Cohn căzu pe gînduri.

— Nu te gîndi. Dă-i drumul.

— Nu ştiu, răspunse Cohn. Dar, oricum, spuneţi-mi şi mie, ce-i cu aiureala asta ?

— Aş vrea să aflu ce-ai face într-un asemenea caz. Ce ţi-ar veni în minte mai întîi. Indiferent cît de trăsnit ar fi.

— Nu ştiu, repetă Cohn. Cred că probabil m-aş apuca iar de jucat fotbal, mai ales dacă ţin seamă cîtă experienţă am căpătat pînă azi.

— Te-am judecat greşit, mărturisi Harvey. Nu eşti bleg. Eşti doar un exemplar arierat.

— Eşti grozav de caraghios, Harvey, spuse Cohn. Într-o bună zi ai să găseşti pe unul să-ţi boţească mutra.

Harvey Stone izbucni în rîs.

— Așa crezi ? Și totuși n-am să găsesc. Fiindcă pentru mine n-ar avea nici o importanță. Eu nu-s bătăuș.

— Ba ai vedea tu ce importanță are, dacă s-ar găsi vreunul s-o facă.

— Nu, n-ar avea. Aici e marea ta greșeală. Fiindcă nu ești inteligent.

— Fă bine și lasă-mă în pace.

— E-n regulă, spuse Harvey. De altminteri nici nu mă interesează subiectul. Pentru mine nu însemni nimic.

— Hai, lasă, Harvey, intervenii eu. Mai ia un porto.

— Nu, refuză Harvey. Mă duc puțin mai sus, să mănînc. Ne vedem mai tîrziu, Jake.

Ieși dintre mese și porni pe stradă. L-am urmărit cu privirea cum traversa strada printre taxiuri, mic, greoi, calm și sigur de sine prin îmbulzeală.

— Totdeauna mă scoate din fire, spuse Cohn. Mi-e cu neputință să-l suport.

— Mie îmi place. Țin la el. Nu-i cazul să te superi din pricina lui.

— Știu, încuviință Cohn. Doar atît, că mă calcă pe nervi.

— Ai scris ceva azi după-masă ?

— Nu. N-am putut s-o urnesc din loc. Merge mult mai greu decît prima mea carte. Îmi scuip sufletul din pricina ei.

Mîndria aceea robustă, cu care se întorsese din America la începutul primăverii, dispăruse. Atunci fusese sigur de valoarea muncii lui și nu suferea decît din cauza nostalgiei după

aventuri. Acum siguranța dispăruse. Am oarecum impresia că nu l-am înfățișat pe Robert Cohn destul de limpede. Pricina stă în faptul că pînă nu s-a îndrăgostit de Brett, nu l-am auzit niciodată făcînd vreo remarcă în stare să-l deosebească, într-un fel sau altul, de ceilalți. Îți făcea plăcere să-l privești pe terenul de tenis, fiindcă avea corp frumos și își păstra linia ; mînuia cu abilitate cărțile la bridge și întreaga lui înfățișare prezenta o stranie alură de tînăr student. Dacă se afla într-un grup, nimic din ce spunea nu atrăgea atenția. Umbla îmbrăcat cu ceea ce la școală se numea tricou de polo și poate tot așa i se spune și acum, dar fără să-și dea osteneala de a părea tînăr. Nu cred că acorda prea mare atenție îmbrăcămintii. În privința exteriorului, se formase la Princeton. Interiorul i-l modelaseră însă cele două femei care se ocupaseră de el. Avea o voioșie înnăscută, simpatică și băiețească, pe care nimeni nu izbutise să i-o alunge, și probabil că pînă acum eu n-am arătat-o îndeajuns. Îi plăcea să învingă la tenis. Probabil îi plăcea tot atît de mult ca și lui Lenglen, de pildă. Pe de altă parte, nici nu se înfuria dacă era învins. Cînd s-a îndrăgostit de Brett, n-a mai rămas nici urmă din jocul lui de tenis. Îl băteau pînă și unii care niciodată n-ar fi putut rîvni la asemenea performanță. În privința asta era încîntător.

În orice caz, în ziua aceea stăteam amîndoi pe terasa de la „Café Select" și Harvey Stone tocmai traversase strada. I-am spus :

— Hai să mergem la „Lilas".
— Am o întîlnire.
— La ce oră ?
— Frances trebuie să vină aici la șapte și un sfert.
— Uite-o c-a sosit.
Frances Clyne venea către noi, de pe cealaltă parte a străzii. Era o fată foarte înaltă și cînd mergea părea că-și mișcă toate încheieturile. Ne zîmbi și ne făcu semn cu mîna. Ne-am uitat la ea, cum trecea strada.
— Hello, mă salută Frances, îmi pare bine că te găsesc aici, Jake. Chiar vream să stau de vorbă cu tine.
— Hello, Frances, rosti Cohn. Zîmbea.
— A ! Hello, Robert. Aici ești ? Și continuă, vorbind repede : Am fost teribil de neliniștită. Dumnealui — și făcu semn cu capul spre Cohn — n-a venit acasă la prînz.
— Nu ne înțelesesem să vin.
— A ! Știu. Dar nu i-ai spus nimic bucătăresei. Pe urmă am avut și eu o întîlnire, dar n-am găsit-o pe Paula la birou. M-am dus la Ritz s-o aștept, nici n-a călcat pe acolo, și bineînțeles că n-aveam destui bani ca să iau masa la Ritz...
— Și ce-ai făcut ?
— Oho, am plecat, bineînțeles. Vorbea cu veselie prefăcută. Eu sînt totdeauna punctuală la întîlniri. În ziua de azi nimeni nu mai știe ce e punctualitatea. Ar trebui să mă învăț minte. Și, ia spune, Jake, ce mai faci ?
— Foarte bine.

— Grozav de drăguță fata cu care erai la dans, și pe urmă ai plecat cu Brett aia.
— Nu-ți place ? întrebă Cohn.
— O găsesc de-a dreptul încîntătoare. Tu nu ?
Cohn nu răspunse nimic.
— Ascultă, Jake. Vreau să stăm puțin de vorbă. N-ai fi dispus să mergi cu mine la „Dôme"? Tu rămîi aici, nu-i așa, Robert ? Hai, Jake.
Am traversat Boulevard Montparnasse și ne-am așezat la o masă. A venit un băiat cu „Paris Times", am cumpărat un exemplar și l-am deschis.
— Ce s-a întîmplat, Frances ?
— O, nimic, răspunse Frances, doar că vrea să mă lase.
— Cum adică ?
— Păi, a spus la toată lumea că o să ne căsătorim, m-a făcut să-i dau de veste mamei și tuturor celorlalți, iar acuma nu mai vrea.
— Dar ce s-a întîmplat ?
— A hotărît că nu și-a trăit destul viața. Am știut c-așa are să se întîmple încă de cînd a plecat la New York.
Ridică privirea arătîndu-și ochii foarte strălucitori și străduindu-se să vorbească degajat.
— N-o să mă mărit cu el dacă nu vrea. Bineînțeles că nu. Acum nu m-aș mai mărita cu el pentru nimic în lume. Numai că mi se pare puțin cam tîrziu, după ce am așteptat trei ani și tocmai am izbutit să obțin divorțul.
N-am scos o vorbă.

— Plănuisem să serbăm cu fast evenimentul, și cînd colo n-am făcut decît să ne certăm. Ca niște copii proști. Ne-am certat îngrozitor, iar Robert plînge și mă imploră să fiu înțelegătoare și zice că nu poate să facă pasul ăsta.

— Cumplit ghinion.

— Cred și eu că-i un ghinion cumplit. Am pierdut cu Robert doi ani și jumătate. Acuma nici nu știu dacă o să mai vrea vreodată un bărbat să se însoare cu mine. Cu doi ani în urmă aș fi putut să mă mărit cu oricine mi-ar fi plăcut, acolo, la Cannes. Toți bărbații în vîrstă care doreau să se însoare cu o persoană șic și să se adune la casa lor umblau nebuni după mine. Acuma nu cred c-aș mai putea cuceri pe vreunul.

— Ba ai putea, nici vorbă. Te poți mărita cu cine-ți place.

— Nu, nu cred. Și, pe urmă, țin la el. Și aș vrea să am copii. Totdeauna m-am gîndit c-o să avem copii.

Din nou mă privi cu ochi foarte strălucitori.

— Niciodată nu mi-au fost mie prea dragi copiii, dar nici prin cap nu mi-a trecut că n-o să am și eu cîndva. Totdeauna mi-am spus că întîi o să-i am și pe urmă au să-mi și placă.

— Robert are copii.

— Ei, da. El are copii, el are bani, are o mamă bogată, și a scris o carte, dar mie nimeni n-o să-mi publice ce scriu, nimeni pe lumea asta. Și nu scriu rău. Și nici bani n-am, n-am de loc. Aș fi putut obține pensie alimentară,

dar m-am zbătut să divorțez cît mai repede cu putință.

Și iarăși se uită la mine cu ochi foarte strălucitori.

— Nu e drept așa. Pe de-o parte e vina mea, dar pe de alta nu e. Ar fi trebuit să fiu mai înțeleaptă. Iar cînd discut cu el, nu face decît să se smiorcăie și să spună că nu se poate însura. De ce nu se poate însura? Aș fi o soție bună. Cu mine e foarte ușor să te înțelegi. Îl las de capul lui, să facă ce-i place. Dar n-ajută la nimic.

— E-o adevărată rușine.

— Da, e-o adevărată rușine. Dar n-are nici un rost să mai vorbim, nu-i așa? Hai să mergem înapoi la „Select".

— Îți dai seama că eu n-am nici o putere.

— Nu. Atît te-aș ruga, să nu-i spui ce-am vorbit. Știu eu ce vrea dumnealui. Și pentru prima dată părăsi tonul acela afectat și cumplit de voios. Vrea să se întoarcă singur la New York și să fie acolo cînd îi va apare cartea. Asta vrea dumnealui.

— Poate că n-au să i-o admire. Și nu cred că Robert e chiar așa cum vrei să-l arăți. Zău că nu cred.

— Nu-l cunoști cum îl cunosc eu, Jake. Asta vrea dumnealui să facă. Știu eu. Știu bine. De aceea nu vrea să se însoare. Vrea să trăiască un adevărat triumf în toamna asta și să nu-l împartă cu nimeni.

— Vrei să ne întoarcem la „Select"?

— Da. Hai să mergem.

Ne-am ridicat de la masă — nimeni nu ne adusese ceva de băut — și am pornit să traversăm strada către „Select", unde Cohn ședea și ne zîmbea de la masa cu tăblie de marmoră.

— Ei, ce te face să zîmbești așa ? îl întrebă Frances. Ești chiar atît de fericit ?

— Îți zîmbeam ție, lui Jake și secretelor voastre.

— Ei, ce i-am spus eu lui Jake nu-i nici un secret. Foarte curînd o să afle toată lumea. N-am vrut decît să-i ofer lui Jake o versiune cinstită.

— Despre ce-a fost vorba ? Despre plecarea ta în Anglia ?

— Da, despre plecarea mea în Anglia. Vai, Jake ! Am uitat să-ți spun. Plec în Anglia.

— E-o veste grozavă !

— Da, așa se petrec lucrurile în cele mai nobile familii. Robert mă trimite. Are să-mi dea două sute de lire și pe urmă plec să-mi vizitez prietenii. N-o să fie plăcut ? Prietenii n-au aflat încă nimic.

Se întoarse spre Cohn și-i zîmbi. Dar lui Cohn îi pierise zîmbetul.

— Era vorba să-mi dai numai o sută de lire, nu-i așa, Robert ? Dar l-am convins să-mi dea două. S-a arătat într-adevăr foarte generos. Nu, Robert ?

Nu înțeleg cum de pot oamenii să-i spună lui Robert Cohn lucruri atît de cumplite. Există persoane cărora nu le poți adresa cuvinte jignitoare. Asemenea ființe îți dau senzația că lumea ar fi nimicită, s-ar dezagrega

cu adevărat, chiar în fața ochilor tăi, dacă ai da glas unor anumite lucruri. Dar Cohn stătea lîngă mine și înfrunta totul. Iată, toate se petreceau pe față, chiar în prezența mea, și nu simțeam nici măcar dorința de a le pune stavilă. Și nu era decît o glumă nevinovată în comparație cu ce avea să urmeze.

— Cum poți vorbi așa, Frances ? o întrerupse Cohn.

— Auzi ce spune ! Mă duc în Anglia. Mă duc să-mi vizitez prietenii. Ai fost vreodată în vizită la prieteni care nici n-au ochi să te vadă ? Ehei, vor trebui să mă înghită, n-au încotro. Parcă-i aud : „Ce mai faci, draga mea ? E-atîta vreme de cînd nu te-am mai văzut. Și ce mai face scumpa ta mamă ?" Adevărat, ce-o fi mai făcînd scumpa mea mamă ? Și-a băgat toți banii în bonuri de tezaur emise de francezi pe vremea războiului. Da, așa a făcut. Probabil că e unica ființă din lume care a făcut una ca asta. „Și ce mai știi de Robert ?" Sau poate că despre Robert au să pomenească doar cu multă grijă. „Vezi și fii foarte atentă să nu-i rostești numele, draga mea. Biata Frances a trăit o experiență groaznic de nefericită." Nu-i așa că are să fie mai mare hazul, Robert ? Nu crezi c-o să fie de-un haz nespus, Jake ?

Se întoarse către mine, cu zîmbetul acela cumplit de vesel. Faptul că avea auditoriu pentru astfel de îndeletnicire îi procura o satisfacție nespusă.

— Şi tu unde o să fii atunci, Robert ? Da, recunosc, eu sînt vinovată. Eu şi numai eu sînt de vină. Cînd te-am convins să-i faci vînt secretarei ăleia drăguţe de la revistă, ar fi trebuit să-mi dau seama că şi de mine tot aşa ai să te descotoroseşti. Dar Jake nu ştie nimic despre chestia asta. Să-i spun şi lui povestea ?

— Încetează, Frances, pentru numele lui Dumnezeu !

— Ba nu, am să-i spun. La revistă Robert a avut o secretară drăguţă. O adevărată dulceaţă, şi Robert o găsea fermecătoare, dar uite că atunci am apărut eu, şi Robert a găsit că nu sînt de loc mai puţin fermecătoare. Aşa că l-am convins să se descotorosească de ea ; cînd se mutase cu revista de la Carmel la Provincetown o luase şi pe fată, iar pe urmă nici măcar nu i-a dat bani să aibă cu ce se întoarce pe coasta Pacificului. Şi toate astea doar ca să-mi facă mie plăcere. Pe vremea aceea credea că sînt cum nu se poate mai încîntătoare. Nu credeai aşa, Robert ?

Să nu înţelegi greşit, Jake, povestea cu secretara era absolut platonică. Nici măcar platonică. De fapt n-a fost chiar nimic. Atît doar, că fata era grozav de drăguţă. Şi Robert a făcut tot ce ţi-am spus numai ca să-mi ofere mie o satisfacţie. Ei, de, bănuiesc că noi, ăştia, care trăim prin sabie, de sabie vom pieri. Nu-i aşa că sună literar ? Ai face bine s-o ţii minte ca s-o foloseşti în viitoarea ta carte, Robert.

Ştii că Robert a început să strîngă material pentru o altă carte ? Aşa-i că ai şi început, Robert ? De asta mă părăseşte. A hotărît că nu-l inspir îndeajuns. Înţelegi, tot timpul cît am trăit împreună, a fost atît de ocupat cu lucrul la cartea lui, încît nu-şi mai aduce aminte nimic despre noi doi. Aşa că se-apucă să adune material nou. Bineînţeles, sper c-are să găsească ceva uluitor de interesant.

Ascultă, dragă Robert. Dă-mi voie să-ţi mai spun un singur lucru. Nu te superi, aşa-i că nu te superi ? Să nu te cerţi cu tinerele tale cuceriri. Încearcă să nu te cerţi. Fiindcă tu nu te poţi certa cu cineva fără să plîngi, iar pe urmă te cuprinde o milă atît de sfîşietoare de tine însuţi, încît nu mai eşti în stare să ţii minte ce-a zis celălalt. În felul ăsta niciodată n-ai să-ţi poţi reaminti vreo conversaţie. Încearcă şi tu să fii calm, atîta tot. Ştiu că-i grozav de greu. Dar nu uita că e pentru cauza literaturii. Pentru literatură toţi trebuie să facem sacrificii. Uită-te la mine. Plec în Anglia fără să spun o vorbă. Totul pentru literatură. Cu toţii trebuie să-i ajutăm pe tinerii scriitori. Nu eşti şi tu de-aceeaşi părere, Jake ? Numai că tu nu eşti un tînăr scriitor. Aşa-i că nu eşti, Robert ? Ai treizeci şi patru de ani. Dar cred că la vîrsta asta eşti încă tînăr cînd e vorba de un mare scriitor. Uită-te la Thomas Hardy. Sau la Anatole France. Abia acum, de curînd, a murit. Însă Robert nu crede c-ar fi ceva de capul lui Anatole France. Aşa i-au spus unii dintre prietenii lui francezi. El, singur, nu citeşte prea uşor franţuzeşte. N-a fost un scriitor chiar atît de mare ca tine, nu-i aşa,

Robert ? Crezi c-a trebuit vreodată să plece ca să adune material ? Oare ce crezi că le spunea el amantelor cînd nu mai vroia să le ia de nevastă ? Mă întreb dacă plîngea, cum plîngi tu. A, uite că mi-a venit o idee ! Își duse la buze degetele înmănușate. Jake, știu acum adevărata cauză pentru care Robert nu vrea să mă ia de nevastă. Chiar acum mi-a venit în minte. Zeii mi-au oferit o revelație aici, la „Café Select". Nu-i ceva supranatural ? Într-o bună zi au să pună pe locul ăsta o inscripție. Ca la Lourdes. Vrei să asculți, Robert ? Am să-ți spun. E atît de simplu. Nu pricep cum de nu mi-a dat prin gînd pînă acum. Uite, înțelegi, Robert a dorit totdeauna să aibă o amantă și dacă nu se însoară cu mine, îți dai seama, înseamnă că chiar a avut. O amantă, vreme de doi ani și mai bine. Înțelegi cum stau lucrurile ? Dacă s-ar însura cu mine, așa cum totdeauna a promis că va face, tot romantismul s-ar spulbera. Nu găsești că-i colosal din partea mea să-mi imaginez toată povestea ? Și unde mai pui că-i adevărată. Uită-te la dumnealui și spune-mi dacă e sau nu adevărată. Jake, unde te duci ?

— Trebuie să mă duc înăuntru să vorbesc o clipă cu Harvey Stone.

Cînd am intrat în sală, Cohn m-a urmărit cu privirea. Era alb la față. Oare de ce stătea acolo ? Pentru ce continua să îndure un asemenea chin ?

Așa cum ședeam rezemat de bar, uitîndu-mă afară, puteam să-i văd pe fereastră. Frances îi vorbea într-una, zîmbind volubilă și uitîndu-i-se drept în ochi ori de cîte ori întreba : „Nu-i așa, Robert ?" Sau poate că acum nu mai întreba de fel. Poate c-o fi zis altceva. I-am spus barmanului că nu vreau să beau nimic și am ieșit pe ușa laterală. Cînd am ajuns la ușă am privit îndărăt prin cele două geamuri groase și i-am văzut stînd tot acolo. Frances încă îi mai vorbea. Am pornit pe o stradă lăturalnică înspre Boulevard Raspail. A trecut un taxi, m-am urcat în el și i-am dat șoferului adresa, să mă ducă acasă.

Capitolul 7

Tocmai cînd dădeam să pornesc în sus pe scări, portăreasa bătu în geamul de la ușa lojei, și după ce mă oprii în loc veni și ea afară. Avea în mînă cîteva scrisori și o telegramă.

— Poftiți poșta. Și să știți că v-a căutat o doamnă.

— A lăsat cartea de vizită ?

— Nu. Era cu un domn. Doamna care a fost aici noaptea trecută. Pînă la urmă mi-am dat seama că e foarte drăguță.

— Era cu vreun prieten de-al meu ?

— Nu știu. Nu l-am mai văzut niciodată pe aici. Un bărbat tare voinic. Foarte, foarte voinic. Și doamna era tare drăguță. Foarte, foarte drăguță. Noaptea trecută era probabil cam... Portăreasa își lipi palma de obraz și clătină din cap. Am să vă spun adevărul adevărat, monsieur Barnes. Noaptea trecută nu mi s-a părut chiar așa de *gentille* [1]. Îmi făcusem altă părere despre dînsa. Dar vă rog să țineți seamă de ce vă spun. E o doamnă *très très gentille.* [2] E de familie foarte bună. Se vede cît de colo.

— N-au lăsat nici o vorbă pentru mine ?

[1] Drăguță (fr.).
[2] Foarte, foarte drăguță (fr.).

— Ba da. Au zis c-au să se întoarcă peste un ceas.

— Trimite-i sus dacă se întorc.

— Da, monsieur Barnes. Și doamna, doamna aceea e cineva. Cam excentrică, poate, dar e *quelqu'une, quelqu'une.* [1]

Înainte de a fi portăreasă, femeia asta avusese concesiunea unui chioșc cu băuturi la hipodromul din Paris. Pasiunea vieții ei rămăsese la *pelouse* [2], dar încă mai stătea cu un ochi ațintit asupra lumii de la *pesage* [3], și trăia un simțămînt de înaltă mîndrie cînd îmi spunea care anume dintre oaspeții mei era bine așezat, care se trăgea dintr-o familie de vază și care erau *sportsmen*-i, pronunțînd cuvîntul franțuzește, cu accent pe ultima silabă. Singura parte proastă era că oricine nu intra în una dintre aceste trei categorii avea toate șansele să i se spună că nu e nimeni acasă, *chez* [4] Barnes. Unul dintre prietenii mei, un pictor cu înfățișare de om hămesit, despre care *madame* Duzinell fusese convinsă că nu poate fi nici bine crescut, nici de familie mare, și nici *sportsman*, mi-a trimis o scrisoare întrebîndu-mă dacă n-aș putea să-i eliberez un bilet de liberă trecere pe la portăreasă, ca să poată veni din cînd în cînd seara să mă vadă.

[1] Cineva (fr.).
[2] Peluza (la hipodrom) (fr.).
[3] Locul unde sînt cîntăriți jocheii.
[4] La (fr.).

Am urcat spre apartament întrebîndu-mă ce i-o fi făcut Brett portăresei. Telegrama mi-o trimisese Bill Gorton prin cablu, și-și anunța sosirea cu transatlanticul „France". Am pus scrisorile pe masă, am trecut în dormitor și m-am dezbrăcat, apoi m-am dus să fac un duș și tocmai mă frecam cu prosopul cînd am auzit soneria. Mi-am luat halatul și papucii și m-am dus la ușă. Era Brett. În spatele ei se afla contele, ținînd în mînă un uriaș buchet de trandafiri.

— Hello, dragule, mă salută Brett. N-ai de gînd să ne lași înăuntru ?

— Poftiți. Tocmai făceam o baie.

— Să mai spui că nu ești om norocos. Auzi : baie.

— Numai un duș. Luați loc, domnule conte Mippipopolous. Ce-ați dori să beți ?

— Nu știu dacă vă plac florile, dragă domnule, spuse contele, dar mi-am îngăduit să vă aduc acești trandafiri.

— Dă-i încoace, dă-mi-i mie. Și Brett îi luă buchetul din mînă. Pune niște apă aici, Jake.

Am umplut vaza cea mare de pămînt cu apă de la bucătărie, Brett a așezat florile în ea și le-a pus pe masa din sufragerie.

— Ascultă-mă pe mine. Grozavă zi am mai petrecut.

— Nu-ți amintești nimic despre o întîlnire pe care o aveai cu mine la Crillon ?

— Nu. Chiar am avut întîlnire ? Probabil că eram inconștientă.

— Da, erai beată turtă, draga mea, interveni contele.

— Nu-i așa ? Și contele s-a dovedit o adevărată comoară, zău.

— Să știi, acuma portăreasa te înalță în slăvile cerului.

— Așa se și cade. I-am dat două sute de franci.

— Doar n-ai fost chiar așa de proastă.

— Ai lui, spuse Brett făcînd semn cu capul spre conte.

— M-am gîndit că trebuie să-i dăm acolo, ceva, pentru noaptea trecută. Era tare tîrziu.

— E încîntător, exclamă Brett. Ține minte tot ce s-a întîmplat.

— Și tu ții minte, draga mea.

— Astea-s fantezii, zise Brett. Cine vrea să țină minte ? Ia spune, Jake, ne dai sau nu ne dai ceva de băut ?

— Luați-vă singuri cîtă vreme mă duc eu dincolo să mă îmbrac. Știi unde-i.

— Cred și eu.

În vreme ce mă îmbrăcam, o auzeam pe Brett cum așază pe masă paharele și pe urmă sifonul, apoi i-am auzit vorbind. M-am îmbrăcat încet, stînd pe pat. Mă simțeam obosit și sleit de puteri. Brett a venit și ea în dormitor, cu un pahar în mînă, și s-a așezat pe pat.

— Ce-i cu tine, iubitule ? Ți-e rău după beție ?

Mă sărută pe frunte, fără nici o pasiune.

— O, Brett ! Te iubesc atît de mult.

— Iubitule, șopti Brett. Pe urmă : Vrei să-l expediez de aici ?
— Nu. E un om drăguț.
— Am să-l expediez.
— Nu. Lasă-l în pace.
— Ba da, îi fac vînt.
— Nu poți să faci una ca asta.
— Nu pot ? De asta ți-e teamă ? Stai c-o să vezi. E nebun după mine, ascultă ce-ți spun.
Ieșise din cameră. M-am întins pe pat, cu fața în jos. Mă simțeam înfiorător. I-am auzit discutînd, dar n-am ascultat ce spuneau. Brett s-a întors și s-a așezat pe pat.
— Bietul meu iubit ! Și mă mîngîie pe cap.
— Ce i-ai spus ? Stăteam întins, cu fața întoarsă în partea cealaltă. Nu vroiam s-o văd.
— L-am trimis după șampanie. Îi place să se ducă după șampanie.
Apoi, ceva mai tîrziu :
— Te simți mai bine, dragule ? Te-a mai lăsat capul ?
— Da, puțin.
— Stai liniștit. S-a dus pînă la celălalt capăt al orașului.
— N-am putea sta împreună, Brett ? Nu s-ar putea măcar să locuim împreună ?
— Nu cred c-am putea. N-aș face decît un lucru : *te tromper*[1] cu toată lumea. Și n-ai putea să înduri.
— Îndur acuma.

[1] Să te înșel (fr.).

— Ar fi altceva. Eu sînt de vină, Jake. Așa-s eu făcută.
— N-am putea să mergem pentru o vreme undeva la țară ?
— N-ar avea nici un rost. Dar merg, dacă vrei tu. Însă la țară n-aș putea trăi liniștită. N-aș putea, alături de unica mea dragoste adevărată.
— Știu.
— Nu-i cumplit ? Dar nu folosește la nimic dacă îți spun că te iubesc.
— Știi cît te iubesc și eu.
— Hai să nu mai vorbim. Vorba nu-i decît pierdere de vreme fără rost. Am să plec de lîngă tine, undeva departe, și pe urmă o să se întoarcă și Michael.
— De ce vrei să pleci ?
— E mai bine pentru tine. Și pentru mine.
— Cînd o să pleci ?
— Cît mai curînd cu putință.
— Unde ?
— San Sebastian.
— Nu putem merge împreună ?
— Nu. Ar fi ceva cumplit, acum, după ce ne-am spus ce ne-am spus.
— Dar niciodată n-am fost de acord.
— Vai, știi tot atît de bine ca și mine. Nu fi încăpățînat, iubitule !
— Da, sigur, am recunoscut eu. Știu bine că ai dreptate. Atîta doar, că sînt grozav de amărît, iar cînd sînt amărît vorbesc ca un nătărău.

M-am ridicat în capul oaselor, m-am aplecat, am găsit pantofii lîngă pat și m-am încălțat. Pe urmă m-am sculat în picioare.

— Nu face mutra asta, dragul meu.

— Dar ce mutră vrei să fac ?

— Hai, nu mai fi caraghios. Am să plec chiar mîine.

— Mîine ?

— Da. N-am spus așa ? Plec.

— Atunci hai să bem ceva. Contele trebuie să se întoarcă.

— Da. Are să se întoarcă. Să știi că atunci cînd e vorba de cumpărat șampanie e extraordinar. Ar fi în stare să cumpere cu vagoanele.

Ne-am dus în sufragerie. Am luat sticla de brandy, am turnat un pahar pentru Brett și unul pentru mine. S-a auzit soneria. M-am dus la ușă, iar acolo era contele. În spatele lui se afla șoferul cu un coș cu sticle de șampanie.

— Unde să-i spun șoferului să lase coșul, dragă domnule ? întrebă contele.

— În bucătărie, răspunse Brett.

— Du-l acolo, Henry, porunci contele. Acuma du-te jos și adu gheață. Rămase pe loc urmărind cu privirea coșul care dispărea pe ușa bucătăriei, și spuse : O să fiți de acord, sper, că e un vin foarte bun. Știu că în ziua de astăzi un vin bun nu prea are șanse să fie apreciat cum trebuie în Statele Unite, dar pe ăsta l-am luat de la un prieten cu relații vaste în branșa vinurilor.

— O, totdeauna ai legături cu vreun negustor, observă Brett.

— De data asta e vorba de un podgorean. Are mii de acri de vie.

— Cum îl cheamă ? întrebă Brett. Veuve Cliquot ?

— Nu, răspunse contele. Mumms. E baron.

— Nu-i minunat ?! exclamă Brett. Toți avem titluri de noblețe. Tu de ce n-ai, Jake ?

— Te rog să mă crezi, dragă domnule, interveni contele punîndu-mi mîna pe braț, nu aduce nimănui nici un folos. De cele mai multe ori te costă bani.

— Ei, nu prea știu. Uneori e grozav de folositor, spuse Brett.

— Niciodată n-am observat să-mi fi fost de vreun folos.

— Nu te-ai folosit de el așa cum trebuie. Eu cu al meu am obținut credit cînd nici dracu n-ar fi crezut.

— Te rog să iei loc, domnule conte, l-am invitat eu. Dă-mi voie să-ți iau bastonul.

La lumina lămpii cu gaz aerian, contele privea peste masă cercetînd-o pe Brett, care fuma o țigară și arunca scrumul pe covor. Observînd că am băgat de seamă, Brett spuse :

— Să știi, Jake, că n-am de gînd să-ți distrug covoarele. Nu poți să-mi oferi o scrumieră ?

Am găsit cîteva scrumiere și le-am așezat la îndemînă. Șoferul se întoarse cu o găleată plină de gheață cu sare.

— Pune două sticle la gheață, Henry, strigă contele.

— Domnul conte mai dorește ceva ?

— Nu. Așteaptă jos, în mașină. Apoi se întoarse către mine și către Brett : Poate mergem cu mașina pînă la Bois să luăm masa de seară, nu ?

— Dacă vrei, răspunse Brett. Eu nu pot să mănînc nimic.

— Mie totdeauna îmi place o masă bună, spuse contele.

— Doriți să aduc vinul aici, domnule conte ? întrebă șoferul.

— Da. Adu-l încoace, Henry, încuviință contele. Scoase un portțigaret mare, de piele de porc, și mi-l oferi : N-ai vrea să încerci un adevărat trabuc american ?

— Mulțumesc. Prefer să-mi termin țigara.

Contele tăie capătul trabucului folosindu-se de un cuțitaș de aur atîrnat la un capăt al lanțului de la ceas.

— Mie îmi place o țigară care trage bine, zise contele. Jumătate dintre trabucuri nu trag cum trebuie.

Aprinse trabucul și pufăi de cîteva ori, cu ochii mereu ațintiți la Brett.

— Și după ce o să obții divorțul, lady Ashley, n-o să mai ai titlu.

— Nu. Ce nenorocire !

— Ba nu, spuse contele. N-ai nevoie de titlu. Întreaga dumitale ființă emană noblețe.

— Mulțumesc. Foarte drăguț din partea dumitale.

— Nu glumesc de loc, urmă contele lansînd un nor de fum. Ai mai multă noblețe decît

oricare altă persoană pe care am întîlnit-o vreodată. Ai, și gata. Atît și nimic mai mult.

— Drăguț din partea dumitale. Mama ar fi încîntată. N-ai putea să așterni lucrurile astea pe hîrtie și eu să i le trimit printr-o scrisoare ?

— I-aș spune-o prin viu grai, oricînd, afirmă contele. Nici nu m-aș gîndi să glumesc pe seama dumitale. Niciodată nu iau oamenii peste picior. Glumește pe seama oamenilor, și numaidecît îți faci dușmani. Asta o spun totdeauna.

— Ai dreptate, încuviință Brett. Ai teribil de multă dreptate. Eu totdeauna iau oamenii în derîdere și am ajuns să nu am nici un prieten pe lumea asta. În afară de Jake, aici de față.

— De el nu-ți bați joc.

— Nu.

— Nici acum ? întrebă contele. Nici acuma nu-l iei peste picior ?

Brett se uită la mine și își încreți colțurile ochilor.

— Nu. De el nu mi-aș bate joc niciodată.

— Înțeleg, rosti contele. De el nu-ți bați joc.

— Discuția asta e al dracului de anostă, spuse Brett. Ce-ați zice să bem puțină șampanie?

Contele se aplecă și învîrti sticlele în găleata strălucitoare.

— Încă nu s-a răcit. Draga mea, dar văd că tot timpul ai vrea să bei. De ce nu te mulțumești să stai de vorbă, și atît ?

— Am vorbit pînă n-am mai putut. I-am spus lui Jake toate vorbele pe care le-am avut de spus.

— Mare plăcere mi-ar face să te aud şi eu vorbind cu adevărat. Cînd stai de vorbă cu mine, niciodată nu duci vreo frază pînă la sfîrşit.

— Te las pe dumneata să le închei. Las pe fiecare să le încheie aşa cum îi place.

— Foarte interesant sistem, observă contele aplecîndu-se să răsucească sticlele. Totuşi mi-ar face plăcere să te aud o dată vorbind.

— Nu-i aşa că-i cam prostănac? întrebă Brett.

— Gata, anunţă contele ridicînd o sticlă. Acuma cred că-i rece.

Am adus un prosop, iar contele a şters sticla şi a ridicat-o deasupra mesei, spunînd:

— De obicei îmi place să beau şampanie din sticle mari. Vinul e mai bun, dar ar fi fost mult mai greu de răcit.

Ţinea sticla în mînă şi se uita la ea. Am aşezat paharele pe masă.

— Ştii ceva? Cred c-ai putea s-o deschizi, propuse Brett.

— Da, dragă. Numaidecît.

Era o şampanie extraordinară.

— Parcă ar fi vin, spuse Brett ridicîndu-şi paharul. Ar trebui să rostim şi un toast. Închin în cinstea sîngelui albastru.

— Draga mea, vinul ăsta e prea bun ca să se lase însoţit de toasturi. Doar nu ţi-o fi dat prin minte să amesteci emoţiile cu un asemenea vin. Îi piere gustul.

Brett golise paharul.

— Ar trebui să scrii o carte despre vinuri, domnule conte, am spus eu.

— Domnule Barnes, răspunse contele, nu pretind vinurilor decît să mă desfete.

— Haideţi să ne desfătăm puţin cu ăsta de-aici, spuse Brett împingîndu-şi paharul spre conte, care îi turnă cu foarte multă grijă.

— Uite, draga mea. Acuma desfată-te domol cu paharul ăsta, iar pe urmă poţi să te îmbeţi.

— Să mă îmbăt? Să mă-mbăt?

— Draga mea, eşti fermecătoare cînd te îmbeţi.

— I-auzi la el.

— Domnule Barnes, spuse contele în vreme ce îmi umplea paharul, n-am cunoscut niciodată vreo altă femeie care să fie, beată, la fel de fermecătoare ca şi atunci cînd e trează.

— Dar nici nu prea ai umblat mult prin lume, nu-i aşa?

— Ba da. Am umblat foarte mult, draga mea. Am umblat chiar mult de tot.

— Bea-ţi vinul, îl îndemnă Brett. Toţi am umblat prin lume. Afirm chiar că Jake a văzut tot atît de mult cît şi dumneata.

— Vai, draga mea, sînt sigur că domnul Barnes a văzut foarte multe lucruri. Să nu crezi dragă domnule, că nu cred. Dar şi eu am văzut destule.

— Sigur că ai văzut, cum să nu, întări Brett. Am vrut să te necăjesc puţin.

— Am luat parte la şapte războaie şi patru revoluţii, afirmă contele.

— Ca luptător? întrebă Brett.

— Cîteodată, da, draga mea. Și am fost rănit de săgeți. Ai văzut vreodată răni de săgeată ?

— Hai să le vedem și noi.

Contele se ridică în picioare, își desfăcu vesta și își descheie cămașa. Își ridică maioul pe piept și rămase în lumină, cu pieptul negru și mușchii puternici ai abdomenului mult bombați.

— Le vedeți ?

Sub linia unde se sfîrșeau coastele erau două dungi albe și umflate.

— Uitați-vă și la spate, pe unde au ieșit.

Deasupra șalelor se vedeau aceleași două cicatrice, groase cît degetul.

— Da. E ceva.

— Dintr-o parte în cealaltă.

Contele își îndesă cămașa în pantaloni.

— Unde ai fost rănit ? l-am întrebat.

— În Abisinia. Cînd aveam douăzeci și unu de ani.

— Și ce căutai acolo ? întrebă Brett. Făceai armata ?

— Eram într-o călătorie de afaceri, draga mea.

— Ți-am spus că-i de-ai noștri. Așa-i că ți-am spus ? întrebă Brett întorcîndu-se către mine. Te iubesc, conte. Ești o comoară.

— Mă faci foarte fericit, draga mea. Dar nu-i adevărat.

— Nu fi măgar.

— Vezi, domnule Barnes, tocmai fiindcă mi-am trăit viața cu adevărat din plin, sînt astăzi în stare să mă bucur profund de tot ce mi se oferă. Nu crezi că am dreptate ?

— Da. Absolut exact.

— Știu bine, continuă contele, că ăsta-i secretul. Trebuie să fii în stare să apreciezi valorile.

— Și cu valorile dumitale nu se întîmplă niciodată nimic ? întrebă Brett.

— Nu. Nu se mai întîmplă.

— Nu te-ai îndrăgostit niciodată ?

— Mereu, răspunse contele. Mereu sînt îndrăgostit.

— Și asta ce influență are asupra valorilor ?

— Își are locul său în sistemul meu de valori.

— N-ai nici un fel de valori. Ești un om mort, atîta tot.

— Nu, draga mea. N-ai dreptate. Nu sînt mort de loc.

Am băut trei sticle de șampanie, iar contele a lăsat coșul la mine în bucătărie. Cina am luat-o într-un restaurant din Bois. Am mîncat bine. Mîncarea ocupa un loc de prim rang în sistemul de valori al contelui. Și vinul la fel. În timpul mesei contele a fost într-o formă excelentă. Brett de asemenea. Am petrecut de minune.

— Unde ați prefera să mergem ? întrebă contele după ce se sfîrși masa. Nu mai rămăseserăm decît noi în restaurant. Cei doi chelneri stăteau sprijiniți de tocul ușii. Vroiau să plece acasă.

— Am putea să mergem dincolo, pe colină, spuse Brett. Nu-i așa că ne-am distrat de minune ?

Contele era numai zîmbet. Se vedea bine că e în culmea fericirii.

— Sînteţi amîndoi foarte drăguţi, ne mărturisi el. Din nou îşi aprinsese trabucul. De ce nu vă căsătoriţi, voi doi ?

— Vrem să ne trăim fiecare viaţa, i-am răspuns.

— Avem fiecare cariera noastră, adăugă şi Brett. Gata. Haideţi să plecăm.

— Să mai luăm un brandy, propuse contele.

— Îl luăm dincolo, pe colină.

— Nu. Mai bine aici, e mai multă linişte.

— Fi-ţi-ar liniştea să-ţi fie, rosti Brett. Ce-ţi fi avînd voi, bărbaţii, cu liniştea ?

— Ne place, răspunse contele. Aşa cum vouă vă place zgomotul, draga mea.

— Bine, încuviinţă Brett. Mai luăm un brandy.

— Chelner ! strigă contele.

— Vă rog, domnule.

— Care-i cel mai vechi brandy pe care îl aveţi ?

— O mie opt sute unsprezece, domnule.

— Dă-ne o sticlă.

— Ştii ceva ? Nu te mai da în spectacol. Opreşte-l, Jake.

— Ascultă, draga mea. Să ştii că, pentru banii pe care îi dau, de la un brandy vechi capăt mai mult decît de la orice alte antichităţi.

— Şi ai multe antichităţi ?

— O casă plină.

Pînă la urmă am ajuns în Montmartre. La „Zelli" era lume multă, fum şi gălăgie. Muzica te asurzea de cum păşeai înăuntru. Am dansat cu Brett. Din pricina îmbulzelii, abia puteam să ne mişcăm. Toboşarul negru a salutat-o pe Brett făcîndu-i semn cu mîna. Prinşi în înghesuială, dansam pe un loc îngust, chiar în faţa lui.

— Cum o mai duci ?

— Grozav.

— Foarte bine.

Era, tot, numai dinţi şi buze.

— E un foarte bun prieten de-al meu, spuse Brett. Un toboşar îndrăcit.

Muzica se opri şi amîndoi pornirăm către masa unde stătea contele. Apoi muzica începu din nou să cînte şi iar ne-am dus să dansăm. M-am uitat la conte. Stătea la masă şi trăgea din trabuc. Muzica iar s-a oprit.

— Hai să stăm jos.

Brett porni către masă. Dar muzica începu încă o dată, şi iar am dansat, înghesuiţi în mulţime.

— Eşti un dansator jalnic, Jake. Michael e cel mai bun dansator pe care l-am cunoscut.

— E superb.

— E-un băiat foarte bun.

— Şi mie îmi place, am mărturisit. Ţin foarte mult la el.

— Am să mă mărit cu Michael, spuse Brett. Curios. O săptămînă întreagă nici nu m-am gîndit la el.

— Nu-i scrii ?

— Nu. Niciodată nu scriu scrisori.
— Sînt gata să pariez că el îţi scrie.
— Destul. Şi încă nişte scrisori grozave.
— Şi cînd o să vă căsătoriţi ?
— De unde vrei să ştiu ? Îndată după ce obţin divorţul. Michael încearcă s-o convingă şi pe maică-sa să-i dea banii de care are nevoie.
— Te-aş putea ajuta cu ceva ?
— Nu fi tîmpit. Neamurile lui Michael au la bani cu nemiluita.
Muzica încetă. Am pornit spre casă. Contele se ridică în picioare.
— Foarte drăguţ, ne întîmpină contele. Aţi fost amîndoi foarte, foarte drăguţi.
— Dumneata nu dansezi, domnule conte ? l-am întrebat.
— Nu. Sînt prea bătrîn.
— Ei, termină cu prostiile, spuse Brett.
— Draga mea, aş dansa dacă mi-ar face plăcere. Dar prefer să te privesc cînd dansezi.
— Splendid ! exclamă Brett. Într-o bună zi am să mai dansez o dată pentru dumneata, îţi promit. Ce se mai aude cu prietenul dumitale Zizi ?
— Uite, să vă spun drept, îl ajut cu bani pe băiatul ăsta, dar nu vreau să-l am pe lîngă mine.
— E destul de greu de suportat.
— După cum ştiţi, sînt convins că e un băiat de viitor. Dar ca om, nu-mi place să-l am în apropiere.
— Şi Jake zice cam tot aşa.
— Îmi dă o senzaţie neplăcută.

— De ! exclamă contele ridicînd din umeri. Despre ce-i rezervă viitorul, e greu să te pronunţi. În orice caz, tatăl lui a fost un foarte bun prieten de-al tatii.
— Haide. Hai să dansăm, spuse Brett.
Am dansat. Printre lume multă şi în înghesuială.
— Vai, iubitule, şopti Brett, sînt atît de nenorocită !
Aveam senzaţia că retrăiesc situaţii care, toate, se mai petrecuseră cîndva, mai înainte.
— Acum un minut erai fericită.
Toboşarul strigă :
— Nu se poate de două ori...
— S-a sfîrşit totul.
— Dar ce s-a întîmplat ?
— Nu-mi dau seama. Mă simt îngrozitor.
— ...cînta mai departe toboşarul. Pe urmă începu iar să bată toba.
— Vrei să plecăm ?
Trăiam ca într-un coşmar, cu senzaţia că tot ceea ce vedeam mai fusese cîndva şi toate erau întîmplări prin care mai trecusem odată şi acum trebuia să trec din nou.
— ...cînta cu glas stins toboşarul.
— Hai să mergem, spuse Brett. Nu te supăra.
— ...strigă toboşarul şi zîmbi uitîndu-se la Brett.
— Bine. Să mergem.
Am ieşit din îmbulzeală şi Brett s-a dus la garderobă. I-am spus contelui :
— Brett vrea să plece.
Contele încuviinţă din cap.

— Da ? Foarte bine. Luați mașina. Eu am să mai rămîn puțin aici, domnule Barnes.

Ne-am strîns mîinile și i-am spus contelui :

— Am petrecut minunat. Sper că mă lași să plătesc eu de data asta. Și am scos o bancnotă din buzunar.

— Domnule Barnes, nu fi caraghios, rosti contele.

Brett se întoarse, îmbrăcată în mantou. Îl sărută pe conte și-i puse mîna pe umăr, ca să nu-l lase să se ridice în picioare. Cînd am ajuns la ușă, m-am uitat îndărăt și am văzut că la masa contelui se și așezaseră trei fete. Ne-am urcat în limuzina imensă. Brett i-a dat șoferului adresa hotelului unde locuia. Acolo mi-a spus :

— Nu, să nu vii sus.

Sunase, și ușa era deschisă.

— Nu ?

— Nu. Te rog.

— Noapte bună, Brett. Îmi pare rău că te simți prost.

— Noapte bună, Jake. Noapte bună, iubitule. N-am să te mai văd.

Ne-am sărutat stînd în picioare dinaintea ușii. M-a împins în lături. Iar ne-am sărutat.

— Ah, nu ! rosti Brett.

Se răsuci brusc în loc și intră în hotel. Șoferul mă duse apoi acasă. I-am dat douăzeci de franci, iar el a ridicat mîna la șapcă, a zis : „Noapte bună, domnule“, și a plecat. Am sunat. Ușa s-a deschis, am urcat sus și m-am culcat.

CARTEA A DOUA

Capitolul 8

N-am mai revăzut-o pe Brett pînă s-a întors de la San Sebastian. Mi-a trimis de acolo o ilustrată. Era o vedere de la Concha și pe dos scria : „Iubitule. Sînt foarte liniștită și mă simt minunat. Multă dragoste tuturor. BRETT."

Nici pe Cohn nu l-am mai văzut. Despre Frances am auzit că plecase în Anglia și de la Cohn am primit un bilețel prin care mă anunța că se duce la țară pentru vreo două săptămîni — nu știa unde anume, dar încă era convins că vom pleca împreună la pescuit în Spania, proiect pe care-l discutasem în iarna trecută. Îmi scria că aș putea oricînd da de el, interesîndu-mă la banca unde-și avea contul.

Brett era plecată. Necazurile lui Cohn nu le puneam la inimă, aproape îmi făcea plăcere că nu mai trebuie să joc tenis, de lucru aveam pînă peste cap, mă duceam des la curse, luam masa cu prieteni și consacram mai mult timp treburilor de la birou, cu intenția de a aranja și a pune la punct totul pentru ca la sfîrșitul lui iunie, cînd aveam de gînd să plec împreună cu Bill Gorton în Spania, să pot lăsa biroul în seama secretarei. Bill Gorton sosi la vreme, rămase vreo două zile la mine, apoi plecă spre Viena. Era foarte bine dispus și spunea că Statele Unite sînt o țară minunată. New Yorkul era și el minunat. Stagiunea teatrală fusese

extraordinară și apăruseră o serie întreagă de tineri boxeri semigrei excepționali. Fiecare în parte avea perspective să se dezvolte, să cîștige greutate și să-l facă praf pe Dempsey. Bill era în culmea fericirii. Scosese o mulțime de bani cu ultima lui carte și avea să scoată încă și mai mulți. Am petrecut de minune cît a stat la Paris, dar pe urmă a plecat spre Viena. Urma să se întoarcă peste trei săptămîni, iar atunci aveam să pornim spre Spania să pescuim și să ne ducem la fiesta de la Pamplona. Mi-a scris că Viena e minunată. Pe urmă am primit o ilustrată de la Budapesta: „Jake, Budapesta e minunată". După aceea a sosit o telegramă: „Mă întorc luni".

Luni a apărut la mine acasă. Am auzit taxiul oprind în față, m-am dus la fereastră și l-am strigat; mi-a făcut semn cu mîna și a pornit în sus pe scări, cu geamantanele în mîini. I-am ieșit înainte pe scară și i-am luat unul dintre geamantane.

— Așa, l-am întîmpinat, am auzit c-ai făcut o călătorie minunată.

— Minunată, întări Bill. Budapesta e cu adevărat minunată.

— Și Viena?

— Nu-i chiar cine știe ce, Jake. Nu-i cine știe ce. Părea mai grozavă decît e în realitate.

— Cum adică?

Începusem să pregătesc paharele și sifonul.

— Am fost beat, Jake. M-am îmbătat.

— Asta-i curios. Mai bine bea un păhărel.

Bill se frecă pe frunte și spuse:

— Extraordinar. Nici nu știu cum s-a întîmplat. Așa, pe nepregătite.

— A ținut mult?

— Patru zile, Jake. A ținut exact patru zile.

— Și pe unde ai umblat?

— Nu-mi aduc aminte. Ți-am trimis o ilustrată. De asta îmi amintesc perfect.

— Altceva n-ai mai făcut?

— Nu-s chiar sigur. Poate.

— Dă-i drumul. Povestește-mi și mie.

— Nu mai țin minte. Dar îți spun tot ce-mi mai pot aminti.

— Dă-i drumul. Bea paharul ăsta și adu-ți aminte.

— Ceva poate că tot o să-mi mai amintesc, începu Bill. Parcă țin minte un meci de box. Un meci vienez colosal. Era pe ring și un negru. Pe negru mi-l amintesc perfect.

— Zi înainte.

— Grozav, negrul. Semăna cu Tiger Flowers, numai că era de patru ori mai mare. Și deodată toată lumea a început să azvîrle cu ce-i venea la îndemînă. Eu nu. Negrul tocmai îl aruncase pe vienez la podea. Negrul a ridicat mănușa. Voia să țină o cuvîntare. Grozav mai arăta negrul ăla. Și-a început cuvîntarea. Albul de-acolo a dat în el. Celălalt i-a ars una de l-a lăsat înlemnit la podea. Atunci toată lumea a început să arunce cu scaune. Negrul a plecat acasă cu noi, în mașina noastră. N-a mai reușit să-și ia hainele. S-a îmbrăcat cu pardesiul meu. Acuma îmi amintesc totul. O seară de sport ca-n basme.

— Şi ce s-a mai întîmplat ?

— I-am împrumutat negrului nişte haine şi m-am întors cu el acolo, să vedem dacă nu-i putem obţine banii care i se cuveneau. Dar ăia au spus că negrul le e lor dator pentru devastarea sălii. Mă întreb, însă, cine o fi făcut pe tîlmaciul. Eu oi fi făcut ?

— Probabil că nu tu.

— Da, ai dreptate. Nu eu, nici vorbă. Era altul acolo. Aş zice că îi spuneam vienezul de la Harvard. Uite că mi-l aduc aminte. Studia muzica.

— Şi cum v-aţi descurcat ?

— Nu prea grozav, Jake. Pretutindeni numai nedreptate. Organizatorul susţinea sus şi tare că negrul promisese să-l ia pe vienez mai uşurel. Zicea că el, boxerul negru, încălcase contractul. Nu merge să faci praf un vienez la Viena. „Vai de Dumnezeul meu, domnule Gorton, zicea negrul, vreme de patruzeci de minute n-am făcut decît să-ncerc să-l las în apele lui. Cred că flăcăul acela alb şi-a rupt măruntaiele în el tot cărîndu-mi la pumni. Eu nu l-am lovit nici măcar o dată."

— Bani ceva aţi căpătat ?

— Nici un ban, Jake. Tot ce-am putut obţine au fost hainele negrului. Pînă şi ceasul i-l luaseră. Superb negru. Mare greşeală că s-a dus la Viena. Nu-i cine ştie ce de capul ei, Jake. Nu-i cine ştie ce.

— Şi cu negrul ce s-a mai întîmplat ?

— S-a întors la Colonia. Acolo trăieşte. Însurat. Cu familie. O să-mi scrie şi o să-mi

trimită banii pe care i-am împrumutat. Minunat negru. Sper că i-am dat adresa corectă.

— Probabil că da.

— Ei, ce-o fi o fi, acuma hai să mîncăm, spuse Bill. Afară doar dacă nu vrei să-ţi istorisesc întîmplări din călătorie.

— Dă-i drumul.

— Hai să mîncăm.

Am coborît şi am pornit-o pe Boulevard St. Michel, în calda seară de iunie.

— Încotro mergem ?

— Vrei să mîncăm pe insulă ?

— Sigur.

Am coborît mai departe pe bulevard. La întretăierea cu Rue Denfert-Rochereau se află o statuie înfăţişînd doi bărbaţi înveşmîntaţi în robe bogate.

— Ştiu cine sînt, spuse Bill cercetînd cu privirea monumentul. Domnii care au inventat farmacia. În ce priveşte Parisul, pe mine nu mă poţi prosti.

Ne-am văzut de drum.

— Aici e o prăvălie de animale împăiate, anunţă Bill. Vrei să cumperi ceva ? Un cîine drăguţ, umplut bine cu paie ?

— Hai să mergem. Te-ai cam cherchelit.

— Nişte cîini împăiaţi de mai mare dragul, urmă Bill. Sînt sigur că ţi-ar mai înveseli apartamentul.

— Hai.

— Numai un dulău împăiat. Pot să-i şi iau, pot să-i şi las în plata Domnului. Zău, Jake. Doar un dulău împăiat.

— Haide.

— După ce-l cumperi, ajunge să-ţi fie tot ce ai mai drag pe lume. Simplu schimb de valori. Tu le dai lor bani. Ei îţi dau ţie un cîine împăiat.

— Lasă că luăm unul cînd ne întoarcem.

— Bine. Fie şi cum vrei tu. Drumul către iad e pavat cu cîini împăiaţi pe care nu i-ai cumpărat. Eu n-am nici o vină.

Şi ne-am văzut de drum.

— Dar ce te-a apucat să te înduioşezi deodată de soarta cîinilor ?

— Totdeauna am avut pentru ei aceleaşi simţăminte. De cînd mă ştiu am fost un mare iubitor de animale împăiate.

Ne-am oprit şi am băut ceva.

— Îmi place să beau, asta e sigur, spuse Bill. Ar trebui să încerci şi tu odată şi odată, Jake.

— Mi-ai luat-o înainte cu şapte poşte.

— Asta nu trebuie să te intimideze. Niciodată să nu te laşi intimidat. Asta-i secretul succesului meu. Niciodată nu m-am lăsat intimidat. Niciodată nu m-am lăsat intimidat în public.

— Unde ai mai băut ?

— Am trecut pe la „Crillon". Mi-a făcut George vreo două Jake Rose. George e un băiat extraordinar. Ştii care e secretul succesului lui George ? Niciodată nu s-a lăsat intimidat.

— Dacă mai tragi vreo trei pernoduri, o să fii foarte intimidat.

— Nu în public. Dacă văd că-ncep să mă simt intimidat, plec de bună voie. În privinţa asta parc-aş fi pisică.

— Şi cînd te-ai întîlnit cu Harvey Stone ?

— La „Crillon". Cam începea să fie intimidat. Nu mai mîncase de trei zile. Nici nu mai mănîncă. O ia din loc ca o pisică, atîta tot. Destul de trist.

— O duce bine.

— Splendid. Doar atîta nu-mi place, c-o ia din loc ca o pisică. Mă irită.

— Ce facem la noapte ?

— Nu contează. Numai să nu ne intimidăm. Ce-ar fi să aibă aicea ouă răscoapte ? Dacă au ouă răscoapte, nici nu mai avem nevoie să mergem tocmai pînă-n insulă ca să mîncăm.

— Nu, am spus eu. Mergem să mîncăm ca oamenii.

— Am zis şi eu aşa. Vrei s-o luăm din loc ?

— Haidem.

Şi pornirăm din nou în jos pe bulevard. Pe lîngă noi trecu o trăsură cu un cal. Bill o privi lung.

— Vezi trăsura aia cu un cal ? Am să împăiez calul de la trăsură şi-am să ţi-l dau cadou de Crăciun. Tuturor prietenilor am să le dau animale împăiate. Sînt un scriitor înamorat de natură.

Un taxi trecu pe lîngă noi, cineva dinăuntru ne făcu semn cu mîna şi pe urmă bătu în geamul din spatele şoferului, cerîndu-i să oprească. Taxiul trase îndărăt, lîngă trotuar. Înăuntru era Brett.

— Frumoasă femeie ! exclamă Bill. Vrea să ne răpească ?

— Hello ! strigă Brett. Hello !

— Ţi-l prezint pe Bill Gorton. Lady Ashley.
Brett îi zîmbi lui Bill.
— Ştii, abia am sosit. Nici n-am apucat să fac baie. Michael soseşte la noapte.
— Foarte bine. Vino să iei masa cu noi, şi pe urmă mergem cu toţii să-l întîmpinăm.
— Trebuie să mă spăl.
— Ei, asta-i ! Haide !
— Trebuie să mă spăl. Abia la nouă soseşte.
— Atunci vino să bei ceva înainte de baie.
— Asta se poate. Acuma nu mai spui prostii.
Urcarăm în taxi. Şoferul întoarse capul şi se uită la noi.
— Mai bine am merge la „Closerie", propuse Brett. Nu pot bea rachiurile astea puturoase.
— „Closerie des Lilas".
Brett se întoarse către Bill.
— Eşti de mult în oraşul ăsta infect ?
— Chiar azi am sosit de la Budapesta.
— Cum ţi s-a părut Budapesta ?
— Minunată. Budapesta a fost minunată.
— Întreabă-l despre Viena.
— Viena, mărturisi Bill, e un oraş ciudat.
— Teribil mai seamănă cu Parisul, spuse Brett zîmbindu-i şi încreţindu-şi colţurile ochilor.
— Exact, recunoscu Bill. În clipa de faţă mi se pare că seamănă teribil cu Parisul.
— Ai luat un avans grozav !
Ne-am aşezat afară, pe terasele de la „Lilas", şi Brett a comandat un whisky cu sifon, eu tot whisky, iar Bill a cerut un alt pernod.
— Ce mai faci, Jake ?

— Foarte bine, am răspuns. M-am distrat copios.
Brett mă privi drept în ochi şi spuse :
— Am fost o proastă că am plecat. Trebuie să fii măgar ca să părăseşti Parisul.
— Ai petrecut bine ?
— Da, bine. Interesant. Nu grozav de distractiv.
— Ai întîlnit pe cineva ?
— Nu, n-am prea văzut pe nimeni. Nici n-am ieşit din casă.
— Nu te-ai dus să înoţi ?
— Nu. N-am făcut nimic.
— Parcă ar fi vorba despre Viena, observă Bill.
Brett se întoarse către el şi-şi încreţi colţurile ochilor.
— Va să zică aşa a fost la Viena.
— La Viena a fost în toate felurile.
Brett îi zîmbi din nou.
— Prietenul tău e foarte drăguţ, Jake.
— E băiat bun, am recunoscut. Împăiază animale.
— Asta a fost în altă ţară, declară Bill. Şi înainte de orice, animalele erau moarte.
— Încă un whisky, spuse Brett, şi trebuie să fug. Fii bun şi trimite chelnerul după un taxi.
— Sînt taxiuri cîte vrei. Chiar aici, în faţă.
— Bine.
Am băut şi am condus-o amîndoi pe Brett la taxi.

— Nu uita să fii la „Select" pe la zece. Ia-l și pe prietenul tău. Îl găsiți acolo pe Michael.

— Acolo o să fim, răspunse Bill.

Taxiul porni și Brett ne făcu semn cu mîna.

— Grozavă fată, spuse Bill. Frumoasă foc. Cine e Michael ăla ?

— Bărbatul cu care o să se mărite.

— Ehehei ! exclamă Bill. Asta-i exact momentul în care fac eu cunoștință cu oamenii. Ce cadou de nuntă să le trimit ? Crezi că le-ar plăcea o pereche de cai de curse împăiați ?

— Mai bine hai să mîncăm.

— Doamna e-ntr-adevăr lady așa și pe dincolo ? mă întrebă Bill în taxi, pe cînd ne îndreptam către Île Saint Louis.

— Da, sigur. Poți să vezi în almanahul hipic și în toate celelalte.

— Măi să fie !

Cina am luat-o la restaurantul ținut de Madame Lecomte, tocmai în capătul insulei. Era ticsit de americani, și a trebuit să așteptăm o vreme în picioare pînă am obținut locuri. Se găsise cineva să-l treacă pe lista Clubului Femeilor Americane drept un local amuzant de pe *Quai*-ul parizian, încă nedescoperit de americani, așa că am fost nevoiți să așteptăm trei sferturi de ceas pînă să se elibereze o masă. Bill obișnuise să ia masa acolo în 1918 și imediat după armistițiu, iar Madame Lecomte s-a arătat nespus de încîntată cu prilejul revederii.

— Da' de masă tot nu ne-a făcut rost, mormăi Bill. Totuși, e-o femeie grozavă.

Am mîncat excelent : pui fript, fasole verde, pireu de cartofi, o salată, niște plăcintă cu mere și brînză.

— Toată lumea dă năvală la dumneavoastră, îi spuse Bill patroanei.

Madame Lecomte ridică mîinile în sus, exclamînd :

— Vai, Doamne-Dumnezeule !

— O să vă-mbogățiți.

— Sper.

După ce am băut cafeaua și am luat *une fine*, ni s-a prezentat nota, scrisă ca de obicei cu plumbul pe tăbliță — fără îndoială una dintre „specialitățile" casei — am plătit, am dat mîna cu patroana și ne-am ridicat să plecăm.

— Nu mai veniți de loc pe la noi, domnule Barnes, îmi reproșă Madame Lecomte.

— Prea mulți compatrioți.

— Poftiți la prînz. Nu-i așa de multă lume.

— Bine. O să vin cît mai curînd.

Am pornit domol pe sub copacii aplecați asupra fluviului pe malul dinspre Quai d'Orléans al insulei. Dincolo de apă vedeam zidurile năruite ale caselor vechi aflate în dărîmare.

— Pe-acolo vor să taie o stradă.

— Or s-o taie, încuviință Bill.

Ne-am continuat drumul dînd ocol insulei. Fluviul era întunecat și un *bateau mouche*[1] trecu prin dreptul nostru, luminat feeric, apoi repede și tăcut se depărtă pierind sub pod.

[1] Vaporaș (fr.).

Mai departe, în josul fluviului, Notre Dame se profila masivă pe cerul nopţii. Am pornit către malul stîng al Senei trecînd peste puntea de lemn de la Quai Béthune, dar ne-am oprit pe pod şi ne-am uitat în josul fluviului, la Notre Dame. Şi cum stăteam acolo, insula ni se arăta întunecată, casele înalte păreau zugrăvite pe cer, iar copacii se profilau ca nişte umbre.

— Tare frumos mai e, spuse Bill. Doamne, mult mă bucur că m-am întors.

Ne-am sprijinit pe balustrada de lemn a punţii şi am privit în susul fluviului, către luminile marilor poduri. Sub noi, apa era catifelată şi neagră. Se prelingea fără zgomot pe lîngă picioarele punţii. Un bărbat şi o fată au trecut pe lîngă noi. Mergeau înlănţuiţi, fiecare cu braţul petrecut pe după mijlocul celuilalt.

Am străbătut puntea şi am pornit în sus pe Rue du Cardinal Lemoine. Drumul urca destul de pieptiş, dar am mers mai departe pe jos pînă la Place Contrescarpe. Lampa cu arc voltaic strălucea printre frunzele copacilor din piaţă, iar sub ramurile lor un autobuz S tocmai se pregătea de plecare. Acordurile muzicii năvăleau pe uşa deschisă de la „Nègre Joyeux". Pe fereastra de la „Café Aux Amateurs" am zărit tejgheaua prelungă acoperită cu tablă de zinc. Afară, pe terasă, beau nişte muncitori. În bucătăria deschisă de la „Amateurs", o fată prăjea cartofi. Pe foc se mai afla o oală de tuci, cu mîncare gătită. Fata punea cu polonicul mîncare în farfuria unui bătrîn, care stătea

alături de ea ţinînd în mînă o sticlă de vin roşu.

— Vrei să bem ceva ?

— Nu, răspunse Bill. Nu mi-e sete.

Din Place Contrescarpe o luarăm către dreapta străbătînd străzi netede şi înguste, străjuite pe ambele părţi de înalte case bătrîneşti. Unele dintre ele ieşeau mult înspre stradă. Altele se trăgeau îndărăt. Ajunserăm pe Rue du Pot de Fer şi merserăm pe ea tot înainte pînă dădurăm în Rue Saint Jacques, întinsă spre nord şi sud ; pornirăm mai departe către sud, trecînd pe lîngă Val de Grâce, ascuns dincolo de o curte vastă şi de un gard de fier, pînă la Boulevard du Port Royal.

— Ce-ai de gînd să faci ? l-am întrebat pe Bill. Mergem să ne întîlnim cu Brett şi cu Mike ?

— De ce nu ?

O luarăm înainte pe Port Royal pînă la Montparnasse, apoi mai departe pe lîngă „Lilas", „Lavigne" şi toate celelalte cafenele mărunte, pe lîngă „Damoy", traversarăm strada către „Rotonde", trecînd de-a lungul luminilor şi meselor de pe terasă, şi ajunserăm în sfîrşit la „Select".

Trecînd printre mese, Mike ne ieşi în întîmpinare. Era bronzat şi plin de sănătate.

— Hel-lo, Jake ! Hel-lo ! Hel-lo ! Ce mai faci, bătrîne ?

— Arăţi grozav, Mike.

— Da? Zău? Mă simt într-adevăr grozav. Toată vremea am umblat pe jos, altceva n-am făcut. Am umblat de dimineaţa pînă seara. Şi un singur păhărel pe zi, la ceai, cu maică-mea.

Bill se dusese la bar. Stătea în picioare şi discuta cu Brett, care şedea picior peste picior pe un scaun înalt. N-avea ciorapi.

— Mă bucur că te văd, Jake, spuse Michael. Sînt puţin cam pilit, după cum vezi. Uimitor, nu? Mi-ai văzut nasul?

La rădăcina nasului avea o pată de sînge închegat.

— Geamantanele unei cucoane bătrîne mi-au făcut-o, urmă Michael. M-am ridicat s-o ajut şi mi-au căzut în cap.

Brett făcu semn spre el cu mîna în care ţinea ţigaretul şi îşi încreţi colţurile ochilor.

— O cucoană bătrînă, repetă Michael. Geamantanele ei *mi-au căzut* în cap.

Ei, şi-acum hai înăuntru să vorbim şi cu Brett. E cineva. Eşti *într-adevăr* o doamnă drăguţă, Brett. De unde te-ai învîrtit de pălăria aia?

— Mi-a cumpărat-o un amic. Nu-ţi place?

— E îngrozitoare. Ia-ţi şi tu o pălărie ca lumea.

— Oho, avem aşa de mulţi bani acum, spuse Brett. Ia ascultă, l-ai cunoscut pe Bill? Eşti *într-adevăr* o gazdă încîntătoare, Jake.

Se întoarse către Mike.

— Dumnealui e Bill Gorton. Iar beţivul ăsta e Mike Campbell. Domnul Campbell e un falit nereabilitat.

— Aşa-i că sînt? Ştii, ieri, la Londra, m-am întîlnit cu fostul meu asociat. Amicul care m-a băgat la apă.

— Ce zicea?

— Mi-a făcut cinste. Am zis că totuşi pot să beau cu el. Ştii, Brett, *eşti* o fată frumoasă. Nu găsiţi că-i frumoasă?

— Frumoasă... cu nasul ăsta?

— E un nas foarte drăguţ. Haide, întoarce-l spre mine. Nu-i fată frumoasă?

— Nu-l puteam lăsa acolo, în Scoţia?

— Ştii ce zic eu, Brett? Hai să ne culcăm devreme.

— Nu fi indecent, Michael. Nu uita că sînt şi doamne aici la bar.

— Nu-i fată frumoasă? Nu găseşti, Jake?

— E-un meci de box astă seară, spuse Bill. Aţi vrea să mergem?

— Meci de box, repetă Mike. Cine luptă?

— Ledoux şi altcineva.

— E foarte bun Ledoux, afirmă Mike. Aş vrea să-l văd, numai — făcea eforturi să se ţină pe picioare — numai că nu pot. Am o întîlnire cu persoana aici de faţă. Ştii ce, Brett, ia-ţi altă pălărie.

Brett îşi trase mult pălăria pe o parte şi ne zîmbi de sub boruri.

— Voi doi daţi fuga să vedeţi meciul. Eu o să am de lucru să-l duc pe domnul Campbell de-aici direct acasă.

— Nu-s beat, protestă Mike. Poate doar aşa, puţin. Ştii ce, Brett, eşti o fetiţă tare frumoasă.

— Hai, plecați la meci, spuse Brett. Domnul Campbell începe să fie greu de suportat. Ce-s accesele astea sentimentale, Michael ?

— Știi ce, ești o fetiță tare frumoasă.

Am spus noapte bună.

— Îmi pare rău că nu pot merge și eu, se plînse Mike.

Brett începu să rîdă. De la ușă m-am uitat îndărăt. Mike stătea cu o mînă pe bar, se aplecase spre Brett și-i spunea ceva. Brett îl privea cu totul nepăsătoare, dar colțurile ochilor îi zîmbeau. Afară, pe trotuar, am spus :

— Vrei să mergem la meci ?

— Sigur că da, răspunse Bill. Numai dacă nu trebuie să mergem pe jos.

— Mike era binișor aprins după prietena lui, am spus eu în taxi.

— De, răspunse Bill. Nici nu prea ai avea motive să-l ții de rău.

Capitolul 9

Meciul Ledoux—Kid Francis a avut loc în seara de 20 iunie. A fost un meci frumos. A doua zi dimineață am primit o scrisoare de la Cohn, trimisă din Hendaye. Spunea că pe acolo e foarte multă liniște și că face baie, joacă puțin golf și foarte mult bridge. Plaja de la Hendaye era superbă, dar el abia aștepta să plece la pescuit. Mă întreba cînd am de gînd să mă duc și eu acolo. Dacă aș avea bunăvoința să-i cumpăr o undiță cu două fire, are să-mi restituie banii numaidecît.

În aceeași dimineață i-am scris lui Cohn chiar de la birou și l-am anunțat că Bill și cu mine vom părăsi Parisul pe ziua de 25, dacă nu-i vom telegrafia altfel, urmînd să-l întîlnim la Bayonne, de unde puteam lua un autobuz cu care să trecem munții pînă la Pamplona. Seara, pe la șapte, m-am dus la „Select" să-i văd pe Brett și pe Michael. Nu erau acolo, așa că am plecat la „Dingo". I-am găsit înăuntru, la bar.

— Hello, iubitule, mă întîmpină Brett întinzîndu-mi mîna.

— Hello, Jake, spuse și Mike. Aud c-am fost beat noaptea trecută.

— Oare ? Chiar să fi fost beat ? rosti Brett. Urîtă treabă.

— Ia ascultă, urmă Mike, cînd plecați în Spania? Ați avea ceva împotrivă dacă am merge și noi?

— Ar fi grozav.

— Zău, chiar n-ați avea nimic împotrivă? Eu am mai fost la Pamplona, după cum știi. Brett arde de nerăbdare să meargă și ea. Ești sigur că n-o să vă stricăm cheful?

— Nu mai vorbi prostii.

— Și-acum mai sînt nițel cam cherchelit, doar vezi și tu. Dacă n-aș fi, nu te-aș întreba așa. Ești sigur că n-ai nimic împotrivă?

— Oh, taci din gură, Michael, interveni Brett. Cum ar putea omul să spună că are ceva împotrivă? Lasă că-l întreb eu mai tîrziu.

— Dar n-ai nimic împotrivă, nu?

— Nu-mi mai pune întrebarea asta dacă nu vrei să mă supăr. Bill și cu mine plecăm în ziua de 25, dimineața.

— Apropo, unde-i Bill? întrebă Brett.

— A plecat la Chantilly să ia masa cu niște prieteni.

— Bun băiat.

— Un băiat grozav, încuviință Mike. Zău că e.

— Nici nu-l mai ții minte, spuse Brett.

— Ba da. Mi-l amintesc perfect. Ascultă, Jake, o să venim și noi, dar în noaptea de 25. Brett nu se poate scula dimineață.

— Chiar că nu!

— Dacă ne vin banii și ești sigur că nu ai nimic împotrivă.

— Vin ei banii, nu te speria. Mă îngrijesc eu de asta.

— Spune-mi și mie, după ce unelte de pescuit să trimit?

— Luați două sau trei undițe cu mulinete, fire și cîteva muște de momeală.

— Eu n-am de gînd să pescuiesc, interveni Brett.

— Atuncea ia două undițe, și Bill n-o să-și mai cumpere.

— E-n regulă, aprobă Mike. Am să-i telegrafiez patronului.

— Nu-i așa c-o să fie splendid? întrebă Brett. Spania! Grozav o să ne distrăm.

— Pe 25. Cînd vine asta?

— Sîmbătă.

— Pînă atunci *trebuie* să fim gata.

— Ia ascultați, spuse Mike, mă duc la frizer.

— Eu trebuie să fac baie, ne anunță Brett. Hai cu mine pe jos pînă la hotel, Jake. Hai, fii băiat bun.

— Am tras la cel mai superb hotel, spuse Mike. Cred că-i mai mult bordel.

— La sosire ne-am lăsat bagajele aici, la „Dingo", și la hotelul ăsta ne-au întrebat dacă vrem camera numai pentru o după-amiază. S-au arătat încîntați cînd le-am spus c-o să stăm toată noaptea.

— Cred că-i bordel, insistă Mike. Și eu mă pricep.

— Vai, termină o dată cu povestea asta și du-te să te tunzi.

Mike plecă. Eu și cu Brett am rămas la bar.
— Mai bei unul ?
— Poate.
— Simt nevoia să mai beau unul, spuse Brett.
Am pornit pe jos pe Rue Delambre.
— Nu te-am mai văzut de cînd m-am întors, zise Brett.
— Nu.
— Cum o mai *duci,* Jake ?
— Foarte bine.
Brett se uită la mine. Și întrebă :
— Ia ascultă, vine și Robert Cohn în călătoria asta ?
— Da. De ce ?
— Nu crezi că are să fie cam neplăcut pentru el?
— Pentru ce să fie neplăcut ?
— Dar cu cine crezi tu c-am fost la San Sebastian ?
— Felicitările mele !
Ne-am continuat drumul.
— De ce ai spus așa ?
— Nu știu. Dar ce ți-ar fi plăcut să spun ?
Ne-am continuat drumul și am dat după un colț.
— S-a purtat destul de drăguț, să știi. Doar că uneori devine cam plictisitor.
— Da ?
— Mi-am spus că are să-i facă bine.
— Ai putea să intri la asistența publică.
— Nu fi nesuferit.
— N-am să fiu.
— Într-adevăr n-ai știut ?

— Nu, i-am răspuns. Cred că nici nu prea m-am gîndit la asta.
— Crezi că are să fie neplăcut pentru el ?
— Îl privește, am răspuns. Anunță-l că vii și tu. Poate renunța oricînd la călătorie.
— Am să-i scriu și în felul ăsta am să-i dau posibilitatea să se retragă.
De atunci n-am mai văzut-o pe Brett pînă în noaptea zilei de 24 iunie.
— Ai vreo veste de la Cohn ?
— Bineînțeles. E entuziasmat.
— Doamne sfinte !
— Și mie mi s-a părut destul de straniu.
— Zice că abia așteaptă să mă întîlnească.
— Își închipuie că vii singură ?
— Nu. I-am spus că venim cu toții. Cu Michael și ceilalți.
— E un tip teribil.
— Nu-i așa ?
Au rămas a doua zi să aștepte banii. Ne-am înțeles să ne întîlnim la Pamplona. Ei urmau să se ducă direct la San Sebastian și de acolo să ia trenul. Trebuia să ne întîlnim cu toții la hotelul „Montoya“ din Pamplona. Dacă n-aveau să sosească pînă luni, cel mai tîrziu, urma ca noi să plecăm în munți, la Burguete, și să ne apucăm de pescuit. La Burguete puteam ajunge cu autobuzul. Am așternut pe hîrtie un itinerar, ca să ne poată oricînd da de urmă.
Bill și cu mine am plecat cu trenul de dimineață din Gare d'Orsay. Era o zi încîntătoare, nu prea călduroasă, și peisajul ne-a fermecat

încă de la început. Ne-am dus în vagonul restaurant și am luat micul dejun. La plecare, l-am rugat pe șeful vagonului restaurant să ne dea tichete pentru prima serie la dejun.

— N-am nici un loc liber pînă la a cincea.

— Cum adică ?

Știam că la trenul acela se servea numai în două serii, iar locuri libere erau din belșug pentru amîndouă.

— Toate locurile sînt rezervate, îmi răspunse șeful vagonului restaurant. O să organizăm a cincea serie pentru ora trei și jumătate.

— Se îngroașă gluma, i-am spus lui Bill.

— Dă-i zece franci.

— Uite, i-am spus șefului de vagon. Vrem să luăm masa în prima serie.

Șeful vîrî banii în buzunar și ne spuse :

— Vă mulțumesc. V-aș sfătui, domnilor, să luați niște sandvișuri. Toate locurile pentru primele patru serii au fost reținute încă de la birourile societății.

— Ai să te pricopsești repede, frățioare, îi spuse Bill în englezește. Am impresia că dacă ți-am fi dat cinci franci, ne-ai fi sfătuit să sărim pe fereastră.

— *Comment ?*

— Du-te dracului ! zise Bill. Fă sandvișurile și dă-ne o sticlă de vin. Spune-i așa, Jake.

— Și trimite-le în vagonul de alături, am adăugat eu, explicîndu-i unde anume aveam locurile.

În compartimentul nostru se mai aflau un bărbat cu nevasta și băiatul lor.

— Am impresia că sînteți americani. Nu-i așa ? ne întrebă soțul. Vă place să călătoriți ?

— La nebunie, îi răspunse Bill.

— Așa trebuie să faceți. Să călătoriți cît sînteți încă tineri. Soția mea și cu mine totdeauna am dorit să călătorim, dar a trebuit să așteptăm cam mult.

— Dacă ai fi vrut, am fi putut veni pe-aici încă de-acum zece ani, spuse nevasta. Dar toată vremea n-ai știut decît una și bună : „Să vizităm mai întîi America !“ Vă pot spune că pînă acum noi am văzut destule, și de toate felurile.

— Știți, trenul ăsta e plin de americani, urmă bărbatul. Sînt șapte vagoane ticsite de americani de la Dayton, din Ohio. Au fost în pelerinaj la Roma, iar acuma au plecat spre Biarritz și spre Lourdes.

— Va să zică de ăștia sînt. Pelerini. Puritani afurisiți, interveni Bill.

— Din ce parte a Statelor Unite sînteți voi, băieți ?

— Kansas City, i-am răspuns eu. El e din Chicago.

— Vă duceți amîndoi la Biarritz ?

— Nu. Ne ducem la pescuit, în Spania.

— Știți, eu, unul, niciodată nu prea m-am dat în vînt după așa ceva. Totuși și acolo, de unde sîntem noi, există multă lume care se dă în vînt după pescuit. În statul Montana sînt locuri de pescuit într-adevăr grozave. M-am dus pe-acolo cu băieții, dar niciodată nu prea m-am omorît eu după fleacuri dintr-astea.

— Grozav de puțin ai pescuit în excursiile de-atunci, adăugă nevasta.

Bărbatul ne făcu cu ochiul.

— Știți cum sînt cucoanele. Dacă se întîmplă să fie și vreo butelcă de băutură sau o ladă cu bere, zic că ne paște iadul și chinurile veșnice.

— Uite cine mi-s bărbații, ni se adresă nevasta netezindu-și fusta pe coapsele planturoase. Ca să-i fac dumnealui pe plac și fiindcă îmi plăcea să avem un pahar de bere în casă, am votat împotriva prohibiției, și-acuma auzi-l ce spune. Mare minune că izbutesc să mai găsească pe cineva cu care să se însoare.

— Ia ascultați, spuse Bill, știți că ceata asta de Părinți Pelerini[1] a ocupat toate locurile din vagonul restaurant pînă la ceasurile trei și jumătate după amiază ?

— Cum adică ? Doar nu pot face una ca asta !

— Ia încercați să găsiți locuri.

— Știi, dragă, s-ar părea c-am face mai bine să ne întoarcem în restaurant să mai luăm o dată micul dejun.

Femeia se ridică și își netezi îmbrăcămintea.

— Băieți, vreți să aveți grijă de lucrurile noastre ? Hai să mergem, Hubert.

Cîteșitrei au plecat spre vagonul restaurant. Puțin după plecarea lor a trecut un chelner

[1] Părinții Pelerini *(The Pilgrim Fathers)* sînt primii coloniști englezi care, în 1620, au coborît de pe corabia Mayflower și au întemeiat, la Plymouth, cea dintîi așezare stabilă din Noua Anglie.

anunțînd prima serie pentru masa de prînz și pelerinii, împreună cu preoții, au început să se scurgă pe culoar. Amicul nostru și familia lui nu s-au mai întors. Un chelner a străbătut coridorul aducîndu-ne sandvișurile și o sticlă de Chablis, iar noi l-am poftit în compartiment.

— Azi n-o să-ți mai vezi capul de-atîta treabă, i-am spus eu.

Chelnerul încuviință dînd din cap.

— Acuma încep să vină la masă, la zece jumătate.

— Noi cînd o să mîncăm ?

— De ! Dar eu cînd o să mănînc ?

Ne lăsă două pahare dimpreună cu sticla, iar noi i-am plătit sandvișurile și i-am dat un bacșiș.

— Am să vin să iau farfuriile, spuse chelnerul, sau le-aduceți dumneavoastră cînd veniți.

Am mîncat sandvișurile, am băut Chablisul și am admirat de la fereastră peisajul campestru. Grînele tocmai începeau să dea în pîrg și cîmpul era presărat cu maci. Vedeam pășunile strălucind de verdeață, copacii maiestuoși, și din cînd în cînd rîuri și castele împrejmuite de pomi.

La Tours am coborît și am mai cumpărat o sticlă de vin, iar cînd ne-am întors în compartiment, i-am găsit pe domnul din Montana, cu nevasta și feciorul lui, Hubert, așezați confortabil pe locurile lor.

— La Biarritz se poate înota cum trebuie ? întrebă Hubert.

— Băiatul ăsta nu-şi poate găsi astîmpăr pînă nu intră în apă, observă mama. Tinerilor le e destul de greu să călătorească.

— Se poate înota de minune, i-am răspuns eu. Dar e cam primejdios cînd e marea agitată.

— Aţi izbutit să mîncaţi ? întrebă Bill.

— Sigur că da. Ne-am aşezat la masă tocmai cînd au început ceilalţi să sosească, şi probabil şi-au zis că sîntem de-ai lor. Unul dintre chelneri le-a spus ceva pe franţuzeşte, iar după aceea pe trei dintre dumnealor i-au trimis îndărăt.

— Au zis că sîntem din grupul lor, asta-i sigur, spuse bărbatul. De-aici poţi vedea limpede cît de mare e puterea bisericii catolice. Mare păcat că nu sînteţi şi voi catolici, băieţi. Dacă aţi fi fost, puteaţi fi siguri c-o să căpătaţi de mîncare.

— Eu sînt, i-am răspuns. De asta-s aşa de supărat.

În cele din urmă, pe la patru şi un sfert, am mîncat şi noi. Către sfîrşit Bill îşi cam ieşise din fire. L-a oprit pe un preot care se întorcea cu un şir de pelerini şi l-a apucat de-un nasture.

— Noi, protestanţii, cînd o să putem mînca, părinte ?

— Nu ştiu nimic despre treaba asta. N-aveţi tichete ?

— Uite, aşa îl puteţi face pe om să treacă la Ku Klux Klan, spuse Bill şi preotul îl privi lung.

În vagonul restaurant chelnerii serveau a cincea serie. Chelnerul care ne servea pe noi era leoarcă de năduşeală. Bluza albă i se făcuse roşie ca purpura la subţiori.

— Probabil că bea vin cu oala.

— Sau are maiou roşu.

— Hai să-l întrebăm.

— Lasă-l în pace. E frînt de oboseală.

La Bordeaux trenul stătea o jumătate de oră, aşa că am coborît să ne plimbăm prin gară. Nu era timp să ne ducem şi prin oraş. Pe urmă am străbătut landele şi am admirat apusul soarelui. Prin pădurile de pini focul mistuise postaţe largi, pe care puteai privi ca pe nişte bulevarde către colinele împădurite de pe linia zării. Pe la şapte şi jumătate am luat cina şi am contemplat peisajul pe fereastra deschisă a vagonului restaurant. Era o regiune nisipoasă, acoperită de pini mărunţi şi buruieni. Ici şi colo se arăta cîte un mic luminiş cu case pe el şi doar din vreme în vreme treceam pe lîngă vreun joagăr. Se lăsase noaptea şi pe fereastra deschisă simţeam pămîntul fierbinte, nisipos şi întunecat, iar către ceasurile nouă am intrat în Bayonne. Ne-am luat rămas bun dînd mîna cu toţi : cu bărbatul, cu nevasta şi cu fiul lor, Hubert. Se duceau mai departe, pînă în staţia La Négresse, unde trebuiau să schimbe trenul pentru Biarritz.

— Ei, vă urez tot norocul de pe lume, spuse bărbatul.

— Aveţi grijă ce faceţi la luptele alea cu tauri.

— Poate ne mai întîlnim la Biarritz, zise Hubert.

Am coborît cu geamantanele și undițele împachetate, am trecut prin gara întunecată și am ieșit la lumină, unde aștepta șirul de trăsuri și autobuze ale hotelurilor. Acolo l-am găsit pe Robert Cohn stînd de vorbă cu niște patroni de hoteluri. La început nu ne-a observat. Pe urmă a venit spre noi.

— Hello, Jake. Ai călătorit bine ?

— Strașnic. Ți-l prezint pe Bill Gorton.

— Îmi pare bine.

— Haideți, ne invită Robert. Am oprit o trăsură.

Era cam miop. Pînă atunci nu observasem. Se uita la Bill străduindu-se să-i distingă cît mai bine trăsăturile. Era și timid.

— Mergem la hotelul meu. E bine acolo. Chiar drăguț.

Ne-am urcat în trăsură, birjarul a așezat geamantanele lîngă el pe capră, s-a suit și a pocnit din bici, apoi am trecut peste podul întunecat pătrunzînd în oraș.

— Mă bucur foarte mult că te cunosc, îi spuse Robert lui Bill. Jake mi-a vorbit deseori despre dumneata și ți-am citit cărțile. Mi-ai adus undiță, Jake ?

Trăsura a oprit în fața hotelului, am coborît cu toții și am intrat înăuntru. Era un hotel drăguț, cei de la biroul de recepție s-au arătat foarte îndatoritori și ne-au dat fiecăruia cîte o cameră mică, dar plăcută.

Capitolul 10

A doua zi dimineață cerul strălucea de lumină, oamenii porniseră să stropească străzile și cîteșitrei am luat micul dejun la o cafenea. Bayonne e un oraș frumos. Seamănă cu un oraș spaniol foarte curat și e așezat pe malurile unui fluviu. Încă de pe atunci, deși dimineața devreme, era foarte cald pe podul de peste fluviu. Am ieșit pe pod și pe urmă ne-am plimbat prin oraș.

Nu eram de loc sigur că undițele lui Mike aveau să sosească la timp din Scoția, așa că am căutat un magazin cu articole de pescuit și, în cele din urmă, am cumpărat pentru Bill o undiță într-o prăvălie aflată deasupra unui magazin de textile. Negustorul care vindea unelte de pescuit era plecat în oraș și a trebuit să-l așteptăm pînă s-a întors. În cele din urmă tot a apărut și cu bani puțini am cumpărat o undiță foarte bună și două mincioguri.

După aceea am ieșit iarăși în stradă și am admirat catedrala. Cohn făcu o remarcă spunînd că e un foarte izbutit exemplar de ceva, dar am uitat de ce anume. Mie mi se părea o catedrală frumoasă, frumoasă și întunecată, ca bisericile spaniole. Pe urmă am plecat, trecînd pe lîngă fortul cel vechi, și ne-am dus la birourile locale ale oficiului de turism, de unde ar fi trebuit să plece autobuzul. Acolo ni s-a

spus însă că serviciul de autobuze nu va începe să funcţioneze decît la 1 iulie. Tot la birouri am aflat cît ar trebui să plătim pentru o maşină care să ne ducă la Pamplona, aşa că am închiriat una la un garaj mare de lîngă Teatrul Municipal, plătind patru sute de franci. Maşina avea să vie peste patruzeci de minute să ne ia de la hotel, aşa că ne-am oprit în piaţă, la cafeneaua unde luasem micul dejun, şi am băut o bere. Era cald, iar oraşul emana o mireasmă răcoroasă, proaspătă, ca de zori de ziuă, şi era plăcut să stai în cafenea. O briză uşoară porni să adie şi simţeai limpede că aduce aer de mare. Porumbeii ciuguleau prin piaţă, casele aveau o culoare gălbuie, pîrjolită de soare, şi tare n-aş fi vrut să plec din cafenea. Dar trebuia să ne ducem la hotel să împachetăm lucrurile şi să achităm nota. Am plătit berea, ne-am cam ciondănit şi cred că pînă la urmă Cohn a plătit, apoi ne-am dus la hotel. Bill şi cu mine aveam de plătit doar cîte şaisprezece franci, plus zece la sută pentru serviciu ; ni s-au adus bagajele jos şi am rămas să-l aşteptăm pe Robert Cohn. Pe cînd şedeam şi aşteptam, am zărit pe parchet un gîndac de bucătărie, lung de cel puţin cinci centimetri. I l-am arătat lui Bill şi după aceea l-am strivit cu pantoful. Am fost amîndoi de acord că probabil tocmai atunci venise din grădină. Pentru că hotelul era, într-adevăr, grozav de curat.

În cele din urmă coborî şi Cohn, şi ne îndreptarăm cu toţii spre maşină. Era o limuzină mare, iar şoferul venise îmbrăcat într-un halat

alb cu guler şi manşete albastre. L-am pus să deschidă portbagajul de la spate, a băgat înăuntru toate geamantanele, apoi am pornit pe stradă în sus şi am ieşit din oraş. Am trecut pe lîngă cîteva grădini de toată frumuseţea, am ajuns într-un loc de unde ni se înfăţişa o splendidă panoramă a oraşului, pe urmă am ieşit în cîmp deschis, verde şi ondulat, iar şoseaua urca mereu în pantă. Am depăşit o mulţime de basci care duceau din urmă boi sau cîrduri de vite, ori îşi mînau căruţele pe şosea, am văzut case drăguţe, cu acoperişuri joase, şi toate proaspăt văruite. În Ţara Bascilor toate pămînturile par foarte mănoase şi verzi, iar casele şi satele — înstărite şi curate. Fiece sat are teren de pelotă şi pe cîteva dintre ele copiii se jucau sub soarele fierbinte. Pe zidurile bisericilor erau inscripţii care arătau că e oprit să joci pelota acolo, casele de prin sate aveau acoperişuri de ţiglă roşie, apoi drumul făcu un cot şi porni să urce pieptiş, iar noi înaintam vajnic pe-o coastă de deal avînd mai jos valea întinsă şi colinele ce unduiau îndărăt pînă către mare. Marea n-o vedeam. Era prea departe. Nu zăream decît coline şi iarăşi coline, dar ştiam unde se află marea.

Trecurăm şi graniţa spaniolă. Era acolo un pîrîiaş şi un pod aruncat peste el ; de-o parte stăteau carabinieri spanioli cu pălării de piele de lac ca pe vremea lui Bonaparte şi carabine azvîrlite pe umeri, iar de cealaltă francezi grăsani cu chipie şi mustăţi. Ne-au deschis doar un singur geamantan, au luat paşapoartele cu ei

în pichet şi le-au cercetat. De fiece parte a frontierei se aflau cîte un magazin şi un han. Şoferul trebui să se ducă înăuntru, la pichet, să completeze nişte hîrtii privitoare la maşină ; iar în vremea asta noi am coborît şi ne-am dus pînă pe marginea pîrîului să vedem dacă se arată vreun păstrăv. Bill încercă să vorbească pe spanioleşte cu unul dintre carabinieri, dar fără prea mult succes. Robert Cohn arătă cu degetul către pîrîu, întrebînd dacă se găsesc ceva păstrăvi, şi carabinierul răspunse că da, însă nu prea mulţi.

L-am întrebat şi eu dacă a pescuit vreodată, iar carabinierul mi-a răspuns că nu şi nici nu-l interesează pescuitul.

Chiar atunci un bătrîn cu părul şi barba pletoase şi decolorate de soare, îmbrăcat în haine ce păreau croite din pînză de sac, înaintă cu paşi mari pe pod. Avea în mînă un toiag înalt şi în spinare purta un ied cu toate cele patru picioare legate şi capul atîrnînd în jos.

Carabinierul îi făcu semn cu sabia să se întoarcă din drum. Fără să spună vreo vorbă, bătrînul făcu calea întoarsă şi porni pe drumul albicios, către Spania.

— Ce-i cu bătrînul ? l-am întrebat pe carabinier.

— N-are nici un fel de paşaport.

I-am oferit grănicerului o ţigară. A luat-o şi mi-a mulţumit.

— Şi-acuma ce-o să facă ?

Grănicerul scuipă în ţărînă.

— Ei, o să treacă prin vad.

— Se face multă contrabandă ?

— Ei, răspunse grănicerul, se mai face.

Şoferul ieşi din pichet împăturindu-şi hîrtiile, pe care le vîrî în buzunarul de la piept. Ne-am suit cu toţii în maşină şi am pornit pe drumul alb şi prăfos către Spania. O vreme, peisajul rămase acelaşi ca şi mai înainte ; apoi, urcînd tot mereu, am ajuns pe culmea unei trecători, drumul a început să şerpuiască înainte şi înapoi, şi deodată ne-am trezit cu adevărat în Spania. Apărură coame prelungi de munţi cafenii, cîţiva pini risipiţi ici şi colo, iar în zare păduri de fag presărate pe coaste. Drumul înaintă o vreme pe culmea trecătorii, pe urmă începu să coboare şi şoferul se văzu nevoit să claxoneze, să pună frîna şi să ocolească doi măgari adormiţi în mijlocul şoselei. Ieşirăm dintre munţii înalţi, trecurăm printr-o pădure de stejar, şi vite albe păşteau acolo în pădure. Ceva mai la vale dădurăm peste pajişti ierboase şi ape limpezi, apoi trecurăm un rîu, străbăturăm un sat mic şi posomorît, iar drumul porni iarăşi pieptiş. Urcarăm într-una, mai sus, tot mai sus, pînă ajunserăm la o altă trecătoare înaltă şi o străbăturăm, iar drumul porni să coboare spre dreapta, şi atunci zărirăm un alt şir de munţi întinşi către miazăzi, cafenii şi parcă rumeniţi, închipuind forme ciudate.

Ceva mai tîrziu ieşirăm dintre munţi, drumul începu să fie străjuit de arbori pe ambele laturi, dădurăm peste un rîu şi peste lanuri de grîne coapte, şi drumul mergea tot înainte, drept şi alb ca laptele, apoi urcă pe o mică

înălțime, iar către dreapta văzurăm o colină cu un castel vechi împrejmuit de clădiri mai mărunte strînse în jurul său și un lan de grîne ce se întindea pînă sub ziduri, unduind în vînt. Ședeam în față, lîngă șofer, și m-am întors către ceilalți. Robert Cohn adormise, dar Bill admira priveliștea și clătina din cap. Pe urmă am străbătut o cîmpie întinsă și pe dreapta aveam un rîu bogat ce strălucea în soare printre șirurile de copaci de pe maluri, iar în depărtare puteam zări platoul Pamplonei săltat deasupra cîmpiei, și zidurile orașului, și marea catedrală cenușie, și linia zării frîntă de siluetele celorlalte biserici. În spatele platoului se arătau munții, și ori încotro îți îndreptai ochii, vedeai alte șiruri de munți, iar înaintea noastră drumul se prelungea alb de-a curmezișul cîmpiei către Pamplona.

În oraș am intrat pe cealaltă parte a platoului, pe drumul prăfos ce urca pieptiș printre umbrele copacilor de pe margini, apoi am ajuns pe loc lin, în noul cartier al orașului ce se clădește în afara vechilor ziduri. Am trecut pe lîngă arena albă, înaltă și părînd foarte masivă în lumina soarelui, pe urmă am pătruns în piața cea mare venind de pe o stradă lăturalnică și am oprit în față la „Hotel Montoya".

Șoferul ne-a dat o mînă de ajutor la bagaje. Copiii se strînseseră buluc să privească mașina, și piața era fierbinte, și pomii erau verzi, și steagurile fluturau, și era tare bine să pleci din bătaia soarelui și să intri la umbra arcadelor ce se întind de jur împrejurul pieței. Montoya s-a bucurat de venirea noastră, ne-a strîns mîinile și ne-a dat camere frumoase cu vedere spre piață, iar pe urmă ne-am spălat, ne-am curățat și am coborît în sufragerie să luăm masa. Șoferul a rămas și el să mănînce, pe urmă i-am plătit și a plecat îndărăt la Bayonne.

La „Montoya" sînt două sufragerii. Una la etajul întîi, cu vedere spre piață. Cealaltă e jos, la demisol, sub nivelul pieței și are o ușă care se deschide pe o străduță în dos, pe unde trec taurii cînd aleargă pe străzi, dis de dimineață, în drum către arenă. În sufrageria de jos e totdeauna răcoare, și acolo am luat o foarte bună masă de prînz. Prima masă pe care o iau în Spania mă uluiește de fiecare dată : se servesc antreuri, un fel cu ouă, două feluri cu carne, legume, salată, desert și fructe. Ca să putem înghiți toate astea, a trebuit să le stropim cu vin din belșug. Robert Cohn încercă să spună că nu mai vrea și al doilea fel cu carne, dar cum nu ne-am grăbit să traducem ce spunea, chelnerița l-a înlocuit cu niște friptură rece, după cîte îmi amintesc. Cohn se arătase cam nervos, încă de cînd ne întîlnisem la Bayonne. Nu știa dacă noi aflaserăm că Brett fusese cu el la San Sebastian, iar din pricina asta se simțea oarecum stînjenit.

— Știi, i-am spus, Brett și cu Mike trebuie să sosească la noapte.

— Nu sînt sigur că au să vină, răspunse Cohn.

— De ce să nu vină ? întrebă Bill. Sigur că vin.

— Ăștia totdeauna întîrzie, l-am lămurit eu.
— Ba mai degrabă cred că n-au să vină de loc, insistă Cohn.

Vorbele astea le rosti cu un aer de superioritate atotștiutoare, ceea ce ne cam enervă pe amîndoi.

— Pun rămășag pe cincizeci de pesetas că la noapte sînt aici, îl provocă Bill. Totdeauna pune rămășaguri la furie și așa se face că, de obicei, pariază prostește.

— Mă prind, răspunse Cohn. Bine. Ești martor, Jake. Cincizeci de pesetas.

— N-am nevoie de martori, spuse Bill.

Mi-am dat seama că e furios și am încercat să-l domolesc zicînd :

— Că au să vină e lucru sigur. Dar poate că nu chiar la noapte.

— Vrei să retragi pariul ? întrebă Cohn.

— Nu. De ce să-l retrag ? Să zicem o sută, dacă vrei.

— În regulă. S-a făcut.

— V-ajunge, am intervenit atunci. Altminteri ar trebui să țineți un registru și să mi-l dați mie în grijă.

— Mă declar mulțumit, afirmă Cohn. Și zîmbi. În orice caz, probabil c-o să-mi iei banii îndărăt la bridge.

— Încă nu i-ai cîștigat, observă Bill.

Ieșirăm afară să ne plimbăm pe sub arcade pînă la „Café Iruña" și să bem o cafea. Cohn ne anunță că se duce să se radă.

— Ce crezi, mă întrebă Bill, am vreo șansă să cîștig pariul ?

— Cam slabă șansă. Ăștia de cînd sînt n-au sosit undeva la timp. Dacă nu le vin banii, nu văd cum ar putea să sosească la noapte.

— Mi-a părut rău de cum am deschis gura. Dar trebuia să-l provoc. E băiat bun, după părerea mea, dar de ce și-o fi dînd mereu aerele astea de atotștiutor ? Mike și Brett s-au înțeles cu noi să vină și să ne întîlnim aici.

Atunci l-am zărit pe Cohn apropiindu-se de-a curmezișul străzii.

— Uite-l că vine.

— Bine, dar nu-l mai lăsa să-și dea aere și să facă pe nebunul.

— E închis la bărbier, ne vesti Cohn. Abia la patru deschide.

La „Iruña" ne-am băut cafeaua în răcoarea de sub arcadă, răsturnați în confortabile scaune de răchită și privind piața cea mare. După o vreme Bill plecă să scrie niște scrisori și Cohn se duse la bărbier. Era tot închis, așa că hotărî să se ducă la hotel și să facă o baie, iar eu am rămas acolo, în fața cafenelei, și pe urmă am plecat să mă plimb prin oraș. Era grozav de cald, dar am avut grijă să merg numai pe partea umbrită a străzilor, am trecut prin piața comercială și m-am bucurat nespus să revăd orașul. Am trecut pe la *Ayuntamiento* [1] și acolo l-am găsit pe domnul cel bătrîn care făcea abonamente la luptele de tauri și îmi rezerva locuri în fiece an, am văzut că primise banii

[1] Primărie.

trimişi de mine de la Paris, mi-am reînnoit abonamentul şi astfel totul s-a aranjat. Bătrînul avea slujbă de arhivar şi toate arhivele oraşului se aflau în biroul său. Dar asta n-are nici o legătură cu povestea noastră. În orice caz, biroul lui avea o uşă capitonată cu postav verde şi o altă uşă înaltă, de lemn, iar la plecare l-am lăsat aşezat la masă, printre dosarele ce acopereau toţi pereţii, am închis amîndouă uşile, şi pe cînd ieşeam din clădire ca să dau în stradă, portarul m-a oprit să-mi perie hainele.

— După cît se vede aţi călătorit cu maşina, spuse portarul.

Spatele gulerului şi partea de sus a umerilor erau cenuşii din pricina prafului.

— Tocmai de la Bayonne.

— Măi, măi, măi, exclamă portarul. Am ştiut c-aţi mers cu maşina după felul cum stătea praful pe haină.

Aşa că i-am dat două monezi de aramă.

Am zărit catedrala în capătul străzii şi m-am îndreptat spre ea. Prima dată cînd o văzusem mi se păruse că faţada e urîtă, dar acum mi-a plăcut. Am intrat înăuntru. Înăuntru era întuneric şi sumbru, coloanele păreau nesfîrşit de înalte, oamenii stăteau cufundaţi în rugăciune, şi mirosea a tămîie, iar pe laturi se aflau cîteva ferestre minunate. Am îngenuncheat şi am început să mă rog şi m-am rugat pentru toţi cei către care mi se îndreptau gîndurile, Brett şi Mike şi Bill şi Robert Cohn, şi eu însumi, şi toţi cei ce luptau cu taurii, în parte pentru fiecare dintre cei ce-mi plăcuseră mai mult iar

pentru ceilalţi laolaltă, apoi din nou pentru mine însumi, şi în vreme ce mă rugam pentru mine însumi, mi-am dat seama că mă cuprinde somnul, aşa că am pornit să mă rog ca lupta cu taurii să fie izbutită şi fiesta să aibă mare succes şi să ne meargă bine la pescuit. Nu mai ştiam pentru ce să mă mai rog, şi atunci mi-a venit în gînd că ar fi bine să am ceva bani, aşa încît m-am rugat să cîştig bani cît mai mulţi, apoi m-am gîndit cum aş putea face să-i cîştig, iar gîndul la cîştig mi l-a reamintit pe conte şi am început să mă întreb unde s-o fi aflînd acum, şi îmi părea rău că nu-l mai văzusem din acea noapte petrecută în Montmartre, şi-mi aminteam de ceva hazliu ce-mi spusese Brett despre el, iar cum şedeam aşa în genunchi, mereu cu fruntea sprijinită de lemnul băncii din faţa mea, conştient că mă rog, parcă mă simţeam puţin ruşinat şi îmi părea rău că sînt un catolic aşa de prăpădit, dar totodată ştiam că în privinţa asta nu aveam nimic de făcut, cel puţin încă o vreme sau poate că niciodată, însă oricum catolicismul e o religie mare şi nu doream decît să pot fi credincios şi poate că rîndul viitor aveam să fiu ; după o vreme eram afară în arşiţa soarelui, pe treptele catedralei, cu degetul mare şi arătătorul mîinii drepte încă umede şi le simţeam cum se zvîntă la soare, Lumina soarelui era fierbinte şi orbitoare ; am trecut pe lîngă nişte clădiri şi am pornit pe străzi lăturalnice înspre hotel.

În seara aceea, la cină, văzurăm că Robert Cohn se îmbăiase, se bărbierise, se tunsese, îşi

făcuse o frecție și își dăduse cu ceva pe păr, ca să stea lins. Era nervos și n-am mișcat nici măcar un deget ca să-l potolesc. Trenul de la San Sebastian sosea la nouă și, dacă Brett și Mike aveau să sosească, trebuiau să se afle în el. La nouă fără douăzeci nu ne aflam încă nici la jumătatea mesei. Robert Cohn se sculă de la masă și ne spuse că pleacă la gară. Doar ca să-l scot din sărite, l-am anunțat că am să mă duc și eu cu el. Bill zise însă că în ceea ce-l privește, ar trebui să fie nebun să-și lase masa neterminată. Atunci i-am spus că ne întoarcem repede.

Pînă la gară ne-am dus pe jos. Nervozitatea lui Cohn îmi făcea plăcere. Speram că Brett e în tren. La gară aflarăm că trenul avea întîrziere, ne așezarăm pe un cărucior de bagaje și rămaserăm să așteptăm în întuneric. În viața civilă nu mai văzusem niciodată un om atît de nervos ca Robert Cohn în clipele acelea — nici atît de nerăbdător. Și mă bucuram. Era ceva josnic, dar chiar mă simțeam josnic. Cohn avea darul extraordinar de a stîrni tot ce-i mai urît în fiecare.

După o vreme auzirăm șuieratul locomotivei venind de departe, de pe cealaltă latură a platoului, apoi văzurăm luminile urcînd coasta. Intrarăm în gară și ne oprirăm laolaltă cu mulțimea, chiar dincolo de ușă, pe urmă trenul sosi și opri la peron și toată lumea începu să dea năvală pe ușă.

Nu erau printre cei sosiți. Așteptarăm pînă ieșiră toți călătorii, urcîndu-se apoi în auto-

buze sau în trăsuri, ori pornind pe jos prin întuneric, însoțiți de prieteni sau rude, către oraș.

— Știam eu că n-au să vină, spuse Robert în vreme ce făceam calea întoarsă spre hotel.

— Eu credeam că s-ar putea să vină, i-am răspuns.

Cînd am ajuns, Bill mînca fructe și tocmai terminase o sticlă de vin.

— N-au venit, așa-i ?

— Nu.

— Te deranjează dacă îți dau cei o sută de pesetas mîine dimineață, Cohn ? întrebă Bill. Pînă acum încă n-am schimbat aici nici un ban.

— Ei, fă-o uitată, zise Robert Cohn. Hai să pariem pe altceva. Vrei să pariem pe luptele cu tauri ?

— N-ai decît, răspunse Bill, dar nu-i neapărat nevoie.

— Ar fi ca și cum ai paria pe război, am intervenit eu. Nu trebuie să ai nici un fel de interes economic.

— Ard de nerăbdare să le văd, spuse Robert.

Montoya veni pînă la masa noastră. Avea în mînă o telegramă. Mi-o întinse mie.

— Pentru dumneavoastră.

În telegramă scria : „Oprit noaptea San Sebastian“.

— De la ei, am anunțat. Și am vîrît-o în buzunar. În mod obișnuit le-aș fi dat-o și lor.

— S-au oprit la San Sebastian, am adăugat. Îți trimit salutări.

Ce anume impuls mă îndemna să-l ațîț în felul ăsta, nu știu. Ba bineînțeles că știu. Eram orbit, mistuit de gelozie din pricina celor petrecute între ei. Faptul că mi se părea ceva firesc nu schimba nimic. Sigur că-l uram. Nu cred că-l urîsem vreodată cu adevărat, pînă nu-și afișase aerul acela de superioritate în timpul prînzului — atunci și în clipa cînd am văzut cum se ferchezuise la bărbier. Așa că am vîrît telegrama în buzunar. De altminteri, mie îmi era adresată. Și am spus :

— Bine. Am putea să plecăm mîine la prînz cu autobuzul de Burguete. N-au decît să vină după noi, dacă sosesc mîine seară.

Nu erau decît două trenuri de la San Sebastian, unul dimineața devreme și cel pe care îl așteptasem la gară.

— Mi se pare o idee bună, zise Cohn.

— Cu cît ajungem mai curînd la rîu, cu-atît mai bine.

— Mie mi-e absolut indiferent cînd plecăm, declară Bill. Cu cît mai repede, cu-atît mai bine.

Am mai zăbovit un timp la „Iruña“ să ne bem cafeaua, am făcut împreună o mică plimbare pînă la arenă, pe urmă am pornit peste cîmp și pe sub copacii de pe marginea malului prăpăstios, ne-am uitat în jos către rîul ascuns în întuneric, iar eu m-am întors devreme la hotel. Bill și Cohn au mai rămas încă multă vreme la cafenea, așa cred, fiindcă am adormit înainte de venirea lor.

Dimineața am cumpărat trei bilete pentru autobuzul de Burguete. După orar, trebuia să

plecăm la două. Mai devreme n-aveam cu ce. Stăteam la „Iruña“ și citeam ziarele cînd l-am văzut pe Robert Cohn traversînd piața. Veni drept la masa mea și se așeză într-un scaun de răchită.

— Plăcută mai e cafeneaua asta, spuse Robert. Ai petrecut cu bine noaptea, Jake ?

— Am dormit ca butucul.

— Eu n-am dormit prea bine. De altminteri am stat cu Bill pînă tîrziu.

— Unde ați fost ?

— Aici. Și după ce-au închis, ne-am dus la cafeneaua cealaltă. Bătrînul de-acolo vorbește nemțește și englezește.

— La „Café Suizo“.

— Acolo. Bătrînul pare un om tare simpatic. Cred că „Suizo“ e-o cafenea mai bună decît asta.

— Ziua nu-i chiar așa de bună, am spus eu. E prea cald. A, să nu uit, am luat bilete la autobuz.

— Eu nu merg azi. Vă duceți voi înainte, tu și cu Bill.

— Dar ți-am luat bilet.

— Dă-l încoace. Mă duc să iau banii îndărăt.

— Costă cinci pesetas.

Robert Cohn scoase o monedă de argint de cinci pesetas și mi-o întinse, spunînd :

— Trebuie să rămîn. Înțelegi, mi-e teamă să nu se fi ivit cine știe ce neînțelegere.

— Cum așa ? S-ar putea să nu vină încă trei sau patru zile, dacă se apucă de petreceri la San Sebastian.

— Tocmai despre asta e vorba, spuse Robert. Mă gîndesc că poate se așteptau să mă găsească la San Sebastian, și de aceea s-au oprit acolo.

— Ce te face să crezi așa ceva ?

— Păi... I-am scris lui Brett și i-am sugerat ideea...

— Atunci de ce dracu n-ai rămas acolo să-i aștepți... ?

Doar am început fraza, și m-am oprit. Mi se părea că ideea s-ar fi putut ivi singură în mintea lui Cohn, dar nu cred să se fi ivit vreodată.

Acum începuse să arboreze un aer confidențial și îi făcea plăcere să poată vorbi, lăsînd să se înțeleagă că și eu știu despre anumite legături dintre el și Brett.

— Bine, atunci Bill și cu mine plecăm îndată după prînz.

— Îmi pare rău că nu pot merge. Toată iarna am așteptat să pot pleca la pescuitul ăsta. Devenise sentimental. Dar sînt nevoit să rămîn. N-am încotro. De îndată ce-or să sosească, îi aduc direct acolo.

— Hai să-l căutăm pe Bill.

— Eu aș vrea să mă duc pînă la bărbier.

— Ne vedem la prînz.

Pe Bill l-am găsit la el în cameră. Se bărbierea.

— O, da, mi-a istorisit astă noapte toată povestea, îmi spuse Bill. Dacă ai un secret și vrei să-l știe toată lumea, lui să i-l spui. Zicea că a avut întîlnire cu Brett la San Sebastian.

— Mincinosul dracului !

— Ei, potolește-te ! exclamă Bill. Nu te înfuria. Nu te înfuria chiar în etapa asta a excursiei. Da' ia spune, cum dracu s-a făcut de l-ai cunoscut pe amicul ăsta ?

— Nu-mi mai scoate și tu ochii.

Pe jumătate bărbierit, Bill întoarse capul și se uită la mine, apoi continuă să vorbească spre oglindă, în timp ce se săpunea :

— Nu l-ai trimis tu la mine la New York, iarna trecută, cu o scrisoare ? Mulțumesc lui Dumnezeu că îmi place să călătoresc. Dar nu mai aveai cumva și alți prieteni ovrei să-i cari încoace ?

Își frecă bărbia cu degetul mare, se uită la el, apoi începu iar să se scarpine.

— Ai și tu cîțiva care-s niște băieți excelenți.

— Ei, sigur. Am și eu cîțiva. Dar nu de teapa acestui Robert Cohn. Partea hazlie e că pare destul de drăguț. Îmi place. Dar zău că-i îngrozitor.

— Poate să fie și teribil de drăguț.

— Știu. Asta-i partea cumplită.

Am izbucnit în rîs.

— Da. N-ai decît să rîzi, zise Bill. Numai că tu n-ai stat aseară cu el pînă la două noaptea.

— A fost chiar așa de nesuferit ?

— Insuportabil. Ce-i toată povestea asta despre el și Brett, la urma urmei ? A fost vreodată ceva între el și Brett ?

Își înălță bărbia și și-o împinse într-o parte și în cealaltă.

— Sigur. S-a dus cu el la San Sebastian.

10 — 952

— Ce prostie boacănă ! Și de ce a făcut-o ?

— Vroia să plece din Paris și nu-i în stare să se ducă nicăieri singură. Zicea că după cîte crede ea, are să-i facă bine lui Cohn.

— De cîte prostii gogonate sînt oamenii în stare ! De ce n-a plecat cu cineva de seama ei ? Sau cu tine ? — apoi bolborosi repede — ori cu mine ? De ce nu cu mine ? Își cercetă atent fața în oglindă și puse cîte un strat gros de săpun pe fiecare obraz. Uite ce mutră simpatică. O mutră alături de care orice femeie se poate simți în siguranță.

— Nu ți-o văzuse încă.

— Ar fi trebuit s-o vadă. Toate femeile ar trebui s-o vadă. O mutră care ar trebui zugrăvită pe toate panourile din țară. Fiecărei femei ar trebui să i se înmîneze cîte o copie în clipa cînd pleacă din fața altarului. Mamele ar trebui să le povestească fetelor despre mutra asta. Ascultă, fiule — și întinse briciul spre mine — ia mutra asta, du-te cu ea în lume și răspîndește-o pretutindeni.

Se aplecă deasupra lighenașului, își spălă obrazul cu apă rece, se frecă cu alcool și pe urmă se examină cu multă atenție în oglindă, întinzîndu-și lunga-i buză de sus și exclamînd :

— Doamne sfinte ! Ce mutră îngrozitoare !

Iarăși se uită în oglindă, și continuă :

— Iar în ce-l privește pe Robert Cohn ăsta, îmi face greață, și poate să se ducă dracului. Mă bucur al naibii că rămîne aici și nu vine cu noi la pescuit.

— Ai dreptate.

— Mergem la pescuit de păstrăvi. Mergem să pescuim păstrăvi în rîul Irati, iar acuma la prînz o să ne pilim cu vinul țării ăsteia și pe urmă pornim într-o grozavă călătorie cu autobuzul.

— Haide. Hai să ne ducem la „Iruña“ și pe urmă să ne vedem de drum, i-am răspuns eu.

Capitolul 11

Cînd, după ce terminasem prînzul, am ieșit cu geamantanele și legătura de undițe ca să pornim spre Burguete, în piață era o fierbințeală ca de cuptor. Cîțiva călători se urcaseră pe imperială, iar alții se cățărau pe scară. Bill s-a suit numaidecît, și Robert s-a așezat lîngă el, ca să-mi țină locul, iar eu m-am întors la hotel să iau două sticle de vin să le avem pe drum. Cînd am ieșit din hotel, am văzut că autobuzul se umpluse de călători. Bărbați și femei se așezaseră pe toate geamantanele și lăzile aflate pe imperială, și sub dogoarea soarelui femeile își făceau într-una vînt cu evantaiele. Era cumplit de cald. Robert se dădu jos, și m-am așezat în locul pe care mi-l păstrase, pe singura bancă de lemn ce se întindea de-a lungul imperialei.

Robert Cohn rămase în umbra arcadelor, așteptînd să ne vadă plecați. Un basc ședea pe jos chiar lîngă noi, sprijinit cu spatele de picioarele noastre și ținea în poală un burduf mare de piele, umplut cu vin. Ne oferi burduful și mie și lui Bill, dar cînd l-am dus la gură să beau, imită atît de bine și de brusc sunetul unui claxon de automobil, încît am vărsat puțin vin și toată lumea a început să rîdă. Bascul își ceru iertare și mă rugă să beau încă o dată. Ceva mai tîrziu din nou imită claxonul și mă păcăli pentru a doua oară. Se pricepea de minune la isprava asta. Bascilor le plăcea grozav. Bărbatul așezat lîngă Bill îi tot spunea ceva pe spaniolește, și cum bietul băiat nu înțelegea nimic, îi oferi una dintre sticlele de vin. Dar spaniolul o dădu cu mîna la o parte. Zicea că e prea cald și băuse prea mult la prînz. Cînd însă Bill i-o oferi pentru a doua oară, trase o dușcă zdravănă și pe urmă sticla trecu de la unul la altul, pe la toți cei aflați în partea aceea a autobuzului. Toți gustară din sticlă cu multă bună-cuviință, după care ne ziseră s-o astupăm și s-o punem deoparte. Pe urmă cu toții ne poftiră să bem din burdufele lor. Erau țărani în drum către regiunea de dealuri.

În cele din urmă, după ce mai auzirăm vreo două imitații de claxon, autobuzul se urni din loc, Robert Cohn ne salută fluturînd din mînă și toți bascii îi înapoiară salutul. De îndată ce ieșirăm pe drumul din afara orașului, se făcu răcoare. Era o plăcere să mergi la înălțimea aceea, chiar pe sub ramurile copacilor. Autobuzul înainta cu viteză mare stîrnind un curent de aer răcoritor, și în vreme ce goneam pe drum la vale lăsînd praful să pudreze copacii, în urmă ni se arăta, printre copaci, încîntătoarea priveliște a orașului înălțat pe malul prăpăstios al rîului. Bascul sprijinit de genunchii mei arătă într-acolo cu gîtul burdufului și ne făcu semn cu ochiul. Clătină din cap.

— Frumos tare, nu ?

— Bascii ăștia sînt adorabili, zise Bill.

Bascul sprijinit de picioarele mele era ars de soare și avea culoarea pielii ca de șa veche. Ca toți ceilalți, era îmbrăcat într-o bluză neagră. Gîtul bronzat îi era plin de zbîrcituri. Se răsuci și îi oferi lui Bill burduful cu vin. Bill îi întinse o sticlă. Bascul îl amenință cu degetul și îi dădu sticla îndărăt, după ce lovi cu palma peste dop. Apoi înălță burduful.

— *Arriba! Arriba!* [1] zise bascul. Saltă-l.

Bill ridică burduful, dădu capul pe spate și lăsă șuvoiul de vin să-i țîșnească în gură. Cînd termină de băut și coborî burduful, cîteva picături de vin i se prelinseră pe bărbie.

— Nu! Nu! strigară cîțiva dintre basci. Nu așa.

Careva trase burduful din mîna proprietarului, care tocmai se pregătea și el să facă o demonstrație. Era un flăcău tînăr și ținu burduful la capătul brațelor întinse, îl ridică sus de tot, apoi îl strînse cu mîna pentru ca șuvoiul de vin să-i țîșnească în gură cu toată puterea. Îl ținu așa, și vinul descrise o traiectorie teșită și continuă pînă în gura flăcăului, care înghițea într-una, lin și regulat.

— Hei! strigă proprietarul burdufului. Al cui crezi că e vinul?

Tînărul îi răspunse mișcîndu-și degetul mic, iar spre noi îndreptă ochii plini de zîmbet. Apoi opri brusc șuvoiul, parcă mușcîndu-l cu dinții, săltă burduful cu o smucitură și îl lasă în jos

[1] Noroc! (sp.)

oferindu-l proprietarului. Ne făcu cu ochiul. Proprietarul clătină, cu tristețe, burduful.

Trecurăm printr-un oraș, oprirăm chiar în fața la *posada* [1] și șoferul încărcă vreo cîteva baloturi. Pe urmă plecarăm mai departe, și dincolo de oraș drumul începu să urce. Străbăteam cîmpii cultivate, pe care ici, colo se înălțau coline stîncoase, cu costișe line ce coborau spre cîmpie. Lanurile de grîne se ridicau pe coastele colinelor. Acum, cînd ne aflam la înălțime mai mare, un vînt pornise să unduiască lanurile. Drumul era alb și colbuit, iar praful se înălța de sub roate și plutea prin aer în urma noastră. Urcarăm din ce în ce mai sus pe dealuri, lăsînd în văi cîmpurile mănoase. Doar petece de grîne se mai zăreau pe coastele golașe și pe luncile din lungul apelor. Ne traserăm deodată pe marginea drumului, ca să facem loc unui șir de șase catîri înhămați unul în urma celuilalt la o căruță mare, cu coviltir înalt, încărcată din greu. Căruța și catîrii erau plini de praf. Imediat în urma lor venea alt șir de catîri și altă căruță. A doua căruță era încărcată cu cherestea, iar *arriero* [2] care mîna catîrii se aplecă și trase frîna groasă de lemn cînd trecurăm pe lîngă el. Acolo, sus, ajunseserăm pe locuri cu totul golașe și dealurile erau stîncoase, doar cu petece de lut pîrjolite de soare și brăzdate de apele ploilor.

[1] Han (sp.).
[2] Cărăușul (sp.).

Drumul făcu un cot larg și după aceea intrarăm într-un oraș, iar pe amîndouă părțile se deschise deodată o vale înverzită. Un pîrîu curgea prin mijlocul orașului și viile se întindeau pînă la zidurile caselor.

Autobuzul făcu popas în fața unei *posada*, mulți dintre călători coborîră și o mulțime de bagaje fură dezlegate de sub prelata de pe acoperiș și date jos. Bill și cu mine am coborît și am intrat în *posada*. Era o încăpere scundă și întunecoasă, iar înăuntru atîrnau de tavan șei și hamuri, și furci de fîn făcute din lemn alb, și legături de sandale de pînză cu tălpi de sfoară, și șunci și jamboane, și funii albe de usturoi și salamuri lungi. Era răcoare și întuneric acolo și ne-am dus dinaintea unei tejghele lungi de lemn la care ședeau două femei și serveau băutură. În spatele femeilor se aflau rafturi pline cu tot soiul de mărfuri.

Am luat amîndoi cîte un *aguardiente* [1] care au costat cincizeci de centime. I-am dat femeii cincizeci de centime bacșiș, dar ea mi-a restituit moneda de aramă crezînd că nu înțelesesem bine cît aveam de plată.

Doi dintre bascii cu care călătorisem au venit și ei înăuntru și au stăruit să ne facă cinste. Așa că au dat ei un rînd, apoi am dat noi unul, iar după aceea ne-au bătut pe spate și au mai dat încă un rînd. Pe urmă am mai dat noi un

[1] Rachiu (sp.).

rînd, apoi am ieșit cu toții în soare și zăpușeală și ne-am urcat îndărăt pe imperială. Acuma toată lumea avea loc pe bancă, iar bascul care stătuse pe acoperișul de tablă al autobuzului s-a așezat între noi. Femeia care ne servise băutura ieși afară ștergîndu-și mîinile de șorț și vorbi cu cineva din autobuz. Apoi se arătă și șoferul, ducînd în mînă doi saci de poștă făcuți din piele, se urcă la volan și pornirăm la drum, în vreme ce toți călătorii salutau fluturînd din mînă.

Drumul părăsi curînd valea înverzită și din nou începurăm să urcăm pe dealuri. Bill și bascul cu sticla de vin stăteau de vorbă. De pe cealaltă bancă un bărbat se aplecă înainte și ne întrebă în englezește :

— Sînteți americani ?

— Sigur.

— Am fost și eu acolo, zise bascul. Acum patruzeci de ani.

Era un om bătrîn, la fel de bronzat ca și ceilalți, cu obrazul acoperit de țepi albi.

— Și cum a fost ?

— Ce zici ?

— Cum a fost în America ?

— Ehei, în California am fost. Am dus-o grozav.

— Și de ce ai plecat ?

— Ce zici ?

— De ce te-ai întors aici ?

— Ei ! ca să mă însor, de asta m-am întors. Aveam de gînd să mă duc îndărăt, dar nevestemi nu-i place la drum lung. De unde sînteți ?

— Kansas City.

— Am fost acolo, spuse bătrînul. Am fost la Chicago, St. Louis, Kansas City, Denver, Los Angeles, Salt Lake City.

Rostea numele astea cu multă grijă.

— Cîtă vreme ai stat pe acolo ?

— Cincisprezece ani. Pe urmă m-am întors și m-am însurat.

— Tragi o dușcă ?

— Trag, răspunse bătrînul. Așa ceva nu găsiți în America, nu-i așa ?

— Găsești cît vrei dacă ai cu ce plăti.

— Și la ce-ați venit pe-aici ?

— Vrem să ne ducem la fiesta de la Pamplona.

— Vă plac luptele cu tauri ?

— Sigur că da. Dumitale nu ?

— Da, zise bătrînul. Cred că-mi plac și mie.

Apoi după o pauză :

— Acuma unde vă duceți ?

— Pînă la Burguete, să pescuim.

— Bine, încuviință bătrînul, vă urez să prindeți cîte ceva.

Ne dădu mîna și se întoarse la locul lui din fund. Ceilalți, basci erau impresionați. Cînd m-am întors să privesc peisajul, l-am văzut pe bătrîn stînd liniștit și zîmbindu-mi de la locul lui. Se părea că efortul de a vorbi americănește îl obosise. După aceea n-a mai scos nici o vorbă.

Autobuzul urca mereu. Locurile erau golașe și vîrfuri de stîncă răsăreau din lut. Pe marginea drumului nu se zărea iarbă. Cînd priveam în urmă, vedeam cîmpia întinsă în vale. Zarea era mărginită de crestele munților cenușii, cu

forme ciudate. Pe măsură ce urcam, linia zării se schimba mereu. Și în vreme ce autobuzul suia domol în lungul drumului, zăream alți munți răsărind către sud. Pe urmă drumul ajunse pe creastă, dădu la loc șes și pătrunse într-o pădure. Era o pădure de plute, și soarele răspîndea pete de lumină printre arbori, iar ceva mai departe vitele pășteau pe sub coroanele arborilor. Străbăturăm pădurea și drumul ieși la luminiș și coti pe o ridicătură, iar departe în fața noastră văzurăm unduindu-se întinderi înverzite, și munții întunecați de dincolo de ele. Munții de acolo nu semănau cu înălțimile cafenii și pîrjolite de soare lăsate în urmă. Erau împăduriți și norii alunecau în jos de pe crestele lor. Cîmpia verde se întindea în depărtare. Era brăzdată de garduri, și albul drumului se ivea printre trunchiurile unui dublu șir de arbori ce străbătea cîmpul către nord. Cînd ajunserăm pe culmea ridicăturii ni se arătară în fața ochilor acoperișurile roșii și casele albe din Burguete înșirate pe întinsul cîmpiei, iar departe, pe coasta celui dintîi munte întunecat, se zărea acoperișul cenușiu, de tablă, al mînăstirii din Roncevalles.

— Acolo e Roncevaux, i-am spus lui Bill.

— Unde ?

— Tocmai colo, departe, unde începe coasta muntelui.

— E cam frig aici, sus, observă Bill.

— E altitudine mare. Trebuie să fie vreo mie două sute de metri.

— E frig grozav, insistă Bill.

Autobuzul porni pe loc şes, angajîndu-se pe porţiunea de drum drept care duce direct la Burguete. Trecurăm de o răspîntie şi pe un pod întins peste o apă. Casele din Burguete se înşiruiau pe ambele părţi ale drumului. Străzi laterale nu existau. Lăsarăm în urmă biserica şi şcoala, iar după aceea autobuzul opri. Coborîrăm, şi şoferul ne dădu jos geamantanele şi legătura cu undiţe. Un carabinier cu pălărie dintr-acelea ciudate şi cu diagonală de piele galbenă se apropie de noi, arătă către legătura de undiţe şi ne întrebă :

— Ce-aveţi acolo ?

Am desfăcut-o şi i-am arătat. A cerut să vadă permisele de pescuit şi i le-am întins. S-a uitat la data de pe ele şi ne-a făcut semn cu mîna.

— Sîntem în regulă ? am întrebat eu.

— Da. Bineînţeles.

Pornirăm mai departe pe stradă, pe lîngă casele de piatră văruite, pe dinaintea familiilor ieşite în prag să ne privească, şi ne îndreptarăm spre han.

Stăpîna hanului, o femeie mătăhăloasă, ieşi din bucătărie şi dădu mîna cu noi. Îşi luă ochelarii de pe nas, îi şterse şi îi puse la loc. În han era frig şi afară începuse să bată vîntul. Hangiţa porunci unei fete să ne însoţească sus şi să ne arate camera. Avea două paturi, un lavoar, un dulap pentru haine şi o icoană mare, gravată pe metal şi prinsă în ramă, reprezentînd-o pe *Nuestra Señora de Roncevalles*[1]. Vîntul se înverşuna împotriva obloanelor. Camera se afla în partea dinspre nord a hanului. Ne spălarăm, ne puserăm puloverele şi coborîrăm în sufragerie. Avea podele de piatră, tavan scund, şi era lambrisată cu lemn de stejar. Toate obloanele erau deschise şi se făcuse aşa de frig, că-ţi puteai vedea răsuflarea.

[1] Maica Domnului din Roncevalles.

— Doamne sfinte ! exclamă Bill. Doar n-o să fie şi mîine tot atît de frig. N-oi fi nebun să mă bag în apă pe-o vreme ca asta.

În colţul cel mai depărtat al încăperii, dincolo de mesele de lemn, se afla o pianină, şi Bill se duse la ea şi începu să cînte, spunînd :

— Într-un fel, tot trebuie să mă încălzesc.

Am ieşit din sufragerie şi m-am dus s-o întreb pe femeie cît ne costă camera şi întreţinerea. Îşi vîrî mîinile sub şorţ şi-mi răspunse uitîndu-se în altă parte :

— Douăsprezece pesetas.

— Cum se poate ? Atîta am plătit la Pamplona.

Nu-mi dădu nici un răspuns şi se mulţumi să-şi scoată ochelarii şi să-i şteargă cu şorţul.

— E prea scump, am urmat. Nici la un hotel din cele mari n-am plătit mai mult.

— Am instalat şi baie.

— Altceva mai ieftin n-aveţi ?

— Vara nu. Sîntem în plin sezon.

Eram singurii muşterii ai hanului. „Nu-i nimic, mi-am zis, n-o să stăm decît vreo cîteva zile."

— E şi vinul pus în preţ ?

— Ei, sigur.

— Bine. Ne-am înțeles.

M-am întors la Bill. A suflat spre mine ca să-mi arate cît e de frig și a continuat să cînte. M-am așezat la o masă și am început să mă uit la tablourile de pe pereți. Unul înfățișa niște iepuri, morți, altul fazani, morți și ei, iar celălalt niște rațe moarte. Toate erau negricioase și păreau afumate. Se mai afla acolo un bufet plin cu sticle de lichior. La toate m-am uitat. Bill cînta în continuare.

— Ce-ai zice de un punci cu rom fierbinte ? mă întrebă. N-am să mă pot încălzi mereu în felul ăsta.

M-am dus și i-am explicat femeii ce înseamnă un punci cu rom și cum anume se pregătește. Peste cîteva minute o fată aduse în sufragerie o oală de piatră din care se înălțau aburi. Bill părăsi pianina și amîndoi am băut punciul fierbinte ascultînd șuierul vîntului.

— Nu prea s-a omorît turnînd rom aici.

M-am dus la bufet, am luat sticla de rom și am turnat în oală vreo jumătate din ea.

— Acțiune directă, observă Bill. E mai tare decît legea.

Fata veni din nou să pună masa pentru cină.

— Al dracului mai suflă vîntul, rosti Bill.

Fata aduse un castron mare cu supă de legume fierbinte și puse vinul alături. După aceea am mîncat păstrăv prăjit, o fiertură oarecare și un castron mare cu căpșuni de pădure. Vinul făcea toți banii, și fata se arătă sfioasă dar îndatoritoare ori de cîte ori îi cerurăm să mai aducă. Hangița veni o singură dată, se uită la noi și numără sticlele goale.

După masă ne-am urcat sus, am fumat și am citit vîrîți în pat, ca să ne apărăm de frig. În timpul nopții m-am trezit o dată și am auzit vuietul vîntului Și era plăcut să stai în pat, la căldură

Capitolul 12

Cînd m-am sculat dimineaţa, m-am dus la fereastră şi am privit afară. Vremea se îndreptase şi norii nu mai pluteau deasupra munţilor. Afară, sub fereastră, erau cîteva căruţe şi o diligenţă veche cu acoperişul de scîndură crăpat şi măcinat de vreme. Probabil rămăsese acolo din timpurile cînd încă nu existau autobuze. O capră sări pe una dintre căruţe şi de-acolo pe acoperişul diligenţei. Clătină din cap către caprele rămase jos, iar cînd am făcut cu mîna spre ea, a sărit repede în curte.

Bill dormea încă, aşa că m-am îmbrăcat, mi-am tras pantofii pe coridor, şi pe urmă am coborît. Cum jos nu se arătă nimenea, am descuiat uşa şi am ieşit afară din casă. Era răcoare, fiind dis-de-dimineaţă, şi soarele încă nu zbicise roua căzută după ce contenise vîntul. Am căutat prin şopronul din dosul casei, am găsit un fel de tîrnăcop şi am pornit spre rîu, cu gînd să sap în pămînt şi să fac rost de rîme pentru nadă. Rîul era limpede, cu apă puţină, dar nu părea chiar plin de păstrăvi. Am căutat un loc umed şi acoperit cu iarbă, pe malul rîului, am înfipt tîrnăcopul în pămînt şi am desprins o halcă. Erau rîme dedesubt. Cînd am săltat halca au şi dispărut din vedere, dar am săpat cu grijă şi am adunat o mulţime. Săpînd acolo pe malul rîului, în pămîntul umed, am umplut

cu rîme două cutii de tutun, şi am presărat pămînt peste ele. În vreme ce săpam, caprele se uitau la mine.

Cînd am ajuns îndărăt la han, femeia coborîse în bucătărie şi am rugat-o să ne pregătească repede cafeaua şi ceva de mîncare, ca să luăm cu noi la pescuit. Bill se sculase şi şedea pe marginea patului.

— Te-am văzut pe fereastră, zise Bill. Dar n-am vrut să te întrerup. Ce făceai acolo? Ţi-ai îngropat banii?

— Eşti un beţivan puturos!

— Munceai pentru binele obştesc? Superb. Te-aş sfătui să faci la fel în fiecare dimineaţă.

— Hai, îl zorii eu. Scoală-te.

— Cum? Să mă scol? Eu nu mă scol niciodată.

Se vîrî în pat şi-şi trase pătura pînă sub bărbie.

— Încearcă şi convinge-mă să mă scol.

Mi-am făcut de lucru căutînd uneltele de pescuit şi adunîndu-le în sacul lor.

— Nu vrei să-ncerci? întrebă Bill.

— Mă duc jos, să mănînc.

— Să mănînci? De ce n-ai pomenit de mîncare? Credeam că vrei să mă scoli numai ca să te distrezi. Să mănînc? Grozav. Acuma eşti om cu judecată. Du-te iar şi mai sapă după nişte rîme, iar pînă te întorci am şi ajuns jos.

— Du-te dracului!

— Munceşte pentru binele obştesc. Bill începu să se îmbrace. Demonstrează că ştii ce este ironia şi ce e mila.

Am ieşit din cameră cu sacul de unelte, cu minciogurile şi legătura de undiţe.

— Hei ! Vino-ncoace !

Am vîrît capul pe uşă.

— Va să zică nu vrei să arăţi că ştii ce-i ironia şi ce-i mila ?

I-am dat cu tifla.

— Asta nu-i ironie.

Pe cînd coboram scara, îl auzeam pe Bill cîntînd : „Ironie şi milă. Cînd simţi că... O, dă-le ironie şi dă-le milă. O, dă-le ironie. Cînd şi ei simt că... Doar un strop de ironie. Doar un strop de milă..." Continuă să cînte pînă cînd coborî. Cînta pe melodia : „Bat clopotele pentru mine şi pentru draga mea". M-a găsit citind un jurnal spaniol, vechi de o săptămînă.

— Ce-i cu povestea asta despre ironie şi milă ?

— Cum ? Nu ştii nimic despre „Ironie şi milă" ?

— Nu. Cine a mai scornit-o ?

— Toată lumea. La New York pe toţi i-a scos din minţi. La fel cum s-a întîmplat odinioară cu Fratellinii.

Fata ne aduse cafeaua şi pesmeţi unşi cu unt. Sau, mai exact spus, pîine prăjită unsă cu unt.

— Întreab-o dacă are nişte marmeladă, mă îndemnă Bill. Fii ironic cu ea.

— Ai cumva şi marmeladă ?

— Aşa nu-i ironic. Tare aş vrea să ştiu spanioleşte.

Cafeaua era bună şi am băut-o din nişte căni mari. Fata ne aduse şi o farfurioară de sticlă cu marmeladă de căpşuni.

— Mulţumesc.

— Hei ! strigă Bill. Nu merge aşa ! Spune-i ceva ironic. Fă un banc pe seama lui Primo de Rivera.[1]

— Aş putea s-o întreb în ce fel de marmeladă s-au înnămolit acolo, în Riff.[2]

— Slab, zise Bill. Foarte slab. Nu eşti în stare. Asta-i. Nu te pricepi la ironie. Nu ştii ce-i mila. Spune ceva jalnic.

— Robert Cohn.

— Nu-i chiar aşa de rău. Ceva mai bine. Ia spune, de ce e Cohn jalnic ? Fii ironic.

Trase o înghiţitură zdravănă din cana de cafea.

— Ei, dă-o naibii ! E prea de dimineaţă.

— Uite, asta-i. Şi mai spui că vrei să fii scriitor. Nu eşti decît un gazetar. Ba încă un gazetar expatriat. Ar trebui să fii ironic chiar din clipa cînd te dai jos din pat. Cînd deschizi ochii, ar trebui să fii cu gura plină de milă.

— Zi-i înainte. Cine ţi-a mai vîrît în cap toate prostiile astea ?

[1] *Miguel Primo de Rivera* (1870—1930), general şi om politic, a fost dictator în Spania din 1923 pînă în 1930.

[2] Lanţ muntos de pe coasta marocană, unde în 1925 şi 1926 colonialiştii francezi şi spanioli au purtat lupte împotriva berberilor.

— Lumea, toţi oamenii. Nu citeşti ? Nu te întîlneşti niciodată cu nimeni ? Ştii ce eşti ? Un expatriat. De ce nu trăieşti la New York ? Dacă ai trăi acolo, ai şti lucrurile astea. Ce vrei să-ţi fac ? Să viu încoace în fiecare an şi să-ţi povestesc ?

— Mai ia puţină cafea, l-am îndemnat.

— Bine. Cafeaua e bună pentru tine. Conţine cofeină. Cofeină, asta-i. Pe bărbat cofeina îl saltă pe calul femeii, iar pe femeie o vîră în mormîntul bărbatului. Ştii care-i partea proastă cu tine ? Că eşti un expatriat. Unul dintre cele mai jalnice tipuri de expatriat. Despre aşa ceva n-ai auzit niciodată ? Nici un om care şi-a părăsit vreodată ţara n-a izbutit să scrie ceva demn de tipărit, de cînd e lumea. Nici măcar de tipărit în ziare.

Îşi bău cafeaua.

— Eşti un expatriat. Ai pierdut contactul cu pămîntul natal. Începi să devii afectat. Falsele criterii europene te-au dat gata. Bei pînă cazi din picioare, te omori cu băutura. Ai început să fii obsedat de sexualitate. Îţi risipeşti toată vremea vorbind, nu muncind. Eşti un expatriat, înţelegi ? Tai frunză la cîini prin cafenele.

— Pare să fie o viaţă grozavă, am observat eu. Şi cînd mai lucrez ?

— Nu lucrezi. Sînt unii care spun că te întreţin femeile. Alţii zic că eşti impotent.

— Nu, am rostit eu. Doar că am avut un accident.

— Să nu mai pomeneşti despre treaba asta, mă sfătui Bill. E unul dintre lucrurile despre care nu se poate vorbi. Uite, din asta ar trebui să clădeşti un mister. Aşa, ceva ca bicicleta lui Henry.

Pînă acum fusese superb, dar nu mai spuse nimic. Mă temeam să nu creadă că mă jignise cu palavrele acelea despre impotenţă. Aş fi vrut să-l stîrnesc din nou. I-am spus :

— Nu era vorba de-o bicicletă. Mergea călare.

— Eu de-o tricicletă am auzit.

— Fie, am încuviinţat. Şi avionul e un soi de tricicletă. La manşă lucrezi ca la tricicletă.

— Dar nu pedalezi.

— Nu. Cred că nu pedalezi.

— Hai s-o lăsăm baltă, propuse Bill.

— S-a făcut. Am luat apărarea tricicletei, atîta tot.

— Şi cred că-i un scriitor înzestrat, zău că da, urmă Bill. Şi tu eşti un băiat teribil de bun. Ţi-a spus vreodată cineva că eşti băiat bun ?

— Nu-s băiat bun.

— Ascultă. Eşti un băiat teribil de bun şi ţin la tine mai mult decît oricare alt om de pe pămînt. La New York nu ţi-aş putea spune lucrul ăsta. Ar însemna că-mi plac bărbaţii. Dintr-o asemenea chestie s-a pornit Războiul Civil. Abraham Lincoln a fost unul dintr-ăştia. Era îndrăgostit de generalul Grant. La fel şi Jefferson Davis. Lincoln i-a eliberat pe sclavi din pricina unui rămăşag. Cazul Dred Scott

a fost înscenat de Liga Antialcoolică. Totul se explică prin problemele sexualității. Doamna colonelului și Judy O'Grady sînt lesbiene în adîncul sufletului lor.

Tăcu.

— Vrei să-ți mai spun și altele?

— Dă-i drumul.

— Nu mai știu. O să-ți mai spun și altele la masa de prînz.

— Dragul meu Bill!

— Păcătosule!

Am împachetat în rucsac mîncarea și două sticle de vin, iar Bill l-a luat în spinare. Legătura cu undițe și minciogurile le-am luat eu pe umăr. Am pornit pe drum, apoi printr-o livadă și pe urmă am dat peste o cărare ce trecea peste cîmp și am luat-o către pădurea de pe coasta primului deal. Am străbătut cîmpul pășind pe poteca nisipoasă. Cîmpul era vălurit și acoperit de iarbă, o iarbă măruntă, roasă de oile scoase la păscut. Vitele fuseseră duse mai departe, pe dealuri. Auzeam tălăngile în pădure.

Poteca trecea dincolo de un pîrîu peste care fusese întinsă o punte alcătuită dintr-un trunchi. Trunchiul era cioplit și o tulpină de copac tînăr slujea de balustradă. Prin băltoacele din marginea pîrîului broscuțele se zăreau ca niște pete pe nisip. Am urcat un mal pieptiș și am mers mai departe pe cîmpul vălurit. Cînd priveam îndărăt vedeam orașul, case albe și acoperișuri roșii, și drumul alb de-a lungul căruia înainta un camion stîrnind praful.

După ce am străbătut cîmpul am dat peste un alt pîrîu cu ape repezi. Un drumeag nisipos ducea pînă la vad și mai departe, în pădure. Am mers pe drumeag și am dat de o altă punte așezată în josul vadului, apoi din nou am revenit la drumeag și am pătruns în pădure.

Era o pădure de fag, cu arbori foarte bătrîni. Rădăcinile făceau cocoașe deasupra pămîntului și crengile se răsuceau în toate chipurile. Am înaintat pe drumeag pe lîngă trunchiurile groase ale fagilor bătrîni, printre ale căror ramuri soarele se strecura căzînd pe iarbă în mici pete de lumină. Copacii erau înalți, frunzișul foarte des, dar în pădure nu era întuneric. Pe sub coroanele arborilor nu creștea decît iarbă moale, foarte verde și fragedă, și copaci cenușii înalți, rari ca într-un adevărat parc.

— Așa e la țară, spuse Bill.

Drumeagul porni să urce pe o colină și pătrunserăm în pădurea deasă, suind din ce în ce mai pieptiș. Cîteodată mai și cobora, dar din nou urca abrupt. Și toată vremea auzeam vitele prin pădure. În cele din urmă drumul ieși la lărgime, pe vîrful dealurilor. Ne aflam sus, pe cea mai înaltă creastă a șirului de culmi împădurite pe care le văzusem de la Burguete. Căpșuni de pădure creșteau pe coasta luminată de soare, într-un mic luminiș ivit printre copaci.

De acolo înainte drumeagul ieșea din pădure și se întindea mai departe pe lîngă creasta înălțimilor. Culmile din față nu erau împădurite și pe ele nu mai zăream decît întinse pete de mărăciniș gălbui. În depărtare vedeam

maluri prăpăstioase înnegrite de copaci și presărate cu colțuri cenușii de stîncă, ce ne arătau cursul rîului Irati.

— Trebuie să mergem pe drumul ăsta de-a lungul crestelor, să trecem peste înălțimile de colo, să străbatem pădurea de pe dealurile din partea cealaltă și să coborîm la albia rîului, i-am explicat eu lui Bill.

— Al dracului drum !

— E prea departe ca să mergem pînă acolo, să pescuim și să ne și întoarcem în aceeași zi, fără să iasă sufletul din noi.

— Să iasă sufletul din noi. Frumos spus. O să ne iasă sufletul dacă vrem să ajungem pînă acolo, să ne întoarcem și să mai și pescuim.

Drumul era foarte lung, peisajul splendid, dar eram frînți de oboseală cînd coborîrăm povîrnișul colinei împădurite ca să dăm în valea lui Rio de la Fabrica.

Din umbra pădurii, drumeagul ne scoase în arșița soarelui. În față aveam albia rîului. Dincolo de rîu, o costișă prăpăstioasă. Pe costișă, un lan de hrișcă. Ceva mai departe, zărirăm o casă albă într-un pîlc de pomi. Era foarte cald, și ne-am așezat la umbra unor copaci, lîngă un stăvilar întins de-a curmezișul apei.

Bill sprijini de trunchiul unui copac legătura cu trestii, apoi montarăm trestiile, scoaserăm undițele, puserăm mulinetele, atașarăm amorsele și ne pregătirăm de pescuit.

— Ești sigur că sînt păstrăvi în pîrîiașul ăsta ? întrebă Bill.

— E plin de pește.

— Eu am să încerc cu muscă. Ai ceva muște artificiale ?

— Sînt cîteva acolo.

— Tu pescuiești cu rîmă ?

— Ihî. Am să încerc chiar aici, la stăvilar.

— Bine, atunci eu am să iau cutia cu muște.

Și prinse o muscă în undiță. Încotro ar fi mai bine să mă duc ? La deal, ori la vale ?

— La vale e cel mai bine. Și la deal e pește cît vrei.

Bill porni pe mal la vale.

— Ia și o cutie cu rîme.

— Nu. N-am nevoie. Dacă n-or să dea la muscă, am să arunc și eu la întîmplare.

Ajunsese destul de departe, în josul rîului, și privea scurgerea apei.

— Ia ascultă, strigă Bill ca să răzbească zgomotul stăvilarului. Ce-ar fi să pui vinul în izvorul ăla de pe drum ?

— S-a făcut, am strigat și eu.

Bill flutură din mînă și porni mai departe în josul rîului. Am găsit în rucsac cele două sticle de vin și m-am dus cu ele pe drumeag îndărăt, pînă în locul unde apa unui izvor curgea pe-un șipot de fier. O scîndură era întinsă deasupra izvorului, am ridicat-o și, după ce am îndesat bine dopurile, am vîrît sticlele în apă. Era atît de rece apa, încît mi-a amorțit mîna și încheietura. Am așezat scîndura la loc, cu speranța că nimeni n-o să găsească vinul acolo.

Mi-am luat undița sprijinită de copac, cutia cu momeală și minciogul și m-am îndreptat

spre stăvilar. Fusese construit pentru alcătuirea unui punct de pornire al apelor, unde să poată fi mînuiți buștenii. Zăgazul era deschis ; m-am așezat pe unul dintre trunchiurile cioplite și am privit pînza lină întinsă de apă înainte de-a se rostogoli în cascadă. La picioarele stăvilarului, apa acoperită de spume albe era adîncă. Pe cînd puneam nada în undiță, un păstrăv zvîcni din albul apei, căzu în cascadă și pieri la vale. Nici nu terminasem de pus nada, cînd un alt păstrăv țîșni spre cascadă, descriind aceeași curbă grațioasă și dispărînd în apa ce se scurgea vijelios. Am pus un plumb destul de mare și am aruncat undița în apa albă, lîngă buștenii de la piciorul stăvilarului.

Nici n-am simțit cînd a mușcat primul păstrăv. Cînd am început să-l trag mi-am dat seama că se prinsese în undiță și l-am adus, deși se zbătea și-mi curba undița aproape în două, pînă în apa clocotitoare de lîngă cascadă, l-am smuncit în sus și l-am aruncat pe stăvilar. Era un păstrăv mare ; l-am izbit cu capul de bușteni, pe urmă a încetat să se mai zbată și l-am strecurat în tolbă.

În vremea asta, alți cîțiva păstrăvi săriseră în cascadă. De îndată ce am pus nada și am aruncat undița, am prins încă unul pe care l-am adus în același fel pînă la tolbă. În cîteva minute prinsesem șase. Toți cam de aceeași mărime. I-am întins pe stăvilar, unul lîngă altul, cu capetele în aceeași parte, și i-am privit. Erau foarte frumos colorați, tari și țepeni din pricina apei reci ca gheața. Fiindcă ziua era

călduroasă, i-am spintecat pe toți, le-am scos mațele, urechile și celelalte și le-am azvîrlit. M-am dus cu păstrăvii pe mal, i-am spălat în apa rece, lină și densă din susul stăvilarului. apoi am cules cîteva frunze de ferigă și i-am împachetat pe toți în tolbă, trei păstrăvi pe un pat de ferigă, deasupra un alt strat de ferigi, pe urmă alți trei păstrăvi, acoperiți și ei cu un strat de ferigă. Arătau foarte frumos printre frunzele de ferigă, iar acum tolba se umflase și am așezat-o la umbra unui copac.

Pe stăvilar se făcuse grozav de cald, așa că mi-am așezat cutia cu rîme la umbră, lîngă tolbă, am scos o carte din rucsac și m-am întins sub copac, cu gînd să citesc pînă avea să vină Bill să mîncăm.

Trecuse puțin de amiază și nu mai era cine știe ce umbră, dar m-am așezat lîngă trunchiurile a doi copaci care creșteau unul lîngă altul și am început să citesc. Cartea era ceva de A.E.W. Mason și citeam în ea o poveste minunată despre un bărbat care degerase în Alpi și pe urmă căzuse într-un ghețar și i se pierduse urma, iar mireasa lui avea să-l aștepte douăzeci și patru de ani în cap pînă cînd trupul îi fusese scos la iveală de morenă, vreme în care cel ce cîștigase adevărata iubire a fetei așteptase și el, și încă mai așteptau amîndoi cînd apăru Bill.

— Ai prins ceva ? întrebă el. Ținea și undița, și tolba, și minciogul, toate într-o singură mînă și era leoarcă de nădușeală. Nu-l auzisem venind din pricina zgomotului făcut de stăvilar.

— Şase. Tu ce-ai prins ?

Bill se aşeză jos, deschise tolba şi puse pe iarbă un păstrăv mare. Mai scoase încă trei, fiecare puţin mai mare decît cel dinainte, şi îi rîndui unul lîngă altul, la umbra copacului. Chipul îi era năduşit şi radia de fericire.

— Ai tăi cum sînt ?

— Mai mici.

— Să-i văd.

— I-am împachetat.

— Cît de mari sînt, de-adevărat ?

— Toţi sînt cam cît cel mai mic dintre ai tăi.

— Nu cumva încerci să rîzi de mine ?

— Aş fi bucuros s-o pot face.

— Şi pe toţi i-ai prins cu rîmă ?

— Da.

— Eşti un beţivan puturos !

Bill vîrî păstrăvii în tolbă şi porni spre rîu legănînd tolba deschisă. Era ud de la brîu în jos şi mi-am dat seama că trecuse apa prin vad.

Am plecat şi eu pe drum în sus şi am scos cele două sticle de vin. Erau reci. Cît am făcut calea întoarsă, sticlele s-au aburit. Am întins merindele pe un ziar, am deschis o sticlă, şi pe cealaltă am rezemat-o de copac. Bill se întoarse ştergîndu-se pe mîini şi cu tolba plină de ferigi. Spuse :

— Hai să gustăm din sticlă. Scoase dopul, ridică sticla la gură şi bău. Aoleu ! Te dor şi ochii din cap.

— Ia să vedem.

Vinul era rece ca gheaţa şi avea un uşor iz de rugină.

— Nu-i chiar aşa de rău vinişorul ăsta, zise Bill.

— Îl mai drege răceala.

Desfăcurăm pacheţelele cu mîncare.

— Pui fript.

— Uite şi ouă răscoapte.

— Sare ai găsit ?

— Întîi oul, spuse Bill. Pe urmă găina. Pînă şi Bryan[1] ar înţelege treaba asta.

— A murit. Am citit ieri în jurnal.

— Nu mai spune. Serios ?

— Da. A murit Bryan.

Bill lăsă jos oul pe care îl cojea.

— Domnilor ! exclamă apucîndu-se să desfacă din ziar un picior de pui. Inversez ordinea. În cinstea lui Bryan. Ca un prinos adus *Marelui Commoner.*[2] Întîi găina ; pe urmă oul.

— Oare în ce zi o fi creat Dumnezeu găina ?

— Ei, răspunse Bill sugînd piciorul de pui, de unde să ştim noi ? Nici nu trebuie să ne punem întrebarea. Nu zăbovim prea multă vreme pe lumea asta. Mai bine să ne bucurăm, să credem şi să mulţumim Domnului.

— Mănîncă un ou.

Bill începu să dea din mîini, cu piciorul de pui într-una şi sticla de vin în cealaltă.

[1] ***William Jennings Bryan*** **(1860—1925) avocat şi om politic american. A candidat de mai multe ori, fără succes, la preşedinţia SUA.**

[2] *Commoner* este numele unui săptămînal foarte popular, înfiinţat în 1901 şi în a cărui conducere Bryan a avut un rol principal. *Marele Commoner* este un fel de poreclă dată lui W. J. Bryan.

— Să ne bucurăm de darurile hărăzite. Să ne folosim de păsările cerului. Să ne folosim de rodul viței de vie. Vrei să te folosești puțin, frate-meu ?

— După tine, frate-meu.

Bill trase o dușcă zdravănă.

— Folosește-te, frate al meu, mă îndemnă Bill întinzîndu-mi sticla. Să nu se strecoare în sufletele noastre îndoiala, frate. Să nu scormonim cu degetele noastre de maimuță sfintele taine ale cotețului de găini. Să ne păstrăm credința nestrămutată și doar să mărturisim — vreau să mărturisești și tu laolaltă cu mine — oare ce să mărturisim, frate al meu ? Întinse spre mine piciorul de pui și continuă : Lasă-mă să-ți spun eu. Hai să mărturisim — și eu, unul, sînt mîndru să mărturisesc aici — dar vreau să mărturisești și tu dimpreună cu mine, în genunchi, frate. Și fie ca nici un om să nu se rușineze a îngenunchea în mijlocul naturii necuprinse. Adu-ți aminte că pădurile au fost cele dintîi temple ale Domnului. Să îngenunchem și să strigăm : „N-o mîncați pe doamna aceea — asta-i din Mencken".

— Uite, l-am îndemnat. Folosește-te puțin.

Am deschis și a doua sticlă.

— Dar ce-ți veni ? l-am întrebat. Nu-ți plăcea Bryan ?

— Ba chiar l-am iubit, răspunse Bill. Ne aveam ca frații.

— Unde l-ai cunoscut ?

— Bryan, Mencken și cu mine am învățat împreună toți trei la colegiul Holy Cross.

— Și cu Frankie Frisch.

— Asta-i minciună. Frankie Frisch a învățat la Fordham.

— Așa-i. Eu am fost la Loyola cu episcopul Manning.

— Și asta-i minciună, se împotrivi Bill. Eu sînt cel care am învățat la Loyola cu episcopul Manning.

— Te-ai pilit, i-am spus eu.

— Cu vin ?

— De ce nu ?

— Cu umezeală, declară Bill. Ar trebui să alunge cineva afurisita asta de umezeală.

— Mai tragi un gît ?

— Asta-i tot ce-avem ?

— Doar cele două sticle.

— Știi cine-mi ești ? mă întrebă Bill uitîndu-se afectuos la sticlă.

— Nu.

— Te-ai băgat slugă la Liga Antialcoolică.

— Am învățat la Notre Dame cu Wayne B. Wheeler.

— Iar spui minciuni. Eu am învățat la Austin Business College cu Wayne B. Wheeler. A fost șeful promoției.

— N-am ce-ți face, i-am spus. Cîrciumile trebuie să dispară.

— Aici ai dreptate, bătrîne, încuviință Bill. Cîrciumile trebuie să dispară, fiindcă am să le iau cu mine.

— Te-ai îmbătat.

— Cu vin ?

— Cu vin.

— Ei, se prea poate.
— Vrei să tragem un pui de somn ?
— S-a făcut.
Ne-am întins cu capetele la umbră, privind în sus spre coroanele copacilor.
— Ai adormit ?
— Nu, răspunse Bill. Mă gîndeam.
Am închis ochii. Era tare bine să stai întins pe pămînt.
— Ia spune, zise Bill, ce-i toată istoria asta cu Brett ?
— Cum adică ?
— Ai fost vreodată îndrăgostit de ea ?
— Sigur.
— Cîtă vreme ?
— Din cînd în cînd şi cumplit de multă vreme.
— Ei, fir-ar al dracului ! exclamă Bill. Iartă-mă, prietene.
— Nu face nimic, i-am răspuns. Acum nu mă mai interesează de loc.
— Spui drept ?
— Drept. Numai că al dracului de mult aş prefera să nu vorbim despre treaba asta.
— Te superi că te-am întrebat ?
— De ce dracu să mă supăr ?
— Am să mă culc, anunţă Bill. Şi îşi trase un ziar peste faţă.
— Ascultă, Jake, spuse după o vreme, eşti într-adevăr catolic ?
— Tehniceşte.
— Ce înseamnă asta ?
— Nu ştiu.

— E-n regulă, acuma o să dorm, zise Bill. Nu mă mai ţine treaz cu vorbăria ta.
Am adormit şi eu. Cînd m-am trezit, Bill aranja rucsacul. Era tîrziu după amiază, umbrele copacilor se lungiseră şi se întinseseră pînă peste stăvilar. Înţepenisem dormind pe pămîntul tare.
— Ce-ai făcut, te-ai trezit ? mă întrebă Bill. De ce nu stai aici să dormi la noapte ?
M-am întins şi m-am frecat la ochi.
— Am avut un vis minunat, îmi spuse Bill. Nu ştiu despre ce anume era vorba, dar a fost un vis minunat.
— Eu nu cred să fi visat ceva.
— Ar trebui să visezi, mă sfătui Bill. Toţi marii noştri oameni de afaceri au fost visători. Uită-te la Ford. Uită-te la preşedintele Coolidge. Uită-te la Rockefeller. Uită-te la Jo Davidson.
Am demontat undiţa mea şi undiţa lui Bill şi le-am legat laolaltă. Mulinetele le-am aşezat în sac. Bill împachetase rucsacul şi am pus în el una dintre tolbele cu păstrăvi. Pe cealaltă am luat-o eu.
— Ei, zise Bill, am luat tot ?
— Rîmele.
— Sînt ale tale. Pune-le tot aici.
Luase rucsacul pe umeri şi am pus cutiile cu rîme într-un buzunar exterior.
— Acuma ai luat tot ?
M-am uitat de jur împrejur, pe iarba de la rădăcinile ulmilor.
— Da.

Am pornit pe drumeag la deal și am pătruns în pădure. Aveam cale lungă pînă la Burguete, și se făcuse întuneric cînd am luat-o peste cîmp ca să ajungem la drum, apoi pe drum mai departe, printre casele cu ferestre luminate ale orașului, pînă la han.

Cinci zile am rămas la Burguete și am făcut niște partide de pescuit de toată frumusețea. Nopțile erau reci și zilele fierbinți, dar și în toiul arșiței adia vîntul. Era destul de cald ca să ne putem desfăta trecînd prin vad apele reci, iar soarele ne usca repede cînd ieșeam din rîu și ne așezam pe mal. Am găsit și un curs de apă cu o bulboană destul de adîncă unde să putem înota. Seara jucam bridge în trei, cu un englez pe care îl chema Harris și care venise pe jos tocmai de la Saint Jean Pied de Port și trăsese la han, tot pentru pescuit. Era foarte simpatic și a mers de două ori cu noi la Irati. Din partea lui Robert Cohn n-am primit nici o veste, și nici de la Brett sau de la Mike.

Capitolul 13

Într-o dimineață am coborît să iau micul dejun și l-am găsit pe englez, pe Harris, așezat la masă. Își pusese ochelarii și citea ziarul. Înălță privirea și îmi zîmbi, spunîndu-mi :

— Bună dimineața. Ai o scrisoare. Am trecut pe la poștă și mi-au dat-o mie s-o aduc.

Scrisoarea se afla pe masă, la locul meu, sprijinită de ceașca de cafea. Harris se apucase din nou să citească ziarul. Am deschis scrisoarea. Fusese pusă la poștă în Pamplona. Era datată din San Sebastian, pe ziua de duminică :

Dragă Jake,

Am sosit aici vineri, dar Brett a băut în tren pînă n-a mai știut ce-i cu ea și i-a venit rău, așa că o să rămînem aici trei zile, la odihnă, cu niște amici de-ai noștri. Marți ne ducem la Pamplona și o să tragem la „Hotel Montoya", dar nu pot ști la ce oră o să sosim. Fii, te rog, bun și trimite-ne un bilet, cu autobuzul, ca să ne spui cum să facem să vă întîlnim pe toți miercuri. Primește toată dragostea noastră și iartă-ne de întîrziere, dar Brett a fost într-adevăr sfîrșită ; cred că o să fie complet restabilită pînă mar., cum e de fapt încă de pe acum. O cunosc foarte bine și încerc să am cît

mai multă grijă de ea, dar nu e chiar atît de ușor. Calde salutări tuturor băieților.

Michael."

— Ce zi e azi ? l-am întrebat pe Harris.

— Cred că miercuri. Da, exact. Miercuri. E minunat cum pierzi șirul zilelor aici, în munți.

— Așa-i, am stat aici aproape o săptămînă.

— Sper că n-aveți de gînd să plecați.

— Ba da. Mi-e teamă că va trebui să plecăm cu autobuzul de după-masă.

— Ce păcat ! Tare aș fi vrut să mai mergem o dată cu toții să pescuim în Irati.

— Trebuie să plecăm la Pamplona. Ne așteaptă niște prieteni.

— Mare ghinion pe capul meu. Am petrecut foarte bine împreună aici, la Burguete.

— Hai și dumneata la Pamplona. Acolo putem juca bridge destul de des și are să fie o fiesta al dracului de frumoasă.

— Aș merge cu plăcere. E tare drăguț din partea dumitale că mă inviți. Totuși, aș face mai bine să rămîn aici. Nu mi-a mai rămas multă vreme pentru pescuit.

— Îți plac păstrăvii aceia mari din Irati.

— Da, îmi plac, așa e. Îs uriași păstrăvii de-acolo.

— Mi-ar plăcea și mie să mai dau o dată la ei.

— Haide. Mai rămîi o zi. Fii băiat bun.

— Trebuie neapărat să ne ducem la Pamplona, i-am spus eu.

— Mare păcat !

După ce mîncarăm, Bill și cu mine ne-am așezat la soare pe o bancă din fața hanului și ne-am apucat să discutăm. Am văzut o fată venind către noi dinspre centrul orașului. S-a oprit în dreptul nostru și a scos o telegramă dintr-o tașcă de piele care îi atîrna de-a lungul fustei.

— *Por ustedes ?* [1]

M-am uitat la telegramă. Era adresată : „Barnes, Burguete".

— Da. Pentru noi.

A scos o condică și mi-a întins-o să semnez de primire, iar eu i-am dat două monede de alamă. Telegrama era redactată în spaniolă : „*Vengo jueves* Cohn."

I-am întins-o lui Bill.

— Ce înseamnă cuvîntul Cohn ? mă întrebă el.

— Ce telegramă împuțită ! am exclamat. Cu același preț ar fi putut trimite zece cuvinte. „Sosesc joi". Ne spune o mulțime de lucruri, nu-i așa ?

— Îți spune tot ce-l interesează pe Cohn.

— Oricum, noi o să plecăm, am continuat. N-are nici un rost să-i cărăm pe Brett și pe Mike pînă aici și pe urmă să ne întoarcem înainte de fiesta. Crezi c-ar trebui să răspundem ?

[1] Pentru dumneavoastră ? (sp.)

— Hai să-i răspundem, spuse Bill. Nu-i nevoie să facem pe nebunii.
Ne-am dus la oficiul poştal şi am cerut un formular de telegramă.
— Ce scriem ? întrebă Bill.
— „Sosim la noapte". Ajunge.
Am plătit şi ne-am întors la han. Acolo l-am găsit pe Harris, şi cîteşitrei am pornit pe jos pînă la Roncevalles. Am vizitat mînăstirea.
— Remarcabile locurile astea, spuse Harris la plecare. Numai că, ştiţi, eu nu prea mă dau în vînt după asemenea lucruri.
— Nici eu, mărturisi Bill.
— Totuşi, urmă Harris, e un loc într-adevăr deosebit. Mi-ar fi părut rău să nu-l văd. În fiecare zi am avut de gînd să vin încoace.
— Nu se poate compara cu pescuitul, orice ai spune, nu-i aşa ? întrebă Bill. Îi era foarte simpatic Harris.
— Cred şi eu că nu.
Şedeam în faţa vechii capele a mînăstirii.
— Nu cumva e-o cîrciumă colo, vizavi ? întrebă Harris. Sau mă înşeală pe mine ochii ?
— Cam ca o cîrciumă arată, recunoscu Bill.
— Şi mie mi se pare că-i cîrciumă, am spus eu.
— Ştiţi ce ? urmă Harris. Haideţi s-o folosim.
Chestia cu „folosirea" o preluase de la Bill.
Am luat cîte o sticlă de vin pentru fiecare. Harris n-a vrut cu nici un chip să ne lase să plătim şi noi. Vorbea spanioleşte destul de bine şi hangiul a refuzat să ne ia banii.

— Ştiţi ce ? Nici nu vă puteţi închipui ce înseamnă pentru mine că am alături nişte băieţi ca voi.
— Ne-am distrat toţi foarte bine, Harris.
Harris se cam făcuse.
— Ştiţi ce ? Nici nu vă închipuiţi ce înseamnă treaba asta. De la război încoace nu prea am mai petrecut.
— Odată şi-odată tot o să mai pescuim noi împreună. Ţine minte, Harris.
— Neapărat. Ne-am simţit aşa de minunat.
— Ce-ar fi să mai luăm o sticlă ?
— Grozavă idee, spuse Harris.
— Dar pe asta o dau eu, anunţă Bill. Dacă nu, nu mai bem.
— Te-aş ruga să mă laşi pe mine s-o plătesc. Îmi face o *mare* plăcere, te rog să mă crezi.
— Acuma o să fie plăcerea mea, insistă Bill.
Hangiul aduse şi a patra sticlă. Paharele ni le păstraserăm. Harris îl ridică pe al lui.
— Ascultaţi ce vă spun eu. Nici nu ştiţi ce grozav se foloseşte vinul ăsta.
Bill îl bătu cu palma pe spate.
— Al dracului Harris !
— Ia ascultaţi. Stiţi că de fapt nu Harris mă cheamă. Mă cheamă Wilson-Harris. Un singur nume. Cu linioară, ştiţi.
— Al dracului Wilson-Harris ! exclamă Bill. Noi îţi spunem Harris fiindcă ne eşti drag.
— Ascultă, Barnes. Nici nu ştii ce înseamnă toate astea pentru mine.
— Dă-i bătaie şi mai foloseşte un pahar, i-am răspuns.

— Barnes. Zău, Barnes, n-ai cum să știi. Asta-i.

— Hai, Harris, bea.

Am făcut drumul îndărăt, de la Roncevalles, cu Harris între noi. Am luat masa de prînz la han, și Harris ne-a condus pînă la autobuz. Ne-a dat cartea lui de vizită cu adresa de la Londra, adresa clubului și adresa de la birou, iar cînd ne-am urcat în autobuz, ne-a înmînat fiecăruia cîte un plic. L-am deschis pe-al meu imediat și am găsit înăuntru o duzină de muște. Făcute de Harris, cu mîna lui. El își făcea toate muștele pentru pescuit.

— Ia ascultă, Harris... am început eu.

— Nu, nu ! mă întrerupse englezul în vreme ce cobora din autobuz. Nu sînt niște muște chiar clasa întîi. Dar mi-am zis că de-o să pescuiți vreodată cu ele, poate o să vă aduceți aminte cît de bine am petrecut împreună.

Autobuzul porni. Harris rămase în fața oficiului poștal. Ne făcu semn cu mîna. După ce ne-am depărtat puțin, s-a întors în loc și a pornit îndărăt, către han.

— Ce zici, n-a fost drăguț Harris ăsta ? mă întrebă Bill.

— Cred că într-adevăr s-a simțit bine cu noi.

— Harris ? Sigur că da.

— Îmi pare rău că nu vine la Pamplona.

— Vrea să pescuiască.

— Da. În orice caz, nu poți ști niciodată cum au să se înțeleagă între ei niște englezi.

— Și eu cred că nu.

Am ajuns la Pamplona către seară și autobuzul a tras în fața hotelului „Montoya". În piață se întindeau cablurile electrice și se aranjau luminile pentru fiesta. Cîțiva copii se strînseseră în jurul autobuzului, și un vameș din oraș îi punea pe toți călătorii proaspăt sosiți să-și desfacă bagajele pe trotuar. Noi doi am intrat în hotel și pe scări ne-am întîlnit cu Montoya. Ne-a strîns mîinile, zîmbind în felul lui stînjenit.

— Prietenii dumneavoastră sînt aici, ne vesti Montoya.

— Domnul Campbell ?

— Da. Domnul Cohn, și domnul Campbell, și lady Ashley.

Zîmbea ca și cum mi-ar fi spus ceva ce trebuia neapărat să mă intereseze.

— Cînd au sosit ?

— Ieri. V-am păstrat camerele pe care le-ați avut înainte.

— Foarte bine. Și domnului Campbell i-ai dat o cameră cu vedere spre piață ?

— Da. Camerele pe care le-am ales împreună.

— Și acuma unde-s prietenii noștri ?

— Cred că s-au dus unde se joacă pelotă.

— Ce se-aude cu taurii ?

Montoya zîmbi și răspunse :

— Diseară. Diseară la șapte aduc taurii de la Villar, iar mîine vin cei de la Miura. Vă duceți cu toții să-i vedeți ?

— Da, sigur. Ceilalţi n-au văzut niciodată o *desencajonada*.[1]

Montoya îmi puse mîna pe umăr.

— O să ne întîlnim acolo.

Şi din nou zîmbi. Totdeauna îmi zîmbea ca şi cum luptele cu tauri ar fi fost un secret cu totul special, numai de noi doi cunoscut; un secret destul de şocant dar mai ales foarte ascuns, despre care amîndoi ştiam. Totdeauna îmi zîmbea de parcă pentru ceilalţi secretul acesta ar fi avut ceva obscen, dar pentru noi rămînea uşor de înţeles. Şi nu s-ar fi cuvenit să-l dezvăluim şi celor care n-ar fi putut înţelege.

— Prietenul dumneavoastră e şi dînsul un *aficionado?* întrebă Montoya zîmbindu-i lui Bill.

— Da. A venit tocmai de la New York special pentru San Fermines.

— Da? zise Montoya arătînd o politicoasă neîncredere. Dar nu e un *aficionado* cum sînteţi dumneavoastră.

Din nou îşi puse, stînjenit, mîna pe umărul meu.

— Ba da, i-am răspuns. E un *aficionado* adevărat.

— Dar nu-i un *aficionado* chiar aşa ca dumneavoastră.

Aficion înseamnă pasiune. *Aficionado* e cel pasionat după luptele de tauri. Toţi toreadorii

[1] Descărcarea taurilor din cuşti (sp.).

şi matadorii vestiţi stăteau la hotelul lui Montoya; adică cei stăpîniţi de *aficion* stăteau acolo. Cei care se ocupau de luptele de tauri făcînd din asta un fel de comerţ veneau poate o dată la Montoya, dar de întors nu se mai întorceau la el. Cei cu faimă veneau în fiece an. În camera lui Montoya puteai găsi oricînd fotografiile lor. Iar fotografiile toreadorilor cu adevărat apreciaţi de Montoya erau înrămate. Fotografiile celor lipsiţi de *aficion* zăceau într-un sertar al biroului. Adesea aveau pe ele dedicaţii cum nu se poate mai măgulitoare. Dar pentru Montoya n-aveau nici o valoare. Într-o bună zi le-a scos pe toate din sertar şi le-a aruncat la coş. Nu vroia să le mai vadă în ochi.

Deseori discutam despre tauri şi luptători. Trăsesem la Montoya mai mulţi ani la rînd. Niciodată nu stăteam de vorbă prea îndelung. Nu ne interesa decît plăcerea de a ne afla reciproc părerile. Existau oameni veniţi din oraşe depărtate şi care înainte de a părăsi Pamplona zăboveau să discute cîteva minute cu Montoya despre tauri. Aştia erau *aficionados*. Iar cei care se dovedeau cu adevărat *aficionados* găseau totdeauna camere, chiar dacă hotelul era plin. Montoya mi i-a prezentat pe cîţiva. Totdeauna se arătau foarte politicoşi, la început, şi îi amuza teribil faptul că sînt american. Nu ştiu de ce, dar se socotea de la sine înţeles că un american nu poate avea *aficion*. Se putea preface sau putea să confunde *aficion* cu setea de senzaţii tari, însă era cu neputinţă s-o trăiască realmente. Cînd îşi dădeau seama că am

aficion, și în privința aceasta nu existau semne exterioare de recunoaștere, nici întrebări verificate în stare s-o dovedească, ci mai mult un fel de examinare orală a spiritului, prin întrebări totdeauna puțin ferite și niciodată limpezi, avea loc fără greș stînjenita punere a mîinii pe umăr, sau un : *„Buen hombre“*.[1] Însă aproape de fiece dată se producea atingerea nemijlocită. S-ar fi zis că simțeau nevoia de a te atinge cu mîna pentru a se încredința.

Montoya ar fi fost în stare să ierte orice unui luptător stăpînit de *aficion*. Putea să ierte crize de nervi, panică, inexplicabile acte nesocotite, orice soi de cusururi. Unui om înzestrat cu *aficion* putea să-i ierte orice. De la bun început mi-a iertat toți prietenii. Fără să-mi spună vreodată un cuvînt, îi socotea ceva neînsemnat, dar rușinos, existent între noi doi, ca spintecarea cailor la luptele de tauri.

Bill urcase în cameră îndată după ce intraserăm în hotel și l-am găsit spălîndu-se și schimbîndu-și hainele.

— Ei, te-ai săturat de vorbit spaniolește ?

— Mi-a spus c-au să aducă taurii diseară.

— Hai să ne căutăm trupa și să mergem acolo.

— Bine. Probabil c-o să-i găsim la cafenea.

— Ai luat bilete ?

— Da. O să vedem cum descarcă toți taurii.

— Și cum e ?

[1] Om de treabă (sp.).

Își întindea obrazul spre oglindă, să vadă de nu cumva rămăseseră locuri nebărbierite pe sub linia fălcii.

— E foarte frumos, i-am răspuns. Dau drumul taurilor din cuști, unul cîte unul, iar în țarc sînt boi, băgați acolo ca să nu se bată taurii între ei, și taurii se năpustesc peste boii care fug de jur împrejur ca niște fete bătrîne, încercînd să-i domolească.

— Și nu se întîmplă să spintece boii ?

— Ba da. Cîteodată îi ajung din urmă și-i omoară.

— Și boii ce pot să facă ?

— Nimic. Încearcă să se împrietenească cu taurii.

— Dar de ce îi vîră acolo ?

— Ca să-i domolească pe tauri și să nu-i lase să-și rupă coarnele în zid, ori să se împungă între ei.

— Grozav e să fii bou !

Coborîrăm scările, ieșirăm pe ușa hotelului și traversarăm piața către „Café Iruña“. În piață erau două gherete stinghere unde urmau să se vîndă bilete. Obloanele lor, pe care stătea scris SOL, SOL Y SOMBRA și SOMBRA,[1] erau lăsate. N-aveau să se deschidă decît cu o zi înainte de fiesta.

Dincolo de piață, mesele și fotoliile de răchită albă de la „Iruña“ se întindeau și pe spațiul neacoperit de arcadă, pînă la marginea

[1] Soare, soare și umbră, umbră sp.).

străzii. M-am uitat spre mese, căutîndu-i pe Brett şi pe Mike. Acolo erau. Şi Brett, şi Mike, şi Robert Cohn. Brett avea pe cap o beretă de tipul celor purtate de basci. La fel şi Mike. Robert Cohn era cu capul gol şi cu ochelarii pe nas. Brett ne văzu venind şi ne făcu semn cu mîna. Cînd ne apropiarăm de masă, colţurile ochilor i se încreţiră.

— Hello, băieţi ! strigă Brett.

Era fericită. Mike avea un fel de a-ţi strînge mîna care transmitea întreagă intensitatea sentimentelor. Robert Cohn ne-a strîns-o fiindcă ne întorseserăm.

— Unde dracu aţi fost ? i-am întrebat.

— Eu i-am adus pînă aici, răspunse Cohn.

— Ce prostie ! exclamă Brett. Dacă n-ai fi fost cu noi, am fi ajuns mult mai devreme.

— Ba n-aţi mai fi ajuns niciodată.

— Ce prostie ! V-aţi bronzat, băieţi. Ia uitaţi-vă la Bill.

— V-a mers bine la pescuit ? întrebă Mike. Aveam de gînd să venim şi noi.

— N-a fost rău. V-am dus dorul.

— Eu am vrut să vin, adăugă Cohn, dar mi-am zis că trebuie să-i aduc şi pe ei.

— Tu să ne-aduci pe noi ! Ce prostie !

— Şi chiar v-a mers bine ? stărui Mike. Aţi prins peşte mult ?

— În unele zile am prins cîte o duzină fiecare. A mai fost cu noi şi un englez acolo sus.

— Harris îl chema, spuse Bill. Îl cunoşti cumva, Mike ? A făcut şi el războiul.

— Băiat norocos, răspunse Mike. Ce zile am mai trăit atunci. Tare aş vrea să se întoarcă vremurile de-atunci.

— Nu fi cretin.

— Tu ai făcut războiul, Mike ? întrebă Cohn.

— Ba bine că nu.

— A fost un ostaş cum nu se poate mai distins, zise Brett. Ia povesteşte-le cum s-a întîmplat cînd calul tău a luat-o razna la goană prin Piccadilly.

— Nici nu mă gîndesc. Am spus povestea asta de patru ori.

— Mie nu mi-ai povestit niciodată, se plînse Robert Cohn.

— N-o mai înşir din nou. Mă face de rîs.

— Spune-le despre decoraţiile pe care le-ai primit.

— Nu le spun. M-aş face şi mai tare de rîs.

— Despre ce-i vorba ?

— O să vă spună Brett. Ea are grijă să povestească toate istoriile care mă fac de rîs.

— Hai. Ia povesteşte, Brett.

— Să spun ?

— Am să vă povestesc eu însumi.

— Ce decoraţii ai primit, Mike ?

— N-am primit nici o decoraţie.

— Ba cîteva trebuie să fi primit.

— Probabil că pe cele obişnuite. Dar nu m-am dus niciodată să le iau. Într-o bună zi a avut loc un banchet dintr-acelea gomoase, unde trebuia să vină şi prinţul de Wales, iar pe invitaţii scria că toată lumea e obligată să-şi

pună decoraţiile. Bineînţeles că eu n-aveam nici o decoraţie, aşa că am trecut pe la croitorul meu şi l-am lăsat praf cu invitaţia, şi m-am gîndit să fac pe grozavul şi i-am spus : „Trebuie să-mi aranjezi şi cîteva decoraţii". „Ce decoraţii anume, sir ?" a zis croitorul. Şi eu i-am răspuns : „Ei, care-or fi. Numai vezi să-mi aranjezi cîteva." „Dar ce decoraţii *aveţi,* sir ?" zice croitorul. „De unde vrei să ştiu ?" zic eu. Nu ştiu ce-o fi fost în capul lui, şi-o fi închipuit că-mi pierd toată vremea citind porcăria aia de buletin oficial. „Pune, acolo, cît mai multe. Alege-le pe care crezi dumneata." Aşa că mi-a aranjat nişte decoraţii, ştiţi de alea, miniaturi, mi le-a dat puse într-o cutie, iar eu am vîrît cutia în buzunar şi am uitat de ea. Ei, şi m-am dus eu la banchet, dar era în seara cînd l-au împuşcat pe Henry Wilson, aşa că n-a venit nici prinţul de Wales, n-a venit nici regele, nimeni nu şi-a pus decoraţiile, şi toţi mahării ăia se trudeau să şi le scoată din piept, iar eu le aveam pe-ale mele în buzunar.

Se opri, aşteptîndu-ne să izbucnim în rîs.

— Asta-i tot ?

— Asta-i tot. Poate că n-am spus-o cum trebuie.

— N-ai spus-o cum trebuie, zise Brett. Dar nu face nimic.

De data asta am rîs cu toţii.

— A, da ! urmă Mike. Mi-am adus aminte. A fost un banchet înfiorător de plicticos şi n-am mai putut să îndur, aşa că am plecat. Mult mai tîrziu, noaptea, am dat peste cutia

din buzunar. Ce-s astea ? mi-am zis. Decoraţii ? Porcării de-acelea de decoraţii militare ? Aşa că le-am scos pe toate de pe căptuşeala cutiei — ştiţi, stau prinse pe o catifea frumoasă — şi le-am împărţit la fete. Am dat cîte una fiecărei fete. Aşa, ca amintire. Şi toate au zis că sînt un soldat cum nu s-a mai pomenit. Să împarţi decoraţii într-un bar de noapte. Amarnic băiat !

— Spune şi restul, îl îndemnă Brett.

— Nu găsiţi că a fost drăguţ ? întrebă Mike. Rîdeam cu toţii. A fost. Vă jur c-a fost drăguţ. În orice caz, croitorul mi-a scris şi mi-a cerut să-i dau îndărăt decoraţiile. A trimis un om la mine. Şi mi-a tot scris luni de zile în şir. Se pare că i le lăsase cineva să le curețe. Un ştab din cei mari. A făcut pe chestia decoraţiilor un scandal formidabil. Mike tăcu o vreme. Apoi adăugă : Teribil ghinion pe capul croitorului.

— Nu cred că ai dreptate, spuse Bill. Eu aş zice chiar c-a dat norocul peste croitorul tău.

— Grozav de priceput croitor. Nimeni n-ar crede dacă m-ar vedea cum umblu acuma. Îi dădeam cîte o sută de lire pe an, numai ca să-i astup gura. Aşa că nu-mi trimetea niciodată facturile. Mare nenorocire pe capul lui cînd am dat eu faliment. Iar asta s-a întîmplat îndată după povestea cu decoraţiile. Pe urmă şi scrisorile lui au devenit mai tăioase.

— Şi cum ai dat faliment ? întrebă Bill.

— În două feluri, răspunse Mike. Mai întîi treptat, şi pe urmă dintr-o dată.

— Din ce cauză ?

— Prietenii, zise Mike. Aveam o droaie de prieteni. Prieteni fățarnici. Și pe urmă mai aveam și creditori. Probabil că în toată Anglia n-ai fi găsit unul să aibă mai mulți creditori decît mine.

— Povestește-le cum a fost la tribunal, îl rugă Brett.

— Nu mai țin minte, zise Mike. Eram cam pilit.

— Pilit ?! strigă Brett. Beat mort erai !

— Extraordinară întîmplare, continuă Mike. Acum cîteva zile m-am întîlnit cu fostul meu asociat. S-a oferit să-mi dea ceva de băut.

— Povestește-le despre avocatul tău cel învățat, stărui Brett.

— Nu povestesc, se împotrivi Mike. Învățatul meu de avocat era și el tot chior de beat. Ei, hai s-o lăsăm, e prea trist subiectul ăsta. Mergem să vedem cum descarcă taurii, ori nu mai mergem ?

— Haideți să mergem.

Am chemat chelnerul, am plătit, și am pornit pe jos pe străzile orașului. Eu am plecat împreună cu Brett, dar Robert Cohn s-a apropiat și a încadrat-o pe partea cealaltă. Cîteșitrei am mers mai departe, pe lîngă *Ayuntamiento* unde atîrnau steaguri la balcoane, prin piață, și pe urmă pe strada în pantă care ducea drept la podul de peste Arga. O mulțime de lume mergea într-acolo să vadă taurii, trăsurile se scurgeau pe panta colinei și peste pod, iar vizitiii, caii și bicele răsăreau pe deasupra capetelor mulțimii care înainta pe stradă. După ce-am

străbătut podul am luat-o pe un drum care ducea la țarcuri. Am trecut pe lîngă o cîrciumă cu un afiș în fereastră : Vin Bun 30 Centime Kilu.

— Aici venim cînd o să cam terminăm fondurile, zise Brett.

Femeia care stătea în pragul cîrciumii ne urmări cu privirea pe cînd treceam. Strigă către cineva dinăuntru și trei fete apărură la fereastră și se uitară lung după noi. La Brett se uitau.

La poarta țarcurilor doi bărbați controlau biletele celor care intrau. Am intrat și noi pe poartă. Înăuntru erau copaci și o casă scundă, de piatră. În fund de tot se afla zidul de piatră al țarcurilor, cu spărturi ce arătau ca niște creneluri, presărate de-a lungul zidului din față al fiecărui țarc. O scară ducea pînă deasupra zidului și oamenii urcau pe ea și se împrăștiau pe zidurile despărțitoare dintre cele două țarcuri. În drum spre scară, călcînd pe iarba de sub copaci, am trecut pe lîngă cuștile uriașe, vopsite în cenușiu, în care se aflau taurii. Cîte un taur în fiecare cușcă. Fuseseră aduși cu trenul de la o crescătorie de tauri din Castilia, descărcați la gară din vagoanele platformă și aduși aici ca să fie scoși din cuști și vîrîți în țarcuri. Pe fiecare cușcă se vedea numele și semnul distinctiv al crescătorului.

Ne-am urcat pe zid și ne-am găsit locuri de unde ne puteam uita drept în țarc. Zidurile de piatră erau văruite, pe pămînt se vedeau

împrăştiate paie, iar de-a lungul zidului se aflau iesle de lemn şi jghiaburi pentru adăpat.

— Ia uitaţi-vă, am spus eu.

Dincolo de rîu se înălţau platoul şi oraşul. Pe toate zidurile vechi şi pe toate meterezele se vedeau mulţimi de oameni. Cele trei linii ale fortificaţiilor alcătuiau trei negre şiruri de oameni. Deasupra zidurilor apăreau capete la ferestrele caselor. Pe latura cea mai depărtată a platoului, băietanii se urcaseră în copaci.

— Aşteaptă, probabil, să se întîmple ceva, spuse Brett.

— Vor să vadă taurii.

Mike şi cu Bill se duseseră pe celălalt zid, în partea mai joasă a ţarcului. Ne făceau semne cu mîna. Spectatorii veniţi mai tîrziu stăteau în spatele nostru şi ne împingeau cînd erau şi ei împinşi de alţii.

— De ce nu încep o dată ? întrebă Robert Cohn.

Un singur catîr, înhămat la una dintre cuşti, o trase pînă în poarta ţarcului. Cîţiva oameni lucrau cu răngile şi săltau cuşca s-o potrivească drept în poarta ţarcului. Alţii se urcaseră pe zid şi stăteau gata să salte poarta ţarcului şi după aceea pe-a cuştii. De cealaltă parte a ţarcului se deschise o altă poartă şi doi boi intrară înăuntru la trap, clătinîndu-şi capetele şi legănîndu-şi trupurile slabe. Se opriră, unul lîngă altul, la marginea ţarcului, cu capetele îndreptate spre poarta pe unde aveau să intre taurii.

— Nu par prea fericiţi, zise Brett.

Oamenii de pe zid se aplecară şi săltară poarta ţarcului. Pe urmă o săltară şi pe-a cuştii.

M-am aplecat mult şi am încercat să văd ce e în cuşcă. Era întuneric. Cineva a izbit cu o rangă de fier în pereţii cuştii. Şi înăuntru parcă s-a produs o explozie. Izbind cu coarnele cînd într-un perete, cînd într-altul, taurul dezlănţui un zgomot asurzitor. Pe urmă am zărit un bot negru şi umbra coarnelor, iar după aceea, lovind tare cu copitele în lemnul cuştii ce răsuna a gol, taurul dădu năvală în ţarc şi proptindu-se pe picioarele de dinainte, care lunecară printre paie, se opri deodată, cu capul înălţat, cu uriaşul ghem de muşchi umflat pe greabăn, şi toţi muşchii trupului păreau să-i zbîrnîie pe cînd se uita la mulţimea adunată pe ziduri. Boii se traseră îndărăt, pînă în zid, cu capetele aplecate şi ochii aţintiţi asupra taurului.

Taurul îi văzu şi năvăli spre ei. Un bărbat strigă tare din dosul unei gherete şi bătu cu pălăria în scîndurile peretelui, iar taurul nu mai ajunse la boi, ci se întoarse în loc, se încordă şi se năpusti spre locul unde fusese omul, încercînd să-l lovească, prin scînduri, cu cîteva izbituri iuţi, scormonitoare, date cu cornul drept.

— Dumnezeule mare, nu-i aşa că-i frumos ? întrebă Brett.

Ne uitam atunci chiar în spinarea lui.

— Uită-te cît de bine mînuiește coarnele, am spus eu. A dat întîi cu stîngul și pe urmă cu dreptul, exact ca un boxer.

— Vorbești serios ?

— Fii atentă.

— Se mișcă prea repede.

— Așteaptă. Imediat are să repete mișcarea.

În fața porții mai fusese trasă o cușcă. În colțul din partea cealaltă, un om ascuns în dosul unui adăpost de scînduri atrase atenția taurului și în vreme ce acesta stătea cu coada spre intrare, ușa cuștii fu săltată — și un alt taur pătrunse în țarc.

Al doilea taur năvăli de-a dreptul spre boi și doi oameni ieșiră de după adăpostul de scînduri și începură să răcnească la el, ca să-l întoarcă din drum. Dar taurul continua să gonească în aceeași direcție, și oamenii răcneau într-una: *Ho! Ho! Toro!* și își vînturau brațele prin aer. Boii se întoarseră pieziș ca să primească asaltul, iar taurul se năpusti asupra unuia dintre ei.

— Nu te uita, am sfătuit-o pe Brett.

Dar ea se uita într-acolo, fascinată, așa că am adăugat :

— Foarte bine. Dacă nu te impresionează.

— Acum am văzut, spuse Brett. Am văzut cum a dat întîi cu cornul stîng și pe urmă cu dreptul.

— Excelent !

Boul zăcea la pămînt, cu gîtul lungit, capul întors într-o parte, și stătea întins așa cum se prăbușise. Deodată, taurul se întoarse și porni

către boul celălalt, care se oprise în capătul cel mai depărtat al țarcului, clătinînd din cap și privind atent la ce se întîmplă. Boul porni în fugă stîngace, fără spor, și taurul îl ajunse din urmă, îl lovi nu prea tare în coaste, dar pe urmă îl lăsă în pace și începu să se uite la oamenii de pe ziduri, și atunci ghemul de mușchi de pe greabăn i se umflă și mai mult. Boul se apropie de el prefăcîndu-se că vrea să-l miroasă, iar taurul se încordă nepăsător, fără tragere de inimă. Apoi și taurul îl mirosi pe bou, iar după aceea porniră împreună, la trap, spre taurul celălalt.

La apariția taurului următor, cîteșitrei, cei doi tauri și boul, stăteau unul lîngă altul, cu capetele apropiate și coarnele îndreptate spre noul sosit. Peste cîteva minute boul se apropie de taurul cel nou, îl liniști și îl aduse la turmă. După ce fură aduși și ultimii doi tauri, se strînseră cu toții, liniștiți, laolaltă.

Boul care fusese împuns se ridicase în picioare și stătea rezemat de zidul de piatră. Nici unul dintre tauri nu se mai apropie de el, și nici el nu încercă să se alăture turmei.

Am coborît de pe zid împreună cu mulțimea și ne-am mai uitat pentru ultima oară la tauri prin spărturile din zidul țarcului. Acum erau toți liniștiți, cu capetele plecate. Am luat o trăsură și ne-am întors la cafenea. Bill și Mike au sosit abia peste o jumătate de ceas. Poposiseră în drum prin mai multe locuri ca să bea cîte ceva.

Stăteam cu toții în jurul mesei, la cafenea.
— E formidabilă povestea asta, spuse Brett.
— Dar taurii din urmă au să lupte tot așa de bine ca și primul ? întrebă Robert Cohn. Mi s-a părut că s-au potolit cam repede.
— Se cunosc între ei, i-am explicat. Nu-s primejdioși decît dacă rămîn stingheri, sau numai cîte doi ori trei.
— Cum adică primejdioși ? întrebă Bill. Mie mi s-a părut că toți sînt primejdioși.
— Nu-s porniți să omoare decît dacă sînt stingheri. Bineînțeles, dacă ai fi intrat tu înăuntru, probabil ai fi izbutit să-l scoți pe unul din turmă și atunci ar fi devenit primejdios.
— E prea complicat, mărturisi Bill. Ai grijă să nu mă scoți niciodată din cireadă, Mike.
— Ascultați ce vă spun eu, zise Mike, erau *într-adevăr* frumoși taurii ăia, nu-i așa ? Ați băgat de seamă ce coarne aveau ?
— Cum să nu ? răspunse Brett. Pînă acum habar nu aveam ce sînt acelea coarne de taur.
— L-ai văzut pe cel care a împuns boul ? întrebă Mike. A fost extraordinar.
— Cruntă mai e și viața de bou ! spuse Robert Cohn.
— Nu-i așa ? îl întrebă Mike. Eu aș fi zis că ție ți-ar fi plăcut să fii bou, Robert.
— Ce vrei să spui, Mike ?
— Au o viață atît de liniștită. Niciodată nu spun nimic și totdeauna te-mpiedici de ei în drum.

Ne-am simțit cam stingheriți. Bill începu să rîdă. Robert Cohn era furios. Mike vorbi mai departe :
— Eu zic că ți-ar plăcea. Niciodată n-ai fi silit să scoți vreo vorbă. Hai, Robert, spune și tu ceva. Nu sta doar așa, ca o momîie.
— Am spus, Mike. Nu-ți aduci aminte ? Chestia cu boii.
— Ei, mai spune încă ceva. Spune ceva cu haz. Nu-ți dai seama că toți ne distrăm de minune ?
— Las-o încurcată, Michael. Te-ai îmbătat, interveni Brett.
— Nu m-am îmbătat. Vorbesc foarte serios. Oare Robert Cohn are să se țină toată vremea după Brett, așa ca boul ?
— Termină, Michael. Încearcă să dai dovadă de puțină bună creștere.
— Dă-o dracului de bună creștere. La urma urmei, cine mai știe astăzi de bună creștere, în afară de tauri ? Nu-s drăguți taurii ? Nu-ți plac, Bill ? De ce nu spui ceva, Robert ? Nu mai sta așa, ca la înmormîntare. Și ce dacă Brett s-a culcat cu tine ? S-a culcat ea cu mulți alții mai breji decît te-ai putea crede tu.
— Termină, zise Cohn. Și se ridică în picioare. Isprăvește o dată, Mike !
— Ia, ia, nu te ridica în picioare și nu te face că ai vrea să dai în mine. Cu chestii de astea nu mă impresionezi. Spune-mi, Robert, de ce te ții toată vremea după Brett ca un bou nenorocit ? Nu știi că nimeni nu-ți dorește prezența ? Eu cum de știu cînd nu sînt bine-

venit ? De ce nu-ți dai seama cînd nu ești binevenit ? Ai sosit la San Sebastian, unde nimeni nu te dorea, și te-ai ținut după Brett ca un bou nenorocit. Crezi că se face una ca asta ?

— Taci din gură. Te-ai îmbătat.

— Poate că m-am îmbătat. Tu de ce nu te-ai îmbătat ? Tu de ce nu te îmbeți niciodată, Robert ? Ai văzut că la San Sebastian nu te-ai simțit bine, fiindcă nici unul dintre prietenii noștri n-a catadixit să te invite la vreo petrecere. Și nu prea ai cum le găsi vină. Ai ? I-am rugat să te cheme. N-au vrut s-o facă. Nu poți să le găsești vreo vină. Poți ? Ei, răspunde. Le poți găsi vreo vină ?

— Du-te dracului, Mike.

— Eu nu le găsesc nici o vină. Tu le găsești ? Pentru ce te ții după Brett ? Despre politețe n-ai auzit niciodată ? Cam cum îți închipui că mă simt *eu* ?

— Ești într-adevăr încîntător cînd vorbești despre politețe, interveni Brett. Ești un om atît de politicos !

— Hai să mergem, Robert, spuse Bill.

— Pentru ce te ții mereu după coada ei ?

Bill se ridică și îl luă de braț pe Cohn.

— Nu plecați, continuă Mike. Robert Cohn vrea să dea și el un rînd.

Bill ieși din cafenea împreună cu Robert. Fața lui Cohn era galbenă ca ceara. Mike continua să vorbească. O vreme am stat și l-am ascultat. Brett părea scîrbită. Îl întrerupse :

— Știi ce, Michael, n-ar trebui să fii chiar atît de măgar. Nu zic că n-are dreptate, mă înțelegi, adăugă apoi întorcîndu-se spre mine.

Vocea lui Mike nu mai suna încordat. Din nou ne simțeam ca între prieteni.

— Nu-s chiar așa de beat pe cît s-ar părea, spuse Mike.

— Știu că nu ești, mărturisi Brett.

— Nici unul dintre noi nu-i treaz, am zis eu.

— Dar n-am spus nici un cuvînt pe care să nu vreau să-l rostesc.

— Da, însă ai spus-o cu prea multă răutate, zise Brett rîzînd.

— A fost măgar, totuși. Hop deodată la San Sebastian, unde nimeni n-avea nici un chef de mutra lui. Se ține toată ziua după Brett, șade și doar *se zgîiește* la ea. Mi s-au întors mațele pe dos.

— Da, s-a purtat foarte urît, întări Brett.

— Bagă de seamă, Brett a mai avut și înainte de-a face cu bărbații. Și de fiecare dată mi-a mărturisit totul. Mi-a dat să citesc scrisorile blegului ăsta de Cohn. Dar n-am vrut.

— Foarte frumos din partea ta.

— Nu, ascultă, Jake. Brett s-a mai încurcat și cu alți bărbați. Însă niciodată n-au fost evrei, și niciodată după aceea nu s-au ținut mereu după coada ei.

— Băieți unul și unul, comentă Brett. N-are nici un rost să mai vorbim. Mike și cu mine ne înțelegem minunat.

— Mi-a dat scrisorile lui Robert Cohn. N-am vrut să le citesc.

— Nu citești nici un fel de scrisori, iubitule. Nu le citești nici pe ale mele.

— Nu pot citi scrisori, mărturisi Mike. Curios, nu ?

— Nu poți citi nimic.

— Ba nu. Aici n-ai dreptate. Mai citesc și eu cîte ceva. Cînd sînt acasă, citesc.

— Mai ai puțin și-o să începi să și scrii, zise Brett. Haide, Mike, vino-ți în fire. Acuma trebuie să te împaci cu situația. E aici și n-ai ce-i face. Am venit la fiesta, nu ne strica cheful.

— Bine, dar să învețe cum să se poarte.

— Are să învețe. Ii spun eu.

— Să-i spui tu, Jake. Spune-i că ori învață cum să se poarte, ori să-și vadă de drum.

— Da, am încuviințat eu, are să-mi stea foarte bine cînd o să i-o spun.

— Ascultă, Brett. Spune-i lui Jake cum îți zice Robert. E *extraordinar*, zău că da.

— Vai, nu. Nu pot.

— Dă-i drumul. Doar sîntem prieteni. Nu-i așa că sîntem prieteni, Jake ?

— Nu pot să-i spun. Prea e ridicol.

— Atunci îi spun eu.

— Astîmpără-te, Michael. Nu fi măgar.

— Circe îi spune, continuă Mike. Afirmă sus și tare că pe toți bărbații îi preface în porci. Grozavă chestie. Îmi pare rău că nu sînt și eu un tip ca ăștia, literații.

— Mike ar avea succes, să știi, spuse Brett. Face scrisori frumoase.

— Știu, am încuviințat. Mi-a scris și mie de la San Sebastian.

— Aia-i nimic, declară Brett. E în stare să facă niște scrisori teribil de amuzante.

— Scrisoarea aceea ea m-a pus s-o scriu. Chipurile, trebuia să treacă drept bolnavă.

— Am și fost al dracului de bolnavă.

— Haideți, i-am îndemnat, trebuie să mergem la hotel și să mîncăm.

— Dar cum mai iau eu ochii cu Cohn ? întrebă Mike.

— Așa ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— În ce mă privește, n-am nimic de zis, declară Mike. Nu mă simt de loc jenat.

— Dacă spune ceva, zi-i c-ai fost beat, și gata.

— S-a făcut. Dar hazul dracului e că chiar cred c-am fost beat.

— Haideți, ne zori Brett. S-a plătit pentru otrăvurile astea ? Trebuie să fac baie înainte de masă.

Am traversat piața. Se făcuse întuneric și de jur împrejurul pieței străluceau de sub arcade luminile cafenelelor. Am pășit pe pietrișul de sub copaci, îndreptîndu-ne spre hotel.

Ceilalți au urcat sus, iar eu am rămas să stau de vorbă cu Montoya.

— Ei, cum v-au plăcut taurii ? m-a întrebat.

— Mi-au plăcut. Foarte frumoși tauri.

— Destul de buni, spuse Montoya clătinînd din cap, dar nu cine știe ce.

— Ce nu ți-a plăcut la ei ?

— Nu știu. Doar așa, nu mi-au făcut impresia c-ar fi prea grozavi.

— Înțeleg cam ce vrei să spui.

— Sînt destul de buni.
— Da. Sînt destul de buni.
— Prietenilor dumneavoastră cum le-au plăcut ?
— Foarte mult.
— Bine, încuviință Montoya.
Am urcat și eu. Bill se afla în camera lui, ieșise pe balcon și privea în piață. M-am dus lîngă el.
— Unde-i Cohn ?
— Sus, în cameră la el.
— Cum se simte ?
— Ca dracu, bineînțeles. Mike s-a purtat înfiorător. E cumplit cînd se-mbată.
— Nu era chiar așa de beat.
— Pe dracu nu era. Eu știu cum ne-am luptat cu el pînă am ajuns la cafenea.
— S-a mai trezit pe urmă.
— Bine. Dar a fost înfiorător. Nu-l simpatizez pe Cohn, martor mi-e Dumnezeu, și cred c-a fost o mare prostie din partea lui că s-a dus la San Sebastian, însă nimănui nu-i e îngăduit să vorbească așa cum a vorbit Mike.
— Ce zici de tauri ?
— Grozavi. E impresionant felul cum le dau drumul în țarc.
— Mîine vin taurii de la Miura.
— Și fiesta cînd începe ?
— Poimîine.
— Ar trebui să nu-l mai lăsăm pe Mike să se îmbete așa de rău. Chestiile astea sînt îngrozitoare.

— Am face bine să ne pregătim pentru cină.
— Da. Are să fie o masă încîntătoare.
— Oare ?
De fapt cina a fost chiar foarte plăcută. Brett îmbrăcase o rochie de seară fără mîneci. Era într-adevăr frumoasă. Mike s-a purtat ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. A trebuit să mă duc sus ca să-l aduc pe Robert Cohn. A fost rezervat și politicos, tot palid și posomorît la chip, însă pînă la urmă s-a dispus. Nu se putea opri să nu se uite toată vremea la Brett. Se părea că asta îl face fericit. Fără îndoială că îi făcea plăcere s-o vadă atît de frumoasă, să știe că petrecuse o vreme cu el și că toată lumea cunoștea povestea. Asta nu i-o mai putea răpi nimeni. Bill a fost plin de haz. La fel și Michael. Alcătuiau un cuplu fermecător.
Totul îmi reamintea de unele mese din vremea războiului. Vin din belșug, o încordare neluată în seamă și presentimentul unor întîmplări viitoare cărora nimeni nu le putea sta împotrivă. Sub influența vinului, am uitat simțămintele neplăcute și m-am simțit fericit. Mi se părea că toți sînt încîntători.

Capitolul 14

Nu mai știu cînd m-am culcat. Mi-aduc aminte că m-am dezbrăcat, mi-am pus un halat de baie și am ieșit pe balcon. Îmi dădeam seama că sînt beat turtă, iar după ce am intrat în cameră am aprins lumina de la capătul patului și am început să citesc. Citeam o carte de Turgheniev. Probabil că am recitit aceleași două pagini de mai multe ori la rînd. Era o bucată din „Povestirile unui vînător". O mai citisem, dar mi se părea cu totul necunoscută. Peisajul îmi apărea foarte clar și aveam impresia că apăsarea din creier se mai potolește. Eram foarte beat și nu voiam să închid ochii, fiindcă de i-aș fi închis, camera ar fi început să se învîrte cu mine. Dacă aveam să citesc, senzația asta trebuia să dispară.

I-am auzit pe Brett și pe Robert Cohn urcînd scările. La ușă Cohn i-a spus noapte bună și a plecat mai departe sus, spre camera lui. Am auzit-o pe Brett intrînd în camera de alături. Mike se și culcase. Venise sus o dată cu mine, acum un ceas. Cînd a intrat Brett, s-a trezit și au stat de vorbă împreună. I-am auzit rîzînd. Am stins lumina și am încercat să adorm. Nu mai era nevoie să citesc. Puteam închide ochii fără să mă mai încerce senzația aceea de vîrtej. Dar nu puteam să dorm. Nu există nici

o pricină ca în întuneric să vezi lucrurile altfel decît pe lumină. Nu există, fir-ar al dracului!

Toate gîndurile astea mă mai stăpîniseră cîndva, și vreme de șase luni nu mai dormisem cu lumina stinsă. Încă o idee strălucită. Ducă-se dracului femeile, oricum. Și du-te dracului și tu, Brett Ashley.

Femeile sînt prieteni atît de minunați. Cu adevărat minunați. Înainte de toate, trebuie să fii îndrăgostit de o femeie ca să poată apărea baza unei prietenii. Cu Brett fusesem prieten multă vreme. Dar la felul cum vedea ea legătura asta, nu mă gîndisem. Primeam ceva, fără să dau nimic în schimb. Și astfel nu făceam decît să amîn clipa socotelilor. Iar clipa socotelilor vine fără greș. Este una dintre cele mai strașnice treburi de care poți fi sigur.

Consideram că plătisem totul. Nu în felul femeilor, care plătesc, plătesc și iar plătesc. Fără nici un gînd de răsplată sau de pedeapsă. Schimb de valori, și atît. Oferi, și primești altceva în schimb. Ori muncești pentru acel ceva. Într-un fel sau altul, plătești pentru orice lucru cît de cît prețios. Am plătit pentru destule lucruri care mi-au plăcut și de aceea m-am bucurat în viață. Plătești fie învățînd despre acele lucruri, fie căpătînd experiență, sau înfruntînd riscuri, ori cu bani gheață. A te bucura de viață înseamnă a învăța să obții contravaloarea banilor și a-ți da seama cînd o capeți. Și poți obține contravaloarea banilor. Lumea e un loc foarte potrivit pentru asemenea schimburi. Mi se părea o filozofie cît se poate de închegată.

Peste cinci ani, îmi spuneam, are să mi se pară exact la fel de trăsnită ca și toate celelalte splendide filozofii pe care le-am îmbrățișat pînă acum.

Totuși, poate că nu era adevărat. Poate că pe măsură ce trece vremea, tot înveți ceva. Nu mă interesa să știu despre ce anume e vorba. Tot ce doream era să aflu cum trebuie să trăiesc. Și poate dacă ai izbuti să afli cum trebuie să trăiești, ai învăța de aici și despre ce este vorba.

Cu toate astea, aș fi vrut ca Mike să nu se fi purtat atît de cumplit cu Robert Cohn. Mike era un băutor agresiv. Brett o băutoare liniștită. Bill un băutor liniștit. Cohn nu se îmbăta niciodată. Mike devenea nesuferit după ce trecea de o anumită limită. Îmi făcuse plăcere să-l aud cum îl batjocorește pe Cohn. Dar doream să n-o fi făcut, totuși, fiindcă după aceea am simțit că mi-e silă de mine însumi. Asta înseamnă moralitate : lucruri de pe urma cărora ți se face silă. Dar nu, așa ceva trebuie să se cheme imoralitate. Uite o reflecție de importanță capitală. Ce torent de aiureli îmi pot trece noaptea prin minte. Parcă o auzeam pe Brett : Ce prostie ! Cînd stai împreună cu englezii, te deprinzi să folosești în gîndire expresii englezești. Limba engleză vorbită — cea vorbită de clasele de sus, în orice caz — îmi închipui că are mai puține cuvinte decît limba eschimoșilor. Bineînțeles, habar nu am de limba eschimoșilor. Poate că e o limbă foarte frumoasă. Atunci să zicem limba triburilor Cherokee. Nici despre limba cherokeezilor nu știam nimic. Limba engleză, vorbită cu inflexiuni de frază. O frază care poate să exprime orice. Și, totuși, îmi plac englezii. Îmi plăcea și felul cum vorbesc. Harris, de pildă. Dar Harris nu făcea parte din clasele de sus.

Am aprins din nou lumina și am început să citesc. Tot din Turgheniev. Știam că de data asta, aflat în starea de hipersensibilizare mentală pricinuită de mult prea multă băutură, aveam să păstrez undeva în minte cele citite, iar mai tîrziu voi avea impresia că mi s-au întîmplat mie, în realitate. Și asta îmi va rămîne pentru vecie. Iată încă un lucru minunat pentru care plătești și care îți rămîne. Ceva mai tîrziu, către ziuă, am adormit.

Următoarele două zile petrecute la Pamplona s-au scurs în liniște, fără alte certuri. Orașul se pregătea pentru fiesta Cîțiva muncitori ridicau un fel de garduri menite să închidă străzile laterale atunci cînd taurii aveau să fie scoși din țarcuri și aveau să gonească dimineața pe străzi către arenă. Muncitorii săpau gropi și înfigeau stîlpii în ele, fiecare stîlp avînd indicat printr-un număr locul dinainte stabilit. Pe platou, în afara orașului, slujbași ai arenei antrenau caii picadorilor, punîndu-i să galopeze cu picioarele lor țepene pe maidanul tare, ars de razele soarelui, de dincolo de arenă. Porțile mari ale arenei erau deschise și măturătorii curățau amfiteatrul. Arena era netezită și udată, iar dulgherii înlocuiau scîndurile

desprinse, ori crăpate, din *barrera* [1]. De la marginea nisipului netezit cu tăvălugul puteai să vezi băncile goale și femei bătrîne măturînd tribunele.

Afară, gardul ce se întindea de la ultima stradă din oraș pînă la poarta arenei fusese ridicat și alcătuia o îngrăditură prelungă; pe-acolo avea să alerge mulțimea, fugărită de tauri, în dimineața zilei cînd urma să aibă loc prima luptă. Mai departe, pe cîmp, pe locul unde avea să se țină tîrgul de cai și de vite, cîțiva țigani făcuseră sălaș pe sub copaci. Vînzătorii de vin și de *aguardiente* își înălțau barăcile. La una dintre barăci se făcea reclamă pentru ANIS DEL TORO [2]. Pînza reclamei atîrna pe pereții de scîndură, sub arșița soarelui. În piața cea mare, din centrul orașului, încă nu se vedea nici o schimbare. Stăteam în scaunele de răchită albă așezate pe *terrasse*, la cafenea, și priveam autobuzele care soseau aducînd țăranii veniți la tîrg, ne uitam cum se umplu autobuzele și pornesc cu țăranii așezați pe traistele pline cu lucruri cumpărate de la oraș. Autobuzele mari și cenușii erau singurele lucruri însuflețite de-acolo, din piață, în afară de porumbei și de omul care se slujea de furtun ca să stropească pietrișul pieței și să ude caldarîmul străzilor.

[1] Gard, îngrăditură (sp.).
[2] „Rachiul taurului" (sp.).

Seara a început *el paseo* [1]. Vreme de un ceas, după cină, toată lumea, toate fetele frumoase, ofițerii din garnizoană, toate familiile de vază ale orașului au ieșit la plimbare pe o latură a pieței, în vreme ce mesele cafenelei erau ocupate de obișnuiții clienți de după cină.

De obicei dimineața stăteam la cafenea și citeam ziarele din Madrid, iar după aceea mă plimbam prin oraș, ori afară pe cîmp. Uneori mergea și Bill cu mine. În alte zile rămînea în cameră și scria. Robert Cohn își petrecea diminețile învățînd spaniolește, sau încerca să se bărbierească la frizer. Brett și Mike nu se sculau niciodată înainte de prînz. Pe urmă luam cu toții un vermut la cafenea. Duceam o viață liniștită și nimeni nu se îmbăta. La biserică am fost de două ori — o dată împreună cu Brett. Mi-a spus cît de mult ar vrea să mă audă spovedindu-mă, însă i-am arătat că lucrul acesta e nu numai imposibil, dar nici n-ar fi atît de interesant pe cît se părea și, de-altminteri, totul s-ar fi petrecut într-o limbă pe care n-ar fi înțeles-o. Cînd am ieșit din biserică ne-am întîlnit cu Robert Cohn, însă deși era limpede că ne urmărise, s-a purtat totuși foarte drăguț și îndatoritor, și cîteștrei am făcut o plimbare pînă la sălașul țiganilor, unde Brett a pus o țigancă să-i ghicească.

Era o dimineață frumoasă și nori albi pluteau sus de tot, deasupra munților. În cursul

[1] Plimbarea (sp.).

nopții plouase puțin, pe platou aerul era proaspăt și răcoros, iar peisajul încîntător. Toți ne simțeam bine, plini de vigoare, iar eu încercam față de Cohn un simțămînt de adevărată prietenie. Într-o asemenea zi nimic nu te-ar fi putut indispune.

Și era ultima zi înainte de fiesta.

Capitolul 15

Către amiaza zilei de duminică, 6 iulie, explodă fiesta. Un alt cuvînt nu poate fi folosit. Toată ziua sosiseră oameni de la țară, însă orașul și-i asimilase și nu le observai prezența. Sub soarele fierbinte, piața rămînea la fel de liniștită ca în orice altă zi. Țăranii stăteau prin cîrciumile de la mahala. Acolo beau și se pregăteau pentru fiesta. Atît de curînd sosiseră de pe cîmpuri și de pe dealuri, încît era nevoie să se adapteze treptat noilor valori. Nu puteau să înceapă prin a plăti prețurile din cafenele. Primeau contravaloarea banilor în cîrciumi. Banii încă își aveau valoarea stabilită în ore de muncă și saci de grîne vîndute. Mai tîrziu, în vremea cînd se va desfășura fiesta, n-avea să mai conteze cît plăteau și nici unde anume cumpărau.

În ziua cînd începea fiesta de San Fermin, umpluseră încă de dis-de-dimineață cîrciumile de pe străzile înguste ale orașului. Dimineața, în drum către slujba de la catedrală, le auzeam cîntecele năvălind pe ușile deschise ale cîrciumilor. Își făceau încălzirea. La slujba de la ceasurile unsprezece venise multă lume. San Fermin e și sărbătoare religioasă.

Am coborît colina pe care se afla catedrala și pe urmă am început să urc, în drum spre cafenea, strada ce ducea în piață. Era aproape

de amiază. Robert Cohn și cu Bill stăteau la o masă. Mesele cu tăblii de marmură și scaunele de răchită albă dispăruseră. În locul lor aduseseră măsuțe de fier și scaune pliante tari Cafeneaua părea un vas de război pregătit de luptă. Azi chelnerii nu te mai lăsau să stai liniștit la masă toată dimineața și să citești, fără să te întrebe dacă nu comanzi ceva. Nici nu mă așezasem bine, și chelnerul s-a și înfățișat.

— Voi ce beți ? i-am întrebat pe Bill și pe Robert.

— Sherry, răspunse Cohn.

— *Jerez*, i-am spus eu chelnerului.

Înainte de a se întoarce chelnerul cu băuturile, în piață izbucni focul de artificii care anunța fiesta. Se auzi o detunătură și un caer de fum cenușiu se ridică deasupra Teatrului „Gayarre", pe cealaltă latură a pieței. Caerul de fum plutea în văzduh ca o explozie de șrapnel, și pe cînd îl priveam se auzi o altă detunătură și alte artificii se înălțară risipind fum în lumina strălucitoare a soarelui. Am văzut atunci lucirea flăcării și încă un norișor de fum se ivi în văzduh. În clipa cînd focul de artificii izbucnise pentru a doua oară, sub arcadă, unde pînă atunci nu se afla nimeni, se adunase atît de multă lume încît chelnerul, cu sticla ridicată deasupra capului, abia mai putea răzbi prin mulțime către masa noastră. Lumea năvălea în piață din toate părțile, iar dinspre stradă auzeam cum se apropie fluierele, flautele și tobele. Cîntau *riau-riau*, flautele țipau și tobele duduiau, iar în urma lor veneau țopăind

băietani și bărbați în toată firea. Cînd flautele tăcură, toți dansatorii se ghemuiră pe vine, apoi fluierele și flautele țipară din nou, tobele începură iarăși să duduie înfundat, și cu toții săriră în sus reîncepînd dansul. Din pricina mulțimii nu puteam vedea decît capetele și umerii dansatorilor săltînd în sus și-n jos.

În mijlocul pieței un bărbat îndoit de mijloc cînta din fluier, și o liotă de copii se țineau după el strigînd și trăgîndu-l de haine. Cîntărețul porni către marginea pieței, cu copiii droaie în urma lui, și cîntînd mereu defilară prin fața cafenelei, apoi se pierdură pe o stradă laterală. Pe cînd trecea pe dinaintea noastră cîntînd, urmat îndeaproape de copiii care strigau și-l trăgeau de haine, îi văzurăm chipul palid și ciupit de vărsat.

— Trebuie să fie prostul satului, spuse Bill. Dumnezeule sfinte, ce arătare !

Din josul străzii se apropiară alți dansatori. Strada era înțesată de dansatori, numai bărbați. Și toți jucau în ritm, pe urmele fluierașilor și toboșarilor veniți împreună cu ei. Alcătuiau parc-se un fel de club și toți erau îmbrăcați în bluze albastre muncitorești, aveau basmale roșii legate în jurul gîtului și duceau o pancartă mare prinsă de două prăjini. Pancarta sălta în sus și în jos o dată cu ei, în vreme ce se apropiau înconjurați de mulțime.

„Trăiască vinul ! Trăiască străinii !" stătea scris pe pancartă.

— Dar străinii unde-s ? întrebă Robert Cohn.

— Noi sîntem străinii, răspunse Bill.

Focurile de artificii detunau într-una. Mesele cafenelei erau ocupate pînă la ultimul loc. Piața începuse să se golească de lume și mulțimea se înghesuia în cafenele.

— Brett și cu Mike unde sînt? întrebă Bill.

— Mă duc să-i aduc, răspunse Cohn.

— Adu-i încoace.

Fiesta începuse cu adevărat. Avea să dureze zi și noapte, vreme de șapte zile. Dansul continua mereu, băutura continua mereu, zarva nu contenea o clipă. Ceea ce se petrecea nu se putea petrece decît la o fiesta. Totul devenea pînă la urmă pe deplin ireal, și încercai simțămîntul că nimic nu ar putea să aibă urmări. În vremea unei fieste părea cu totul nepotrivit să te gîndești la urmări. Toată vremea cît dura fiesta aveai impresia că, pînă și în răstimpurile de liniște, trebuie să răcnești orice vorbă dacă vrei să te faci auzit. Aceeași impresie o aveai despre orice faptă. Asta era fiesta, și așa se petreceau lucrurile vreme de șapte zile.

În după-amiaza acelei zile avu loc marea procesiune religioasă. San Fermin fu purtat de la o biserică la alta. Iar la procesiune luau parte toate notabilitățile, mireni și clerici. De văzut nu-i puteam vedea, din pricina mulțimii fără număr. În fruntea alaiului propriu-zis și în urma lui se aflau cetele dansatorilor de *riau-riau*. O masă de cămăși galbene dansa pretutindeni în freamătul mulțimii. Tot ce puteam vedea din alaiul procesiunii, prin înghesuiala mulțimii îngrămădite pe străzile laterale și pe trotuare, erau uriașele manechine, înalte de treizeci de picioare, înfățișînd indieni asemenea celor de la debitele de tutun, mauri, un rege și o regină, care piruetau și valsau solemn în ritm de *riau-riau*.

Întreaga mulțime rămăsese în picioare adunată dinaintea capelei, după ce San Fermin și notabilitățile pătrunseseră înăuntru lăsînd afară o gardă de ostași, manechinele uriașe, oamenii care le făcuseră să danseze și stăteau acum alături de costumațiile lepădate, precum și piticii care foiau pretutindeni printre lume lovind în bășicile sunătoare. Încercarăm să intrăm și noi înăuntru, întîmpinați de mireasma tămîii și însoțiți de mulțimea care se îngrămădea către biserică, însă pe Brett o opriră chiar la ușă fiindcă era cu capul gol, așa că am ieșit din nou afară și am pornit pe strada ce ducea de la capelă către oraș. Strînsă pe ambele laturi ale străzii, mulțimea rămînea aliniată pe trotuare, păstrîndu-și locurile pentru întoarcerea procesiunii. Cîțiva dansatori făcură horă în jurul prietenei noastre și începură să danseze. Aveau petrecute pe după gît ghirlande mari de usturoi alb. Pe Bill și pe mine ne apucară de mîini și ne traseră în horă. Bill începu și el să danseze. Și cu toții cîntau. Brett încercă să intre în horă, însă dansatorii n-au vrut s-o primească. Aveau nevoie de ea ca de-un idol în jurul căruia să danseze. Iar după ce cîntarea se încheie cu un *riau-riau* răsunător, ne împinseră pe toți într-o cîrciumă.

Ne strînserăm la tejghea. Pe Brett o urcară pe-o butie de vin. Cîrciuma era întunecoasă și

plină de oameni care cîntau, cîntau cu glasuri aspre. În dosul tejghelei se scotea vinul din butoaie. Am pus pe tejghea banii pentru vin, dar unul dintre bărbaţi i-a luat şi mi i-a vîrît îndărăt în buzunar.

— Vreau să beau vin din burduf, spuse Bill.

— Este o prăvălie cu burdufuri puţin mai departe, tot pe strada asta, i-am răspuns. Mă duc să iau vreo două.

Dar dansatorii nu mă lăsau să plec. Trei dintre ei se urcaseră pe butie alături de Brett şi se trudeau s-o înveţe cum să bea dintr-un burduf mare. Îi puseseră după gît o ghirlandă de usturoi. Cineva insista să-i dea un pahar. Altul voia să-l înveţe pe Bill un anumit cîntec. I-l cînta la ureche. Şi bătea tactul cu palma pe spatele lui.

Le-am explicat răbdător că aveam să mă întorc. Ieşit afară, în stradă, am pornit în căutarea prăvăliei unde se vindeau burdufuri. Lumea stătea îngrămădită pe trotuare, multe prăvălii aveau obloanele trase şi n-am izbutit să dau de prăvălia căutată. M-am tot dus pînă aproape de biserică şi căutam cu ochii pe amîndouă părţile străzii. Pe urmă am întrebat pe cineva, iar omul acela m-a luat de mînă şi m-a dus pînă acolo. Obloanele erau trase, dar uşa deschisă.

Înăuntru mirosea a piele proaspăt tăbăcită şi a catran fierbinte. Un bărbat stătea şi încondeia burdufurile gata făcute. Legături întregi de burdufuri atîrnau de tavan. Bărbatul

luă un burduf, îl umflă, îndesă bine cepul şi sări cu picioarele pe el.

— Vezi ? Nu răsuflă.

— Mai vreau încă unul. Unul mai mare.

Bărbatul luă din tavan un burduf mare, cam de un *gallon* [1] şi mai bine. Îl umflă, dilatîndu-şi obrajii parcă mai mult decît burduful, apoi se urcă pe *bota,* ţinîndu-se cu mîinile de un scaun.

— Da' ce vrei să faci cu ele ? Să le vinzi la Bayonne ?

— Nu. Vreau să beau din ele.

Mă bătu cu palma pe umăr.

— Straşnic ! Opt pesetas pentru amîndouă. Cel mai ieftin.

Omul care încondeia burdufurile noi şi le arunca într-o grămadă se opri din lucru şi zise :

— Aşa-i. Opt pesetas e ieftin.

Am plătit, am ieşit din prăvălie şi am pornit pe stradă spre cîrciumă. Înăuntru era mai întuneric decît înainte şi înghesuială mai mare. Nu i-am mai văzut pe Brett şi pe Bill, dar cineva mi-a spus că sînt în odaia din fund. Fata de la tejghea mi-a umplut burdufurile. Într-unul încăpea doi litri. În celălalt cinci. Vinul din amîndouă m-a costat trei pesetas şi şaizeci de centime. Cineva aşezat la tejghea, un om pe care nu-l mai văzusem pînă atunci, a stăruit să-mi plătească vinul, însă pînă la urmă tot eu l-am plătit. Cel care încercase să plătească

[1] Circa 4,5 l.

mi-a făcut cinste cu un pahar. N-a primit să-i ofer și eu unul, dar mi-a spus c-ar vrea să tragă o dușcă din burduful cel nou. A ridicat burduful mare, de cinci litri, și l-a strîns lăsînd vinul să-i țîșnească drept în fundul gîtului.

— Gata, a spus înapoindu-mi burduful.

În odaia din fund, Brett și cu Bill stăteau cocoțați pe butoaie, înconjurați de dansatori. Ședeau prinși cu mîinile pe după umeri și cîntau în cor. Mike era la o masă, împreună cu mai mulți bărbați în cămăși, și mîncau dintr-un castron pește cu ceapă și oțet. Beau vin și întingeau cu bucăți de pîine în untdelemnul și oțetul din castron.

— Hello, Jake, hello! strigă Mike. Vino încoace. Vino să-mi cunoști prietenii. Luăm cu toții niște *hors d'oeuvre.*

Mike mă prezentă celor de la masă. Fiecare îi spunea lui Mike cum îl cheamă și trimiseră pe cineva să-mi aducă și mie o furculiță.

— Nu te mai îmbuiba din mîncarea oamenilor, Michael, strigă Brett de pe butoi.

— Nu vreau să vă las fără mîncare, am încercat eu să refuz cînd cineva îmi întinse furculița.

— Mănîncă. De ce îți închipui c-o avem aici?

Am tras cepul burdufului mare și l-am întins celorlalți. Băură cu toții, ridicînd burduful cu brațele cît mai sus.

În ciuda cîntecului celor din odaie, de afară răzbătea muzica ce însoțea trecerea procesiunii.

— Ce se-aude cu procesiunea? întrebă Mike.

— *Nada,* răspunse cineva. Nimic. Ia și bea. Saltă burduful.

— Unde te-au găsit? l-am întrebat pe Mike.

— M-a adus cineva încoace, zise Mike. Mi-au spus că sînteți aici.

— Unde-i Cohn?

— E beat mort, a căzut din picioare, strigă Brett. L-au dus undeva.

— Unde?

— Nu știu.

— De unde vrei să știm? întrebă Bill. Cred c-a murit.

— N-a murit, adăugă Mike. Știu eu că n-a murit. Doar s-a îmbătat turtă cu niște *Anis del Mono.*

Îndată după ce rosti *Anis del Mono,* unul dintre bărbații de la masă înălță privirea, scoase din sîn o sticlă și mi-o întinse.

— Nu. Nu beau, mulțumesc.

— Ba da. Ba da. *Arriba!* Saltă sticla!

Am tras o dușcă. Avea gust de izmă și-ți aprindea gîtlejul. Simțeam cum îmi încălzește măruntaiele.

— Dar unde dracu e Cohn?

— Nu știu, îmi răspunse Mike. Să întreb. Unde-i tovarășul nostru care s-a îmbătat? întrebă el în spaniolește.

— Vreți să-l vedeți?

— Da, am răspuns.

— Eu nu, zise Mike. Asta vrea.

Bărbatul cu sticla de *Anis del Mono* se șterse la gură și se ridică în picioare.

— Vino încoace.

Într-o cameră mai din fund, Robert Cohn dormea cuminte pe nişte butoaie. Era atît de întuneric, încît nu prea puteam să-i văd faţa. Îl inveliseră cu o haină, şi o altă haină făcută sul îi sta căpătîi. Pe după gît şi pe piept îi atîrna o funie mare de usturoi.

— Lasă-l să doarmă, şopti spaniolul. Şade foarte bine aici.

După două ceasuri apăru şi Cohn. Veni în camera din faţă, cu funia de usturoi încă atîrnată de gît. Cînd îl văzură, spaniolii începură să strige. Cohn se şterse la ochi şi zîmbi strîmb, spunînd :

— Cred c-am dormit puţin.

— Vai, nici gînd, răspunse Brett.

— Ai fost doar mort, adăugă Bill.

— Nu mergem să mîncăm ceva ? întrebă Cohn.

— Vrei să mănînci ?

— Da. De ce nu ? Mi-e foame.

— Mănîncă usturoiul ăla, Robert, îl îndemnă Mike. Ascultă-mă pe mine. Mănîncă usturoiul.

Cohn nu răspunse. Se trezise de-a binelea.

— Ba chiar duceţi-vă la masă, spuse Brett. Eu trebuie să fac o baie.

— Bine, să mergem, încuviinţă Bill. Haideţi s-o transportăm pe Brett la hotel.

Ne-am luat rămas bun de la o mulţime de lume, am strîns o mulţime de mîini şi am ieşit din cîrciumă. Afară era întuneric.

— Cam cît crezi să fie ceasul ? întrebă Cohn.

— E mîine, răspunse Mike. Ai dormit două zile.

— Nu zău, spuse Cohn, cît e ceasul ?

— Zece.

— Mult am mai fost în stare să bem.

— Vrei să zici că *noi* am băut. Tu ai dormit.

Înaintînd pe strada întunecată, în drum spre hotel, văzurăm focurile de artificii izbucnind din piaţă. În capătul străzii care dădea în piaţă mulţimea se înghesuia, iar toţi cei din mijloc erau prinşi în dans.

La hotel ni s-a dat o masă grozavă. Era prima masă cu preţurile dublate pentru vremea cît avea să ţină fiesta şi cu cîteva feluri de mîncare noi. După masă am ieşit în oraş. Îmi aduc aminte că luasem hotărîrea să nu mă culc toată noaptea, ca să pot vedea taurii trecînd pe străzi la ceasurile şase dimineaţa, dar mi-a fost aşa de somn că pe la patru m-am culcat. Ceilalţi au rămas pe străzi.

Camera mea era încuiată şi n-am izbutit să găsesc cheia, aşa că am urcat mai sus şi m-am întins pe unul dintre paturile din camera lui Cohn. Afară, fiesta se desfăşura mai departe în mijlocul nopţii, dar eram mult prea somnoros ca să mă poată ţine treaz. Cînd m-am trezit, tocmai izbucneau focurile de artificii menite să vestească scoaterea taurilor din ţarcurile de la marginea oraşului. Urmau să gonească pe străzi, pînă la arenă. Dormisem somn adînc şi m-am trezit cu simţămîntul că întîrziasem. Mi-am pus o haină de-a lui Robert şi am ieşit pe balcon. Jos strada era pustie. Toate balcoanele erau pline de lume. Şi deodată o ceată de oameni a năvălit pe stradă.

Goneau cu toții, în grup strîns. Trecură pe stradă înainte, către arenă, și în urma lor veneau alții alergînd și mai iute, iar după ei cîțiva răzleți fugind cît îi țineau picioarele. În urma lor rămînea un mic spațiu gol, apoi zvîcniră taurii în galop, zbuciumîndu-și capetele. Și totul dispăru după colțul străzii. Un om căzuse, se rostogolise repede pînă la rigolă și stătuse nemișcat. Taurii o ținuseră drept înainte și nici nu-l băgaseră în seamă. Goneau, toți, laolaltă.

După ce dispăruseră, strigăte puternice izbucniră dinspre arenă. Și nu mai conteniră. În cele din urmă se auzi trosnetul unui foc de artificii, care vestea că taurii trecuseră prin mijlocul mulțimii, prin arenă, și intraseră în țarcuri. M-am întors în cameră și m-am vîrît în pat. Stătusem cu picioarele goale pe balconul de piatră. Eram sigur că prietenii mei se duseseră la arenă. Întors în pat, am adormit.

M-a trezit Cohn, cînd a intrat în cameră. A început să se dezbrace și s-a dus să închidă fereastra, fiindcă cei de pe balconul casei de peste drum se uitau la noi.

— Ai văzut spectacolul ? l-am întrebat.

— Da. Am fost cu toții acolo.

— A fost rănit cineva ?

— Unul dintre tauri a năvălit peste mulțimea din arenă și a trîntit la pămînt vreo șase ori opt oameni.

— Brett ce-a zis de întîmplarea asta ?

— Totul s-a petrecut așa de repede, că nimeni n-a mai avut vreme să-i dea atenție.

— Îmi pare rău că n-am fost și eu de față.

— Nu știam unde ești. Te-am căutat în cameră la tine, dar era încuiat.

— Și unde ați fost ?

— Am dansat într-un local.

— Mie mi se făcuse somn.

— Aoleu, ce somn m-a apucat acum, spuse Cohn. Și istoria asta nu se mai oprește niciodată ?

— O săptămînă o ține într-una.

Bill deschise ușa și vîrî capul înăuntru.

— Unde-ai fost, Jake ?

— Am văzut totul de-aici, din balcon. Cum ți-a plăcut ?

— Grozav.

— Unde te duci ?

— Să mă culc.

Nimeni nu s-a sculat înainte de amiază. Am mîncat la mesele scoase afară, sub arcadă. Orașul gemea de lume. A trebuit să așteptăm pînă s-a eliberat o masă. După ce am mîncat, ne-am dus la „Iruña“. Și acolo era plin, și pe măsură ce se apropia ora luptelor de tauri, venea tot mai multă lume, iar în jurul meselor se făcea tot mai mare înghesuială. În fiecare zi, înainte de începerea luptelor, se aduna o mulțime zgomotoasă. În alte zile, oricît de multă lume ar fi fost în cafenea, nu se auzea aceeași larmă. Larma asta nu avea sfîrșit, iar noi ne aflam în miezul ei, făceam parte din ea.

Luasem cîte șase bilete pentru toate luptele. Trei dintre ele pentru *barreras*, primul rînd de bănci în marginea arenei, și celelalte trei

pentru *sobrepuertos*, bănci cu spătar de lemn la jumătatea înălţimii amfiteatrului. Mike era de părere că Brett ar face mai bine să stea prima dată ceva mai departe, iar Cohn vroia să stea împreună cu ei. Bill şi cu mine aveam să stăm la *barreras*, iar biletul rămas liber l-am dat unui chelner, să-l vîndă. Bill i-a spus lui Cohn ce să facă şi cum să se uite ca să nu se sperie din pricina cailor. El mai asistase o dată la nişte lupte de tauri.

— Nu mi-e teamă de loc c-au să mă impresioneze prea tare. Mi-e frică numai să nu mă plictisesc, răspunse Cohn.

— Aşa crezi ?

— Să nu te uiţi la cai după ce îi împunge taurul, am sfătuit-o pe Brett. Fii atentă numai cum se năpusteşte taurul şi cum încearcă picadorul să-l ţină departe, dar dacă e împuns calul, nu te mai uita la el pînă nu moare.

— Sînt cam nervoasă, recunoscu Brett. Tare mi-e teamă că n-am să pot rezista cum trebuie pînă la capăt.

— O să rezişti. Nu poate să-ţi facă rău decît chestia asta cu caii, şi pentru fiecare taur durează doar vreo cîteva minute. N-ai decît să nu te uiţi cînd e prea de tot.

— O să reziste, spuse Mike. Am eu grijă de ea.

— Nu cred c-o să vă plictisiţi, adăugă Bill.

— Mă duc la hotel să aduc binoclul şi burduful cu vin, i-am anunţat pe ceilalţi. Vă găsesc aici. Să nu vă îmbătaţi.

— Merg şi eu, spuse Bill.

Brett ne zîmbi. Am dat ocol pieţei pe sub arcade, ca să ne ferim de arşiţa soarelui.

— Cohn ăsta mă calcă pe nervi, îmi spuse Bill. E atît de plin de superioritatea lui evreiască, încît îşi închipuie că singura emoţie pe care i-ar putea-o pricinui lupta de tauri e plictiseala.

— O să ne uităm la el cu binoclul.

— Ei, dă-l dracului !

— Cam des îl primeşte plocon.

— Păcat că nu-l păstrează.

La hotel, ne-am întîlnit pe scări cu Montoya, care ne-a invitat :

— Veniţi încoace. Vreţi să-l cunoaşteţi pe Pedro Romero ?

— Bucuroşi, răspunse Bill. Hai să-l vedem.

L-am urmat pe Montoya pînă la etaj şi de-a lungul coridorului.

— E în camera opt, ne explică hotelierul. Se îmbracă pentru luptă.

Montoya bătu şi deschise uşa. Era o cameră întunecoasă, fiindcă fereastra dădea într-o stradă îngustă şi primea doar o lumină slabă. Înăuntru se aflau două paturi, despărţite printr-un fel de paravan cu aspect monastic. Lumina era aprinsă. Băiatul se ridică în picioare, foarte ţeapăn şi încruntat în costumul lui de toreador. Jacheta atîrna pe spătarul unui scaun. Tocmai îi terminau de înfăşurat brîul de stofă. Părul negru îi lucea în bătaia luminii electrice. Avea o cămaşă de pînză albă de in şi ajutorul care îi purta sabia şi-i înfăşura acum brîul se

îndreptă și se trase un pas îndărăt. Pedro Romero ne salută dînd din cap și se arătă deosebit de distant și solemn cînd ne strînse mîinile. Montoya spuse ceva cu privire la cît de înverșunați *aficionados* eram noi, și că vroiam să-i urăm noroc. Romero ascultă cu multă gravitate. Pe urmă se întoarse spre mine. Era cel mai chipeș băiat pe care îl văzusem vreodată.

— Mergeți la luptele de tauri, spuse el în englezește.

— Știi englezește, am rostit eu simțindu-mă completamente idiot.

— Nu, spuse toreadorul zîmbindu-mi.

Unul dintre cei trei bărbați care ședeau așezați pe paturi se apropie de noi și ne întrebă dacă vorbim franțuzește.

— N-ați vrea să vă fiu interpret ? Doriți să-i puneți vreo întrebare lui Pedro Romero ?

I-am mulțumit. Ce întrebare i s-ar fi putut pune ? Băiatul avea nouăsprezece ani, era singur pe lume, dacă nu țineam seama de purtătorul săbiei și de cei trei paraziți, iar lupta urma să înceapă peste douăzeci de minute. I-am urat *mucha suerte* [1], i-am strîns mîna, și am plecat. Cînd am închis ușa în urma noastră, l-am lăsat stînd în picioare, falnic și frumos, singur cu soarta lui și cu cei trei paraziți din cameră.

[1] Mult noroc (sp.).

— E un băiat extraordinar, nu vi se pare ? ne întrebă Montoya.

— Un puști foarte arătos, i-am răspuns.

— Arată într-adevăr ca un toreador, urmă Montoya. E chiar tipul toreadorului.

— Un băiat strașnic.

— Să-l vedem cum se poartă în arenă, încheie Montoya.

În camera mea am găsit burduful cel mare sprijinit de perete, am luat binoclul și burduful, am încuiat ușa și am coborît scările.

Lupta a fost reușită. Bill și cu mine l-am admirat mult pe Pedro Romero. Montoya se afla cam cu zece locuri mai departe de noi. După ce Romero a răpus primul taur, Montoya mi-a prins privirea și a clătinat din cap admirativ. Un adevărat toreador. De multă vreme nu se mai văzuse un toreador adevărat. Dintre ceilalți doi, unul s-a dovedit foarte iscusit, iar altul acceptabil. Însă nici unul nu se putea compara cu Romero, deși taurii nu fuseseră excepționali.

În timpul luptei m-am uitat de mai multe ori cu binoclul la Mike, la Brett și la Cohn. Păreau să se comporte foarte bine. Brett nu arăta emoționată. Toți trei stăteau rezemați de balustrada de beton aflată în fața lor.

— Dă-mi și mie binoclul, îmi spuse Bill.

— Ai impresia că Robert se plictisește ?

— Ovreiul dracului !

La ieșirea din arenă, după terminarea luptelor, nici nu puteai să te miști prin mulțime. Nu era posibil să ne croim drum, așa că a trebuit

să ne lăsăm duși de gloată, încet, ca un ghețar, pînă în oraș. Eram stăpîniți de emoția tulburătoare pe care o încerci totdeauna după o luptă de tauri și de simțămîntul de ușurare ce vine fără greș după o luptă de tauri izbutită. Fiesta continua. Tobele răsunau, fluierele cîntau ascuțit, iar șuvoiul mulțimii era pretutindeni spart de grupurile dansatorilor. Dansatorii nu puteau scăpa din mulțime și nimeni nu avea putința să urmărească încîlcitul joc al picioarelor. Nu se vedea nimic altceva decît umeri și capete care săltau în sus și în jos, din nou în sus și iarăși în jos. În cele din urmă am reușit să ne desprindem din mulțime și ne-am îndreptat spre cafenea. Chelnerul puse deoparte scaune pentru ceilalți, iar pe urmă amîndoi am comandat cîte un absint și ne-am așezat să privim mulțimea și dansatorii din piață.

— Oare ce dans crezi c-o fi ăsta ? mă întrebă Bill.

— Un fel de *jota*[1].

— Dar nu sînt toate la fel, observă Bill. După fiecare melodie se dansează altfel.

— Minunate dansuri.

În fața noastră, pe o porțiune liberă a străzii, dansa o ceată de băietani. Pașii erau foarte complicați și chipurile flăcăilor rămîneau încordate și pline de emoție. În timp ce dansau, toți aveau privirile ațintite în pămînt. Sandalele cu tălpi de sfoară tropăiau și izbeau în

[1] Dans popular spaniol.

pavaj. Cu vîrfurile. Cu călcîiele. Cu toată talpa. Apoi muzica porni în ritm îndrăcit, nu mai puteai distinge pașii, iar vîrtejul dansului inundă strada întreagă.

— Uite că vin boierii, anunță Bill.

Tocmai traversau strada.

— Hello, fraților ! îi întîmpinai eu.

— Hello, băieți ! ne salută Brett. Ne-ați păstrat locuri ? Frumos din partea voastră.

— Ascultați-mă pe mine, spuse Mike, Romero ăla și cum îi mai zice e cineva. N-am dreptate ?

— Vai ! Ce drăguț băiat ! exclamă Brett. Și ce pantaloni verzi avea !

— Brett nu și-a mai luat ochii de la ei.

— Știi ce ? Mîine trebuie să-mi împrumuți și mie binoclul.

— Cum a mers ?

— Minunat ! Absolut perfect. Asta zic și eu spectacol.

— Și cu caii ?

— N-am putut să nu mă uit.

— Nu și-a mai putut lua ochii de la ei, spuse Mike. E formidabilă fetița asta.

— Li s-au întîmplat niște lucruri îngrozitoare, e-adevărat, recunoscu Brett. Totuși, nu m-am putut uita în altă parte.

— Ți-ai ținut firea ?

— Nu mi-a fost rău nici o clipă.

— Lui Robert Cohn i-a fost, interveni Mike. Te-nverziseși de tot la față, Robert.

— Primul cal m-a impresionat, mărturisi Cohn.

— Nu te-ai plictisit, aşa-i ? întrebă Bill.
Cohn rîse.

— Nu. Nu m-am plictisit. Sper c-o să-mi treceţi cu vederea chestia asta.

— E-n regulă, spuse Bill, dacă nu te-ai plictisit.

— Nu prea părea plictisit, adăugă Mike. Credeam c-are să verse.

— Nu m-am simţit chiar aşa de rău. Doar o singură clipă.

— *Mie* mi s-a părut c-are să verse. Dar nu te-ai plictisit, aşa-i că nu te-ai plictisit, Robert ?

— Termină cu chestia asta, Mike. Am recunoscut : îmi pare rău c-am spus-o.

— Aşa e cum zic eu, să ştiţi. Se-nverzise complet la faţă.

— Hai, termină o dată, Michael.

— Să nu te plictiseşti niciodată la prima luptă de tauri pe care o vezi, Robert, continuă Mike. S-ar putea să faci o murdărie cumplită.

— Hai, termină o dată, Michael, repetă Brett.

— A zis că Brett e sadică, stărui Mike. Brett nu-i sadică. E doar o fetişoară drăguţă şi zdravănă.

— Eşti sadică, Brett ? am întrebat-o.

— Sper că nu.

— A zis că Brett e sadică numai din pricină că are un stomac zdravăn şi sănătos.

— N-o să fie sănătos multă vreme.

Bill îl atrase pe Mike spre alt subiect, străin de Cohn. Chelnerul aduse paharele cu absint.

— Chiar ţi-a plăcut, într-adevăr ? îl întrebă Bill pe Cohn.

— Nu, n-aş putea spune că mi-a plăcut. Dar găsesc că e un spectacol uluitor.

— Doamne, aşa e ! Ce mai spectacol ! interveni Brett.

— Aş fi preferat să nu fie şi partea cu caii, spuse Cohn.

— Nu caii contează, urmă Bill. După o vreme nu mai observi nimic dezgustător.

— E puţin cam tare, chiar la început, zise Brett. Pentru mine momentul cel mai cumplit e clipa în care taurul se năpusteşte spre cal.

— Taurii au fost extraordinari, declară Cohn.

— Da, foarte buni, recunoscu Mike.

— Data viitoare vreau să stau mai aproape, acolo, jos, ne vesti Brett sorbind din paharul cu absint.

— Vrea să-i vadă pe toreadori cît mai de-aproape, spuse Mike.

— E ceva de capul lor, adăugă Brett. Flăcăul ăla, Romero, e doar un copil.

— E un băiat frumos al dracului, am zis eu. Cînd am fost sus, în camera lui, mi-am dat seama că n-am mai văzut un puşti aşa de frumos.

— Cîţi ani crezi că are ?

— Nouăsprezece sau douăzeci.

— Închipuie-ţi !

Lupta din ziua a doua a fost mult mai izbutită decît cea din prima. Brett a rămas la *barrera*, între mine şi Mike, iar Bill şi Cohn au stat sus. Romero a fost toată cheia spectacolului. Nu cred că Brett a mai avut ochi şi pentru vreun alt luptător. Dealtminteri nici cu

ceilalți nu s-a întîmplat altfel, dacă îi lăsăm deoparte pe cei interesați doar de latura pur tehnică. Romero a fost totul. Au mai apărut și alți doi matadori, dar nici n-au contat. Stăteam lîngă Brett și îi explicam tot ce se întîmplă. I-am arătat că trebuie să urmărească taurul, nu calul, atunci cînd taurul se năpustește asupra picadorilor, și am pus-o să se uite cum își potrivește picadorul vîrful suliței, ca să poată și ea înțelege rostul lucrurilor și să vadă cum totul se petrece după anumite reguli, cu scop precis, și nu e aproape de loc o suită de cruzimi inexplicabile. Am făcut-o să urmărească în ce fel izbutește Romero să se folosească de capă pentru a-l îndepărta pe taur de un cal căzut la pămînt, cum mînuiește capa spre a-l atrage pe taur și cum îl dirijează, calm și cu dibăcie, fără să-l sleiască de puteri. Și-a dat seama că Romero evită orice mișcare bruscă și cruță puterile taurului pînă în ultimul moment, ales de el, cînd taurul trebuie să fie nu sleit de puteri și complet istovit, ci doar obosit pe-ndelete. Și-a dat seama cît de aproape de taur lucrează Romero toată vremea, și i-am dezvăluit trucurile folosite de ceilalți matadori pentru a lăsa impresia că și ei lucrează aproape de taur. Și-a dat seama de ce îi place cum mînuiește Romero capa și pentru ce nu-i place cum o mînuiesc ceilalți.

Mișcările lui Romero nu erau niciodată contorsionate, ci rămîneau totdeauna directe, simple și firești. Ceilalți se răsuceau ca niște tirbușoane, ridicau coatele în sus, și după ce

coarnele taurului treceau pe lîngă ei se aplecau peste trupul lui, pentru a crea o falsă impresie de primejdie. Pînă la urmă, tot ce era prefăcătorie se termina prost și-ți pricinuia o senzație neplăcută. Stilul de luptă al lui Romero provoca emoție autentică, fiindcă păstra puritatea deplină a mișcărilor, și de fiecare dată, cu aceeași nepăsare și stăpînire de sine, lăsa coarnele taurului să treacă foarte aproape de pieptul lui. N-avea nevoie să sporească artificial impresia de apropiere. Brett își dădu seama cum o mișcare, frumoasă cînd era executată aproape de taur, devenea ridicolă la o distanță puțin mai mare. I-am explicat cum, după moartea lui Joselito, toți luptătorii își însușiseră și perfecționaseră o tehnică menită să simuleze ivirea primejdiei, cu scopul de a crea false emoții, în vreme ce toreadorul se afla de fapt în afara oricărui pericol. Romero păstra vechiul farmec, folosea mișcările simple și firești în clipele cele mai primejdioase, și toată vremea domina taurul făcîndu-l să-și dea seama că omul nu poate fi atins și pregătindu-l permanent pentru clipa răpunerii.

— Nu l-am văzut niciodată făcînd vreo mișcare stîngace, observă Brett.

— Nici n-ai să-l vezi pînă cînd nu l-o cuprinde frica, i-am răspuns.

— Frică n-are să-i fie niciodată, zise Mike. Se pricepe al dracului.

— S-a priceput încă de la începutul începutului. Ceilalți n-au să poată niciodată căpăta ce are el din naștere.

— Ah, Doamne, frumos mai e! exclamă Brett.

— Știi, cred că se îndrăgostește de amicul ăsta, toreadorul, spuse Mike.

— Nu m-aș mira.

— Hai, Jake, fii băiat de treabă. Nu-i mai spune nimic despre toreador. Povestește-i mai bine cum își bat ăștia mamele bătrîne.

— Povestește-mi cît de bețivi sînt.

— O! Îngrozitor de bețivi, spuse Mike. Stau beți din zori și pînă-n noapte și-și petrec toată vremea bătîndu-și bietele mame neputincioase.

— După chip așa și arată, zise Brett.

— Nu? întrebai eu.

Înhămaseră catîrii la taurul cel mort și deodată bicele plesniră, oamenii porniră în goană, catîrii se opintiră, își încordară picioarele și o luară la galop, iar taurul, cu un corn în sus, cu capul întins pe pămînt, trase o brazdă netedă peste nisip pînă dincolo de porțile roșii.

— Cel care urmează e ultimul.

— Nu chiar, spuse Brett.

Se aplecă înainte, sprijinindu-se de *barrera*. Romero făcu semn picadorilor să treacă la locurile lor, apoi rămase neclintit, ținîndu-și capa strînsă la piept și privind peste arenă spre poarta pe unde avea să intre taurul.

După ce s-a terminat, am ieșit și noi și ne-am înghesuit în îngrămădeala mulțimii.

— Luptele astea de tauri te macină înfiorător, spuse Brett. Sînt moale ca o cîrpă.

— Nu-i nimic, ai să bei ceva, o încurajă Mike.

A doua zi, Pedro Romero n-a ieșit în arenă. A fost rîndul taurilor din Miura, iar luptele au fost cît se poate de neinteresante. Pentru ziua următoare nu era programată nici o luptă. Dar fiesta a continuat toată ziua și toată noaptea.

Capitolul 16

Dimineaţa ploua. Ceaţa venise peste munţi, dinspre mare. Piscurile munţilor nu se mai vedeau. Platoul părea trist şi întunecat, iar siluetele copacilor şi caselor arătau schimbate. Am ieşit afară din oraş, să văd cum e vremea. Şi vremea rea venea peste munţi, dinspre mare.

În piaţă, steagurile atîrnau ude pe stîlpii albi, şi banierele erau ude şi atîrnau pleoştite pe faţadele caselor, iar printre ele se scurgeau într-una picăturile ploii care alunga toată lumea sub arcade, se strîngeau în băltoace prin mijlocul pieţei şi lăsau străzile ude, negre şi pustii; totuşi fiesta continua fără întrerupere. Doar se retrăsese la adăpost.

Băncile acoperite ale arenei se umpluseră de lumea care căuta să se adăpostească şi urmărea concursul de dansuri şi cîntece dintre basci şi navarezi, iar după aceea dansatorii din Val Carlos, în costumele lor specifice, jucară pe stradă, în ploaie, şi tobele sunau înfundat şi umed, conducătorii tarafelor călăreau în frunte, pe cai mari cu picioare butucănoase, cu costumele ude şi harnaşamentul şi podoabele cailor udate de ploaie. Lumea se strînsese prin cafenele, apoi dansatorii veniră şi ei în cafenele şi se aşezară vîrîndu-şi sub mese picioarele strîns înfăşurate în moletiere albe, scuturîndu-şi de apă caschetele cu clopoţei şi întinzîndu-şi pe scaune, la uscat, jachetele roşii şi stacojii. Afară ploua de zor.

I-am lăsat pe ceilalţi în cafenea şi m-am dus la hotel să mă bărbieresc pentru masă. Eram în cameră şi mă bărbieream cînd am auzit bătînd în uşă.

— Intră.

Montoya păşi înăuntru.

— Cum vă mai simţiţi? mă întrebă.

— Foarte bine.

— Azi nu-s lupte.

— Nu, spusei eu, nimic altceva decît ploaie.

— Unde-s prietenii dumneavoastră?

— Dincolo, la „Iruña".

Montoya arboră zîmbetul lui stînjenit, întrebîndu-mă:

— Spuneţi-mi, vă rog, îl cunoaşteţi pe ambasadorul american?

— Da. Toată lumea îl cunoaşte pe ambasadorul american.

— Acuma e aici, în oraş.

— Da, am încuviinţat. Toată lumea l-a văzut.

— Şi eu l-am văzut, continuă Montoya.

Pe urmă nu mai spuse nimic. Eu îmi vedeam mai departe de bărbierit. L-am invitat:

— Stai jos. Dă-mi voie să trimit după ceva de băut.

— Nu. Trebuie să plec.

Am terminat cu bărbieritul, m-am plecat deasupra ligheanului şi m-am spălat pe faţă cu apă rece. Montoya şedea în picioare, în acelaşi loc, şi părea încă mai stînjenit.

— Știți ceva? spuse într-un tîrziu. Chiar adineaori am primit un mesaj de la „Grand Hotel“, că domnii aceia doresc mult ca diseară, după cină, Pedro Romero și Marcial Lalanda să se ducă acolo și să ia cafeaua cu dînșii.

— Foarte bine, i-am răspuns, asta nu-i poate face lui Marcial nici un rău.

— Marcial a fost azi toată ziua la San Sebastian. A plecat dimineața cu o mașină, împreună cu Marquez. Nu cred c-au să se întoarcă la noapte.

Montoya rămînea pe loc, tot stînjenit. Aștepta să-i spun ceva.

— Nu-i transmite lui Romero mesajul, l-am sfătuit.

— Credeți c-așa ar trebui?

— Fără discuție.

Montoya se arătă încîntat.

— Am ținut să vă întreb, fiindcă și dumneavoastră sînteți american, îmi explică.

— Eu așa aș proceda.

— Știți ce, urmă apoi Montoya, oamenii încep să dea tîrcoale unui băiat ca ăsta. Nu-și dau seama de valoarea lui. Nu-i interesează ce gînduri are. Orice străin poate să-l lingușească. Începe cu o poveste ca asta de la „Grand Hotel“, și într-un an de zile l-au dat gata.

— Ca pe Algabeno, întării eu.

— Da, ca pe Algabeno.

— Așa-s oamenii ăștia, continuai. Acuma se află pe-aici o femeie din America, foarte dornică să colecționeze toreadori.

— Știu. Aleargă numai după cei tineri.

— Ai dreptate. Cei bătrîni se îngrașă.

— Ori înnebunesc, așa cum a înnebunit Gallo.

— Ei, n-o să fie greu. Tot ce-ți rămîne de făcut e să nu transmiți mesajul.

— E un băiat cu adevărat strașnic, urmă Montoya. Și trebuie să rămînă printre ai lui. Nu se cade să se amestece în asemenea treburi.

— Nu vrei să bei ceva?

— Nu, răspunse Montoya. Trebuie să plec. Și ieși din cameră.

Am coborît, am ieșit din hotel și m-am plimbat pe sub arcade, în jurul pieței. Ploaia nu se oprise. Am intrat la „Iruña“, să-i caut pe ceilalți, dar nu erau acolo, așa că am ocolit din nou piața și m-am întors la hotel. I-am găsit la masă, în sufrageria de jos.

Mi-o luaseră bine de tot înainte și n-ar fi avut nici un rost să încerc a-i ajunge din urmă. Bill se ocupa cu angajarea lustragiilor pentru pantofii lui Mike. Lustragiii deschideau ușa dinspre stradă, Bill îi chema unul cîte unul și îi punea să lustruiască pantofii lui Mike.

— Acuma îmi lustruiesc pantofii pentru a unsprezecea oară, anunță Mike. Ascultați ce vă spun eu, Bill ăsta e un tîmpit.

Era limpede că lustragiii răspîndiseră vestea prin oraș. Încă unul intră pe ușă și îl întrebă pe Bill:

— *Limpia botas*[1]?

[1] Să vă lustruiesc pantofii? (sp.).

— Nu, răspunse Bill. Vezi de dumnealui.

Lustragiul se lăsă în genunchi, alături de cel care se și afla la treabă, și începu să lustruiască pantoful rămas liber, deși strălucea puternic în lumina becului electric.

— Bill ăsta te face să crăpi de rîs, răspunse Mike.

Beam vin roșu și mă aflam atît de departe în urma lor, încît povestea cu lustruitul mă cam deranja. M-am uitat prin încăpere. La masa de alături se afla Pedro Romero. Cînd l-am salutat cu o înclinare a capului, s-a ridicat în picioare și m-a rugat să vin la masa lui ca să-mi prezinte un prieten. Masa lui era lîngă a noastră, aproape lipită. Mi-a prezentat prietenul, un bărbat mărunt și tras la față, cronicar de lupte de tauri venit de la Madrid. I-am spus lui Romero cît de mult admir stilul lui de luptă și a fost foarte încîntat. Vorbeam în spaniolă și cronicarul știa puțin franțuzește. M-am întins către masa noastră ca să-mi iau sticla de vin, dar cronicarul m-a apucat de braț. Romero a rîs și mi-a spus pe englezește :

— Bea aici.

Era foarte rezervat în ce privește englezeasca lui, dar în același timp și foarte încîntat de ea, și în cursul discuției rosti vreo cîteva cuvinte de care nu era sigur, rugîndu-mă să-i dau lămuriri. Dorea mult să afle cum se spune pe englezește *corrida de toros*, în traducere exactă. Luptă de tauri nu-l mulțumea. I-am

explicat că luptă de tauri ar fi venit pe spaniolește *lidia*[1] unui *toro*. Cuvîntul spaniol *corrida* înseamnă pe englezește alergarea taurilor — traducerea franceză fiind *course de taureaux*. Cronicarul s-a declarat de acord. Nu există cuvînt spaniol pentru luptă de tauri.

Pedro Romero spuse că a învățat puțin englezește în Gibraltar. Era născut în Ronda. Adică nu departe de Gibraltar. Luptele de tauri le-a început în Malaga, la școala de toreadori de acolo. La școală nu stătuse decît trei ani. Cronicarul făcu haz pe socoteala lui din pricina numeroaselor expresii *malagueño* pe care le folosea. Romero ne spuse că are nouăsprezece ani. Fratele lui mai mare lucra împreună cu el, ca *banderillero*, dar nu stătea la hotelul nostru. Trăsese la un hotel mai mic, împreună cu celelalte ajutoare ale lui Romero. Mă întrebă de cîte ori îl văzusem luptînd în arenă. I-am răspuns că numai de trei ori. În realitate îl văzusem numai în două rînduri, dar după ce greșisem, am preferat să evit eventualele explicații.

— Unde m-ai văzut data trecută ? La Madrid ?

— Da, îl minții eu. Citisem în ziarele de specialitate cronicile celor două apariții ale sale la Madrid, așa că mă puteam descurca.

[1] Luptă (sp.).

— Prima, sau a doua oară ?
— Prima.
— Am luptat foarte prost, mărturisi Romero. A doua oară am fost mai bine. Îţi aduci aminte ? întrebă întorcîndu-se spre cronicar.
Nu era de loc stînjenit. Vorbea despre munca lui ca despre ceva cu totul despărţit de propria-i fiinţă. Fără nici o urmă de vanitate sau fanfaronadă.
— Mă bucur foarte mult că îţi place cum lucrez, spuse Romero. Dar încă n-ai putut să vezi cine ştie ce. Mîine, dacă o să am un taur bun, am să încerc să-ţi arăt cum pot lucra.
Zîmbea pe cînd rostea vorbele astea, neliniştit de gîndul că eu sau cronicarul am putea crede că se laudă.
— Abia aştept să te văd, spuse cronicarul. Aş fi tare bucuros dacă m-ai convinge.
— Nu prea îi place cum lucrez, îmi explică Romero întorcîndu-se spre mine şi vorbindu-mi cu toată seriozitatea.
Cronicarul ne dădu lămuriri arătînd că îi place foarte mult, însă pînă acum stilul lui de luptă fusese nedesăvîrşit.
— Aşteaptă pînă mîine, dacă s-o nimeri un taur bun.
— Ai văzut taurii de mîine ? mă întrebă cronicarul.
— Da. I-am văzut cînd i-au descărcat.
Pedro Romero se aplecă spre mine.
— Cum ţi s-au părut ?

— Foarte frumoşi, i-am răspuns. Cam de vreo douăzeci şi şase *arrobas*[1]. Coarne scurte de tot. Dumneata nu i-ai văzut ?
— O ! Sigur că da, răspunse Romero.
— Nu cîntăresc douăzeci şi şase de *arrobas*, spuse cronicarul.
— Nu, conveni Romero.
— Au banane în loc de coarne, urmă cronicarul.
— Crezi că-s banane ? stărui Romero. Apoi se întoarse spre mine şi mă întrebă zîmbind: *Dumneata* tot banane le-ai spune ?
— Nu. Coarne, şi încă zdravene.
— Sînt tare scurte spuse Pedro Romero. Tare, tare scurte. Totuşi, banane nu sînt.
— Ia ascultă, Jake, strigă Brett de la masa de alături, ne-ai trădat de-a binelea.
— Numai pentru scurtă vreme, i-am răspuns. Vorbim despre tauri.
— Faci pe grozavul !
— Spune-i ăluia că taurii n-au coarne, strigă Mike. Era beat.
Romero mă privi nedumerit.
— E beat, spusei. *Borracho ! Muy borracho !*[2]
— Ai putea să ni-i prezinţi şi nouă pe prietenii tăi, zise Brett. Tot timpul se uitase la Pedro Romero.

[1] *Arroba*, măsură spaniolă de greutate (11,5 kg).
[2] Beat ! Beat turtă ! (sp.)

Î-am întrebat dacă nu le-ar face plăcere să bea cafeaua împreună cu noi. Amîndoi s-au ridicat în picioare. Romero era foarte smead la față. Și deosebit de politicos.

Am făcut pe rînd toate prezentările și pe urmă au început să se așeze, dar nu era destul loc, așa că ne-am mutat cu toții la masa cea mare de lîngă perete, să bem acolo cafeaua. Mike comandă o sticlă de Fundador și pahare pentru toată lumea. Discuție multă, zgomotoasă, ca între oameni beți.

— Spune-i că scrisul e o meserie împuțită, îmi ceru Bill. Haide, spune-i o dată. Spune-i cît de tare mi-e rușine că-s scriitor.

Pedro Romero stătea lîngă Brett și asculta ce-i spune.

— Haide, spune-i o dată! insistă Bill.

Romero înălță privirea și zîmbi.

— Dumnealui e scriitor, îi spusei.

Romero se arătă impresionat. Atunci adăugai, arătînd spre Cohn:

— Și dînsul la fel.

— Seamănă cu Villalta, zise Romero uitîndu-se la Bill. Rafael, nu-i așa că dumnealui seamănă cu Villalta?

— Nu prea văd asemănarea, răspunse cronicarul.

— Ba da, continuă Romero în spaniolă. Seamănă foarte mult cu Villalta. Și cel beat cu ce se ocupă?

— Cu nimic.

— De asta bea?

— Nu. Așteaptă să se însoare cu doamna.

— Spune-i că taurii n-au coarne! strigă Mike, beat criță, de la celălalt capăt al mesei.

— Ce spune?

— S-a îmbătat.

— Jake, strigă Mike. Spune-i că taurii n-au coarne!

— Înțelegi ce zice? îl întrebai pe Romero.

— Da.

Eram convins că nu înțelege, așa că nu-mi făceam griji.

— Spune-i că Brett vrea să-l vadă cum își trage pantalonii aceia verzi.

— Ia mai potolește-te, Mike!

— Spune-i că Brett moare de curiozitate să afle cum poate intra în pantalonii cei verzi.

— Potolește-te!

În vremea asta Romero învîrtea paharul între degete și stătea de vorbă cu Brett. Brett vorbea franțuzește, el spaniolește și cîte un cuvînt englezesc, și rîdeau împreună.

Bill umplea paharele.

— Spune-i că Brett vrea să intre...

— Oh, potolește-te odată, Mike, pentru numele lui Dumnezeu!

Romero înălță ochii și zîmbi, spunînd:

— Potolește-te! Asta știu și eu.

Chiar atunci Montoya intră în sufragerie. Mai întîi îmi zîmbi, dar pe urmă îl văzu pe Pedro Romero cu un pahar mare de coniac în mînă, stînd și rîzînd între mine și o doamnă cu umerii goi, la o masă plină de oameni beți. Nici măcar nu ne salută.

Montoya ieşi din sufragerie. Mike se ridicase în picioare şi propunea un toast. Începu : „Să bem în cinstea..." iar eu încheiai : „... lui Pedro Romero". Toţi se ridicară în picioare. Romero lua lucrurile foarte în serios şi toţi ciocnirăm paharele şi le dădurăm pe gît, eu cu oarecare zor, fiindcă Mike încerca să explice că nici prin gînd nu-i trecuse să bea în sănătatea celui pomenit în toast. Însă totul s-a încheiat cu bine, Pedro Romero a dat mîna cu toată lumea, iar după aceea a plecat însoţit de cronicar.

— Dumnezeule, ce băiat frumos ! exclamă Brett. Şi cît de mult mi-ar plăcea să-l văd cum se vîră în hainele alea. Probabil că foloseşte încălţătorul.

— Eu începusem să-i spun, vorbi Mike. Dar Jake mă tot întrerupea. De ce mă întrerupi ? Îţi închipui cumva că vorbeşti spanioleşte mai bine decît mine ?

— Ia mai taci din gură, Mike ! Nu te-a întrerupt nimeni.

— Nu, aş vrea să rezolvăm o dată povestea asta. Şi îmi întoarse spatele. Crezi că e ceva de capul tău, Cohn ? Crezi cumva că eşti într-adevăr de-ai noştri ? Oameni care au venit aici să mai petreacă puţin ? Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai face atîta gălăgie, Cohn !

— Hai, isprăveşte, Mike, spuse Cohn.

— Crezi cumva că Brett are nevoie de prezenţa ta ? Crezi oare că aduci vreun folos petrecerii ? De ce nu spui şi tu ceva ?

— Am spus noaptea trecută tot ce aveam de spus, Mike.

— Eu nu mă număr printre amicii tăi literaţi. Mike se clătina pe picioare şi se sprijinea de masă. Eu nu-s deştept. Dar ştiu cînd prezenţa mea nu-i dorită. Tu de ce nu-ţi dai seama cînd nimeni nu-ţi doreşte prezenţa ? De ce, Cohn ? Şterge-o de-aici. Şterge-o de-aici, pentru numele lui Dumnezeu. Piei de-aici cu mutra asta tristă de ovrei. Nu credeţi că am dreptate ?

Se uită la noi.

— Sigur, încuviinţai eu. Haideţi să mergem cu toţii la „Iruña".

— Nu aşa. Nu credeţi că am dreptate ? O iubesc pe femeia asta.

— Vai, n-o mai lua iar de la început. Hai, Mike, hai s-o-ntindem, spuse Brett.

— Nu crezi că am dreptate, Jake ?

Cohn tot mai şedea la masă. Pe chip avea expresia aceea de împietrire lividă care se ivea de cîte ori era insultat, dar s-ar fi zis că într-un anumit fel îi făcea plăcere. Ce copilăros eroism de beţiv ! Era vorba de legătura lui cu o doamnă din lumea bună.

— Jake, începu din nou Mike. Aproape plîngea. Tu ştii bine că am dreptate. Ascultă, măi ! Se întoarse spre Cohn : Cară-te ! Chiar acuma să te cari !

— Ba n-am să plec, Mike, zise Cohn.

— Atuncea, lasă să te fac eu să pleci ! Mike porni către el, dînd ocol mesei. Cohn se ridică

în picioare și își scoase ochelarii. Rămase în așteptare, palid la față, cu brațele pe lîngă trup, așteptînd mîndru și neclintit să întîmpine atacul, gata de luptă pentru dragostea lui.

L-am apucat pe Mike și i-am spus :

— Hai să mergem la cafenea. Nu poți să dai în el aici, la hotel.

— Bine ! încuviință Mike. Bună idee !

Pornirăm. În vreme ce Mike se împleticea în sus pe scări, m-am uitat în urmă și l-am văzut pe Cohn punîndu-și ochelarii la loc. Bill ședea la masă și-și turna încă un pahar de Fundador. Brett stătea pe scaun și privea drept înainte, fără să vadă nimic.

Afară, în piață, ploaia contenise și luna încerca să se strecoare printre nori. Bătea vîntul. Fanfara militară cînta și lumea se înghesuise în capătul cel mai depărtat al pieței, unde meșterul specialist în jocuri de artificii și cu feciorul lui se străduiau să înalțe baloane de foc. Cîte un balon se înălța în zvîcniri scurte, pe-o traiectorie foarte înclinată, dar era repede sfîșiat de vînt ori izbit de casele din jurul pieței. Altele cădeau în mulțime. Flăcările magnezului și artificiile explodau și apoi coborau fîlfîind. Nimeni nu mai dansa în piață. Pietrișul era prea umed.

Brett ieși împreună cu Bill și se apropie de noi. Rămaserăm o vreme în mijlocul mulțimii privind la don Manuel Orquito, regele jocurilor de artificii, care urcat pe o platformă se trudea cu grijă să înalțe baloanele cu ajutorul unor bețe, stînd acolo, deasupra capetelor

mulțimii, ca să arunce baloanele în bătaia vîntului. Vîntul le trimetea pe toate în jos, iar chipul lui don Manuel Orquito apărea transpirat în lumina complicatelor lui artificii, care cădeau asupra mulțimii gonind-o și împrăștiind-o, scînteind și pocnind printre picioarele oamenilor. Și mulțimea începea să strige de îndată ce un alt ghemotoc de hîrtie luminoasă se legăna, lua foc și se prăbușea.

— Ia uită-te cum își rîd de munca lui don Manuel, spuse Bill.

— De unde știi că e don Manuel ? întrebă Brett.

— Are numele trecut în program. Don Manuel Orquito, *pirotecnico de esta ciudad.*[1]

— *Globos illuminados*[2], adăugă Mike. O colecție de *globos illuminados*. Așa scria în ziar.

Vîntul ducea departe muzica fanfarei.

— Știți ce, tare aș vrea să se înalțe un balon, vorbi Brett. Altfel, pe don Manuel ăsta îl apucă furiile.

— Probabil c-a muncit săptămîni în șir pentru a le face să se înalțe și să scrie pe cer „Slavă lui San Fermin", spuse Bill.

— *Globos illuminados*, repetă Mike. Un ciorchine mare din afurisitele astea de *globos illuminados*.

— Haideți, ne îndemnă Brett. Doar n-o să împietrim aici.

[1] Artificier al acestui oraș (sp.).
[2] Globuri luminoase (sp.).

— Onorabila doamnă dorește ceva de băut, anunță Mike.

— Ce bine le ghicești, zise Brett.

În cafenea era înghesuială mare și multă gălăgie. Nimeni nu ne-a băgat în seamă cînd am intrat. Masă n-am putut găsi. Gălăgia asurzitoare nu contenea nici o clipă.

— Haideți să ieșim repede de-aici, propuse Bill.

Afară, *el paseo* se desfășura înainte, pe sub arcade. Cîțiva englezi și americani veniți de la Biarritz, în haine de sport, stăteau pe la mese. Cîteva femei priveau scurgerea mulțimii uitîndu-se prin lorniete. Ceva mai înainte întîlnisem o prietenă de-a lui Bill, venită de la Biarritz. Împreună cu o altă fată trăseseră la „Grand Hotel". Fata cealaltă avusese o migrenă și se dusese să se culce.

— Uite cîrciuma, anunță Mike.

Era vorba de „Barul Milano", un bar mic și cam deocheat unde puteai să și mănînci și unde se dansa într-o cameră din fund. Ne-am așezat cu toții la o masă și am comandat o sticlă de Fundador. Barul nu era chiar plin. Înăuntru nu era nici urmă de antren.

— Înfiorător e localul ăsta, spuse Bill.

— E prea devreme.

— Haideți să luăm sticla și să ne întoarcem mai tîrziu, propuse Bill. Nu vreau să mă îngrop aici într-o asemenea noapte.

— Hai să ne uităm la englezi, spuse Mike. Îmi place să mă uit la englezi.

— Sînt îngrozitori, zise Bill. De unde or fi venit atîția ?

— De la Biarritz, îi explica Mike. Au venit să vadă ultima zi a unei bizare și micuțe fieste spaniole.

— Lasă că-i fiestez eu, spuse Bill.

— Ești o fată extraordinar de frumoasă, zise Mike întorcîndu-se către prietena lui Bill. Cînd ai sosit ?

— Astîmpără-te, Michael.

— Ascultați ce vă spun eu, *este* o fată frumoasă. Unde am fost pînă acum ? La ce m-oi fi uitat toată vremea din urmă ? Ești tare frumoasă. Spune, nu *ne-am* mai cunoscut ? Hai cu mine și cu Bill. Vrem să-i fiestăm pe englezi.

— Îi fiestez eu, anunță Bill. Ce dracu or fi căutînd ăia la fiesta de-aici ?

— Haideți să mergem, spuse Mike. Numai noi trei. Haideți să-i fiestăm pe blestemații de englezi. Sper că nu ești englezoaică. Eu sînt scoțian. Îi urăsc pe englezi. Să vezi ce-o să ți-i mai fiestez eu. Hai, Bill.

I-am văzut, pe fereastră, pe cîteșitrei, braț la braț, ducîndu-se spre cafenea. În piață se înălțau focurile de artificii.

— Eu rămîn aici, ne vesti Brett.

— Stau și eu cu voi, zise Cohn.

— Vai, nu ! exclamă Brett. Pentru numele lui Dumnezeu, pleacă și du-te undeva. Nu vezi că Jake și cu mine avem de vorbit ?

— Nu mi-am dat seama, răspunse Cohn. Ziceam să stau aici fiindcă mi s-a cam urcat băutura la cap.

— Al dracului motiv ca să stai pe capul cuiva. Dacă te-ai îmbătat, du-te și te culcă.

— Am fost destul de tare cu el ? mă întrebă Brett după ce Cohn plecase. Doamne sfinte ! Mi-e atît de silă de omul ăsta !

— Nu prea se pricepe să sporească veselia.

— Cumplit mă mai indispune.

— S-a purtat foarte prost.

— Al dracului de prost. Și ar fi avut, totuși, prilejul să se poarte minunat.

— Acum probabil că așteaptă afară, la ușă.

— Da. E-n stare. Știi, eu îmi dau seama ce simte. Nu poate crede că întîmplarea aceea n-a însemnat absolut nimic.

— Știu.

— Nimeni altul nu s-ar fi purtat așa de prost. Vai, mi-e o silă cumplită de toată istoria asta. Și Michael. Michael a fost și el foarte drăguț.

— Pentru Mike e al dracului de greu.

— Da. Dar asta nu înseamnă că trebuie să se poarte ca un porc.

— Toată lumea se poartă prost, spusei eu. Nu-i nevoie decît de prilej.

— Tu nu te-ai fi purtat prost, spuse Brett privindu-mă în ochi.

— Aș fi un măgar tot atît de mare ca și Cohn.

— Dragul meu, hai să nu mai vorbim atîtea tîmpenii.

— S-a făcut. Să discutăm despre orice îți place ție.

— Nu fi nesuferit. Ești singura ființă pe care o am, și în seara asta mă simt groaznic.

— Îl ai pe Mike.

— Da, pe Mike. N-a fost drăguț ?

— De, am zis eu, pentru Mike e al dracului de greu să-l aibă pe Cohn în preajmă și să-l tot vadă alături de tine.

— Crezi că eu nu știu, dragul meu ? Te rog, nu mă face să mă simt mai rău decît mă simt acuma.

N-o mai văzusem niciodată pe Brett atît de nervoasă. Continua să-mi ocolească privirile și se uita drept înainte, la peretele din fața ei.

— Vrei să ne plimbăm puțin ?

— Da. Haide.

Am pus dopul la sticla de Fundador și i-am dat-o barmanului.

— Hai să mai bem un pahar, propuse Brett. Nervii mei sînt la pămînt.

Băurăm fiecare cîte un pahar din catifelatul rachiu de vin *amontillado*.

— Haide, zise Brett.

Cînd ieșirăm pe ușă, îl văzui pe Cohn plecînd de sub arcadă.

— A fost *într-adevăr* aici, rosti Brett.

— Nu poate sta departe de tine.

— Vai de capul lui !

— Nu mi-e milă de el. Îl urăsc, pînă și eu îl urăsc.

— Și eu îl urăsc, spuse Brett tremurînd. Urăsc afurisita de suferință care-l chinuie.

Pornirăm la braț pe-o stradă lăturalnică, lăsînd în urmă mulțimea și luminile din piață.

Strada era întunecoasă și udă, și am mers tot înainte, pînă la fortificațiile de la marginea orașului. Trecurăm pe lîngă cîrciumile din care lumina se revărsa pe uși și peste strada neagră, udă, dimpreună cu neașteptate izbucniri de cîntec.

— Vrei să intrăm ?

— Nu.

Ne continuarăm plimbarea afară din oraș, mergînd pe iarba udă, și mai departe pe zidurile de piatră ale fortificațiilor. Am întins pe zid un jurnal, și Brett s-a așezat. Întunericul stăruia asupra cîmpiei și se zăreau siluetele munților. Vîntul sufla cu putere și gonea norii peste fața lunii. La picioarele noastre se aflau întunecatele adîncuri ale fortificațiilor. În spate aveam copacii, și umbra catedralei, și silueta orașului proiectată pe strălucirea lunii.

— N-ar trebui să te simți prost, i-am spus.

— Mă simt îngrozitor, răspunse Brett. Dar să nu mai vorbim.

Ne-am uitat peste întinderea cîmpiei. Șirurile lungi de copaci erau negre în bătaia lunii. Pe drumul ce se cățăra pe coasta muntelui se vedeau farurile unei mașini. Sus, pe pisc, luceau luminile fortului. Mai jos, pe partea stîngă, curgea rîul. Era umflat de apele ploii, negru, neted și lucios. Copacii străjuiau, întunecați de-a lungul malurilor. Am stat și am privit. Brett se uita drept înainte. Deodată, o trecură fiorii.

— E frig.

— Vrei să ne întoarcem ?

— Prin parc.

Am coborît de pe zid. Cerul se înnoura din nou. În parc, pe sub copaci, era întuneric.

— Tot mă mai iubești, Jake ?

— Da, i-am răspuns.

— Fiindcă sînt o epavă, rosti Brett.

— Cum ?

— Sînt o epavă. Sînt nebună după băiatul acela, Romero. M-am îndrăgostit de el, așa cred.

— N-aș face-o dacă aș fi în locul tău.

— N-am încotro. Sînt o epavă. Toată ființa mi se sfîșie pe dinăuntru.

— Nu face una ca asta.

— N-am încotro. Nu pot. Niciodată n-am fost în stare să-mi interzic ceva.

— Ar trebui să-i pui capăt.

— Cum aș putea să-i pun capăt ? Nu pot împiedica astfel de lucruri. Îți dai seama ?

Îi tremura mîna.

— Așa-mi tremură toată ființa.

— Totuși n-ar trebui s-o faci.

— N-am încotro. Oricum, sînt o epavă. Nu sesizezi deosebirea ?

— Nu.

— Trebuie s-o fac. Trebuie să fac ceva ce doresc cu adevărat. Am pierdut respectul față de mine însămi.

— Dar asta nu.

— Vai, dragul meu nu fi neînțelegător. Ce-ți închipui, că mi-a fost ușor să-l rabd pe blestematul acela de ovrei, și pe Mike, în felul cum se poartă ?

— Înțeleg.

— Nu pot sta beată toată vremea.
— Nu.
— Vai, dragul meu, te rog să rămîi lîngă mine. Te rog, rămîi lîngă mine și ajută-mă să trec prin toate astea.
— Sigur.
— Nu spun că fac bine. Totuși, pentru mine e bine. Martor mi-e Dumnezeu că niciodată nu m-am simțit atît de terfelită.
— Și ce-ai vrea să fac eu ?
— Hai să mergem, răspunse Brett. Hai să mergem să-l căutăm.
Am străbătut împreună aleea cu pietriș a parcului în întuneric pe sub copaci, pe urmă am ieșit de sub copaci, pe poartă, în strada care ducea spre oraș.
Pedro Romero era la cafenea. Ședea la o masă împreună cu alți matadori și cronicari de lupte de tauri. Fumau trabuce. Cînd am intrat noi, au ridicat privirile. Pedro Romero a zîmbit și ne-a salutat. Ne-am așezat și noi la o masă în mijlocul sălii.
— Roagă-l să vină încoace și să bea ceva.
— Nu încă. Are să vină singur.
— Nu mă pot uita la el.
— E foarte plăcut să te uiți la el.
— Totdeauna am făcut numai ce-am vrut.
— Știu.
— Mă simt atît de terfelită.
— Ei, lasă.
— Dumnezeule ! zise Brett. Prin cîte trece o femeie.
— Da ?

— Vai, mă simt atît de terfelită.
M-am uitat la masa celorlalți. Pedro Romero mi-a zîmbit. Le-a spus ceva celor de la masă și s-a ridicat în picioare, pe urmă a venit de-a dreptul la masa noastră. M-am ridicat și eu și ne-am strîns mîna.
— N-ai vrea să bei ceva ?
— Îmi dați voie să vă ofer eu de băut ceva, răspunse toreadorul. Se așeză la masă, uitîndu-se la Brett și cerîndu-i îngăduința fără să scoată vreun cuvînt. Era foarte politicos. Dar continua să-și fumeze trabucul. Îi stătea bine.
— Îți plac țigările de foi ? l-am întrebat.
— O, da. Totdeauna fumez numai trabuc.
Era unul dintre elementele pe care își clădea autoritatea. Îl făcea să pară mai matur. Mă uitam la pielea lui. Era curată, netedă și foarte măslinie ! Pe umărul obrazului avea o cicatrice triunghiulară. Am observat că o cercetează pe Brett. Simțea că între ei există ceva. Probabil a simțit în clipa cînd Brett i-a dat mîna. Era foarte atent și precaut. Cred că era sigur de sine, dar nu voia să riște.
— Mîine lupți ? l-am întrebat.
— Da, îmi răspunse Romero. Algabeno a fost rănit azi, la Madrid. Ați auzit ?
— Nu. Rău ?
Romero clătină din cap.
— Un fleac. Aici — și arătă la mînă. Brett i-o apucă și îi desfăcu degetele.
— Oho ! ghiciți în palmă ? întrebă Romero în englezește.
— Cîteodată. Te superi ?

— Nu. Îmi face plăcere. Îşi aşeză pe masă palma desfăcută. Spuneţi-mi c-am să trăiesc cît lumea şi am să ajung milionar.

Era încă foarte politicos, dar mult mai sigur de sine. Vorbi mai departe :

— Spuneţi-mi, vedeţi cumva în palma mea şi nişte tauri ?

Începu să rîdă. Avea o mînă foarte frumoasă, cu încheietura subţire

— Mii şi mii de tauri, spuse Brett.

Acum nu mai era de loc nervoasă. Şi arăta splendid.

— Grozav, zise Romero rîzînd. La o mie de duros bucata, adăugă către mine, în spanioleşte. Spuneţi mai departe.

— O palmă foarte frumoasă. Cred, zise Brett către mine, c-o să aibă viaţă lungă.

— Spuneţi-mi mie. Nu prietenului dumneavoastră.

— Am spus c-o să ai viaţă lungă.

— Ştiu asta, urmă Romero. N-o să mor niciodată.

M-am surprins bătînd în masă cu vîrful degetelor. Romero băgă de seamă şi clătină din cap.

— Nu. Nu-i nevoie să baţi în lemn. Taurii sînt prietenii mei cei mai buni.

Am tălmăcit pentru Brett.

— Obişnuieşti să-ţi ucizi prietenii ? întrebă ea.

— Totdeauna, răspunse Romero în englezeşte, şi începu să rîdă. Ca să nu mă omoare ei pe mine. Şi o privi pe deasupra mesei.

— Ştii bine englezeşte.

— Da, recunoscu Romero. Destul de bine, uneori. Dar nu trebuie să afle nimeni. Ar fi ceva foarte nepotrivit : un *torero* care vorbeşte englezeşte.

— De ce ? întrebă Brett.

— Ar fi nepotrivit. Nu le-ar plăcea oamenilor. Nu încă.

— De ce nu ?

— Nu le-ar plăcea. Toreadorii nu-s aşa.

— Dar cum sînt toreadorii ?

Romero începu să rîdă, îşi trase pălăria pe ochi şi-şi schimbă unghiul trabucului şi expresia feţei.

— Ca ăia de colo, de la masă, zise Romero.

Mă uitai spre masa cealaltă. Imitase perfect expresia lui Nacional. Zîmbi, reluîndu-şi expresia proprie. Nu, trebuie să uit engleza.

— N-o uita, încă, zise Brett.

— Nu ?

— Nu.

— Bine.

Şi din nou izbucni în rîs.

— Mi-ar plăcea să am o pălărie ca asta, spuse Brett.

— Bine. Vă fac eu rost de una.

— S-a făcut. Numai să nu uiţi.

— Nu uit. Vă fac rost de una chiar în noaptea asta.

Mă ridicai în picioare. Romero se ridică şi el.

— Stai jos, l-am rugat. Mă duc să-mi caut prietenii şi să-i aduc încoace.

Romero mă privi în ochi. O ultimă privire, menită să întrebe dacă înţelegerea e deplină. Era, bineînţeles, deplină.

— Stai jos, îl invită Brett. Trebuie să-mi dai lecţii de spaniolă.

Romero se aşeză şi o privi peste masă. Am ieşit afară. Ochii celor aşezaţi la masa toreadorilor mă urmăriră, iscoditori, pînă la uşă. Nu era plăcut. Peste douăzeci de minute, cînd m-am întors şi m-am uitat în cafenea, Brett şi Pedro Romero plecaseră. Ceştile de cafea şi cele trei păhărele de coniac se aflau încă pe masă. Chelnerul veni cu un şervet, luă paharele şi şterse masa.

Capitolul 17

În faţă, la „Barul Milano", i-am găsit pe Bill, pe Mike şi pe Edna. Edna o chema pe fată.

— Ne-au dat afară, mă vesti Edna.

— Cu poliţia, adăugă Mike. Sînt înăuntru unii care nu mă pot înghiţi

— De patru ori i-am oprit să nu se ia la bătaie, urmă Edna. Trebuie să-mi dai o mînă de ajutor.

Bill era stacojiu la faţă.

— Hai să intrăm îndărăt, Edna, zicea Bill. Intră înăuntru şi dansează cu Mike.

— Ar fi o nebunie, răspunse Edna. Iar ar începe scandalul

— Al dracului porc de la Biarritz ! exclamă Bill.

— Haideţi, îi îndemna Mike. La urma urmei, e-o cîrciumă. N-au cum să ocupe ei o cîrciumă întreagă.

— Săracul Mike, zise Bill. Împuţitul ăla de porc englezesc vine încoace, îl insultă pe Mike şi încearcă să ne strice toată fiesta.

— Împuţiţii dracului ! izbucni Mike. Îi urăsc pe englezi.

— Nu-s ei în stare să-l insulte pe Mike, urmă Bill. Mike e un băiat extraordinar. Nu-s ei în stare să-l insulte pe Mike. Nu înghit eu aşa ceva. Cui îi pasă dacă-i un falit nenorocos? Glasul începuse să-i sune spart.

— Cui îi pasă ? repetă Mike. Mie nu-mi pasă. Lui Jake nu-i pasă. *Ție* îți pasă ?

— Nu, răspunse Edna. Ce, ești falit ?

— Sigur că sînt. Dar ție nu-ți pasă, nu-i așa, Bill ?

Bill îl cuprinse pe Mike cu brațele pe după umeri.

— Să mă ia dracu dacă n-aș vrea să fiu falit. Ce ți i-aș mai învăța eu minte pe ticăloșii ăștia.

— Englezi și gata, spuse Mike. Iar cînd e vorba de englezi, orice ar spune e totuna.

— Porcul dracului ! exclamă Bill. Să vezi ce ți-i mai pun eu pe goană.

— Bill, spuse Edna uitîndu-se la mine, te rog eu să nu te mai duci înăuntru, Bill. Prea sînt proști.

— Asta-i ! exclamă Mike. Sînt proști. Am știut eu că asta-i chestia.

— N-au dreptul să spună despre Mike ce-au spus, insistă Bill.

— Îi cunoști ? l-am întrebat pe Mike.

— Nu. De cînd sînt nu i-am văzut. Ei zic că m-ar cunoaște pe mine.

— Eu nu-nghit una ca asta, stărui Bill.

— Haideți. Hai să mergem dincolo, la „Suizo", am propus eu.

— E o bandă de prieteni de-ai Ednei, de la Biarritz, îmi explică Bill.

— Niște proști, și-atîta tot, completă Edna.

— Unul dintre ei e Charley Blackman, din Chicago, spuse Bill.

— Eu n-am fost niciodată la Chicago, interveni Mike.

Edna începu să rîdă și nu mai putu să se oprească. Zise :

— Luați-mă o dată de aici, măi faliților.

— Și din ce pricină s-a pornit cearta ? o întrebai eu pe Edna. Treceam de-a curmezișul pieței, înspre „Suizo". Bill dispăruse.

— Nu știu exact ce s-a petrecut, dar cineva a chemat poliția ca să nu-l lase pe Mike în odaia din fund. Păreau să fie niște tipi care îl cunoscuseră pe Mike la Cannes. Dar ce s-a întîmplat cu Mike ?

— Probabil că le datorează bani. De obicei din pricina asta se înrăiesc oamenii.

În piață, la gheretele unde se vindeau bilete, erau două șiruri de oameni care așteptau la coadă. Stăteau pe scăunele, ori așezați jos, pe pături sau ziare. Așteptau să se deschidă ghișeele, dimineața, și să cumpere bilete pentru lupta de tauri. Întunericul începea să se destrame și luna asfințise. Cîțiva dintre cei așezați la coadă dormeau de-a binelea.

La „Suizo", de-abia ne așezaserăm și comandasem niște Fundador, cînd apăru Robert Cohn.

— Unde-i Brett ? mă întrebă.

— Nu știu.

— Era cu tine.

— S-o fi dus să se culce.

— Nu s-a dus.

— Nu știu unde e.

Era tare palid la chip, sub becul electric. Stătea în picioare.

— Spune-mi unde e.
— Stai jos. Nu știu unde-o fi.
— Pe dracu, nu știi !
— Ai putea să-ți ții gura.
— Spune-mi unde e Brett.
— N-am să-ți spun nici o singură vorbă.
— Va să zică știi unde e.
— Chiar dacă aș ști, nu ți-aș spune.
— Hei, ia mai du-te dracului, Cohn ! strigă Mike de la o masă. Brett s-a dus cu puștiul ăla, cu toreadorul. Acum sînt în luna de miere.
— Gura !
— Hei, ia fă bine și du-te dracului ! strigă Mike cu glas obosit.
— Acolo e ? întrebă Cohn întorcîndu-se spre mine.
— Du-te dracului !
— Era cu tine. Acolo e ?
— Du-te dracului !
— Lasă că te fac eu să-mi spui — și porni spre mine — codoș împuțit !
I-am trimis o directă, dar a eschivat. I-am văzut fața zvîcnind în lături, în plină lumină. M-a pocnit și am căzut la pămînt. Pe cînd mă pregăteam să mă scol în picioare, m-a mai pocnit încă de două ori. Am alunecat îndărăt, sub masă. Am încercat din nou să mă ridic și am simțit că nu mai am picioare sub mine. Îmi dădeam seama că trebuie să mă scol în picioare ca să încerc să-l lovesc și eu. Mike mi-a ajutat să mă ridic. Cineva mi-a turnat în cap o carafă cu apă. Mike mă cuprinsese cu

brațul, și mi-am dat seama că stau pe un scaun. Mike mă trăgea de urechi.
— Măi, să știi că erai rece, îmi spuse Mike.
— Unde dracu ai fost ?
— Ei, pe-aici.
— N-ai vrut să te amesteci ?
— L-a trîntit la pămînt și pe Mike, zise Edna.
— Ba pe mine nu m-a trîntit, protestă Mike. M-am așezat singur jos.
— Așa se întîmplă în fiecare seară la fiestele voastre ? întrebă Edna. Ăla nu era domnul Cohn ?
— Gata, mi-am revenit, îi anunțai eu. Doar capul îmi mai vîjîie puțin.
Cîțiva chelneri și o mulțime de lume se strînseseră în jurul nostru.
— *Vaya !* le strigă Mike. Plecați de-aici. Hai, gata !
Chelnerii împrăștiară mulțimea.
— Zău c-au avut ce vedea, spuse Edna. Trebuie să fie boxer.
— Este.
— Tare aș fi vrut să fie și Bill de față, spuse Edna. Mi-ar fi plăcut grozav să-l văd și pe el azvîrlit la pămînt. Totdeauna am dorit să-l văd aruncat la pămînt. E-așa de voinic.
— Eu trăgeam nădejde c-are să pună jos și vreun chelner, zise Mike, fiindcă atunci l-ar fi arestat. Tare m-aș bucura dacă l-aș vedea pe Robert Cohn vîrît la răcoare.
— Ba nu, intervenii eu.
— Vai, nici eu, protestă și Edna. Nu se poate să vorbești serios.

— Şi totuşi vorbesc foarte serios, stărui Mike. Eu nu-s dintre ăia care abia aşteaptă să fie daţi de pămînt. De asta nici n-am făcut sport vreodată.

Mike sorbi din pahar şi urmă :

— Niciodată nu mi-a plăcut vînătoarea — asta o ştiţi şi voi. La vînătoare totdeauna te paşte primejdia să cadă vreun cal peste tine. Cum te simţi, Jake ?

— Bine.

— Eşti un tip drăguţ, îi spuse Edna lui Mike. Şi chiar ai dat, într-adevăr, faliment ?

— Am dat un faliment uluitor, răspunse Mike. Sînt dator la toată lumea. Tu n-ai nici o datorie ?

— Tone.

— Tuturor le datorez bani, continuă Mike. Astă-noapte am împrumutat o sută de pesetas de la Montoya.

— Ai împrumutat, pe dracu, spusei eu.

— Îi dau înapoi, afirmă Mike. Totdeauna plătesc pînă la ultimul ban.

— De asta ai ajuns falit, nu-i aşa ? zise Edna.

M-am ridicat de la masă. Le auzeam vorbele ca de la cine ştie ce depărtare. Parcă aş fi asistat la o piesă proastă. Le-am spus celorlalţi :

— Eu mă duc la hotel.

Pe urmă i-am auzit discutînd despre mine.

— Crezi că şi-a revenit ? întrebă Edna.

— Mai bine ne-am duce şi noi cu el.

— Mi-am revenit, le spusei. Rămîneţi aici. Ne vedem mai tîrziu.

Am ieşit din cafenea. Ceilalţi rămăseseră la masă. M-am uitat îndărăt, la ei şi la mesele goale. La una din mese şedea un chelner şi-şi sprijinea capul în mîini.

În vreme ce traversam piaţa, către hotel, totul mi se părea nou şi schimbat. Copacii nu-i mai văzusem niciodată pînă atunci. Niciodată pînă atunci nu mai văzusem stîlpii steagurilor şi nici faţada teatrului. Totul arăta altfel. Mă simţeam la fel cum mă simţisem odinioară, cînd mă întorceam acasă de la un meci de fotbal pe care îl jucasem în alt oraş. Duceam atunci în mînă valiza cu echipament şi pornisem pe stradă, de la gară, şi oraşul unde îmi petrecusem toată viaţa era în întregime nou. Oamenii greblau pajiştile, şi în mijlocul străzii ardeau grămezi de frunze moarte ; m-am oprit şi m-am uitat multă vreme la ei şi totul mi se părea straniu. Pe urmă am pornit mai departe şi aveam impresia că picioarele îmi sînt undeva departe, totul părea să se afle la mare depărtare şi îmi auzeam picioarele păşind ca la mare distanţă. Fusesem lovit în cap încă la începutul meciului. La fel era acum traversarea pieţii. La fel era urcatul scărilor la hotel. Urcatul scărilor dură multă vreme şi aveam senzaţia că duc iarăşi în mînă valiza. În cameră era lumină. Bill ieşi şi mă întîmpină pe coridor, spunîndu-mi :

— Ascultă, du-te pînă sus, la Cohn. Nu știu ce i s-o fi întîmplat, dar a venit și a întrebat de tine.

— Dă-l dracului.

— Du-te. Du-te pînă sus la el.

Nu voiam să mai urc încă un rînd de scări.

— De ce te uiți așa la mine ?

— Nu mă uit la tine. Du-te sus și vorbește cu Cohn. E într-un hal fără de hal.

— Adineaori erai beat, îi spusei.

— Beat sînt și-acuma. Dar tu te duci sus și stai de vorbă cu Cohn. Vrea să te vadă.

— Bine.

Tare n-aș fi vrut să mai urc un rînd de scări. Am urcat totuși, cărîndu-mi fantomatica valiză. Am pornit pe coridor, pînă la odaia lui Cohn. Ușa era închisă, și am bătut.

— Cine-i acolo ?

— Barnes.

— Intră, Jake.

Am deschis ușa, apoi am pășit înăuntru și am pus jos valiza. În cameră nu era nici o lumină. Cohn stătea întins în pat, cu fața în jos, pe întuneric.

— Hello, Jake.

— Să nu-mi spui Jake.

Stăteam lîngă ușă. În exact aceeași stare ajunsesem, atunci, acasă. Acum, ceea ce-mi trebuia era o baie fierbinte. O cadă adîncă, plină cu apă fierbinte, în care să stau întins.

— Unde-i baia ? îl întrebai

Cohn plîngea. Zăcea acolo, întins pe pat cu fața în jos, și plîngea. Avea pe el o cămașă

albă, de polo, de felul celor pe care le purta la Princeton.

— Îmi pare foarte rău, Jake. Te rog să mă ierți.

— Să te iert, pe dracu.

— Te rog iartă-mă, Jake.

N-am răspuns nimic. Am rămas acolo, lîngă ușă.

— Am fost nebun. Trebuie să înțelegi ce s-a întîmplat.

— Ei, nu face nimic.

— N-am putut îndura povestea aceea cu Brett.

— Mi-ai spus că sînt codoș.

Dar nu-mi păsa. Voiam să fac o baie fierbinte. Voiam o baie fierbinte într-o cadă adîncă.

— Știu. Te rog să uiți. Înnebunisem.

— Nu-i nimic.

Plîngea. Glasul îi suna ciudat. Ședea acolo, în tricoul lui alb, întins pe pat, în întuneric. În tricoul lui de polo.

— Dimineață plec de-aici.

Plîngea fără să facă nici un zgomot.

— N-am putut să îndur povestea aceea cu Brett. Am trecut prin chinurile iadului, Jake. Iadul, nu altceva. Cînd ne-am întîlnit aici, la Pamplona, Brett s-a purtat cu mine ca și cînd i-aș fi fost cu desăvîrșire străin. Și mi-a fost peste putință să îndur. Am trăit împreună la San Sebastian. Cred că știi. Nu mai pot îndura.

Zăcea întins pe pat.

— Bine, zisei eu, mă duc să fac o baie.

— Ai fost singurul meu prieten, și am iubit-o atît de mult pe Brett.

— Ei, la revedere.

— Cred că nu mai are nici un rost, spuse Cohn. Cred că nu mai are nici un rost.

— Ce ?

— Totul. Te rog spune că m-ai iertat, Jake.

— Sigur că da, îi răspunsei. E-n regulă.

— Am trecut prin stări îngrozitoare. Am trăit toate chinurile iadului, Jake. Acum totul s-a sfîrșit. Totul.

— Ei, la revedere. Trebuie să plec.

Se răsuci, se așeză pe marginea patului și pe urmă se ridică în picioare și-mi spuse :

— La revedere, Jake. Îmi dai mîna, da ?

— Sigur. Cum să nu.

Am dat mîna. Pe întuneric îi vedeam foarte bine fața.

— Așa, spusei, ne vedem mîine dimineață.

— Mîine dimineață plec de-aici.

— Aha, da.

Am ieșit. Cohn a rămas în ușa camerei.

— Te simți bine, Jake ? mă întrebă Cohn.

— Ei, da, îi răspunsei. Mă simt bine.

Nu izbuteam să găsesc camera de baie. Dar după o vreme am găsit-o. Avea o cadă adîncă, de piatră. Am deschis robinetele, dar apa nu curgea. M-am așezat pe marginea căzii. Cînd m-am ridicat să plec, mi-am dat seama că îmi scosesem pantofii. I-am căutat, i-am găsit, și

am coborît scările cu ei în mînă. Am nimerit camera, am intrat înăuntru, m-am dezbrăcat și m-am vîrît în pat.

M-a trezit durerea de cap și zgomotul făcut de cetele de oameni care treceau pe stradă. Mi-am adus aminte că promisesem s-o duc pe Edna, prietena lui Bill, să vadă cum trec taurii pe stradă, înspre arenă. M-am îmbrăcat, am coborît și am ieșit afară, în aerul rece al începutului dimineții. Lumea traversa piața, grăbind către arenă. De cealaltă parte a pieței se vedeau cele două cozi de la casele de bilete. Încă așteptau să se facă ora șapte și să înceapă vînzarea biletelor. Am grăbit pasul spre cafenea. Chelnerul îmi spuse însă că prietenii mei fuseseră acolo și plecaseră.

— Cîți erau ?

— Doi domni și o doamnă.

Era bine. Bill și Mike îi țineau tovărășie Ednei. Noaptea trecută fetei îi fusese teamă că bărbații or să bea pînă or cădea din picioare. De asta ne și înțelesesem să mă duc neapărat s-o iau. Mi-am băut cafeaua și am pornit în grabă, laolaltă cu mulțimea, către arenă. Acum nu mai eram amețit. Doar mă durea tare capul. Totul îmi apărea deslușit și limpede, iar asupra orașului stăruia mirosul începutului dimineții.

Pe întinderea de pămînt dintre marginea orașului și arenă era noroi. Lume multă ședea înșirată de-a lungul îngrăditurii ce ducea la arenă, iar balcoanele exterioare și zidurile

arenei gemeau de oameni. Am auzit detunătura focului de artificii și atunci mi-am dat seama că nu mai pot ajunge la vreme ca să văd taurii ieșind în arenă, așa că m-am strecurat prin mulțime pînă la îngrăditură. M-am trezit împins cu putere în scîndurile gardului. Între cele două îngrădituri care închideau calea de trecere spre arenă, poliția alunga mulțimea. Oamenii se grăbeau, la pas ori în fugă, să intre în arenă. Pe urmă o rupseră cu toții la goană. Un om beat alunecă și căzu. Doi polițiști îl înhățară și-l trecură peste gard. Lumea începuse să fugă din toate puterile. Toți strigau cît îi ținea gura, și vîrîndu-mi capul printre scînduri am văzut cum taurii tocmai ieșeau de pe stradă și pătrundeau între garduri. Goneau iute și se apropiau de mulțime. Chiar atunci un alt om beat se desprinse de lîngă gard, cu o bluză în mînă. Avea de gînd să lupte cu taurul, folosind bluza drept capă. Cei doi polițiști săriră la el, îl înhățară de guler, unul îl lovi cu bastonul, apoi îl traseră la margine și se lipiră cît mai strîns de gard, tocmai cînd alergătorii cei mai din urmă și taurii treceau pe lîngă ei. Erau atît de numeroși oamenii care alergau înaintea taurilor, încît mulțimea se strîngea și era silită să fugă mai încet cînd trecea pe porți și pătrundea în arenă; iar pe cînd taurii înaintau, galopînd în grup, greoi, cu coastele pline de noroi, cu coarnele izbind în aer, un taur se repezi înainte, lovi cu cornul în spatele unuia care alerga în mulțime și-l săltă în sus. Amîndouă brațele

omului se strînseră pe lîngă trup, capul i se lăsă pe spate cînd cornul îi pătrunse în spinare, iar taurul îl săltă în aer și pe urmă îl trînti la pămînt. După aceea se repezi la alt om care alerga în mulțime, dar acela dispăru printre ceilalți, iar mulțimea trecu pe porți și înăuntrul arenei, urmărită de tauri. Poarta roșie se închise, lumea de pe balcoanele exterioare ale arenei se înghesuia să intre înăuntru și atunci se auzi un strigăt, apoi altul.

Omul împuns de taur zăcea cu fața în jos, în noroiul frămîntat. Lumea începu să sară peste gard, dar eu nu puteam să-l văd pe rănit din pricina celor îngrămădiți în jurul lui. Dinăuntrul arenei izbucneau strigăte. Și fiecare strigăt arăta că unul dintre tauri se năpustise asupra mulțimii. După intensitatea strigătelor puteai ghici cît de grave erau cele întîmplate. Apoi se auzi detunătura care arăta că boii scoseseră taurii din arenă și îi duseseră în țarcuri. M-am desprins de lîngă gard și am pornit îndărăt, spre oraș.

Întors în oraș, m-am dus la cafenea să beau încă o cafea și să mănînc niște pesmeți cu unt. Chelnerii măturau pe jos și ștergeau mesele. Unul dintre ei se apropie să ia comanda.

— S-a întîmplat ceva la *encierro*[1]?

— N-am văzut chiar tot. Un om a fost *cogido*[2] rău de tot.

[1] Închiderea taurilor (sp.).
[2] Luat în coarne (sp.).

— Unde ?

— Aici, răspunsei ducînd o mînă la șale și pe cealaltă la piept, unde după toate indiciile cornul trebuia să fi ieșit din trup. Chelnerul clătină din cap, adună cu șervetul firimiturile de pe masă și spuse :

— *Cogido* rău. Și toate astea pentru sport. Toate astea pentru distracție.

Plecă și se întoarse cu cănile cu toarte mari ale serviciului de cafea cu lapte. Turnă laptele și cafeaua în același timp. Curgeau pe gîturile lungi în două șuvoaie, și se adunau în cana cea mare. Chelnerul clătină iarăși din cap.

— *Cogido* rău de tot, prin spate, spuse. Apoi puse serviciul pe masă și se așeză în celălalt scaun. O rană așa de rea, făcută cu cornul, și totul pentru distracție. Numai și numai pentru distracție. Ce ziceți dumneavoastră de treaba asta ?

— Nu știu ce să zic.

— Asta-i. Totul pentru distracție. Distracție, înțelegeți.

— Dumneata nu ești un *aficionado* ?

— Eu ? Ce-s taurii ? Niște animale. Niște vite. Se ridică în picioare și își duse mîna la șale. Chiar așa, prin spate. O *cornada* [1] de-a dreptul prin spate. Pentru petrecere — înțelegeți ?

Clătină iar din cap și plecă, luînd și cafetierele. Doi bărbați treceau pe stradă. Chelnerul

[1] Împunsătură de coarne (sp.).

le strigă ceva. Amîndoi aveau chipurile încruntate. Unul dintre ei clătină din cap și strigă : *Muerto !*

Chelnerul încuviință dînd din cap. Cei doi își văzură de drum. Aveau o țintă anume. Chelnerul veni către masa mea.

— Ați auzit ? *Muerto*. E mort. A murit. A trecut cornul prin el. Și totul pentru o petrecere de dimineață. *Es muy flamenco* [1].

— Păcat.

— Pe mine nu mă privește, spuse chelnerul. Pentru mine treburile astea n-au nici un haz.

Mai tîrziu am aflat că pe omul ucis de taur îl chema Vicente Girones și era de undeva de pe lîngă Tafalla. A doua zi am citit cu toții în ziare că era în vîrstă de douăzeci și opt de ani, avea o fermă, nevastă și doi copii. Și după ce se însurase, continuase să vină în fiecare an la fiesta. Tot a doua zi a sosit și nevasta lui, de la Tafalla, ca să se îngrijească de mort, iar în ziua următoare a avut loc o slujbă la capela San Fermin și coșciugul a fost purtat pînă la gară de cei sosiți de la Tafalla să cînte și să danseze cu prilejul sărbătorii de San Fermin. În frunte veneau tobele, apoi urmau fluierele cîntînd, iar după cei care purtau coșciugul pășeau nevasta și cei doi copii. După aceștia veneau toți membrii cetelor de dansatori și băutorii din Pamplona, Estella, Tafalla și Sanguesa care își putuseră îngădui să rămînă

[1] E prea de tot (sp.).

pentru funeralii. Coşciugul fu urcat în vagonul de bagaje al trenului, iar văduva şi cei doi copii se suiră şi se aşezară toţi trei laolaltă într-un vagon deschis de clasa a treia. Trenul se urni cu o smucitură, pe urmă începu să alerge lin la vale, pe după marginea platoului, pînă ce, continuîndu-şi drumul către Tafalla, ieşi pe cîmpurile unde grîul se legăna în bătaia vîntului.

Taurul care îl omorîse pe Vicente Girones se numea Bocanegra[1], purta numărul 119 în crescătoria de tauri a lui Sanchez Taberno şi a fost al treilea taur ucis de Pedro Romero în după-amiaza aceleiaşi zile. Urechea taurului a fost tăiată în aclamaţiile mulţimii şi oferită lui Pedro Romero de la care, la rîndul ei, o primi Brett, iar Brett o înfăşură într-o batistă de-a mea şi pînă la urmă lăsă şi urechea şi batista, dimpreună cu cîteva mucuri de ţigări „Muratti“, îngrămădite în fundul unui sertar al noptierei de lîngă patul ei, la „Hotel Montoya“ din Pamplona.

Cînd m-am întors la hotel, l-am găsit pe paznicul de noapte aşezat pe-o bancă, înăuntru, chiar lîngă uşă. Stătuse de pază toată noaptea şi era foarte somnoros. La sosirea mea se ridică în picioare. Trei dintre chelneriţe intrară în hotel o dată cu mine. Fuseseră şi ele în arenă să vadă spectacolul de dimineaţă. Urcară scările

[1] Bot-negru (sp.).

rîzînd. Am urcat şi eu în urma lor şi m-am dus în cameră. Mi-am scos pantofii şi m-am întins pe pat. Fereastra care dădea pe balcon era deschisă şi lumina puternică a soarelui invada încăperea. Nu-mi era somn. Trebuie să fi fost cam trei dimineaţa cînd mă culcasem, iar cetele de oamnei de pe stradă mă treziseră la şase. Falca de jos mă durea pe amîndouă părţile. O pipăii cu degetele. Afurisitul de Cohn. Ar fi trebuit să lovească pe cineva încă de cînd fusese insultat prima oară, şi să plece chiar de atunci. Dar fusese atît de sigur că Brett îl iubeşte. Îşi făcuse socoteala că trebuie să rămînă, fiindcă dragostea adevărată biruie totul. Cineva bătu în uşă.

— Intră.

Erau Bill şi Mike. Se aşezară amîndoi pe pat.

— Asta da *encierro*, spuse Bill. Asta da *encierro*.

— Ia ascultă, n-ai fost acolo ? întrebă Mike. Bill, sună să ne aducă nişte bere.

— Grozavă dimineaţă ! exclamă Bill. Se şterse cu batista pe faţă. Dumnezeule mare ! Grozavă dimineaţă ! Şi uite-l aici pe drăguţul de Jake. Drăguţul de Jake, omul transformat în sac de antrenament.

— Ce s-a întîmplat în arenă ?

— Dumnezeule mare ! repetă Bill. Ce s-a întîmplat, Mike ?

— Mai întîi taurii aceia care au intrat înăuntru, răspunse Mike. Chiar înaintea lor

venea mulțimea și unul dintre ei s-a împiedicat și i-a trîntit pe toți la pămînt.

— Și taurii au dat cu toții buzna peste ei, adăugă Bill.

— I-am auzit cum țipau.

— Asta a fost Edna, spuse Bill.

— O mulțime de flăcăi dădeau năvală fluturîndu-și cămășile.

— Unul dintre tauri a luat-o pe lîngă *barrera* și i-a azvîrlit pe toți pe deasupra...

— Cam pe vreo douăzeci i-au dus la infirmerie, completă Mike

— Grozavă dimineață ! urmă Bill. Afurisiții de polițiști îi arestau într-una pe flăcăii care voiau să se ducă și să se sinucidă aruncîndu-se în coarnele taurilor.

— Pînă la urmă, boii au izbutit să-i vîre în țarcuri, spuse Mike.

— A durat cam un ceas.

— N-a fost de fapt decît cam vreun sfert de ceas, se împotrivi Mike.

— Ei, mai du-te dracului, se răsti Bill. Doar ai făcut războiul. Pentru mine au fost două ceasuri și jumătate.

— Unde-i berea aia ? întrebă Mike.

— Ce-ați făcut cu frumoasa Edna ?

— Chiar acum am dus-o acasă. S-a culcat.

— Cum i-a plăcut ?

— Teribil. I-am spus că exact așa se petrec lucrurile în fiecare dimineață.

— A fost foarte impresionată, adăugă Mike.

— Ar fi vrut să coborîm și noi în arenă, urmă Bill. Îi place acțiunea.

— I-am răspuns că n-ar fi cinstit față de creditorii mei, zise Mike.

— Grozavă dimineață ! exclamă Bill. Și ce noapte grozavă !

— Cu falca ta ce se-aude, Jake ? mă întrebă Mike.

— Mă doare, răspunsei.

Bill începu să rîdă.

— De ce nu i-ai dat cu un scaun în cap ?

— De spus e ușor, observă Mike. Te-ar fi pus și pe tine la pămînt, fii sigur. Nici nu l-am văzut cînd m-a pocnit. Mai degrabă aș zice că l-am zărit cu o clipă mai înainte, pe urmă deodată m-am trezit întins în stradă și Jake culcat sub o masă.

— Unde v-ați mai dus după aceea ? întrebai eu.

— Uite-o c-a sosit, strigă Mike. Uite-o pe încîntătoarea doamnă care ne aduce bere.

Fata așeză pe masă tava cu sticle de bere și pahare.

— Fii bună și mai adu-ne trei sticle, o rugă Mike.

— Unde s-a dus Cohn după ce m-a pocnit ? îl întrebai pe Bill.

— Nu știi povestea ? se miră Mike în vreme ce deschidea o sticlă. Începu să toarne bere într-un pahar ținînd sticla sprijinită de buza lui.

— Serios, nu știi ? întrebă și Bill.

— Păi a intrat înăuntru și i-a găsit pe Brett și pe toreador în camera lui Romero, iar pe urmă a început să-l toace pe sărmanul și nefericitul toreador.

— Nu se poate !
— Ba se poate.
— Grozavă noapte ! exclamă Bill încă o dată.
— Aproape că l-a dat gata pe sărmanul și nefericitul toreador. Pe urmă Cohn a vrut s-o ia pe Brett de acolo. Voia neapărat să facă din ea o femeie cinstită, îmi închipui. A fost scenă al dracului de emoționantă.
Bău prelung din paharul de bere.
— E un măgar.
— Și ce s-a mai întîmplat ?
— Brett l-a învățat minte. A țipat la el să se care. Cred c-a fost grozavă.
— Sînt convins că da, spuse Bill.
— Pe urmă Cohn s-a muiat ca o cîrpă, a început să plîngă și vroia neapărat să dea mîna cu toreadorul. Ba voia să dea mîna chiar și cu Brett.
— Știu. A dat mîna și cu mine.
— Zău ? Ei, ceilalți nici n-au vrut să audă. Toreadorul a fost nemaipomenit. Nu scotea aproape nici un cuvînt, ci doar se ridica de jos, ca să fie din nou pocnit și aruncat la pămînt. Cohn nu izbutea să-i vină de hac. Trebuie să fi fost ceva al dracului de hazliu.
— De unde ați auzit toate astea ?
— De la Brett. Am vorbit cu ea azi dimineață.
— Și cum s-a sfîrșit ?
— Se pare că în cele din urmă toreadorul s-a așezat pe pat. Fusese de vreo cincisprezece ori aruncat la pămînt și tot mai voia să se bată. Brett îl ținea și nu-l lăsa să se mai ridice.

Era vlăguit de tot, dar cu toate astea Brett n-a reușit să-l țină și toredorul s-a ridicat în picioare. Atunci Cohn a spus că nu mai vrea să dea în el. Zicea că nu mai e în stare. Că ar fi o cruzime din partea lui. Așa că toreadorul a pornit, mai mult împleticindu-se, înspre Cohn, care s-a retras pînă a ajuns cu spatele la perete. „Va să zică nu vrei să mai dai în mine ?“ „Nu, a zis Cohn. Mi-ar fi rușine.“ Atunci toreadorul l-a pocnit drept în față, cît de tare îl mai ținеau puterile, și pe urmă s-a așezat pe podea. N-a mai fost în stare să se scoale, așa mi-a spus Brett. Cohn se trudea să-l ridice de jos și să-l ducă în pat. Toreadorul îi spunea lui Cohn că dacă mai încearcă să-l ajute, îl omoară, și oricum o să-l omoare în dimineața asta, dacă n-are grijă s-o șteargă din oraș. Cohn plîngea, Brett țipa la el să se care, iar Cohn voia să le strîngă mîna. Asta ți-am mai spus-o.
— Spune și restul, îl îndemnă Bill.
— Se pare că toreadorul stătea acolo, pe podea. Se trudea să-și adune puterile ca să se ridice și să-l plesnească iar pe Cohn. Brett nici nu se gîndea să dea mîna cu el, iar Cohn plîngea într-una și îi spunea cît de mult o iubește, în vreme ce Brett îi cerea să nu fie măgar nerușinat. Pe urmă Cohn s-a aplecat spre toreador să dea mîna cu el. Știi, nu-i purta nici un fel de pică. Numai iertare, atîta dorea. Însă toreadorul l-a pocnit din nou peste mutră.
— Grozav, puștiul, spuse Bill.

— L-a dat gata pe Cohn, afirmă Mike. Știți, nu cred că lui Cohn are să-i mai treacă vreodată prin minte să lovească pe cineva.

— Cînd ai vorbit cu Brett ?

— Azi dimineață. A venit să-și ia niște lucruri. Îl îngrijește pe puștiul ăla, pe Romero.

Turnă o altă sticlă de bere.

— Brett e cam dărîmată. Dar îi place să îngrijească pe alții. Așa ne-am încurcat și noi. Îmi purta de grijă.

— Știu, încuviințai eu.

— M-am cam îmbătat, anunță Mike. Și cred c-o să am grijă *să rămîn* beat. Toate poveștile astea sînt teribil de amuzante, dar n-aș putea spune că-s prea plăcute. Pentru mine nu e prea plăcut.

Bău toată berea din pahar.

— I-am spus-o eu lui Brett, să știți. I-am spus că dacă s-o tot încurca mereu cu ovrei și toreadori, cu de-alde ăștia, trebuie să se aștepte la necazuri. Mike se apleacă spre mine : Ia zi, Jake, te superi dacă beau și sticla asta a ta ? Ți-aduce fata altă sticlă.

— Te rog. Nici n-aveam de gînd s-o beau.

Mike încercă să deschidă sticla.

— Nu vrei s-o deschizi tu ?

Am ridicat sîrma închizătorului și i-am turnat în pahar.

— Știți, continuă Mike, Brett a fost formidabilă. Totdeauna e formidabilă. După ce am certat-o teribil pe chestia ovreilor și toreadorilor și-a tuturor celor de-o teapă cu ei — știți ce mi-a răspuns ? „Da. Cu aristocrația britanică am dus o viață al dracului de fericită !“

Sorbi iarăși din pahar.

— Răspunsul ăsta a fost formidabil. Ashley, tipul de la care are titlul de noblețe, era marinar, asta știți. Al nouălea baronet. Cînd venea acasă, nu vroia să doarmă în pat. Totdeauna o silea pe Brett să doarmă pe podele. Pînă la urmă, cînd ajunsese chiar nebun rău de tot, o amenința cu moartea. Seară de seară dormea cu revolverul sub cap. Brett se învățase să-i scoată cartușele din încărcător, cînd adormea. N-a dus o viață chiar fericită, Brett. Mare păcat zău. Știe atît de bine să se bucure de viață.

Se ridică în picioare. Îi tremura mîna.

— Eu mă duc în cameră. Vreau să încerc să dorm puțin.

Zîmbea.

— Prea am dus-o multă vreme fără somn cu fiestele astea. Acuma am de gînd să schimb foaia și să dorm pe rupte. E al dracului de rău să nu dormi. Îți macină nervii.

— Ne vedem la prînz, la „Iruña“, spuse Bill.

Mike ieși pe ușă. Îl auzirăm umblînd prin camera de alături.

Sună, apoi fata de serviciu veni și bătu la ușă.

— Adu-mi, te rog, șase sticle de bere și o sticlă de Fundador, îi spuse Mike.

— *Si, señorito.*

— Eu mă duc să mă culc, zise Bill. Săracul Mike. Am avut un scandal îngrozitor din pricina lui, azi noapte.

— Unde ? La „Milano“ ?

— Da. Era acolo unul care plătise cîndva nişte datorii din pricina cărora Mike şi Brett nu puteau să plece din Cannes. Bădăran scîrbos.

— Ştiu povestea.

— Eu n-am ştiut. Nimeni n-ar trebui să aibă dreptul de a-l vorbi de rău pe Mike.

— Tocmai de asta situaţia e atît de tristă.

— Ăia n-ar trebui să aibă nici un drept. Fir-ar al dracului să fie, că tare aş mai vrea să n-aibă nici un fel de drept ! Mă duc să mă culc.

— A fost cineva ucis în arenă ?

— Nu cred. Numai răniţi grav.

— Afară, între îngrădituri, a fost omorît un om.

— Serios ?! exclamă Bill.

Capitolul 18

La prînz ne aflam cu toţii la cafenea. Foarte multă lume. Mîncam crevete şi beam bere. În oraş era mare aglomeraţie. Mulţimea se înghesuia pe toate străzile. Autobuze mari soseau mereu dinspre Biarritz şi San Sebastian şi parcau în jurul pieţei. Toate aduceau lume pentru lupta de tauri. Veneau şi autobuze cu excursionişti. Unul dintre ele adusese douăzeci şi cinci de englezoaice. Şedeau toate în autobuzul acela mare şi alb şi admirau fiesta privind-o prin ochelari. Dansatorii erau cu toţii beţi turtă. Era ultima zi a serbărilor.

Întreaga fiestă forma un tot unitar şi compact, însă maşinile şi autobuzele excursioniştilor alcătuiau mici insule de privitori. Cînd maşinile se goleau, privitorii erau şi ei absorbiţi în mulţime. După aceea nu-i mai distingeai decît datorită costumelor de sport, care păreau nelalocul lor la cîte o masă, printre grupurile îngrămădite ale ţăranilor în bluze negre. Fiesta îi absorbise pînă şi pe englezii veniţi de la Biarritz, pe care nu-i mai puteai observa decît dacă treceai foarte aproape de mese. Pe străzi, muzica răsuna fără întrerupere. Tobele duduiau într-una şi cîntecul fluierelor nu mai contenea. Prin cafenele, bărbaţi cu mîinile încleştate de tăbliile meselor sau de

umerii altora cîntau cît îi ţinea gura, cu glasurile lor aspre.

— Uite-o pe Brett, anunţă Bill.

Am ridicat ochii şi-am văzut-o venind prin mulţimea din piaţă, înaintînd cu fruntea sus, ca şi cînd întreaga această fiesta era organizată în cinstea ei şi izbutea s-o amuze şi s-o încînte.

— Hello, băieţi! ne strigă Brett. Ştiţi, mi-e o *sete!*

— Mai adu o bere mare, îi spuse Bill chelnerului.

— Vrei crevete?

— A plecat Cohn? întrebă Brett.

— Da, îi răspunse Bill. A închiriat o maşină.

Chelnerul aduse berea. Brett dădu să ridice cana mare, de sticlă, dar mîna îi tremura. Observă şi ea şi zîmbi, apoi se aplecă şi sorbi prelung.

— Bună bere.

— Foarte bună, adăugai eu. Eram neliniştit din pricina lui Mike. Nu credeam să fi dormit vreo clipă. Fără îndoială că băuse într-una, dar părea să fie încă stăpîn pe sine.

— Am auzit că Robert te-ar fi schilodit, Jake, spuse Brett.

— Nu. M-a trîntit la pămînt. Atîta tot.

— Dar ştiţi, pe Pedro Romero l-a stîlcit, anunţă Brett. L-a stîlcit rău de tot.

— Cum se simte?

— O să-şi revină. Acuma nu vrea să iasă din cameră.

— Arată prost tare?

— Prost de tot. Într-adevăr l-a stîlcit în bătaie. I-am spus că vreau să ies cîteva minute şi să vă văd.

— Mai iese în arenă?

— Cred că da. Merg cu voi, dacă n-aveţi nimic împotrivă.

— Ce-ţi mai face drăguţul? o întrebă Mike.

Nu auzise nici un singur cuvînt din ce spusese Brett.

— Brett şi-a făcut rost de un toreador, continuă Mike. Pînă acum a avut un ovrei pe care îl chema Cohn, dar şi cu ăla a ieşit prost.

Brett se ridică în picioare.

— N-am de gînd să stau aici şi s-ascult prostiile tale, Michael.

— Ce-ţi mai face drăguţul?

— Bine al dracului, răspunse Brett. Ai să-l vezi azi după-masă.

— Brett şi-a făcut rost de un toreador, repetă Mike. Un toreador frumos şi-al dracului.

— Te superi dacă te rog să vii cu mine? Aş vrea să stăm puţin de vorbă, Jake.

— Povesteşte-i cu de-amănuntul despre toreadorul tău, zise Mike. Ei, şi ducă-se dracului toreadorul tău! Răsturnă masa, şi toate paharele, sticlele şi platourile cu crevete se prăbuşiră zornăind.

— Hai să mergem, zise Brett. Să plecăm din aiureala asta.

În mulţime, pe cînd traversam piaţa, o întrebai:

— Cum se simte?

— După prînz nu-l mai văd pînă se termină luptele. Au venit oamenii lui să-l ajute la îmbrăcat. Pedro mi-a spus că sînt furioşi din pricina mea.

Brett radia de bucurie. Era fericită. Soarele strălucea pe cer şi ziua era plină de lumină

— Mă simt cu totul alt om, spuse Brett. Nici nu poţi să-ţi închipui, Jake.

— Vrei să fac ceva pentru tine ?

— Nu, doar să mergi cu mine în arenă.

— Ne vedem la prînz ?

— Nu. Iau masa cu el.

Stăteam în picioare, sub arcade, în faţa hotelului. Chelnerii scoteau mesele afară şi le aşezau sub arcade.

— Vrei să dăm o raită prin parc ? mă întrebă Brett. N-aş vrea să urc chiar acum. Cred că doarme.

Am pornit pe jos şi am trecut prin faţa teatrului, apoi am ieşit din piaţă şi am luat-o printre barăcile din tîrg, mişcîndu-ne împreună cu mulţimea de-a lungul şirurilor de gherete. Am ieşit pe urmă într-o stradă transversală care ducea către El Paseo de Sarasate. Într-acolo vedeam mulţimea ieşită la plimbare, toţi numai oameni bine îmbrăcaţi. Mergeau pînă la marginea parcului, apoi făceau cale întoarsă.

— Să nu ne ducem acolo, zise Brett. N-am nici un chef să se zgîiască toţi la mine.

Stăteam în bătaia soarelui. Era cald şi plăcut după ploaie, şi după trecerea norilor veniţi dinspre mare .

— Sper c-o să stea vîntul, spuse Brett. Pentru el, vîntul e tot ce poate fi mai rău.

— Sper şi eu.

— Zice că taurii sînt destul de buni.

— Sînt foarte buni.

— Acolo e San Fermin ?

Brett se uita la zidurile galbene ale capelei.

— Da. De acolo au început, duminică, serbările.

— Hai să intrăm înăuntru. Te superi ? Parcă aş vrea să mă rog puţin pentru el, sau cam aşa ceva.

Am intrat prin uşa grea, capitonată cu piele, care se mişca nespus de uşor. Înăuntru era întuneric. Multă lume cufundată în rugăciuni. Îi vedeai doar pe măsură ce ochii ţi se acomodau cu semiobscuritatea. Am îngenuncheat lîngă una dintre lungile bănci de lemn. Peste puţin timp am simţit-o pe Brett cum se încordează alături de mine şi am văzut că rămăsese cu privirile pironite drept înainte.

— Hai să mergem, îmi spuse în şoaptă sugrumată. Hai să plecăm de-aici. Îmi macină nervii.

Afară, în lumina fierbinte a străzii, Brett îşi înălţă privirile către vîrfurile copacilor legănaţi de vînt. Rugăciunea nu avusese prea mare efect.

— Nu ştiu de ce devin aşa de nervoasă cînd mă aflu într-o biserică, spuse Brett. Niciodată nu-mi aduce vreo alinare.

Pornirăm mai departe .

— Sînt al dracului de inadaptabilă la o atmosferă religioasă, continuă Brett. Nu mi se potriveşte de loc.

— Ştii, vorbi mai tîrziu Brett, nu sînt de loc îngrijorată din pricina lui. Cînd mă gîndesc la el nu simt decît fericire.

— Foarte bine.

— Aş dori, totuşi, ca vîntul să înceteze.

— Se prea poate ca pe la ora cinci să se domolească.

— Să sperăm.

— Ai putea să te rogi lui Dumnezeu, zisei eu rîzînd.

— Niciodată nu-mi ajută. N-am obţinut niciodată un lucru pentru care m-am rugat. Tu ai obţinut ?

— O ! Da !

— Oho ! Ce prostie ! exclamă Brett. Poate că unora le ajută, totuşi. Nu pari să fii prea religios, Jake.

— Ba sînt destul de religios.

— Oho ! Ce prostie ! repetă Brett. Lasă, astăzi nu te mai apuca să faci prozeliţi. Astăzi o să fie şi aşa suficient de greu.

Pentru prima oară o vedeam iarăşi fericită şi nepăsătoare, aşa cum fusese odinioară, înainte de a pleca împreună cu Robert Cohn. Ne aflam din nou în faţa hotelului. Acum toate mesele erau aranjate, iar la cîteva dintre ele se şi aşezase lumea să mănînce.

— Să ai grijă de Mike, mă rugă Brett. Nu-l lăsa să se îmbete prea rău.

— Brietenii tumneafoastră urcat zuz, ne spuse în englezeşte *maître d'hôtel*-ul neamţ.

Toată vremea trăgea cu urechea. Brett se întoarse spre el :

— Mulţumesc foarte mult. Altceva mai ai de spus ?

— Nu, toamnă.

— Bine.

— Rezervă-ne o masă pentru trei persoane, îi spusei eu neamţului, care răspunse cu zîmbetul lui subţire, murdar şi roz-alb.

— Toamna zerfeşte masa aici ?

— Nu, răspunse Brett.

— Adunci cret că o masă bentru toi o să vie zuvicient.

— Nu mai sta de vorbă cu el, îmi ceru Brett. Mike probabil c-a făcut-o lată de tot, îmi spuse pe scări. Tot pe scări ne întîlnirăm cu Montoya. Se înclină, dar fără să zîmbească.

— Ne vedem la cafenea, mă anunţă Brett. Îţi mulţumesc mult, mult de tot, Jake.

Ne oprisem la etajul unde se aflau camerele noastre. Brett porni drept înainte, pe coridor, şi intră în camera lui Romero. Fără să bată. Deschise uşa, intră înăuntru şi o închise în urma ei — atît.

Eu m-am oprit în faţa uşii lui Mike şi am bătut. Nici un răspuns. Am apăsat pe clanţă, şi uşa s-a deschis. În cameră domnea o dezordine cumplită. Toate geamantanele stăteau deschise, haine şi lenjerie zăceau împrăştiate peste tot. Lîngă pat, o mulţime de sticle goale.

Mike stătea întins pe pat și arăta ca propria-i mască mortuară. Deschise ochii și se uită la mine.

— Hello, Jake, îmi spuse cu glas stins. Dorm și eu puțin. De multă vreme aveam nevoie să dorm și eu puțin.

— Lasă-mă să te învelesc cu ceva.

— Nu, mi-e destul de cald...

— Nu pleca. Încă n-am izbutit să adorm.

— Ai să adormi, Mike. Hai, fii cuminte, băiatule.

— Brett și-a făcut rost de un toreador, spuse Mike. Dar ovreiul ei a întins-o.

Întoarse capul și se uită la mine.

— Grozavă treabă, nu-i așa ?

— Da. Dar acuma dormi, Mike. Neapărat trebuie să dormi puțin.

— Uite chiar a-cuma a-dorm. Am să dorm și eu pu-țin.

Mike închise ochii. Am ieșit din cameră și am tras domol ușa în urma mea. Bill ședea în cameră la mine și citea ziarul.

— L-ai văzut pe Mike ?

— Da.

— Hai să mergem la masă.

— Nu mănînc aici, jos, cu *maître d'hôtel*-ul ăla neamț. A fost teribil de obraznic cînd l-am ajutat pe Mike să urce în cameră.

— Și cu noi a fost la fel de obraznic.

— Hai să plecăm și să luăm masa în oraș.

Coborîrăm scările. Chiar atunci ne întîlnirăm cu o fată care ducea o tavă acoperită.

— Asta e prînzul pregătit pentru Brett, spuse Bill.

— Și pentru puști, adăugai eu.

Afară, pe terasa de sub arcadă, *maître d'hôtel*-ul neamț se apropie de noi. Obrajii roșii îi străluceau. Era foarte politicos.

— Am rezerfat o mază de touă perzoane pendru tumneafoastră, ne anunță neamțul.

— Du-te și stai dumneata, îi răspunse Bill. Apoi îl lăsarăm acolo și trecurăm de cealaltă parte a străzii.

Am mîncat la un restaurant de pe o stradă din marginea pieței. La mese erau numai bărbați. Mult fum de țigară, miros de băutură și zarvă de cîntec. Mîncarea bună, și vinul la fel. N-am prea stat de vorbă. Pe urmă ne-am dus la cafenea și am privit fiesta care se apropia de punctul de fierbere. Curînd după prînz sosi și Brett. Ne spuse că se uitase în camera lui Mike și văzuse că doarme.

Cînd fiesta începu să dea în clocot, pornirăm spre arenă împreună cu mulțimea. Brett se așeză între mine și Bill. Chiar mai jos de noi se afla *el callejon*, drumul de trecere dintre tribună și gardul roșu care alcătuia *la barrera*. În spatele nostru, pe băncile de beton, se înghesuiau spectatorii. Drept în față, dincolo de gardul cel roșu, nisipul arenei se întindea, galben și bine nivelat. Părea puțin îngreuiat din pricina ploii, doar soarele îl uscase și acum era tare și neted. Ajutoarele luptătorilor și slujbașii arenei treceau prin *el callejon* ducînd pe umeri coșurile de răchită pline cu cape de luptă și *mulete*. Toate

erau pătate de sînge, dar bine împăturite și îndesate în coșuri. Ajutoarele luptătorilor deschiseră grelele cutii de piele în care se aflau săbiile, iar cînd le sprijiniră de gard ieșiră la vedere mînerele mănunchiului de săbii, învelite în pînză roșie. Desfășurară pînzele grele și roșii, cu pete întunecate, apoi le traseră pe bețe pentru a le întinde și a oferi fiecărui matador un fel de mîner de care să-și țină *muleta*. Brett urmărea cu atenție tot ce se întîmpla. Detaliile profesionale o captivaseră.

— Uite că numele îi e scris pe fiecare capă și *muletă*, observă ea. De ce le-o fi zicînd *mulete* ?

— Nu știu.

— Oare le-or fi spălînd vreodată ?

— Nu cred. Spălatul ar putea să le decoloreze.

— Dar se scorojesc din pricina sîngelui, observă Bill.

— Ce straniu ! exclamă Brett. Ajungi să nici nu te mai sinchisești la vederea sîngelui.

Jos, pe culuarul cel îngust care se chema *el callejon*, ajutoarele luptătorilor terminau ultimele pregătiri. Toate locurile de pe bănci erau ocupate. Ceva mai sus se vedeau toate lojile pline. Nu exista nici un singur loc liber, cu excepția celor din loja președintelui. La sosirea lui, urmau să înceapă luptele. De cealaltă parte a întinderii de nisip neted în pragul porților înalte ce dădeau către țarcuri, toreadorii stăteau în picioare, cu brațele înfășurate în cape, și discutau în așteptarea semnalului ce

avea să-i cheme în arenă. Brett se uita la ei, cu binoclul.

— Vrei să te uiți și tu ?

Privii prin binoclu și îi văzui pe cei trei matadori. Romero stătea în mijloc, Belmonte la stînga și Marcial la dreapta lui. În spatele lor erau ajutoarele, iar în urma grupului de *banderilleros*, spre fundul coridorului și în spațiul deschis al țarcului, se vedeau picadorii. Romero era îmbrăcat într-un costum negru. Pălăria în formă de tricorn și-o ținea trasă mult pe ochi. Nu puteam să-i văd bine chipul, ascuns de pălărie, dar mi se părea că e plin de vînătăi. Privea drept înainte. Marcial fuma cu multă grijă, ascunzînd țigara în căușul palmei. Belmonte privea și el înainte, era galben, livid la față, iar falca prelungită, ca de lup, își arăta proeminența. Nu se uita la nimic. Și el, și Romero păreau să nu aibă nimic comun cu ceilalți. Erau cu totul singuri. Sosi președintele ; mai sus de noi, în marele amfiteatru, izbucniră aplauze, și atunci restituii binoclul. Ropote de aplauze. Muzica începu să cînte. Brett privea prin binoclu.

— Uite, ia-l, îmi spuse Brett.

Prin binoclu îl văzui pe Belmonte vorbind cu Romero. Marcial își îndreptă trupul și aruncă țigara, apoi, privind drept înainte, cu capetele lăsate pe spate, balansîndu-și brațele libere, cei trei matadori ieșiră în arenă. În urma lor venea întreaga procesiune, lărgindu-se pe laturi, în cadență perfectă, cu capele strînse, mișcînd în același ritm brațele libere, iar în încheierea convoiului apărură picadorii călări, cu țepușele

înălțate ca nişte lănci. La sfîrşit de tot se iviră două perechi de catîri şi îngrijitorii arenei. În fața lojei preşedintelui, matadorii se înclinară păstrîndu-şi pălăriile pe cap, iar după aceea se apropiară de *barrera*, chiar în dreptul nostru. Pedro Romero îşi scoase capa grea, brodată cu aur, şi o trecu peste gard, încredințînd-o ajutorului însărcinat să-i poarte spada. Îi spuse ceva acestuia. Puțin mai jos, foarte aproape de noi, văzurăm buzele umflate ale lui Romero şi amîndoi ochii înconjurați de cearcăne vinete. Fața îi era tot învinețită şi umflată. Ajutorul luă capa, înălță ochii spre Brett, apoi veni pînă la noi şi ne-o întinse.

— Întinde-o aici, în fața ta, o sfătuii eu.

Brett se aplecă înainte. Capa era grea şi cam țeapănă din pricina broderiilor de aur. Ajutorul lui Romero se uită în urmă, clătină din cap şi rosti ceva. Un bărbat de lîngă mine se aplecă spre Brett şi îi spuse :

— Zice că să n-o întindeți. Împăturiți-o şi țineți-o în poală.

Brett împături capa cea grea.

Romero nu-şi îndrepta privirile spre noi. Stătea de vorbă cu Belmonte. Belmonte îşi trimisese capa de paradă la un grup de prieteni. Acum se uita înspre ei şi zîmbea cu zîmbetul lui de lup, mărginit numai la gură. Romero se întinse peste *barrera* şi ceru vasul cu apă. Ajutorul care îi purta spada i-l aduse, iar Romero turnă apă peste marginea de jos a capei sale de luptă, apoi o aşeză pe nisip şi o călcă apăsat cu piciorul.

— De ce face aşa ? întrebă Brett.

— Ca să fie mai grea în bătaia vîntului.

— Arată prost de tot la față, observă Bill.

— Se simte grozav de rău, spuse Brett. Ar trebui să stea în pat.

Primul taur îi revenea lui Belmonte. Şi Belmonte era un luptător foarte bun. Dar fiindcă primea pentru treaba asta treizeci de mii de pesetas şi lumea stătuse la coadă toată noaptea ca să ia bilete şi să-l poată vedea, mulțimea îi cerea acum să fie mai mult decît foarte bun. Marele punct de atracție în stilul lui Belmonte este lupta în apropierea taurului. În limbajul arenelor se vorbeşte despre terenul taurului şi terenul toreadorului. Atîta vreme cît luptătorul rămîne în propriul său teren, se află în oarecare siguranță. De fiecare dată cînd pătrunde în terenul taurului, înfruntă o mare primejdie. În zilele lui cele mai bune, Belmonte trecea totdeauna în terenul taurului. În felul acesta crea senzația tragediei iminente. Lumea venea la *corrida* ca să-l vadă pe Belmonte, să trăiască senzații de mare tragism, şi poate ca să vadă moartea lui Belmonte. Cu cincisprezece ani în urmă se spunea că în cazul cînd vrei să-l vezi pe Belmonte trebuie să te grăbeşti tare, ca să-l mai apuci încă în viață. Iar de atunci omorîse peste o mie de tauri. După ce se retrăsese, stilul lui de luptă fusese învăluit de legendă, iar acum, cînd apărea din nou în arenă, publicul rămase dezamăgit, fiindcă nici un om făcut din carne şi oase nu putea să lupte atît de aproape de taur cum se

credea că ar fi luptat Belmonte, nici măcar, bineînțeles, Belmonte însuși.

De asemenea, Belmonte impunea anumite condiții și cerea insistent ca taurii să nu fie nici prea mari și nici înzestrați cu coarne prea primejdioase, așa încît elementele necesare pentru crearea senzației de primejdie supremă lipseau, și publicul, care aștepta de la Belmonte, chinuit acum și de o fistulă, de trei ori mai mult decît fusese vreodată Belmonte în stare să ofere, se simțea păcălit și furat, iar falca matadorului țîșnea, disprețuitoare, și mai mult înainte, chipul i se făcea și mai palid, trupul i se mișca tot mai lent, pe măsură ce se întețeau durerile, și în cele din urmă mulțimea se ridică pe față împotriva lui Belmonte, iar el deveni cum nu se poate mai disprețuitor și mai indiferent. Se așteptase la o după-amiază strălucită, și în schimb trăia o după-amiază de batjocuri, strigăte insultătoare și, în sfîrșit, o ploaie de perne, bucăți de pîine și zarzavaturi ce-i erau aruncate în cap chiar pe locurile unde cunoscuse cele mai zgomotoase triumfuri. Și falca îi țîșnea tot mai înainte. Uneori, cînd îi ajungeau în auz vorbe arzător de jignitoare, se întorcea într-acolo ca să-și arate acel zîmbet numai dinți, întins pe falcă și străin de buze, și toată vremea durerile pricinuite de cea mai mică mișcare mușcau tot mai adînc, pînă cînd, în cele din urmă, obrazul palid luă culoarea pergamentului, iar după ce răpuse și al doilea taur și ploaia de perne și pîine conteni, după ce îl salută pe președinte cu același zîmbet de lup și aceleași priviri dispre-

țuitoare, după ce întinse spada peste *barrera* ca să fie ștearsă și vîrîtă la loc în cutie, ieși afară, în *callejon*, se rezemă de *barrera* chiar în dreptul nostru, sprijinindu-și capul pe brațe, fără să vadă nimic în jur, fără să audă nimic, ci doar purtîndu-și durerile. Cînd, în cele din urmă, înălță capul, ceru apă de băut. Înghiți puțin, își clăti gura, scuipă apa rămasă, își luă capa și se întoarse în arenă.

Din pricina că fuseseră împotriva lui Belmonte, spectatorii erau acum de partea lui Romero. Din clipa cînd se desprinse de lîngă *barrera* și porni către taur, începură să-l aplaude. Belmonte îl urmărea cu privirea pe Romero, îl umărea și el, clipă de clipă, dar fără a-i lăsa pe ceilalți să observe. Lui Marcial nu-i acorda nici un fel de atenție. Despre el știa tot ce se putea ști. Belmonte revenise în arenă, după ce se retrăsese, ca să participe la o întrecere cu Marcial, știind întrecerea dinainte cîștigată. Se așteptase să-l aibă de înfruntat pe Marcial și pe celelalte stele din perioada de decadență a luptelor de tauri și știuse că sinceritatea stilului său de luptă va lăsa atît de mult în umbră estetica falsificată a manierei de luptă din perioada decadentă, încît nu va avea decît să se arate în arenă. Și speranțele îi fuseseră spulberate de Romero. Romero realiza în permanență cu gesturi line, calme și pline de frumusețe ceea ce acum el, Belmonte, nu mai putea izbuti să realizeze decît din cînd în cînd. Spectatorii simțeau asta, o simțeau pînă și cei veniți de la Biarritz, o înțelese pînă și

ambasadorul american, în cele din urmă. Era o întrecere în care Belmonte nu s-ar fi angajat, fiindcă nu putea să-l ducă decît la o periculoasă lovitură de corn, ori chiar la moarte. Belmonte nu mai era destul de ager. Nu mai putea să realizeze marile lui figuri din arenă. Nici nu era sigur dacă asemenea figuri uluitoare mai apăreau pe vreo arenă. Lucrurile se schimbaseră, nu mai erau ca odinioară, şi acum viaţa numai arareori îi prilejuia sclipiri de fulger. Retrăise şi el, în încleştarea cu taurii, scurte sclipiri ale măreţiei de altădată, dar aceste sclipiri nu mai aveau valoare fiindcă el însuşi le depreciase atunci cînd îşi alesese taurii cît mai neprimejdioşi, după ce coborîse din maşină şi se rezemase de gard ca să cerceteze din ochi cireada de pe ferma prietenului său, crescătorul de tauri. Îşi alesese doi tauri mărunţi, uşor de stăpînit şi cu coarne nu prea mari, iar cînd simţise apropierea vechilor clipe de măreţie, clipe mult mai palide acum fiind trecute prin durerile ce nu-l slăbeau nici o clipă, măreţia îi apăru searbădă şi dinainte irosită şi nu-i mai pricinuia nici o bucurie. Măreţie era, dar neînstare să-i redea vraja încleştării cu taurul.

Pedro Romero, da, avea măreţie. Iubea luptele de tauri şi cred că iubea taurii, şi cred că o iubea pe Brett. În toată după-amiaza, fiecare figură pe care o putea îndeplini exact aşa cum dorea el, o execută în faţa locului unde se afla Brett. Dar nici o singură dată n-a ridicat privirea. În felul acesta încordarea sporea, şi tot ce făcea făcea pentru sine însuşi, în aceeaşi măsură ca şi pentru Brett. Din pricină că nu ridica privirile spre a vedea dacă isprăvile acelea plac, în sufletul său le considera făcute în întregime pentru sine însuşi, iar asta îl întărea, şi totuşi le făcea în egală măsură pentru Brett. Dar le făcea pentru ea fără să sufere nici o pierdere. Şi astfel în tot cursul după-amiezii, n-a avut decît de cîştigat.

Primul său *quite*[1] s-a desfăşurat chiar la picioarele noastre. Cei trei matadori luară pe rînd în primire taurul, după fiecare atac pornit împotriva unui picador. Belmonte fu primul. Marcial al doilea. Apoi veni Romero. Toţi trei stăteau în stînga calului. Cu pălăria trasă mult peste ochi, cu vîrful lăncii înclinat în unghi ascuţit spre taur, picadorul înfipse pintenii în coastele calului şi ţinînd dîrlogii în mîna stîngă, îl mînă către taur. Taurul stătea în aşteptare. S-ar fi zis că supraveghea calul cel alb, dar de fapt privea încordat vîrful de oţel, triunghiular şi ascuţit, al ţepuşei. Urmărind totul îndeaproape, Romero observă că taurul se pregăteşte să se întoarcă. Nu vroia să atace. Romero flutură capa, ca astfel culoarea cea vie să atragă privirile taurului. Într-un reflex brusc, taurul se năpusti, dar la capătul năvalei nu dădu peste scînteierea colorată ci peste un cal alb, iar un om se aplecă mult peste cal, pe deasupra lui, înfipse vîrful de oţel ascuţit din capătul ţepuşei

[1] Parare (sp.).

în nodul uriaș de mușchi de pe greabănul taurului, apoi, folosind țepușa drept pivot, împinse calul într-o parte și în același timp îndesă și mai mult țepușa în umărul taurului, rănindu-l și făcîndu-l să sîngereze în folosul lui Belmonte.

Taurul nu se înverșună împotriva fierului. Nici nu voia, de fapt, să ajungă la cal. Se întoarse în loc, iar atunci grupul de oameni se destrămă și Romero începu să-l atragă cu capa. Îl atrase lin și domol, apoi se opri în loc și, stînd drept în fața taurului, îi prezentă capa. Coada taurului zvîcni în sus și animalul se năpusti, iar atunci Romero întinse brațele chiar în fața lui și, bine înfipt pe picioare, pivotă în loc. Capa udă și îngreuiată de nisip se întinse în întregime, cum se întinde o pînză de corabie, iar Romero făcu o piruietă cu ea chiar dinaintea taurului. Și la sfîrșitul acestei figuri se aflară din nou unul în fața celuilalt. Romero zîmbea. Taurul voia să atace din nou, și atunci capa lui Romero iarăși se desfășură, de rîndul acesta în partea cealaltă. De fiecare dată lăsa taurul să treacă atît de aproape, încît omul, taurul și capa ce se desfășura și aluneca prin fața animalului alcătuiau o unică masă bine conturată. Totul era atît de lin și bine stăpînit! S-ar fi zis că leagănă taurul, ca să-l adoarmă. Execută patru asemenea *veronicas* și încheie cu o semi-*veronica* în urma căreia rămase cu spatele la taur, apoi plecă înspre tunetele aplauzelor, cu mîna în șold, cu capa pe braț, lăsînd taurul să privească fix spatele ce se depărta.

Cînd lucra cu proprii săi tauri, era desăvîrșit. Primul lui taur nu avea vedere bună. După două pase, Romero știa exact care erau acele defecte de vedere. Și lucra ținînd seama de ele. Nu era o luptă strălucită. Doar o luptă fără cusur. Mulțimea ceru ca taurul să fie schimbat. Se iscă un tumult uriaș. Nimic extraordinar nu se putea petrece cu un taur care nu era în stare să vadă ce curse i se întindeau, dar președintele refuză să dea ordin de înlocuire.

— De ce nu vor să schimbe taurul? întrebă Brett.

— Au dat bani pe el. Și nu vor să-i piardă.

— Dar asta nu prea e cinstit față de Romero.

— Fii atentă cum lucrează cu un taur care nu distinge culorile.

— Tocmai lucruri dintr-astea nu-mi place să văd.

Nu era de loc un spectacol plăcut pentru cineva legat sufletește de omul din arenă. Lucrînd cu un taur care nu putea distinge culoarea capelor, ori roșul aprins al pînzelor ce îmbrăcau *muletele*, Romero era silit să mînuiască taurul folosindu-se de propriul său trup. Trebuia să vină destul de aproape pentru ca taurul să-i vadă trupul și să încheie figura în maniera clasică. Spectatorilor de la Biarritz nu le plăcea. Credeau că lui Romero îi e frică și de aceea face mereu micul pas lateral, de cîte ori trebuia să treacă năvala taurului de la trupul lui la capă. Cei de la Biarritz preferau chipul în care Belmonte se imita pe sine, ori Marcial îl imita pe Belmonte. Chiar pe șirul

de bănci din spatele nostru se aflău trei dintre aceştia.

— De ce i-o fi frică de taurul ăsta ? E-atît de idiot, că nu se ţine decît după stofa capei.

— E prea tînăr matadorul. Încă nu cunoaşte meseria.

— Dar mai înainte mi s-a părut că lucrează grozav cu capa.

— Acuma o fi nervos.

Acolo, în mijlocul arenei, rămas cu totul singur, Romero lupta mai departe în acelaşi chip, apropiindu-se tare de tot, pentru ca taurul să-l poată vedea bine, oferindu-şi trupul, oferindu-şi-l din nou, încă mai aproape, în vreme ce taurul greoi îi urmărea mişcările, pe urmă atît de aproape încît taurul era convins că de data asta îl are la îndemînă, iar Romero iarăşi se oferea şi atunci izbutea să declanşeze atacul, dar imediat, în chiar clipa cînd soseau coarnele, lăsa taurul să urmărească pînza stacojie şi folosea pentru asta mărunta, aproape imperceptibila zvîcnire ce irita aşa de rău simţul critic al experţilor în lupte de tauri veniţi de la Biarritz.

— Acum are să-l ucidă, o vestii pe Brett. Taurul e încă viguros. Dar Romero nu vrea să se obosească prea tare.

Acolo, în mijlocul arenei, Romero se aşează în profil dinaintea taurului, ridică *muleta* şi trase spada din faldurile ei, se înălţă pe vîrfurile picioarelor, apoi ochi de-a lungul lamei. Taurul atacă în clipa cînd Romero îşi porni atacul. Cu mîna stîngă, Romero lăsă *muleta* peste botul taurului, ca să-l orbească, umărul stîng al toreadorului se împinse înainte între coarne atunci cînd spada pătrunse în greabăn, şi pentru o singură clipă omul şi taurul alcătuiră aceeaşi fiinţă, Romero stînd mult aplecat asupra taurului, cu dreapta întinsă şi înălţată deasupra locului unde garda sabiei se oprise între spete. Pe urmă alcătuirea se destrămă. Cu un salt uşor, Romero se desprinse, apoi stătu drept în picioare, cu o mînă ridicată, sfidînd taurul, cu mîneca ruptă la umăr, fluturînd albă în vînt, în vreme ce taurul, cu garda roşie a spadei lipită de spete, lăsa capul jos şi îndoia picioarele.

— Uite-l că se prăbuşeşte, strigă Bill.

Romero se afla încă foarte aproape, aşa că taurul putea să-l vadă. Stînd cu mîna încă ridicată, îi spuse ceva taurului. Taurul se încordă, apoi capul îi lunecă înainte şi întreg trupul i se lăsă încet spre pămînt, pe urmă se prăbuşi, brusc, răsturnîndu-se cu toate cele patru picioare în aer.

Ajutoarele îi înmînară lui Romero spada, şi ducînd-o cu lama plecată spre pămînt, purtînd *muleta* în mîna cealaltă, matadorul se duse pînă în faţa lojei preşedintelui, se înclină, îşi îndreptă trupul, pe urmă porni spre *barrera* ca să predea spada şi *muleta*.

— Păcătos taur, spuse omul însărcinat să-i poarte spada.

— M-a făcut s-asud, nu glumă, răspunse Romero.

Își șterse sudoarea de pe față. Unul dintre ajutoare îi întinse vasul cu apă. Romero își șterse buzele. Îl dureau cînd bea de-a dreptul din vas. Și nu înălță privirile spre noi.

Marcial a avut o zi mare. Spectatorii încă îl mai aplaudau cînd ultimul taur al lui Romero pătrunse în arenă. Era taurul care năvălise dimineața peste mulțime și-l omorîse pe Vicente Girones.

În timpul luptei cu primul taur se văzuse foarte ușor că fața lui Romero e plină de vînătăi. Fiecare gest al lui o lăsa să se vadă. Întreaga încordare prilejuită de munca subtilă și cu aparențe de stîngăcie împotriva taurului cu vedere slabă o scotea în evidență. Bătaia cu Robert Cohn nu-i știrbise în nici un fel vigoarea, dar fața îi fusese zdrobită și trupul rănit. Acum ștergea toate aceste urmări. Fiecare figură de luptă realizată cu taurul ștergea cîte o rămășiță. Era un taur bun, un taur masiv, cu coarne mari, care revenea mereu la luptă și relua atacul cu ușurință și siguranță. Era tot ce-și putea dori Romero în privința taurilor.

În clipa cînd încheiase lucrul cu *muleta* și se pregătea să ucidă, mulțimea îi ceru să continue. Spectatorii încă nu voiau ca taurul să fie ucis, nu voiau ca lupta să se termine. Și Romero continuă. Parcă ar fi dat o lecție de luptă cu tauri. Fiecare mișcare o continua neîntrerupt pe cea dinainte și toate erau desăvîrșite, executate lent, line și cumpănite. Nici un șiretlic și nici o înșelătorie. Nici un singur

gest brusc. Și fiece mișcare, în clipa de maximă încordare, te făcea să simți săgetarea unei dureri interioare. Mulțimea ar fi vrut să nu se mai termine niciodată.

Taurul fu silit să se proptească zdravăn pe toate patru picioarele pentru a fi ucis, și Romero îl ucise chiar în fața noastră. Îl ucise nu așa cum fusese silit s-o facă la ultimul taur, ci așa cum dorea el. Se așeză din profil, chiar în fața taurului, trase spada din faldurile ce alcătuiau *muleta* și ochi în lungul lamei. Taurul îl urmărea atent. Romero îi spuse ceva și izbi cu piciorul în pămînt. Taurul se năpusti și Romero așteptă năvala cu *muleta* plecată spre pămînt, ochind de-a lungul spadei goale, bine proptit pe picioare. Apoi, fără să facă vreun pas înainte, deveni una cu taurul, spada răsări deasupra greabănului, căci taurul urmărise coborîrea pînzei roșii ce dispăru în clipa cînd Romero se răsuci brusc cu totul spre stînga, iar asta însemnă sfîrșitul. Taurul încercă să înainteze, picioarele începură să-i înțepenească, se clătină dintr-o parte în cealaltă, șovăi, pe urmă căzu în genunchi și atunci fratele mai vîrstnic al lui Romero se aplecă peste spatele taurului și-i înfipse în ceafă un cuțit scurt, chiar la rădăcina coarnelor. Prima oară nu nimeri. Înfipse iarăși cuțitul, și de data asta taurul se răsturnă pe spate, zvîcnind sacadat și rigid. Ținînd cu o mînă cornul taurului și în cealaltă cuțitul, fratele lui Romero

se uită către loja preşedintelui. În tot amfiteatrul fluturau batistele. Din loja lui, preşedintele privi în jos spre arenă şi flutură batista. Fratele lui Romero tăie urechea neagră şi crestată a taurului răpus şi alergă cu ea spre matador. Taurul zăcea pe nisip, greoi şi negru, cu limba scoasă. Din toate părţile arenei alergau spre el băieţandri şi se adunau în cerc împrejurul lui. Se pregăteau să înceapă dansul în jurul taurului.

Romero luă urechea din mîna fratelui său şi o ridică spre preşedinte. Preşedintele se înclină, şi atunci Romero o porni în goană, ca să ajungă înaintea mulţimii, şi veni spre noi. Se întinse peste *barrera* şi Brett primi în dar urechea taurului. Romero clătină din cap şi zîmbi. Mulţimea îl înconjura din toate părţile. Brett îi întinse capa.

— Ţi-a plăcut? strigă Romero.

Brett nu răspunse nimic. Se priviră unul pe celălalt şi zîmbiră. Brett ţinea urechea în mînă.

— Să nu te murdăreşti de sînge, îi spuse Romero zîmbind încordat.

Mulţimea îl voia pe Romero. Cîţiva băieţandri strigară ceva către Brett. Mulţimea era formată din băieţandri, dansatori şi oameni beţi. Romero se întoarse în loc şi încercă să străbată prin mulţime. Dar îl înghesuiau din toate părţile şi încercau să-l ridice pe umeri.

Romero se zbătu şi izbuti să scape, apoi o luă la fugă, strecurîndu-se printre oameni, către ieşire. Nu voia să fie purtat pe umerii spectatorilor. Dar îl prinseră şi îl ridicară pe umeri. Nu era o poziţie de loc plăcută, căci picioarele i se vînturau prin aer şi tot trupul îl durea cumplit. Îl purtau pe sus şi alergau cu el către ieşire. Romero se sprijinea cu mîna pe umărul unuia dintre purtători. Întoarse capul spre noi şi ne privi ca şi cum ar fi vrut să se scuze. Mulţimea, pornită în goană, îl scoase pe poartă.

Ne întoarserăm toţi trei la hotel. Brett urcă la etaj. Bill şi cu mine am rămas în sufrageria de jos, am mîncat ouă răscoapte şi am băut cîteva sticle de bere. Belmonte coborî îmbrăcat în haine de stradă, însoţit de impresarul lui şi de alţi doi bărbaţi. Se aşezară la masa de lîngă noi şi începură să mănînce. Belmonte mîncă foarte puţin. Urmau să plece cu trenul de şapte spre Barcelona. Belmonte purta o cămaşă cu dungi albastre şi un costum închis. Mîncă nişte ouă moi. Ceilalţi mîncară copios. Belmonte nu vorbea — doar răspundea la întrebări.

Pe Bill luptele îl obosiseră. Şi pe mine la fel. Amîndoi trăiam foarte intens clipele petrecute în arenă. Am stat, am mîncat ouăle, şi i-am privit pe Belmonte şi pe cei de la masa lui. Însoţitorii arătau a fi oameni aspri şi plini de simţ practic.

— Hai să mergem la cafenea, propuse Bill. Vreau să beau un absint.

Era ultima zi a serbărilor. Afară, cerul începuse iarăşi să se înnoreze. Piaţa era plină de lume şi meşterii jocurilor de artificii îşi puneau la punct lucrările pentru la noapte, apoi le acopereau cu ramuri de fag. Copiii stau şi priveau. Trecurăm pe lîngă tarabe cu jocuri de artificii aşezate pe lungi beţe de bambus. În faţa cafenelei văzurăm mare înghesuială. Muzica şi dansul erau în toi. Uriaşi şi pitici foiau în toate părţile.

— Unde-i Edna ? îl întrebai pe Bill.

— Nu ştiu.

Stăteam şi ne uitam cum începe seara ultimei nopţi a fiestei. Absintul făcea ca totul să ni se pară mai frumos. Eu îl beam fără zahăr în paharul de apă şi avea o amăreală plăcută.

— Mi-e tare milă de Cohn, spuse Bill. Toate i-au mers pe dos.

— Ei, mai dă-l dracului pe Cohn, zisei eu.

— Unde crezi că s-o fi dus ?

— La Paris.

— Şi ce bănuieşti c-are să facă ?

— Ei, dă-l dracului.

— Şi ce bănuieşti c-are să facă ?

— O ia de la început cu femeia dinainte, probabil.

— Cine era femeia dinainte ?

— Una pe care o cheamă Frances.

Am cerut încă un absint.

— Cînd vrei să pleci ? îl întrebai eu.

— Mîine.

După cîteva momente, Bill zise :

— Ştii, a fost grozavă fiesta de anul ăsta.

— Da, încuviinţai eu. Toată vremea am avut ceva de făcut.

— Bănuiesc că n-ai să mă crezi. Mi se pare că totul este un fel de coşmar încîntător.

— Sigur că te cred. Cred orice. Chiar cînd e vorba de coşmaruri.

— Ce-i cu tine ? Eşti prost dispus ?

— Îngrozitor de prost dispus.

— Mai ia un absint. Hei, chelner ! Încă un absint pentru *señor*.

— Sînt al dracului de indispus, insistai eu.

— Bea absintul ăsta, mă îndemnă Bill. Bea-l încet.

Începea să se întunece. Fiesta continua. Îmi dădeam seama că încep să mă îmbăt, dar nu mă simţeam de loc mai bine.

— Cum te simţi ?

— Ca dracu mă simt.

— Mai iei unul ?

— N-ar folosi la nimic.

— Încearcă. N-ai de unde şti ; poate că tocmai ăsta e cel de care ai nevoie. Hei, chelner ! Încă un absint pentru *señor* !

Am turnat apa direct în paharul de absint şi am amestecat, în loc s-o las să picure. Bill mi-a pus un cub de gheaţă. Am plimbat cu o linguriţă cubul de gheaţă prin amestecul cafeniu şi tulbure.

— Cum ți se pare?
— Excelent.
— Pe ăsta n-ar trebui să-l bei așa de repede. Are să ți se facă rău.
Am pus paharul jos. N-avusesem de gînd să-l beau repede.
— M-am îmbătat.
— Așa și trebuia.
— Asta ai urmărit, nu?
— Sigur. Să te îmbeți. Să alungi deprimarea asta blestemată.
— Bine, uite că m-am îmbătat. Acuma ești mulțumit?
— Stai jos.
— Nu stau jos, am ripostat. Mă duc la hotel.
Eram cumplit de beat. Mai beat decît fusesem vreodată, după cîte îmi aduc aminte. După ce am ajuns la hotel, am urcat la etaj. Ușa camerei în care stătea Brett era deschisă. Am vîrît capul înăuntru. Mike ședea pe pat. Avea în mînă o sticlă și o flutura prin aer.
— Jake! Vino înăuntru, Jake!
Am intrat și m-am așezat. Totul în jurul meu se clătina, dacă nu mă uitam într-un punct fix.
— Brett... știi... A plecat de aici cu puștiul ăla de toreador.
— Nu-i adevărat.
— Ba da. Te-a căutat, ca să-și ia rămas bun. Au plecat cu trenul de șapte.
— Zău?

— Urîtă treabă, adăugă Mike. N-ar fi trebuit să facă una ca asta.
— Nu.
— Bei ceva? Așteaptă puțin, că sun s-aducă niște bere.
— Sînt beat, i-am răspuns. Mă duc la mine în cameră și mă culc.
— Ești turtit rău? Și eu am fost.
— Da, am încuviințat. Îs chior de beat.
— Atuncea... noroc. Du-te și trage-i un somn, Jake, băiatule.
Am ieșit pe ușă afară, am intrat în camera mea și m-am întins pe pat. Patul deveni barcă pe valuri și atunci mă ridicai în capul oaselor și mă uitai fix la peretele din față, ca să opresc legănarea. Afară, în piață, fiesta continua. Nu mă mai interesa. Ceva mai tîrziu Bill și Mike veniră să mă ia jos cu ei, ca să mîncăm. M-am făcut că dorm.
— Doarme. Mai bine să-l lăsăm în pace.
— E beat chior, spuse Mike. Pe urmă plecară.
M-am sculat și m-am dus pe balcon să mă uit la dansurile din piață. Lumea nu se mai învîrtea în jurul meu. Era doar foarte limpede și foarte luminoasă și parcă se încețoșa pe margini. M-am spălat și mi-am dat cu peria pe păr. Propria-mi imagine îmi apărea stranie în oglindă. După aceea am coborît în sufragerie.
— Uite-l că s-arată! strigă Bill. Bravo, Jake, băiatule! Știam eu că n-o să ne lași tu pe noi.

— Hello, bețivan bătrîn! mă întîmpină Mike.

— Mi s-a făcut foame și m-am trezit.

— Mănîncă puțină supă, mă sfătui Bill.

Ne așezarăm toți trei la masă, dar mi se părea că încă vreo șase lipsesc dintre noi.

CARTEA A TREIA

Capitolul 19

Dimineaţa, totul se sfîrşise. Fiesta se terminase. M-am trezit pe la nouă, am făcut o baie, m-am îmbrăcat şi am coborît. Piaţa era pustie şi pe străzi nu se vedea nimeni. Doar cîţiva copii adunau, în piaţă, beţe de la jocurile de artificii. Cafenelele tocmai deschideau şi chelnerii scoteau afară confortabilele fotolii de răchită albă şi le aranjau în jurul meselor cu tăblii de marmură, la umbra arcadelor. Măturau străzile şi le stropeau cu furtunul.

M-am aşezat într-un fotoliu de răchită şi m-am lăsat, comod, pe spate. Chelnerul nu se grăbea să vină. Afişele scrise pe hîrtie albă, care anunţau descărcarea taurilor şi orarul trenurilor speciale, încă se mai vedeau pe stîlpii arcadelor. Un chelner cu şorţ albastru ieşi afară ducînd o găleată cu apă şi o cîrpă şi se apucă să rupă afişele, sfîşiind hîrtia în fîşii, apoi spălînd şi frecînd resturile rămase pe piatră. Fiesta se încheiase.

Am băut o cafea, iar peste puţin timp a apărut şi Bill. L-am urmărit cu privirea pe cînd traversa piaţa păşind agale. S-a aşezat la masă şi a cerut o cafea.

— Aşa, spuse Bill, va să zică s-a terminat.

— Da, încuviinţai. Cînd pleci ?

— Nu ştiu. Mai bine am lua o maşină, eu aşa zic. Tu nu te întorci la Paris ?

— Nu. Pot să mai lipsesc încă o săptămînă. Cred c-o să mă duc la San Sebastian.
— Eu o să mă întorc.
— Mike ce are de gînd să facă ?
— Se duce la Saint Jean de Luz.
— Hai să luăm o mașină și să mergem cu toții pînă la Bayonne. De acolo ai putea lua trenul chiar la noapte.
— Bine. Hai să plecăm după prînz.
— S-a făcut. Mă-ngrijesc eu de mașină.
Am luat prînzul și am achitat nota la hotel. Montoya nu s-a apropiat de noi. Nota ne-a adus-o una dintre fetele de serviciu. Mașina ne aștepta afară. Șoferul îngrămădi și legă bagajele pe capota mașinii, puse cîteva și lîngă el, pe bancheta din față, apoi ne urcarăm. Mașina străbătu piața, porni pe una dintre străzile laterale, o luă pe sub copaci coborînd de pe platou și părăsirăm Pamplona. Nu s-ar fi zis că o pornisem la drum prea lung. Mike avea o sticlă de Fundador. Eu n-am băut decît vreo două înghițituri. Trecurăm peste munți și ieșirăm din Spania coborînd pe drumurile albe, printre cîmpiile basce prea umbroase, umede și numai verdeață, și în cele din urmă ajunserăm la Bayonne. Lăsarăm bagajul lui Mike la gară, unde el își cumpără bilet pentru Paris. Trenul pleca la șapte și zece. Ieșirăm din gară. Mașina ne aștepta în fața gării.
— Și-acuma, ce-o să facem cu mașina ? întrebă Bill.

— Ei, uite ce te neliniștește pe tine : mașina, răspunse Mike. Hai s-o oprim cu noi.
— S-a făcut, conveni Bill. Și unde mergem ?
— Haideți pînă la Biarritz să bem ceva.
— Mike mînă spartă ! exclamă Bill.
Ne-am dus la Biarritz și am lăsat mașina în fața unui local de mare lux. Am intrat la bar, ne-am urcat pe scaunele cele înalte și am băut whisky cu sifon.
— Rîndul ăsta e-al meu, spuse Mike.
— Hai să tragem la sorți.
Așa că am tras la sorți cu niște zaruri de pocher dintr-o cupă mare de piele. Bill cîștigă primul tur. Mike pierdu față de mine și întinse barmanului o hîrtie de o sută de franci. Whisky-urile costau doisprezece franci paharul. Am luat încă un rînd și Mike pierdu din nou. De fiecare dată îi dădea barmanului un bacșiș gras. O bună orchestră de jaz cînta într-o cameră de lîngă bar. Era un local foarte plăcut. Am mai luat un rînd. Primul tur l-am cîștigat eu, cu patru popi. Pe urmă au jucat Mike și cu Bill. Mike cîștigă primul tur, cu patru valeți. Bill îl cîștigă pe al doilea. În turul final, lui Mike îi căzură trei popi și rămase la ei. Îi întinse lui Bill cupa cu zaruri. Bill le scutură și le aruncă, și văzu că-i căzuseră trei popi, un as și o damă.
— Rîndul tău, Mike, spuse Bill. Mike, bătrîne cartofor !
— Îmi pare rău, zise Mike. Nu pot onora.
— Cum adică ?

— N-am bani, mărturisi Mike. Sînt lefter. Mai am exact douăzeci de franci. Uite, ţine douăzeci de franci.

Bill se cam schimbă la faţă.

—Abia mi-au ajuns banii să-i plătesc lui Montoya. Şi-am avut al dracului de mult noroc că mi-au ajuns.

— Îţi accept oricînd un cec, spuse Bill.

— E foarte drăguţ din partea ta, însă, ştii, eu n-am dreptul să emit cecuri.

— Şi cum o să faci rost de bani ?

— Ei, or să-mi vină mie nişte bani. Am venitul pe două săptămîni, care ar fi trebuit să-mi sosească. Şi-acolo, la hanul de la Saint Jean, pot trăi pe credit.

— Cu maşina ce-ai de gînd să faci ? mă întrebă Bill pe mine. Vrei s-o ţii mai departe ?

— Nu mai are nici o importanţă. Mare idioţenie !

— Gata, haideţi să mai bem ceva, propuse Mike.

— Bravo. Asta e rîndul meu, spuse Bill. Apoi se întoarse spre Mike şi îl întrebă : Brett are bani ?

— N-aş prea crede. De la Brett am luat cea mai mare parte din banii pe care îi datoram lui Montoya.

— Şi n-are la ea nici un ban ? întrebai eu.

— N-aş crede să aibă. Niciodată n-are vreun ban. Are un venit de cinci sute de lire pe an, din care plăteşte trei sute şi cincizeci dobînzi la ovrei.

— Bănuiesc că ăia îşi încasează drepturile chiar de la sursă, observă Bill.

— Exact. Dar de fapt nu sînt ovrei. Numai că le zicem noi aşa. Sînt scoţieni, după cîte bănuiesc.

— Şi n-are la ea chiar nici un ban ? întrebai.

— Tare n-aş crede. Cînd a plecat mi-a lăsat mie tot ce avea.

— Ei, atunci, zise Bill, am mai putea foarte bine să luăm încă un rînd.

— Al dracului de bună idee, aprobă Mike. N-ajungi niciodată nicăieri discutînd despre finanţe.

— Nu, conveni Bill.

Bill şi cu mine am aruncat zarurile pentru următoarele două rînduri. A pierdut el, şi a plătit. Pe urmă am plecat şi ne-am dus la maşină.

— Vrei să te ducem undeva, Mike ? întrebă Bill.

— Haideţi să facem o plimbare cu maşina. Asta ar putea să-mi sporească substanţial creditul. Hai să ne plimbăm puţin.

— Foarte bine. Mi-ar face plăcere să văd litoralul. Haideţi să mergem înspre Hendaye.

— Pe litoral n-am nici un fel de credit.

— Nu se ştie niciodată, spuse Bill.

Ne-am plimbat cu maşina pe şoseaua din lungul coastei. Am trecut în revistă verdeaţa de pe promontorii, vilele albe cu acoperişuri roşii, petece de pădure şi întinderile foarte albastre ale oceanului în reflux, cu valurile

ce se rostogoleau departe, la marginile plajelor. Am trecut prin Saint Jean de Luz și prin satele risipite mai departe pe coastă. Dincolo de întinderile ondulate pe care le străbăteam vedeam munții peste ale căror culmi trecuserăm venind de la Pamplona. Drumul mergea tot înainte. Bill se uită la ceas. Venise vremea să ne întoarcem. Bătu în geamul despărțitor și ceru șoferului s-o ia înapoi. Ca să întoarcă, șoferul dădu mașina îndărăt și pătrunse pe iarbă. În spatele nostru se afla o pădure, dincolo de ea cîteva poieni și pe urmă marea.

Oprirăm mașina în fața hotelului din Saint Jean unde avea să locuiască Mike și el coborî. Șoferul îi duse bagajele înăuntru. Mike rămase lîngă mașină.

— La revedere, băieți. A fost o fiesta al dracului de izbutită.

— Cu bine, Mike, zise Bill.

— O să ne mai vedem, îi spusei eu.

— Nu vă necăjiți în privința banilor, adăugă Mike. Plătește tu pentru mașină, Jake, și-am să-ți trimit partea mea.

— Cu bine, Mike.

— Cu bine, băieți. Ați fost al dracului de drăguți.

Ne strînserăm mîinile, cu toții. Din mașină îi mai făcurăm lui Mike semn cu mîna. Rămăsese pe șosea și ne urmărea cu privirea. La Bayonne am sosit cu cîteva momente înainte de plecarea trenului. Un hamal a luat de la

consigne[1] bagajele lui Bill. L-am condus pînă la intrarea pe peron.

— Cu bine, amice, spuse Bill.

— Cu bine, puștiule, îi răspunsei.

— A fost grozav. M-am distrat de minune.

— Mai rămîi la Paris ?

— Nu. Trebuie să mă îmbarc pe ziua de 17. Cu bine, amice !

— Cu bine, puștiule !

Intră pe poarta ce da spre peron. Hamalul mergea înainte cu bagajele. Am așteptat pînă a plecat trenul. Bill stătea la fereastră. Fereastra trecu, trecură și celelalte vagoane, și rămaseră doar șinele goale. Am ieșit din gară și m-am dus la mașină.

— Cît îți datorez ? îl întrebai pe șofer. Pentru drumul pînă la Bayonne ne înțelesesem să dăm o sută și cincizeci de pesetas.

— Două sute de pesetas.

— Cît mă mai costă dacă mă duci pînă la San Sebastian în drumul dumitale de întoarcere?

— Cincizeci de pesetas.

— Vorbește serios.

— Treizeci și cinci de pesetas.

— Nu merită atîția bani. Du-mă la hotelul „Panier Fleuri".

La hotel am plătit șoferul, adăugînd un bacșiș. Mașina era plină de praf. Am atins cu legătura de undițe praful de pe mașină. Mi

[1] Biroul de bagaje (fr.).

se părea că e ultimul lucru care mă mai leagă de Spania și de fiesta. Șoferul ambreie și porni în josul străzii. L-am urmărit cu privirea pînă cînd a cotit ca să apuce pe drumul spre Spania. Am intrat în hotel și mi s-a dat o cameră. Era aceeași cameră în care dormisem atunci cînd Bill, Cohn și cu mine fusesem la Bayonne. Mi se părea că de atunci trecuse enorm de multă vreme. M-am spălat, mi-am schimbat cămașa, pe urmă am ieșit în oraș.

La un chioșc de ziare am cumpărat un număr din *New York Herald* și m-am așezat într-o cafenea la o masă, ca să-l citesc. Mi se părea straniu să mă aflu din nou în Franța. Încercam un simțămînt de calm, de atmosferă provincială. Îmi părea rău că nu plecasem cu Bill la Paris — numai că Parisul ar fi însemnat să continui fiesta. Pentru o vreme, terminasem cu orice fel de fiestă. La San Sebastian avea să fie liniște. Acolo sezonul turistic nu începe înainte de august. Aveam să găsesc ușor o cameră bună la hotel, iar pe urmă o să citesc și o să înot. Plaja de la San Sebastian era minunată. Arbori încîntători străjuiau promenada de deasupra plajei și înainte de începerea sezonului o mulțime de copii veneau pe acolo cu guvernantele. Seara, orchestrele dădeau concerte pe sub copacii aflați peste drum de „Café Marinas“. Puteam sta la „Marinas“, să le ascult.

— Cum se mănîncă înăuntru? îl întrebai pe chelner. Înăuntru era și restaurant.

— Bine. Foarte bine. Se mănîncă foarte bine.

— E-n regulă.

Am intrat și am luat masa de seară. Pentru un restaurant din Franța era o masă bogată, dar cînd te întorceai din Spania porțiile ți se păreau foarte grijuliu drămuite. Ca să nu mă simt singur, am băut o sticlă de vin. O sticlă de Château Margaux. Era foarte plăcut să bei domol, să degusți vinul și să bei de unul singur. O sticlă de vin e o tovărășie plăcută. După aceea am luat o cafea. Chelnerul mi-a recomandat un lichior basc, numit Izzarra. Îmi aduse sticla și îmi turnă un pahar de lichior, plin ochi. Îmi spuse că Izzarra e făcut din florile Pirineilor. Din adevăratele flori ale Pirineilor. Avea aspect de ulei de nucă și mirosea ca băutura italiană numită *strega*. I-am spus să ia de-acolo florile Pirineilor și să-mi aducă un *vieux marc*. *Vieux marc*-ul era bun. După cafea am băut un alt *vieux marc*.

Chelnerul părea cam jignit din pricina poveștii cu florile Pirineilor, așa că am exagerat puțin cu bacșișul. Asta l-a făcut fericit. Era foarte plăcut să te afli într-o țară unde e atît de ușor să-i faci pe oameni fericiți. Despre un chelner spaniol nu poți ști niciodată dacă are să-ți spună sau nu mulțumesc. În Franța totul e așezat pe baze financiare atît de limpezi! Nicăieri nu se poate trăi mai simplu decît în Franța. Nimeni nu complică lucrurile devenindu-ți prieten pentru cine știe ce rațiuni obscure. Dacă vrei ca oamenii să țină la tine,

n-ai decît să cheltuiești ceva bani. Am cheltuit și eu ceva bani și chelnerul a început să mă simpatizeze. Îmi aprecia calitățile care pot fi prețuite în bani. Și s-ar bucura dacă m-ar vedea revenind pe acolo. Cîndva am să mai iau o dată masa acolo și chelnerul are să se bucure cînd m-o vedea și are să dorească să mă așez la masa lui. Și va fi o simpatie sinceră, fiindcă va fi așezată pe baze trainice. Da, mă întorsesem în Franța.

A doua zi dimineața, la hotel, am dat fiecăruia cîte un bacșiș puțin exagerat, ca să-mi fac și mai mulți prieteni, și am plecat cu trenul de dimineață spre San Sebastian. La gară, hamalului nu i-am dat mai mult decît se cuvenea, fiindcă nu credeam c-o să-l mai revăd vreodată. N-aveam nevoie decît de vreo cîțiva buni prieteni franțuji la Bayonne ca să fiu binevenit în cazul cînd aș mai fi trecut pe acolo. Știam că dacă aveau să mă recunoască, mă puteam bizui pe prietenia lor.

La Irun trebuia să schimbăm trenul și să prezentăm pașapoartele. Îmi părea rău că părăsesc Franța. Era atît de simplă viața pe pămîntul Franței. Simțeam că sînt un mare idiot că mă întorc în Spania. În Spania nu poți fi sigur de nimic. Îmi dădeam seama că sînt un prost că mă întorc acolo, dar am stat la coadă cu pașaportul în mînă, mi-am deschis geamantanele dinaintea vameșilor, am cumpărat bilet, am ieșit pe poartă, m-am urcat în tren și după patruzeci de minute și opt tuneluri eram la San Sebastian.

Chiar și pe o zi de arșiță San Sebastian păstrează o anumită atmosferă de prospețime matinală. Copacii te fac să crezi că roua nu se zbicește niciodată pe frunzele lor. Străzile arată ca și cum abia ar fi fost stropite. În ziua cea mai fierbinte, tot e răcoare și umbră pe anumite străzi. Am tras la un hotel unde mai fusesem și altă dată și mi-au dat o cameră cu balcon ce se deschidea deasupra acoperișurilor orașului. Dincolo de acoperișuri se vedea o coastă de munte acoperită de verdeață.

Mi-am desfăcut geamantanele și mi-am așezat cărțile pe măsuța de la capătul patului, mi-am scos instrumentele de bărbierit, am atîrnat cîteva haine în *armoire*[1] și am strîns într-o legătură rufele pentru spălat. Pe urmă am intrat în baie, am făcut un duș și am coborît să iau masa de prînz. Spania încă nu trecuse la orarul de vară și deci coborîsem prea devreme. Mi-am potrivit din nou ceasul. Venind la San Sebastian, cîștigasem o oră.

Cînd am intrat în sufragerie, portarul mi-a prezentat o fișă pe care trebuia s-o completez pentru poliție. Am semnat-o și i-am cerut două formulare de telegramă. Pe una am expediat-o la „Hotel Montoya", cerîndu-le să-mi trimită orice scrisoare sau telegramă la adresa din San Sebastian. Am făcut socoteala cîte zile aveam să rămîn la San Sebastian, și am expediat o altă telegramă la birou, cu rugămintea să

[1] Șifonier (fr.).

mi se păstreze acolo scrisorile, dar în primele șase zile să-mi trimită aici toate telegramele. După aceea m-am așezat la masă și am luat prînzul.

După prînz am urcat în cameră, am citit o vreme și pe urmă am adormit. Cînd m-am trezit, era patru și jumătate. Mi-am luat costumul de baie, l-am înfășurat împreună cu pieptenele într-un prosop, am coborît și am pornit pe stradă înspre Concha. Era cam pe la jumătatea refluxului. Am găsit plaja netedă și tare, nisipul auriu. Am intrat într-o cabină, m-am dezbrăcat, mi-am pus costumul și am pornit peste nisipul fin, către mare. Sub picioarele goale simțeam nisipul cald. În apă și pe plajă era foarte puțină lume. În depărtare, acolo unde promontoriile aproape se întîlnesc și închid portul, se vedea linia albă a valurilor înspumate și marea deschisă. Deși apele se retrăgeau, cîteva valuri mărunte tot mai înaintau domol către plajă. Porneau ca niște mărunte cute ale apei, creșteau treptat și veneau să se spargă lin pe nisipul cald. Am intrat în apă. Era rece. Un val îmi ieși în față și atunci m-am azvîrlit cu capul în jos, am înotat o vreme pe sub apă, și cînd am ieșit la suprafață orice senzație de frig dispăruse. Am înotat pînă la ponton, m-am săltat deasupra și m-am întins pe scîndurile calde. Un băiat și o fată stăteau la capătul celălalt. Fata își desfăcuse baiera de la ceafă a costumului și se bronza pe spate. Băiatul stătea întins pe ponton, cu fața în jos, și spunea ceva fetei. Fata rîdea de vorbele lui și oferea

soarelui spatele-i bronzat. Am stat la soare, întins pe ponton, pînă m-am uscat. Pe urmă am încercat cîteva plonjoane. O dată am plonjat adînc și am ajuns pînă la fund. Înotam cu ochii deschiși și vedeam totul verde și întunecat. Pontonul arunca o umbră negricioasă. Am ieșit din apă chiar lîngă ponton, m-am săltat deasupra, am mai plonjat o dată căutînd să ajung cît mai departe pe sub apă și pe urmă am înotat spre țărm. Am stat întins pe plajă pînă m-am uscat, pe urmă am intrat în cabină, mi-am scos costumul, m-am limpezit cu apă curată și m-am frecat cu prosopul.

Mergînd pe sub copaci, spre cazinou, am dat ocol portului, iar după aceea am pornit pe una dintre străzile răcoroase, ca să ajung la „Café Marinas". Înăuntru cînta o orchestră. M-am așezat pe terasă și m-am bucurat de răcoarea plină de prospețime într-o zi de arșiță, am băut un pahar de limonadă cu bucățele de gheață, apoi un whisky mare cu sifon. Am rămas multă vreme în fața cafenelei „Marinas", citind, privind trecătorii și ascultînd muzică.

Mai tîrziu, cînd a început să se întunece, am pornit să dau iarăși înconjur portului. Am străbătut promenada și în cele din urmă m-am întors la hotel pentru masa de seară. Tocmai atunci se desfășura o mare cursă ciclistă, turul Țării Bascilor, și concurenții poposiseră în seara aceea la San Sebastian. Pe o latură a sufrageriei se afla o masă lungă la care mîncau cicliștii împreună cu antrenorii și impresarii. Toți erau francezi și belgieni, păreau să fie

mari mîncăi, dar se și distrau de minune. În capul mesei stăteau două franțuzoaice frumoase, pline de un șic specific Rue du Faubourg Montmartre. Nu-mi puteam da seama din ce categorie făceau parte. La masa aceea toți vorbeau în argou, spuneau glume vorbind cu glas scăzut, iar glumele de la coada mesei nu erau niciodată rostite cu glas tare, dacă fetele cereau să le audă și ele. A doua zi dimineața, la ceasurile cinci, cursa avea să reînceapă în ultima ei etapă: San Sebastian-Bilbao. Cicliștii beau vin din belșug și erau toți arși și bronzați de soare. Nu luau cursa în serios decît atunci cînd discutau între ei. Concuraseră de atîtea ori în aceeași formație, încît nu prea mai avea importanță cine anume cîștigă. Mai cu seamă cînd se aflau în țară străină. Chestiunile bănești se rezolvau ușor.

Ciclistul care conducea cu un avans de vreo două minute suferea de o furunculoză acută și avea dureri mari. Abia putea să stea pe scaun. Avea gîtul foarte roșu, iar părul blond era decolorat de soare. Ceilalți cicliști făceau glume pe socoteala lui, din pricina furunculelor. Ciclistul bolnav bătu cu furculița în masă și anunță:

— Ascultați aici: mîine o să stau cu nasul proptit așa de tare în ghidon, că singurul lucru care o să-mi atingă furunculele are să fie o briză mîngîietoare.

Una dintre fete se uită le el pe deasupra mesei, iar ciclistul zîmbi încurcat și se roși ca focul. Spaniolii, ziceau ei, nu se pricep să pedaleze. Cafeaua am luat-o pe *terrasse*, împreună cu managerul unei echipe susținute de-o mare fabrică de biciclete. Managerul îmi spunea că a fost o cursă extrem de plăcută și ar fi meritat cu prisosință să fie urmărită, dacă Bottechia n-ar fi abandonat la Pamplona. Îl cam necăjise praful, dar în Spania drumurile erau totuși mai bune decît în Franța. Tururile cicliste, spunea managerul, erau unicul sport de pe lume. Urmărisem vreodată *Le Tour de France* [1]? Numai din ziare. *Le Tour de France* era cel mai mare eveniment sportiv din lume. Urmărirea și organizarea tururilor cicliste îi dăduseră posibilitatea să cunoască Franța. Puțină lume cunoaște Franța. Toată primăvara, toată vara și toată toamna și le petrecea pe drumuri împreună cu cicliștii. Era suficient să iei seama la numărul mașinilor care îi urmăresc pe cicliști de la un oraș la celălalt, cînd se desfășoară tururile cicliste. Franța este țară bogată și din ce în ce mai *sportive*, cu fiecare an. Avea să devină cea mai *sportive* țară din lume. Și asta va fi opera tururilor cicliste. A lor și a fotbalului. El cunoștea Franța. *La France sportive*. Știa ce înseamnă tururile cicliste. Am luat împreună un coniac. La urma urmei, totuși, nu era chiar rău să te întorci la Paris. Parisul e unic. Nu există decît un Paris, unul singur, pe tot pămîntul. Parisul este cel mai sportiv oraș din lume. Cunoșteam oare berăria „Chope

[1] **Turul Frantei (fr.).**

de Nègre" ? Nu, n-o cunoşteam. Într-o bună zi aveam să ne întîlnim acolo. Asta fără nici o îndoială. Şi-o să mai bem împreună un alt *fine*. Asta fără nici o îndoială. Ei porneau la şase fără un sfert, dimineaţa. O să asist şi eu la start ? O să încerc, bineînţeles. N-aş vrea cumva să mă trezească el ? Ar fi cît se poate de interesant. Am să las vorbă la portar. El ar face-o cu cea mai mare plăcere. Dar nu puteam admite să se deranjeze pentru mine. Şi ne-am luat rămas-bun pînă a doua zi dimineaţa.

Cînd m-am trezit a doua zi, cicliştii şi maşinile însoţitorilor se aflau pe drum de trei ceasuri. Mi-am băut cafeaua şi am citit ziarele în pat, iar pe urmă m-am îmbrăcat, mi-am luat costumul de baie şi am plecat pe plajă. În acele dintîi ceasuri ale dimineţii, totul era proaspăt şi răcoros şi umed. Guvernante în uniformă şi în costume ţărăneşti se plimbau cu copiii pe la umbra copacilor. Copiii spanioli erau foarte frumoşi. Cîţiva lustragii se adunaseră în grup, sub un copac, şi stăteau de vorbă cu un soldat. Soldatul era ciung. Acum era vremea fluxului, pe plajă adia o briză plăcută şi valurile se înverşunau împotriva uscatului.

M-am dezbrăcat într-o cabină, am traversat plaja mult îngustată şi am intrat în valuri. Am pornit înot, încercînd să mă strecor printre valuri, dar de multe ori valurile mă acopereau Pe urmă, cînd am dat de apă mai lină, m-am întins pe spate şi am făcut pluta. Stînd pe spate nu vedeam decît cerul şi nu simţeam decît ridicarea şi coborîrea valurilor. Am înotat îndărăt către ţărm şi m-am dat ca pe tobogan, cu faţa în jos, pe un val uriaş, apoi m-am întors şi am început iar să înot, încercînd să rămîn în scobitura dintre două talazuri şi avînd grijă să nu se prăvălească vreun val peste mine. Înotatul în scobitură mă obosea şi atunci m-am întors şi am luat-o înspre ponton. Apa era învolburată şi rece. Îţi dădea impresia că ar fi cu neputinţă să te îneci. Înotam încet, fiindcă pe vreme de flux distanţa părea foarte mare, şi în cele din urmă m-am urcat pe ponton şi m-am aşezat, şiroind de apă, pe scîndurile care începeau să se înfierbînte sub bătaia soarelui. Mi-am rotit privirile pe deasupra golfului, peste oraşul bătrîn, peste cazinou, de-a lungul şirului de copaci ce străjuiau promenada şi peste marile hoteluri cu portaluri albe şi nume înscrise în litere de aur. Departe spre dreapta, aproape închizînd portul, se vedea o colină verde încununată de un castel. Pontonul se clătina în unduirea valurilor. Pe partea cealaltă a spărturii strîmte ce dădea către largul mării, era un alt promontoriu înalt. Mă gîndeam cîtă plăcere mi-ar face să traversez golful, dar mi-era teamă să nu mi se pună vreun cîrcel.

Am stat la soare şi am privit oamenii de pe plajă. Păreau tare mici. După o vreme m-am ridicat, m-am ţinut cu degetele picioarelor de marginea pontonului ce se apleca sub greutatea mea, apoi am plonjat viguros şi adînc, m-am ridicat la suprafaţă prin apa scînteietoare, mi-am scuturat de pe cap şuvoaiele de apă sărată

și am pornit spre țărm înotînd domol și cu nădejde.

După ce m-am îmbrăcat și am plătit cabina, m-am întors la hotel. Cicliștii lăsaseră în urma lor cîteva numere din revista *L'Auto*, iar eu le-am strîns din sala de lectură, le-am luat cu mine și am ieșit afară, la soare, m-am așezat într-un fotoliu și am început să le citesc pentru a mă mai pune la curent cu viața sportivă din Franța. Pe cînd ședeam acolo, portarul se apropie de mine cu un plic albastru în mînă.

— O telegramă pentru dumneavoastră, domnule.

Am vîrît degetul pe sub clapa lipită a plicului, l-am deschis și am citit. Îmi fusese reexpediat de la Paris :

POȚI VENI HOTEL MONTANA MADRID SÎNT ÎN ÎNCURCĂTURĂ BRETT.

I-am dat un bacșiș portarului și am recitit mesajul. Un poștaș venea pe trotuar. Coti și intră în hotel. Avea mustață mare și ținută foarte milităroasă. Peste puțin ieși din hotel. Portarul venea la un pas în urma lui.

— Încă o telegramă pentru dumneavoastră, domnule.

— Mulțumesc.

Am deschis-o. Asta venea de la Pamplona.

POȚI VENI HOTEL MONTANA MADRID SÎNT ÎN ÎNCURCĂTURĂ BRETT.

Portarul rămăsese pe loc și aștepta un alt bacșiș, probabil.

— Cînd avem vreun tren spre Madrid ?

— A plecat azi dimineață la nouă. Mai este un personal la unsprezece și expresul de sud la zece noaptea.

— Reține-mi o cușetă la expresul de sud. Vrei să-ți dau banii acum ?

— Cum doriți dumneavoastră, răspunse portarul. Am să vă trec costul în notă.

— Te rog.

Ei, asta însemna că toată povestea cu San Sebastian se dusese dracului. Bănuiesc, foarte vag, că mă așteptam la ceva de felul acesta. Îl văzui pe portar stînd în prag.

— Fii bun, te rog, și adu-mi un formular de telegramă.

Mi-a adus formularul, am scos stiloul și am scris cu litere de tipar :

LADY ASHLEY HOTEL MONTANA MADRID SOSESC EXPRESUL DE SUD MÎINE DRAGOSTE JAKE.

Asta parcă le încununa pe toate. Așa stăteau lucrurile. Trimiți o femeie, undeva, împreună cu un bărbat. O prezinți altuia, ca să fugă cu el. Acum te duci și-o aduci îndărăt. Și semnezi telegrama „cu dragoste". Da, așa stăteau lucrurile. Am intrat în hotel să iau masa de prînz.

Noaptea aceea, în expresul de sud, n-am prea dormit. Dimineața am luat micul dejun

în vagonul restaurant şi am privit peisajul de stînci şi brădet din Avila şi Escorial. Pe fereastra vagonului restaurant am văzut Escorialul, cenuşiu şi prelung şi rece sub razele soarelui, dar nici nu m-am sinchisit de existenţa lui. Am zărit Madridul apropiindu-se peste cîmpie ca o siluetă îngroşată şi albă, cocoţată deasupra unei mici prăpăstii stîncoase aflate undeva departe, la capătul unor întinderi pîrjolite de soare.

Gara *Norte*[1] din Madrid este capăt de linie. Toate trenurile îşi încheie acolo călătoria. Nu mai pleacă nicăieri. În faţa gării erau trăsuri şi taxiuri şi un şir întreg de mesageri de la hoteluri. Parcă eram într-un oraş de provincie. Am luat un taxi şi am pornit să urcăm printre grădini, prin faţa unui palat pustiu şi a unei biserici neterminate, pe marginea malului stîncos, am urcat mereu pînă am ajuns sus, în fierbintele oraş modern. Taxiul începu să coboare în pantă pe-o stradă netedă, pînă la Puerta del Sol, apoi, trecînd printr-un trafic intens, am ieşit în Carrera San Jeronimo. Toate magazinele aveau apărătoarele de soare, lăsate ca să se ferească de arşiţă. Pe partea bătută de soare a străzilor ferestrele erau acoperite de obloane. Taxiul trase la bordură. Am văzut firma, HOTEL MONTANA, la primul etaj. Şoferul duse bagajele înăuntru şi le lăsă lîngă ascensor. N-am izbutit să pun ascensorul în mişcare, aşa că am urcat pe scări. La etajul întîi se afla pe o uşă o placă de alamă : HOTEL MONTANA. Am sunat, dar nu s-a arătat nimeni. Am sunat încă o dată, uşa s-a deschis şi a apărut o fată cu chipul încruntat.

— Aici locuieşte Lady Ashley ? o întrebai.

Fata mă privi prosteşte.

— Aveţi aici o englezoaică ?

Fata se întoarse şi strigă la cineva dinăuntru. O femeie teribil de grasă apăru în uşă. Avea părul cărunt şi aranjat de jur împrejurul feţei în inele năclăite de unsoare. Era scundă şi autoritară.

— *Muy buenos*[1], o salutai eu. Locuieşte aici o englezoaică ? Aş dori s-o văd pe doamna englezoaică.

— *Muy buenos*. Da, este la noi o doamnă englezoaică. Sigur c-o puteţi vedea, dacă şi ea doreşte să vă vadă.

— Da, doreşte să mă vadă.

— O să se ducă *la chica*[2] s-o întrebe.

— E tare cald.

— La Madrid, vara, e totdeauna tare cald.

— Dar ce frig e iarna !

— Da, iarna e foarte frig.

Aveam cumva de gînd să rămîn şi eu la „Hotel Montana" ?

În privinţa asta încă nu mă hotărîsem, dar aş fi bucuros dacă cineva mi-ar urca bagajele de la parter, ca să nu fie cumva furate. La

[1] De Nord (sp.).

[1] Prescurtare de la *Muy buenos dias* (Bună ziua).
[2] Fata (sp.).

„Hotel Montana“ nu se fura niciodată. În alte părţi, da. Dar nu aici. Nu. Clienţii acestui hotel erau aleşi cu grijă. Eram foarte fericit s-o aflu. Totuşi, nu mi-ar displace să mi se aducă sus bagajele.

Fata se întoarse şi anunţă că doamna englezoaică dorea să-l vadă pe domnul englez chiar acum, numaidecît.

— Foarte bine. Vedeţi ? E-aşa cum v-am spus.

— Sigur.

M-am ţinut pe urmele fetei pe un coridor lung şi întunecos. La capătul coridorului, fata bătu la uşă.

— Hello, strigă Brett. Tu eşti, Jake ?

— Eu sînt.

— Intră. Intră.

Am deschis uşa. Fata a închis-o în urma mea. Brett era în pat. Tocmai îşi peria părul şi stătea cu peria în mînă. În cameră domnea acea dezordine pe care nu o pot realiza decît persoanele dintotdeauna obişnuite să aibă servitori.

— Dragul meu ! exclamă Brett.

M-am dus la pat şi am cuprins-o în braţe. Brett începu să mă sărute şi în vreme ce mă săruta o simţeam că se gîndeşte la altceva. Tremura în braţele mele. Părea foarte mică.

— Dragul meu ! Am suferit atît de îngrozitor !

— Povesteşte-mi.

— Nu-i nimic de povestit. A plecat ieri. Eu l-am făcut să plece.

— De ce nu l-ai păstrat lîngă tine ?

— Nu ştiu. Nu se face. Cred că nu i-am pricinuit nici un rău.

— Probabil că s-a simţit foarte bine cu tine.

— Nu trebuie să aibă pe nimeni. De asta mi-am dat seama numaidecît.

— Nu-i adevărat.

— Vai, las-o dracului ! exclamă Brett. Hai să nu mai vorbim despre povestea asta. Să nu mai vorbim niciodată.

— Bine.

— A fost un adevărat şoc cînd mi-am dat seama că îi e ruşine de mine. O vreme i-a fost ruşine cu mine, ştii ?

— Nu.

— O ! Da ! Cred că acolo, la cafenea, l-au luat peste picior din pricina mea. Voia să-mi las părul să crească. Eu, cu păr lung ! Aş arăta chiar ca dracu.

— E caraghios.

— Zicea că aş căpăta o înfăţişare mai feminină. Ba aş arăta ca o ciumă.

— Şi ce s-a întîmplat ?

— Ei, i-a trecut. Nu i-a fost multă vreme ruşine cu mine.

— Şi despre ce fel de încurcături e vorba ?

— Nu ştiam dacă am să-l pot hotărî să plece şi n-aveam un *sou* [1] ca să plec şi să-l părăsesc. A încercat să-mi dea o groază de bani, să ştii. I-am răspuns că bani am eu cu grămada. Dar

[1] Parà (fr.).

el știa că mint. Nu puteam lua bani de la el, îți dai seama.

— Nu puteai.

— Of, hai să nu mai vorbim despre asta. Dar au fost și cîteva momente drăguțe, totuși. Dă-mi o țigară.

I-am aprins țigara.

— A învățat englezește cînd era chelner la Gibraltar.

— Da.

— Voia să se însoare cu mine, pînă la urmă.

— Serios ?

— Sigur. Și eu nu mă pot mărita nici măcar cu Mike.

— Poate își închipuia că prin însurătoare o să devină lord Ashley.

— Nu. Nu de asta. Voia într-adevăr să se însoare cu mine. Ca să nu-l mai pot părăsi, așa spunea. Voia să fie sigur că niciodată n-am să-l pot părăsi. Dar numai după ce aș fi căpătat o înfățișare mai feminină, bineînțeles.

— Cred că acum te simți mai liniștită.

— Chiar așa. Mă simt bine... Sînt din nou lecuită. Mi l-a gonit din minte pe nenorocitul de Cohn.

— Foarte bine.

— Știi, aș fi rămas lîngă el dacă nu mi-aș fi dat seama că-i fac un rău. Ne-am înțeles al dracului de bine.

— Dacă lași la o parte înfățișarea ta.

— Ei, cu asta s-ar fi obișnuit el.

Brett stinse țigara.

— Am treizeci și patru de ani, doar știi. Nu vreau de loc să ajung una dintre ticăloasele acelea care duc puștanii de rîpă.

— Nu.

— N-am să ajung în halul ăsta. Mă simt destul de bine, să știi. Chiar deplin liniștită.

— Foarte bine.

Întoarse privirile în altă parte. Credeam că-și caută altă țigară. Pe urmă am văzut că plînge. O simțeam cum plînge. Tremura și plîngea. Nu voia să ridice capul. Am cuprins-o în brațe.

— Să nu mai vorbim niciodată despre trebu-rile astea. Te rog să nu mai vorbim niciodată.

— Draga mea Brett !

— Am să mă întorc la Mike. O țineam strîns în brațe și o simțeam cum plînge. El e atît de drăguț și atît de imposibil. Tocmai ce-mi trebuie mie.

Nu voia să ridice capul. O mîngîiam pe păr. O simțeam cum tremură.

— N-am să ajung una dintre ticăloasele ace-lea, spuse iarăși. Dar... vai... Jake... te rog... să nu mai vorbim niciodată despre asta.

Am plecat de la „Hotel Montana". Stăpîna hotelului nu m-a lăsat să achit nota. Fusese plătită.

— Ei, nu-i nimic. Hai să mergem, spuse Brett. Acuma nu mai are nici o importanță.

Ne-am dus cu taxiul pînă la „Palace Hotel", am lăsat bagajele, am aranjat să ni se rezerve

cușete pentru expresul de sud care pleca la noapte și am intrat în barul hotelului să luăm cîte un cocteil. Am stat pe niște scaune înalte, dinaintea barului, în vreme ce barmanul amesteca un cocteil Martini într-un shaker mare și nichelat.

— E uimitor cît de minunată gentilețe poți găsi în barul unui mare hotel, observai eu.

— Barmanii și jocheii sînt singurii oameni care mai știu ce-i politețea.

— Indiferent cît de vulgar ar fi hotelul, barul e totdeauna plăcut.

— Ciudat!

— Barmanii au fost totdeauna oameni simpatici.

— Știi, observă Brett, ai foarte multă dreptate. N-are decît nouăspreze ani. Nu-i uluitcr?

Ciocnirăm cele două pahare care ne fuseseră așezate pe tejghea, unul lîngă altul. Erau reci și aburite. Dincolo de fereastra cu perdelele lăsate stăpînea arșița de vară a Madridului.

— Aș vrea și o măslină în Martini, îi spusei eu barmanului.

— Aveți dreptate, domnule. Poftiți, vă rog.

— Mulțumesc.

— Ar fi trebuit să vă întreb. Vă rog să mă iertați.

Barmanul se retrase la capătul tejghelei, destul de departe ca să nu audă conversația. Brett sorbise din paharul de Martini așa cum stătea, acolo, pe bar. Pe urmă îl luă în mînă.

După acea primă sorbitură, mîna îi era destul de sigură ca să poată ține paharul.

— E bun. Nu-i așa că-i drăguț barul ăsta?

— Toate barurile sînt drăguțe.

— Știi, la început nici nu mi-a venit să cred. E născut în 1905. Pe vremea aceea eu eram la școală, la Paris. Ia gîndește-te.

— Mai e ceva la care vrei să mă gîndesc?

— Nu fi măgar. Nu oferi ceva de băut unei doamne?

— Mai dă-ne, te rog, două Martini.

— La fel cu cele dinainte, domnule?

— Au fost foarte bune, îi spuse Brett zîmbind.

— Vă mulțumesc, doamnă.

— Ei, noroc! ură Brett.

— Noroc!

— Știi, vorbi Brett mai departe, n-a cunoscut decît două femei pînă acum. Niciodată nu l-a interesat altceva decît luptele de tauri.

— Are tot timpul.

— Nu știu. Credea că numai *eu* l-am interesat. Nu aventura, în general.

— Bine, tu l-ai interesat.

— Da. L-am interesat.

— Credeam că nu vrei să mai vorbești niciodată despre treburile astea.

— Dar cum m-aș putea stăpîni?

— Cînd vorbești prea mult despre un lucru, îl pierzi.

— Vorbesc doar așa, pe departe. Să știi că mă simt al dracului de bine, Jake.

— E și cazul.

— Doar știi și tu că te simți cumplit de bine cînd te-ai hotărît să nu ajungi un ticălos.

— Da.

— Cam asta e ce ne rămîne în locul lui Dumnezeu.

— Unii îl au pe Dumnezeu, observai eu. Și încă mulți.

— Cu mine niciodată nu i-au ieșit treburile prea grozav.

— Mai luăm cîte un Martini ?

Barmanul ne prepară din nou două Martini și ni le servi în pahare curate.

— Unde vrei să luăm masa de prînz ? o întrebai pe Brett.

Era răcoare la bar. Prin fereastră se simțea însă zăpușeala de afară.

— Aici ? zise Brett.

— E neplăcut aici, la hotel. Cunoști un local care se cheamă „Botin" ? îl întrebai pe barman.

— Da, domnule. Doriți să vă scriu adresa ?

— Mulțumesc.

Am luat prînzul sus, la „Botin". E unul dintre cele mai bune restaurante din lume. Am mîncat purcel de lapte la tavă și am băut *rioja alta*. Brett n-a prea mîncat. Niciodată nu mînca mult. Dar eu am mîncat foarte mult și am băut trei sticle de *rioja alta*.

— Cum te mai simți, Jake ? mă întrebă Brett. Dumnezeule mare, cît ai putut să mănînci !

— Mă simt foarte bine. Vrei desert ?

— Vai de mine, nici gînd.

Își aprinsese țigara.

— Îți place să mănînci, nu-i așa ?

— Da. Îmi place să fac o mulțime de lucruri.

— Și ce anume îți place să faci ?

— Ei, îmi place să fac o mulțime de lucruri. Nu vrei desert ?

— M-ai întrebat și adineaori, îmi răspunse Brett.

— Da. Te-am mai întrebat. Hai să mai luăm o sticlă de *rioja alta*.

— E foarte bun.

— Nu prea ai băut cine știe cît, îi spusei.

— Am băut. N-ai observat tu.

— Atunci să luăm două sticle.

Sticlele sosiră. Am turnat puțin pentru mine, pe urmă un pahar întreg pentru Brett, iar la sfîrșit l-am umplut pe al meu. Am ciocnit.

— Noroc ! ură Brett.

Mi-am băut paharul și am turnat încă unul. Brett îmi puse mîna pe braț și mă rugă :

— Nu te îmbăta, Jake. N-ai nevoie să te îmbeți.

— De unde știi ?

— Nu, insistă Brett. Ai să te simți bine.

— Nu mă îmbăt, afirmai cu tărie. Beau și eu un pahar de vin. Îmi place să beau vin.

— Nu te îmbăta, repetă Brett. Jake, nu te îmbăta.

— Vrei să facem o plimbare cu mașina ? o întrebai. Vrei să ne plimbăm cu mașina prin oraș ?

— De acord, conveni Brett. N-am văzut Madridul. Aş vrea să-l văd.

— Stai să termin vinul.

Am coborît, am trecut prin sufrageria de la parter şi am ieşit în stradă. Un chelner plecă să caute un taxi. Era cald şi lumină strălucitoare. Ceva mai departe, în lungul străzii, se afla un scuar cu copaci şi iarbă lîngă care aşteptau taxiurile. Un taxi porni pe stradă, spre noi, cu chelnerul pe scară. I-am dat un bacşiş chelnerului şi i-am spus şoferului pe unde să ne ducă, apoi m-am urcat alături de Brett. Şoferul porni înainte, pe stradă. M-am răsturnat pe speteaza banchetei. Brett s-a strîns lîngă mine. Şi am stat aşa, strînşi unul în altul. Am cuprins-o cu braţul pe după umeri şi ea s-a rezemat în voie de pieptul meu. Văzduhul era fierbinte şi luminos, iar casele păreau orbitor de albe. Am cotit pe Gran Via.

— Oh, Jake, şopti Brett, cîtă bucurie am fi putut trăi împreună!

În faţa noastră se ivi un poliţist călare, în uniformă kaki, care dirija circulaţia. Îşi înălţă bastonul. Maşina frînă brusc, aruncînd-o pe Brett şi mai strîns la pieptul meu.

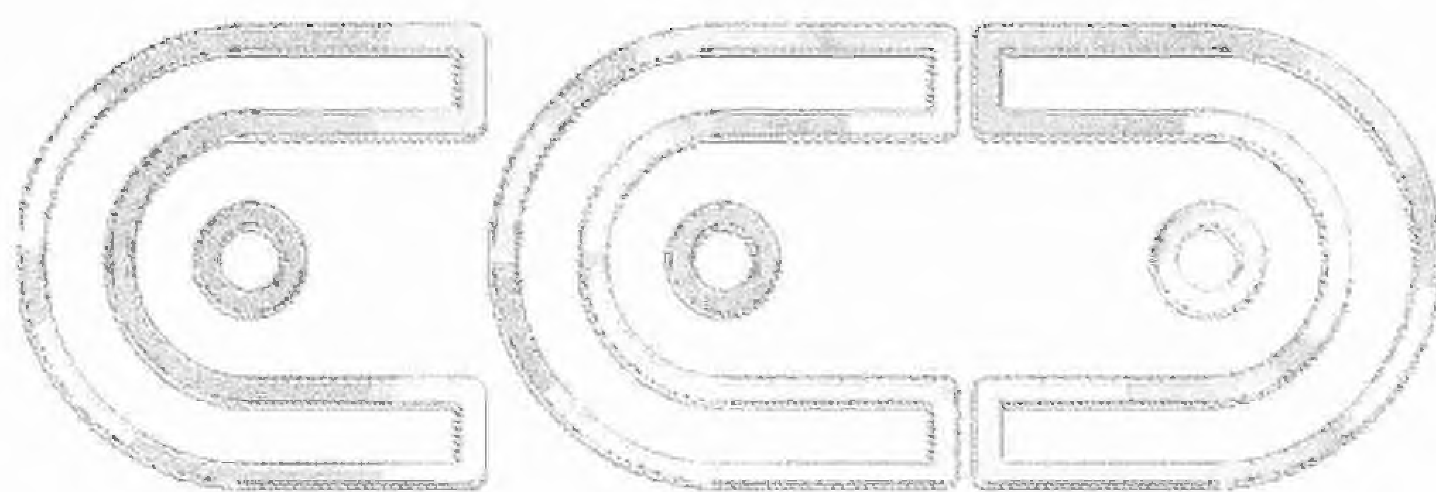
— Da, rostii atunci. Nu-i încîntător gîndul ăsta?

Redactor responsabil: MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor: AURICA IONESCU

Dat la cules 20.10.1967. Bun de tipar 24.02.1968. Apărut 1968. Tiraj 90.170. Broşate 86.170. Legate 1/1 4.000. Hîrtie tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli editoriale 12,50. Coli de tipar 11. A. nr. 16.903. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 82—31=59.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România.
Comanda nr. 982.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

